

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 219, Παρασκευή 26 Νοεμβρίου 1982

Δρχ.

Ο χουντικός κ. ΦΩΤΗΛΑΣ... ΚΑΨΗ-ΜΙΤΖΗΣ
στο υπουργείο ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ετοιμάζει τους καφέδες
στον πρώην «διώκτη» του ΚΑΡΟΛΟ ΠΑΠΟΥΛΙΑ

ΝΕΩΤΕΡΑ:

02 ΣΕΠ. 2005

• ΠΑΣΟΚ

Ένας χρόνος εξωτερικής
πολιτικής
Εννιά χρόνια οργανωτικές
αναδιατάξεις

• ΚΚΕ

Προς το 11ο Συνέδριο

• Η Τρόικα του ΚΚΕ εσ.

• ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ:

Απ' το κακό
στο χειρότερο

• Βάσεις των ΗΠΑ
στην Τουρκία

• Η εξόρμηση
του κ. Τρίτση

**A. ANT. ΛΙΒΑΝΗ και Σια Ε.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ - ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»
Σόλωνος 94 • τηλ. 36.10.589—36.00.398**

Και βέβαια εξασφαλίσαμε τα αποκλειστικά δικαιώματα για τα καινούρια έργα του **Γκαρσία Μάρκες** στην Ελλάδα.

Και βέβαια ένα βιβλίο του το «**Εκατό χρόνια μοναξιάς**» είναι μόνιμο πια μπεστ-σέλλερ.

**Ωστόσο δεν βγάζουμε μόνο Μάρκες,
αλλά και Χόρχε Αμάντο
και Ντομιτίλα ντε Τσουγκάρα.**

Είμαστε δηλαδή εκδοτικός οίκος που συστηματικά παρουσιάζει τη Λατινοαμερικανική λογοτεχνία στη χώρα μας. Αυτή τη δυναμική πεζογραφία του καιρού μας. Ευκαιρία λοιπόν τώρα τις γιορτές να διαβάσετε και να χαρίσετε δημοφιλή και πολυδιαβασμένα βιβλία όπως την **Τιετά**, την **Τερέζα Μπατίστα**, το **Φως στο σκοτάδι**, τους **Σκληρούς Καιρούς**, τη **Νύχτα αγωνίας**. Όλα δηλαδή τα βιβλία του **Αμάντο** που κυκλοφορούν από τον Εκδοτικό μας οίκο στα ελληνικά.

Κι ακόμα το «**Αφήστε με να μιλήσω**» (Ντομιτίλα ντε Τσουγκάρα).

*Τώρα με τις γιορτές που έρχονται γνωρίστε, διαβάστε,
χαρίστε τη λογοτεχνία της Λατινικής Αμερικής.*

**Πληροφορίες — Παραγγελίες:
A. ANT. ΛΙΒΑΝΗ και Σια Ε.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ - ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»
Σόλωνος 94 • τηλ. 36.10.589—36.00.398**

Περίοδος Β'
Χρόνος 9ος
Τεύχος 219

ΑΠΟ ΥΓΕΙΑ... ΠΩΣ ΠΑΜΕ;

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 7232.713 - 7232.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ: Από την κηδεία Μπρέζ- νιφ στο μορατόριουμ.....	4
ΑΝΤΙ - ΘΕΣΕΙΣ	6
ΗΛΙΑ ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΥ: Μικρά και εμπαθή σχόλια για το περιβάλλον. Γ. ΚΑΛΑΪΤΖΗ: Κάτω τα χέρια απ' την ΚΑ-ΓΚΕ-ΜΠΕ!.....	7
— Μνήμη ιστορίας.....	8
ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ	9
ΝΙΖΑΝ: Για αγάπη; Ούτε λόγος.....	10
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Ποιος ο Φωτήλας.....	11
ΣΤΡ. ΣΧΟΛΙΔΗ: Το θερίο και ο Δροσογιάννης.....	14
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ: Νέα πρακτορεία διανομής του Τύπου.....	16
— Απόψεις και προτάσεις για τη διακίνηση του Τύπου.....	18
ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗ: Συνέχεια, συνοχή και αλλαγή στην ελληνική εξωτερική πολιτική.....	20
Γ. ΦΛΩΡΟΥ: ΠΑΣΟΚ - Η ενηλικίωση των προβλημάτων.....	22
ΣΦ. ΔΡΕΠΑΝΟΥ: ΚΚΕ - Συνέδριο χωρίς εκπλήξεις... Α. Δ. ΨΑΛΤΗ: ΚΚΕ εσ. - Μετά την τρούικα, τι;.....	26
ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ: Ο Ευρωπαίος... ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ.....	30
Ρ. ΚΛΟΥΤΣΙΝΙΩΤΗ, Λ. ΛΕΟΝΤΙΔΟΥ, Τ. ΣΙΕΤΗ: Η ελληνική πολεοδομία στο σφυρί.....	32
— Οι οργανώσεις των τεχνικών και η επιχείρηση πολεοδομικής ανα- συγκρότησης.....	33
Χ. ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ: Χρονικό προαγ- γελθέντος θανάτου.....	34
ΑΙΜΗΣ ΜΠΑΚΟΥΡΟΥ: Βιασμός - Σε- ξουαλική εκτόνωση ή μέσο κοινωνι- κής πίεσης των γυναικών;.....	38
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	40
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	42
ΑΝΝΥΣ ΚΟΛΤΣΙΔΟΠΟΥΛΟΥ: Πορνογραφία...σκέτη	46
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	49
	51

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Νίκου Σιδέρη

Η «ΥΠΟΘΕΣΗ Ιπποκράτειο» έχει ήδη πάρει πανελλήνιες διαστάσεις, απασχόλησε τις πρώτες σελίδες των εφημερίδων και τις κύριες ειδήσεις των άλλων μέσων ενημέρωσης, αποτελεί το θέμα των καθημερινών συζητήσεων. Το πρωτοφανές αυτό ενδιαφέρον, δεν μπορεί να αποδοθεί ούτε στον αριθμό των —άτυχων— θυμάτων, ούτε στον τυχόν «ερεθισμό» των πολιτών από τα μέσα ενημέρωσης. Πρόκειται για την επαναφορά στο προσκήνιο του μεγάλου και άλυτου προβλήματος της υγείας, φορτισμένου αυτή τη φορά με ένα δραματικό δίλημμα, που απευθύνεται προσωπικά σε κάθε υποψήφιο ασθενή, δηλαδή, στον καθένα, αν θα τολμήσει να ζητήσει περίθαλψη σε κάποιο —δημόσιο κυρίως— νοσηλευτικό ίδρυμα, ή θα προτιμήσει να την «περάσει όπως - όπως», ή να καταφύγει για τη θεραπεία του στο εξωτερικό.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ αρμόδια η στήλη για τον εντοπισμό των υπευθύνων, τον καταμερισμό των ευθυνών, τη διατύπωση προτάσεων για την παραδειγματική τιμωρία των ενόχων κτλ. κτλ., και ίσως δεν είναι και σωστό. Γιατί δεν έχουμε να κάνουμε με την εξαίρεση, με κάποιο τυχαίο πρωτοφανές περιστατικό, οπότε απλώς παίρνονται τα απαραίτητα μέτρα ώστε να μην επαναληφθεί.

ΑΠ' ΑΥΤΗΝ την άποψη δεν επιτρέπεται και η διαφαινόμενη κομματικοποίηση του συμβάντος. Μπορεί κάποιοι της Δεξιάς να ρίξουν τις ευθύνες στην κυβέρνηση, αντιγράφοντας την τακτική που θα ακολουθούσε το ΠΑΣΟΚ αν ήταν ακόμη στην αντιπολίτευση. Για το Ιπποκράτειο όμως δεν ευθύνονται οι «πρασινοφρουροί», ούτε βέβαια και η Δεξιά, παρότι κληροδότησε —ανάμεσα στα άλλα— και την άθλια κατάσταση την υγείας.

ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ και πλέον μετά τη νίκη της αλλαγής, τίποτα δεν έχει αλλάξει στην νοσοκομειακή ιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη που παρέχει το Ελληνικό Δημόσιο, ή οι όποιοι ιδιωτικοί φορείς. Η κυβέρνηση δίνει προτεραιότητα και χρήματα στο αντίστοιχο υπουργείο, αλλά ακόμα συζητούνται κάποια νομοσχέδια μεταξύ των επιτροπών και των τεχνοκρατών, που φαίνονται να έχουν πελαγώσει από το βάρος της ευθύνης που ανέλαβαν, να φοβούνται την υιοθέτηση μέτρων που ίσως προκαλέσουν αντιδράσεις, ή απλώς να μην ξέρουν την υπόθεση για την οποία κλήθηκαν να δώσουν λύσεις. Και τον τόνο της ρουτίνας που φαίνεται να έχει πια κυριαρχήσει στους πριν από λίγο καιρό υποσχόμενους ριζική αλλαγή και κάθαρση, έδωσε ο αρμόδιος υφυπουργός κ. Φλώρος, ο οποίος μας καθησύχασε, αφού τέτοια ατυχήματα «δεν είναι τα πρώτα που συμβαίνουν στην Ελλάδα»!!

ΕΝ ΤΩ ΜΕΤΑΞΥ, οι ασθενείς βρίσκονται ανάμεσα στην Σκύλλα της κρατικής ανικανότητας και την Χάρυβδη του «ωχαδελφισμού» των φορέων και λειτουργών της υγείας. Τα κρεβάτια των διαδρόμων (αν υπάρχουν κι αυτά) ζουν και βασιλεύουν, μαζί με την έλλειψη ή την άγνοια των σύγχρονων μέσων και μεθόδων θεραπείας, τα «φακελάκια» και την παγερή αδιαφορία των ακατάδεχτων γιατρών, μαθητευόμενων μάγων, «πασών των νόσων και μαλακιών».

ΤΗΝ ΛΥΣΗ φαίνονται να δίνουν διάφοροι επιφανείς παράγοντες όπως ο κ. Αβέρωφ (που διάλεξε να νοσηλευθεί στην Αγγλία) ή το «Έθνος» που συνιστά Βουλγαρία για... θεραπεία. Αν όμως ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης —που θα μπορούσε προφανώς να χρησιμοποιήσει για τη θεραπεία του, τους καλύτερους Έλληνες επιστήμονες— προτιμάει το Λονδίνο, πώς θα πειστεί ο απλός, άγνωστος Έλληνας να εναποθέσει την ίδια τη ζωή του, σ' αυτούς που ίσως τον πεθάνουν από... λάθος, όπως ...έχει γίνει κι άλλες φορές στην Ελλάδα;

ΟΣΟΙ ΛΟΙΠΟΝ έχουν τα χρήματα φεύγουν στο εξωτερικό. Όσοι δεν έχουν καταφεύγουν αν είναι ανάγκη στην ελληνική «παραδοσιακή περίθαλψη», με ψυχολογία... κατάλληλη για την αντιμετώπιση της ασθένειάς τους. Κι αυτοί που φεύγουν κι αυτοί που μένουν, θέτουν ένα κρίσιμοτατο ερώτημα: δεν πρόκειται φυσικά για τη σπατάλη χρήσιμου συναλλάγματος, αλλά για κάτι πολύ ουσιαστικότερο: αν, δηλαδή, μια κοινωνία μπορεί να λειτουργήσει, όταν ο πολίτης δεν εμπιστεύεται το κράτος, όχι μόνο για τους φόρους, τις συγκοινωνίες ή την ποιότητα ζωής, αλλά και για την περίθαλψη και την ίδια τη ζωή του. Πώς αυτή η κοινωνία μπορεί να λειτουργήσει, όταν το «σύνθημα που «πέφτει» από παντού είναι ο «σώζων εαυτὸν σωθήτω» (και μάλιστα στο ...εξωτερικό)...

αντί

Από την κηδεία Μπρέζνιεφ στο μορατόριουμ

ΤΡΙΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ σφραγίζουν το δεκαπενθήμερο αυτό: Η παρουσία του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου, στη Μόσχα, επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπείας στην κηδεία του Λεονίντ Μπρέζνιεφ, η προσπάθεια του πρωθυπουργού να «οριοθετήσει» τις σχέσεις ανάμεσα στον κυβερνητικό και τον κομματικό μηχανισμό, και οι νέες, θρασύτερες παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου από τα τουρκικά τζετ.

ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΣΧΑ ο πρωθυπουργός επέστρεψε βαθύτατα ικανοποιημένος. Είχε —μας βεβαιώνει το άμεσο περιβάλλον του— «εξαιρετικά σημαντικές συναντήσεις», κατά τις οποίες «ανέπτυξε την ελληνική, υπερήφανη και πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική». Από τις συναντήσεις αυτές, ξεχωρίζουν, οπωσδήποτε, τρεις, που ήταν, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, και οι σημαντικότερες: Η συνάντηση με το Σοβιετικό πρωθυπουργό Νικολάι Τίχονοφ, στο Κρεμλίνο, η συνάντηση με τον αρχηγό του πολωνικού στρατιωτικού καθεστώτος, Βόϊτσεχ Γιαρουζέλσκι, στην ελληνική πρεσβεία, και η συνάντηση με τον υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ Τζωρτζ Σουλτς.

Η συνάντηση με τον Ν. Τίχονοφ

ΚΥΡΙΟ αντικείμενο της συνομιλίας Α. Παπανδρέου-Ν. Τίχονοφ, ήταν οι ελληνοσοβιετικές σχέσεις. Και αν θα πιστέψουμε τις κυβερνητικές ανακοινώσεις, η επίσκεψη του Σοβιετικού πρωθυπουργού στην Αθήνα, τον ερχόμενο Φεβρουάριο, θα πρέπει να θεωρηθεί πλέον —ύστερα από τόσες και τόσες καθυστερήσεις...— «δεδομένη». (Λέγεται ότι στην επίσκεψη αυτή, επέμενε ιδιαίτερα ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου, μια και η πραγμάτωσή της θα «επιβεβαιώσει», κατά την κυβερνητική εκτίμηση, το «πολυδιάστατο» της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής).

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ αναφέρθηκε, ανάμεσα στα άλλα, και σε ορισμένα καυτά θέματα της περιοχής —Αιγαίο, Κυπριακό, ελληνοτουρκικές σχέσεις, Μέση Ανατολή, κτλ. Αλλά με εξαίρεση το τελευταίο, ο Ν. Τίχονοφ απέφυγε να εξειδικεύσει τη συζήτηση: «Όλα αυτά —είπε— θα τα συζητήσουμε σε βάθος, όταν θα συναντηθούμε ξανά στην Αθήνα»...

Ο ΧΡΟΝΟΣ της συνάντησης (περί τα 45 λεπτά), ήταν, βέβαια, ασφυκτικά περιορισμένος. Αλλά ο Α. Παπανδρέου βρήκε, παρόλα αυτά, χρόνο, για να δώσει, πολύ συμπυκνωμένα, μερικά στοιχεία από τα επιτεύγματα, αλλά και τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετωπίζει η σημερινή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, «στην πορεία της προς το σοσιαλισμό». Τότε, ακριβώς, είναι —αν οι πληροφορίες είναι ακριβείς— που ο Ν. Τίχονοφ ρώτησε τον Έλληνα πρωθυπουργό: «Και με τους συντρόφους μας του ΚΚΕ, πώς τα πάτε;». Ο πρωθυπουργός —κατά τις ίδιες πάντα πληροφορίες— υπήρξε ιδιαίτερα συγκρατημένος. Απέφυγε να πει ό,τιδήποτε, από την πρόσφατη ένταση σχέσεων, μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ, με αφορμή τις δημοτικές εκλογές. Περιορίστηκε μόνο να πει ότι «το ΚΚΕ δεν με βοηθεί» και ότι «ορισμένες φορές, δίνει την εντύπωση ότι θα προτιμούσε μια κυβέρνηση της Δεξιάς στην εξουσία, παρά τη σημερινή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ»...

ΑΥΤΗ ΤΗΝ «εντύπωση» του, σε ό,τι αφορά τη στάση του ΚΚΕ απέναντι στη σημερινή κυβέρνηση, μετέφερε —όπως λέγεται— ο πρωθυπουργός και στον ίδιο τον γενικό γραμματέα του ΚΚΕ, Χ. Φλωράκη, κατά την ιδιαίτερη συνομιλία που είχε μαζί του, στη σοβιετική πρωτεύουσα. Όσο για την αντίδραση του Χ. Φλωράκη, υπήρξε άμεση: Δεν ευθύνεται το ΚΚΕ

—αλλά το ΠΑΣΟΚ— για την ένταση σχέσεων μεταξύ των δύο κομμάτων.

Η συνάντηση με τον Β. Γιαρουζέλσκι

ΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ με τον Έλληνα πρωθυπουργό, επιζητήσε ο ίδιος ο αρχηγός του πολωνικού στρατιωτικού καθεστώτος, στρατηγός Β. Γιαρουζέλσκι. Γι' αυτό και η συνάντηση έγινε στην ελληνική πρεσβεία. Σύμφωνα με τις κυβερνητικές ανακοινώσεις, ο Γιαρουζέλσκι, επιδίωξε τη συνάντηση αυτή, πρώτον, για να ευχαριστήσει τον Α. Παπανδρέου για την «κατανόηση» που επέδειξε απέναντι στις «πρόσφατες πολωνικές εξελίξεις» (διάβαζε: την επιβολή του στρατιωτικού νόμου, κτλ.), δεύτερο, για να του εκφράσει τη βαθύτατη εκτίμησή του για την άρνηση της ελληνικής κυβέρνησης να πάρει μέρος σε οποιεσδήποτε κυρώσεις κατά της Πολωνίας ή της ΕΣΣΔ, τρίτο, για να ζητήσει την παρέμβαση Παπανδρέου, στους εταίρους της ΕΟΚ, προκειμένου να δοθεί κάποια νέα οικονομική βοήθεια στην Πολωνία, από μέρους της Κοινότητας.

Ο ΕΛΛΗΝΑΣ πρωθυπουργός —λέγουν κάποιοι υπουργοί που είχαν συνοδεύσει τον Α. Παπανδρέου, στη Μόσχα— υπήρξε, στην αρχή, «πολύ επιφυλακτικός». Αλλά, ύστερα από τις διαβεβαιώσεις που του έδωσε ο Γιαρουζέλσκι —ότι, δηλαδή, θα τηρηθεί το χρονοδιάγραμμα, ότι θα απελευρωθεί ο Λεχ Βαλέσα και θα αρθεί, σύντομα, ο στρατιωτικός νόμος— «ενέδωσε» και «υποσχέθηκε στον Γιαρουζέλσκι ότι θα κάνει ό,τι μπορεί, για να δοθεί η αιτούμενη ευρωπαϊκή οικονομική βοήθεια»...

ΓΥΡΩ ΑΠΟ τη συνάντηση Παπανδρέου-Γιαρουζέλσκι, υπήρξαν —αναφέρεται— ορισμένες αντιδράσεις, από πλευράς μεσαίων, κυρίως, στελεχών του ΠΑΣΟΚ: «Πώς και γιατί μεσολαβούμε εμείς, για την ενίσχυση ενός δικτατορικού καθεστώτος;» —ήταν ένα από τα ερωτήματα που έθεταν τα στελέχη αυτά, στην κομματική ηγεσία. Αλλά η απάντηση που έπαιρναν ήταν ότι «οι διαβεβαιώσεις του Γιαρουζέλσκι στον πρωθυπουργό ήταν σαφείς» και ότι «η γραμμή Παπανδρέου (για την μη επιβολή κυρώσεων, κτλ.) όχι μόνο δικαιώθηκε, αλλά και υιοθετήθηκε απ' όλες σχεδόν τις χώρες της ΕΟΚ».

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ του πρωθυπουργού με τον υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ Τζωρτζ Σουλτς, αν και σύντομη, υπήρξε πολύ εγκάρδια. Στην εγκαρδιότητα αυτή, μάλιστα, συνέβαλε —όπως σημείωσε το Αθηναϊκό Πρακτορείο— «η κοινή θητεία τους, σαν καθηγητών, στο πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϋ». Γι' αυτό, δεν απόρησε κανείς, όταν ο Τζωρτζ Σουλτς είπε στον Α. Παπανδρέου: «Πρέπει να ξαναβρεθούμε το συντομότερο, γιατί έχουμε πολλά να πούμε».

Η συνάντηση με τον Τζ. Σουλτς

ΤΟ ΑΝ η νέα αυτή συνάντηση θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα (με τον ερχομό εδώ του Σουλτς) ή στην Ουάσιγκτον (με τη μετάβαση εκεί του Έλληνα πρωθυπουργού), εξακολουθεί να είναι αντικείμενο εικασιών, από μέρους Ελλήνων πολιτικών σχολιαστών. Όπως και αν έχει, πάντως, το πράγμα, βέβαιο είναι πως οι δυο άνδρες δε θα δυσκολευτούν να βρουν κοινή γλώσσα.

ΠΡΑΓΜΑΤΙ, οι σχέσεις Αθήνας-Ουάσιγκτον, εξελίσσονται θαυμάσια. Και οι διαπραγματεύσεις για τις αμερικανικές βάρσεις προχωρούν απρόσκοπτα. Η ελληνική πλευρά δεν επιμένει πλέον σε ορισμένα «οχληρά» —οχληρά για τους Αμερικανούς—

νούς— θέματα, όπως είναι η συνδιοίκηση των βάσεων, η αναλογία 7 προς 10 ή η εγγύηση των ανατολικών συνόρων της χώρας. Άλλωστε, το «πολιτικό πλαίσιο» των διαπραγματεύσεων έχει ήδη συμφωνηθεί και το μόνο που απομένει είναι η οικονομική πλευρά της συμφωνίας —ενοίκιο των βάσεων, το ποσό του «εφ' άπαξ» και το ενδεχόμενο αμερικανικών επενδύσεων στην Ελλάδα.

ΦΥΣΙΚΑ, η ελληνική πλευρά αρνείται ότι τα «οικονομικά ανταλλάγματα» έχουν οποιοδήποτε ειδικό βάρος στις συνομιλίες για τις βάσεις, στις οποίες «δεσπόζει, πάντοτε, η προάσπιση του εθνικού συμφέροντος». Οι Αμερικανοί όμως, άνθρωποι κατεξοχήν «μπίζνεσμεν», όταν αναφέρονται στις συνομιλίες αυτές, μιλούν πάντοτε για μια νέα «αμυντική και οικονομική συμφωνία Ελλάδας-ΗΠΑ».

Οι σχέσεις με το NATO και την Άγκυρα

ΤΙΣ ΕΞΑΙΡΕΤΕΣ ελληνοαμερικανικές σχέσεις, σκιαάζουν, βέβαια, τα προβλήματα της χώρας με το NATO και η νέα —αναζωπυρωμένη— ένταση στις σχέσεις Αθήνας-Άγκυρας. Η άρνηση λ.χ. του αρχηγείου της Νεάπολης να περιλάβει τη Λήμνο στην πολυεθνική νατοϊκή άσκηση «Άπεξ Εξπρές '82» και οι νέες, μαζικές, παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου, από τουρκικά τζετ, στην περιοχή της Λήμνου, της Λέσβου και των Ψαρών, είναι, για τους Αμερικανούς, «καταστάσεις δυσάρεστες» που απειλούν τη «συνοχή της νοτιοανατολικής πτέρυγας της συμμαχίας».

ΑΛΛΑ, ακριβώς γι' αυτό, οι Αμερικανοί προσφέρονται τώρα να παρέμβουν στο ... NATO (λες και οι ίδιοι δεν είναι «το» NATO), καθώς και στην Άγκυρα (λες και οι ίδιοι δεν έπαιξαν ποτέ ρόλο στην ενθάρρυνση της τουρκικής προκλητικότητας), για την εξομάλυνση των ελληνονατοϊκών και ελληνοτουρκικών σχέσεων! Στόχος των Αμερικανών —σύμφωνα με μια πρώτη εκδοχή— να διατηρηθεί το «μορατόριουμ» και να λυθεί, κάτω από ένα «γενικό συμμαχικό πνεύμα», το πρόβλημα του επιχειρησιακού ελέγχου του Αιγαίου. Υπάρχει όμως και μια δεύτερη εκδοχή —μια δεύτερη αμερικανική άποψη— που λέει πως οποιαδήποτε τουρκική πρόκληση στο Αιγαίο, συμβάλλει ώστε να κατανοήσει, «ακόμη καλύτερα», η ελληνική πλευρά την αναγκαιότητα των αμερικανικών βάσεων στην Ελλάδα, την αναγκαιότητα παραμονής της στο πολιτικό και στρατιωτικό σκέλος του NATO! Και αυτό, για την απίθανη περίπτωση που η σημερινή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θ' αποφάσιζε —σε κάποια κρίσιμη ώρα ή σε στιγμή έντονου εκνευρισμού— να ενδώσει στα συνθήματα των ιδίων των οπαδών και φίλων της: «Έξω ΤΩΡΑ από το NATO», «Έξω ΤΩΡΑ οι βάσεις του θανάτου», κτλ.

ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ αυτά, όπως είναι γνωστό, κυριάρχησαν στα «μπλοκ» του ΠΑΣΟΚ, στη μεγαλειώδη Πορεία, για την επέτειο του Πολυτεχνείου. Αλλά, όπως εξήγησε ο πρωθυπουργός, μιλώντας στο υπουργικό συμβούλιο, την περασμένη Παρασκευή, άλλο πράγμα είναι οι «στρατηγικοί στόχοι του κινήματος του ΠΑΣΟΚ», και άλλο η κυβέρνηση, που έχει το δικαίωμα να εκτελεί «τακτικούς ελιγμούς» και να «προχωρεί με συγκεκριμένα βήματα». (Η διαλεκτική αυτή «μικρή διαφορά», είπε ο Α. Παπανδρέου, είναι «ορθή»...).

Η σύνοδος των Βρυξελλών

ΜΕ ΒΑΣΗ όλα τα παραπάνω, είναι λογικό να υποθέσει κανείς ότι στην επικείμενη (1 και 2 Δεκεμβρίου) σύνοδο του NATO, σε επίπεδο υπουργών Άμυνας, στις Βρυξέλλες, ο πρωθυπουργός θα θέσει μια σειρά επί μέρους θέματα —για το πώς και γιατί λ.χ., το NATO δεν περιέλαβε τη Λήμνο στην άσκηση

«Άπεξ Εξπρές '82», για το πώς και γιατί δεν πραγματοποιήθηκε η συνάντηση Χαραλαμπίδου-Τουρκμέν, ύστερα από τις παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου από την τουρκική πολεμική αεροπορία, κ.ά.— αλλά δεν θα θέσει ούτε θέμα εξόδου της χώρας από το στρατιωτικό NATO (έστω και με τη μορφή «προειδοποίησης...»), ούτε θέμα αμερικανικών βάσεων, ούτε θέμα «εγγυήσεων» των ανατολικών συνόρων της χώρας. Το τελευταίο αυτό θέμα, άλλωστε, τέθηκε στην περσινή σύνοδο του NATO, για να εγκαταλειφθεί, έξι μήνες αργότερα, σ' ένα από τα πρωθυπουργικά ταξίδια στη Βόνη...

ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ που κύλησε, υπήρξαν και οι «οριοθετήσεις» του πρωθυπουργού στις σχέσεις κινήματος και κυβέρνησης, καθώς και οι επισημάνσεις του σε ό,τι αφορά κάποια «εκφυλιστικά συμπτώματα» που υπονομεύουν όχι μόνο το κυβερνητικό έργο, αλλά και την εθνική λαϊκή ενότητα και την «πορεία προς το σοσιαλισμό». Αλλά και για τα θέματα αυτά, με τη στυφή, μάλλον, γεύση τους, άλλος συνεργάτης του ANTI γράφει σε άλλες σελίδες του τεύχους.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΝΙΚΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΤΟ ΑΙΝΙΓΜΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΤΗΣ ΓΑΛΙΛΑΙΑΣ

Το βιβλίο κυκλοφορεί σε δεύτερη έκδοση

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ "αλεβιζόπουλος"
ΦΕΙΔΙΟΥ 14-16 ΑΘΗΝΑ Τ.Τ 142. Τηλ.: 36.00.059.

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό αστεράκι».
- Μιά μικρή δασή μέσα στο ταμμένο.
- Πρόγραμμα μελετημένο – Διδασκαλία καί επίδλεψη από έμπερο προσωποικό.
- Παίχνιδι καί μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας καί αγάπης γιά τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε καί νά συζητήσουμε γιά τό παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμίου
Βαλαμώνας 4 καί Άσκληπιού τηλ. 6447830 – 3635419.

Ο ΓΙΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ '41-'44

Ο Γοργοπόταμος και η ανατίναξη της γέφυρας στις 25 Νοεμβρίου 1942, από δυνάμεις του ΕΛΑΣ, του ΕΔΕΣ και συμμαχικές, συμβολίζει από φέτος την πιο σημαντική περίοδο της πρόσφατης ιστορίας μας, την Εθνική Αντίσταση '41-'44. Είναι η περίοδος στην οποία ο λαός μας δημιουργούσε με τους αγώνες του ενάντια στους ξένους κατακτητές και το φασισμό, τις προϋποθέσεις μιας ανεξάρτητης Ελλάδας και μιας διαφορετικής κοινωνίας. Η επίσημη αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης, εκπληρώνει ένα ιστορικό χρέος στους αγωνιστές εκείνης της περιόδου. Και πρέπει περισσότερο από ποτέ να τονισθούν οι κίνδυνοι να παραμείνει τελικά η πράξη αυτή, μόνο στα πλαίσια μιας επετειακής - μούσειακής εκδήλωσης. Γιατί μια τέτοια προοπτική είναι υπαρκτή και δεν έχει αποκλεισθεί.

Στις πρώτες, επίσημες εκδηλώσεις για την Εθνική Αντίσταση δεν πρέπει να ξεχάσουμε τα γεγονότα του 1964. Τα θύματα εκείνων των γεγονότων και τη σημασία, που είχε τότε η εκδήλωση στο Γοργοπόταμο.

Ο ελάχιστος φόρος τιμής στους αγωνιστές της Αντίστασης στο Γοργοπόταμο σφραγίζει και το τέλος μιας απαράδεκτης στάσης από την πλευρά της πολιτείας μέχρι πρόσφατα. Η στάση αυτή καλλιεργούσε το διχασμό και την πόλωση. Στη νέα περίοδο, που ανοίγεται από δω και μπρος ο ελληνικός λαός δεν πρόκειται να επιτρέψει στις γνωστές δυνάμεις να ανατρέψουν ο,τιδήποτε έχει κατακτήσει με αγώνα και θυσίες μέχρι σήμερα.

ΔΙΚΑΙΩΝΕΤΑΙ Ή ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ; ΙΔΟΥ Η ΑΠΟΡΙΑ

Δικαιώνεται ή συνεχίζεται; Ιδού η απορία, που παρ' ολίγο να μετατρέψει το φετινό εορτασμό του Πολυτεχνείου σε αποκλειστική κομματική αντιπαράθεση ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ.

Βέβαια, και στις προηγούμενες επετείους του Νοέμβρη, δεν έλειπε η πολεμική μεταξύ κομμάτων και οργανώσεων. Αλλά, για πρώτη φορά η ΕΦΕΕ δεν κατέληξε σε διακήρυξη, ενώ μέχρι την τελευταία στιγμή ήταν άγνωστο ποιος θα εκφωνούσε τον —εκ-

πονηθέντα την τελευταία στιγμή— λόγο εκ μέρους του Κ.Σ. της ΕΦΕΕ.

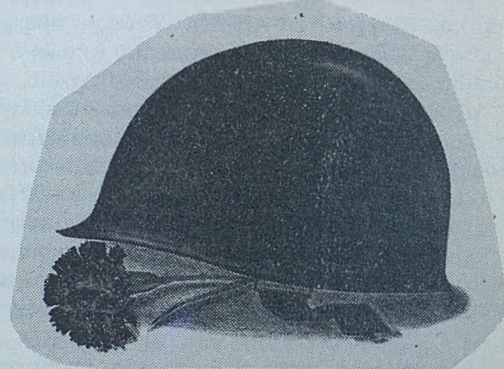
Κανείς, βέβαια, δεν μπορεί να ζητήσει από τους πολιτικούς οργανισμούς να απέχουν από την εκπόνηση ή την προβολή της γραμμής τους, όταν μάλιστα ο τρόπος πραγματοποίησης και η μαζικότητα των σχετικών εκδηλώσεων παρέχουν μοναδικές ευκαιρίες για πολιτική προπαγάνδα. Αλλά από εδώ μέχρι την προσπάθεια περιορισμού των μηνυμάτων του Νοέμβρη στις στενές συγκυριακές κομματικές επιλογές, υπάρχει μεγάλη διαφορά.

Εντύπωση προκαλεί και το γεγονός ότι οι διαφοροποιημένες από την κυβερνητική πολιτική θέσεις του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, άφηναν τα περιθώρια για κάποια κοινή πλατφόρμα συμφωνίας. Έτσι, δημιουργεί απορίες η επιμονή των εκπροσώπων του στο Κεντρικό Συμβούλιο της ΕΦΕΕ, στην υιοθέτηση θέσεων ταυτόσημων με αυτές της κυβέρνησης, και η αντίστοιχη εμμονή των άλλων παρατάξεων στις δικές τους αυτοδύναμες επιλογές.

Φαίνεται ότι οι σημερινοί φοιτητές συνδικαλιστές της ΕΦΕΕ, δεν διατηρούν —ίσως λόγω ηλικίας— τις ζωντανές μνήμες και τις προσωπικές εμπειρίες των παλιότερων συναδέλφων τους, που είχαν καταφέρει να συμφωνήσουν σε παρόμοιες περιπτώσεις. Αυτό που —πολύ κακώς— προσπαθούν, είναι να δικαιωθούν κομματικά, ώστε να επιβεβαιωθούν και προσωπικά.

Έτσι καταλήξαμε στην πορεία, και το κυρίαρχο δίλημμα. Λες και δεν υπάρχουν κοινωνικά ή πολιτικά αιτήματα μεγαλύτερης σημασίας, τα οποία και όταν διατυπώθηκαν, έγινε για να ενισχύσουν το «δικαιώνεται» ή «συνεχίζεται».

Με δυο λόγια, τα μεγαλύτερα κόμματα της Αριστεράς, έκαναν ό,τι μπορούσαν για να απογοητεύσουν ή να εκδιώξουν τον απλό δημοκράτη - θεατή των συγκρούσεων. Και το ευχάριστο είναι ότι ο κόσμος αυτός, που διατηρεί τις μνήμες του Νοέμβρη αναλλοίωτες από κομματικές σκοπιμότητες, έβαλε με την παρουσία του την δική του σφραγίδα στη διαδήλωση της Αθήνας. Ξεπερνώντας τα κόμματα, όπως ακριβώς και τον Νοέμβρη του 1973...

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ ΑΠΟΡΙΣΣ

Οι εκδηλώσεις του Πολυτεχνείου είναι σημαντικές και από μία άλλη άποψη. Αυτή της προβολής και διεκδίκησης συγκεκριμένων αιτημάτων, που προβάλλουν οι εργαζόμενοι και η νεολαία. Στο βαθμό που τα αιτήματα αυτά προκύπτουν κάθε φορά μέσα από τις διαδικασίες του μαζικού κινήματος και συνδέονται με την πολιτική κατάσταση διαμορφώνουν και το ιδιαίτερο, πέρα

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Ο ΠΟΛΙΤΗΣ

τεύχος 55 – Νοέμβριος 1982

Δαμιανού Παπαδημητρίου, 'Ο Βασιλεύς απέθανε, ζήτω ο βασιλεύς, Μιχάλη Παπαγιαννάκη, Οικονομία, Τά προβλήματα συσσωρεύονται. Βάσω Κιζήλου, Έπιχείρηση πολεοδόμηση 1982-84. Γιάννη Φλώρου, Περιμένοντας τό «νόμο-πλαίσιο» για την έρευνα. Άννας Φραγκουδάκη, 'Η Καρχηδόνα της Άριστερας. Παύλου Κρέμου 'Η Πολωνία ζωγραφίζει τον αγώνα της. Λεωνίδα Λουλούδη, 'Η νέα τεχνολογική επανάσταση made in Greece. Νίκου Σβορώνου, κυριότερα προβλήματα της περιόδου 1940-1950 της ελληνικής ιστορίας, Νόρας Σκουτέρη-Διδασκάλου, Προίκα, ή περί του θρησκευτικού βίου των Νεοελλήνων.

Ο ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Χρήστου Μπράβου, Τό μαύρο είναι χρώμα φιλικό (ποίημα), Ντ. Μ. Τόμας Τό άσπρο Ξενοδοχείο ■ Σάμουελ Μπέκετ, 'Εκείνη τη φορά. Τζίνα Πολίτη, 'Ο τρίτος Λόγος ■ Δ.Ν. Μαρωνίτη, Έπτά σχόλια, μέ άφορμή την 'Ιστορία του Γ. Γιατρομανωλάκη Γιάννη Δάλλα, 'Η πολυσημία του καθαφικού ποιήματος Βίκυ Λελεδάκη, 'Υπέρ της 'Αχαϊκής Συμπολιτείας πολεμήσαντες ■ Βιβλιοκριτική: Θωμά Λεχωθίτη για τὰ «Τρία ποιήματα μέ σημαία εύκαιρίας» του 'Οδυσσέα 'Ελύτη Δημ. Πέππα για τό «Έγκωμιο σκιάς του Χόρχε Λούις Μπόρχες»

Διαβάστε στην
ΕΞΟΡΜΗΣΗ
που κυκλοφορεί:
ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΣΗ
ΣΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ.
Άρθρο του ΤΖΕΝΜΣ ΠΕΤΡΑΣ

από το γενικό, πλαίσιο των λαϊκών εκδηλώσεων του Πολυτεχνείου. Δίνουν, δηλαδή, στη διαδήλωση συγκεκριμένο κάθε φορά περιεχόμενο και τη διαφοροποιούν από επετειακή εκδήλωση ή συνθηματολογική και μόνο αντιπαράθεση των κομμάτων.

Από μια τέτοια πλευρά πρέπει να αντιμετωπισθεί και η συλλογική παρουσία στρατιωτών στην πορεία του Πολυτεχνείου και η προβολή συγκεκριμένων αιτημάτων, ανεξάρτητα από τη διαφωνία ή συμφωνία στο σύνολο των μορφών και της εμφάνισης με την οποία θέλησαν να τονίσουν την παρουσία τους στη διαδήλωση. Η παρουσία τους, εκτός από την υπογράμμιση ενός κοινού προβλήματος, που απασχολεί δεκάδες χιλιάδες νέους, αναδεικνύει και τα υπαρκτά προβλήματα των συνθηκών που επικρατούν στον ελληνικό στρατό και την ανάγκη να ληφθούν μέτρα για τον εκδημοκρατισμό του στρατού και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των φαντάρων.

Η πολιτεία αυτά τα προβλήματα και τα αιτήματα πρέπει να αντιμετωπίζει. Την πολιτική ουσία του θέματος πρέπει να θίγει και όχι να βάζει τα αστυνομικά όργανα να καιροφυλακτούν για να συλλάβουν όσους με τη συμμετοχή τους, έστω και με αυτό τον τρόπο, στην επέτειο του Πολυτεχνείου, θέλησαν να τονίσουν τα προβλήματα και τα αιτήματα των στρατιωτών. Γιατί αυτή η στάση εκτός από το πολιτικό πρόβλημα που δημιουργεί, είναι αντίληψη, που υποκρύπτει μια πολιτική η οποία βλέπει τα δένδρα και χάνει το δάσος.

ΟΙ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΠΕΦΤΟΥΝΕ Ο 774 ΜΕΝΕΙ

Με τον νόμο 774 δικάζεται ξανά την Παρασκευή 26 Νοεμβρίου η «ομάδα Ζηρίνη». Όπως είναι γνωστό οι 6 κατηγορούμενοι είχαν καταδικαστεί τον Ιούνιο του 1980, για να αποφυλακιστούν ένα χρόνο μετά, όταν ο Άρειος Πάγος έκρινε την απόφαση «ανεπαρκώς αιτιολογημένη». Ξανακάθονται στο σκαμνί αφού οι διωκτικές αρχές κίνησαν πάλι τη διαδικασία, επί εποχής ΠΑΣΟΚ αυτή τη φορά, και πάλι με τον ν. 774.

Λίγες μέρες πριν, την Κυριακή 21 Νοεμβρίου, ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Μαγκάκης επανέλαβε στην «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία», ότι ο Νόμος είναι αντισυνταγματικός. Και ίσως δεν χρειάζεται να θυμίσουμε τις θέσεις του ΠΑΣΟΚ και του κ.Α. Παπανδρέου την εποχή της ψήφισης του Νόμου, το 1978, λίγο πριν αποχωρήσει —σαν αξιωματική αντιπολίτευση— από τη Βουλή: επρόκειτο περί νομοσχεδίου που παραβίαζε «άμεσα και ωμά, τις αρχές του Δημοκρατικού πολιτεύματος» και του Συντάγματος του '75, «προσέβαλε την ανθρώπινη αξιοπρέπεια» και «σήμαινε αστυνομική αυθαιρεσία».

Μικρά κι εμπαθή σχόλια

του Ηλία Ευθυμίου

ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η ΕΚΠΟΜΠΗ ΤΗΣ ΤΡΟΧΑΙΑΣ

Πολλοί αναγνώστες μάς γράφουν παραπονούμενοι ότι σπανίως αφιερώνουμε σχόλια σχετικά με το κυκλοφοριακό. Ικανοποιώντας το αίτημα, τους πληροφορούμε ότι συνεχίζεται για έκτη μέρα η απαγόρευση της κυκλοφορίας των λεωφορείων και των ταξί, ενώ η κίνηση των ΙΧ επιτρέπεται μόνον εντός του δακτυλίου. Οι πεζοί θα μπορούν και πάλι να διασχίσουν ελεύθερα τις υπόγειες στοές, τα καταστήματα θα λειτουργήσουν όπως πάντα τις μεταμεσονύκτιες μόνον ώρες, ενώ οι υπάλληλοι του τριτογενούς μετά την εξαγγελθείσα αποκέντρωση θα μπορούν να δουλεύουν κατά βούληση στα σπίτια τους.

ΚΑΘΑΡΣΗ

Αναδομείται, αποδυναμώνεται και ουσιαστικώς καταργείται, η επί των ημερών της «φαύλης» Δεξιάς ιδρυθείσα Γραμματεία του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας και Περιβάλλοντος. Ειδικότερος στόχος των διοικητικών επεμβάσεων, η ομάδα των περί την άγρια ελληνική φύση, περιβαλλοντιστών και οικολόγων, που περιέργως είχε να επιδείξει πλούσιο έργο και αρμοδιαν

ΠΕΘΑΝΕ Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΔΡΙΣΚΟΣ

Την παραμονή του επίσημου εορτασμού της Εθνικής Αντίστασης 41-44, πέθανε σε ηλικία 61 χρόνων ο Καπετάν-Δρίσκος. Μ' αυτό το όνομα ήταν γνωστός στην Κρήτη ο Γιώργος Ινιωτάκης, διοικητής τάγματος του ΕΛΑΣ στο Ηράκλειο. Καταγόταν από τις Αγίες Παρασκίες Ηρακλείου και μόλις τελείωσε το γυμνάσιο πήγε στη Σχολή Ευελπίδων. Ο πόλεμος τον βρήκε μαθητή στη Σχολή. Ονομάστηκε ανθυπολοχαγός και πήγε στο Αλβανικό Μέτωπο. Διακρίθηκε στις μάχες του Αλβανικού πολέμου, όπου τραυματίστηκε. Επέστρεψε στην πατρίδα του και πήρε μέρος στη Μάχη της Κρήτης. Στη μάχη του Ηρακλείου, στις σκληρές οδομαχίες που κράτησαν μέρες, ο Γιώργος Ινιωτάκης πολέμησε με αυτοθυσία που έμεινε ως τώρα στη μνήμη των συμπολιτών του. Από τους πρώτους που μετείχαν στις αντιστασιακές ομάδες, που

εμφανίστηκαν, αμέσως μετά την κατάληψη της Κρήτης από τους Γερμανούς ο νεαρός ανθυπολοχαγός εντάχθηκε στη συνέχεια στην ΕΑΜική Αντίσταση. Σαν καπετάνιος του ΕΛΑΣ διακρίθηκε για το αγωνιστικό του ήθος και τις παράτολμες πρωτοβουλίες του. Μετά την απελευθέρωση αποτάχθηκε από το στρατό. Εξορίστηκε και έζησε με διώξεις και στερήσεις, μετέχοντας στην κοινή μοίρα των αγωνιστών του ΕΛΑΣ. Έντιμος, σεμνός και συνεπής αγωνιστής, ήταν από τους λίγους εκείνους αξιωματικούς που δεν αδράνησαν στη Κατοχή και τίμησαν τον όρκο τους. Αγωνίστηκε τον καθημερινό αγώνα σεμνά και καρτερικά, μένοντας πιστός στις ιδέες του και τα δημοκρατικά ιδανικά. Το ΑΝΤΙ τιμά με τα λίγα αυτά λόγια μια ζωή γεμάτη και πλούσια και συμμετέχει στη λύπη της οικογένειάς του.

Πέρασε, όμως, ένας χρόνος διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και ο 774 παραμένει, όπως η αλλαγή των κυβερνήσεων που πέφτουνε και η αγάπη που... μένει. Δεν είναι ούτε καν σε αχρηστεία, αφού οι τρεις νεαροί «βομβιστές» των Ιωαννίνων παραπέμφθηκαν πάλι με τον 774. Ο κ. Μαγκάκης επικαλέστηκε, στην ίδια δήλωσή του, τα μικρά χρονικά περιθώρια που είχε και το γεγονός ότι το θέμα μελετάται από αρμόδια επιτροπή, μαζί με αυτά των ασέμνων, της περιύβρισης αρχής κτλ., και διαβεβαίωσε ότι όλα αυτά τα θέματα θα λυθούν.

Εν τω μεταξύ, άνθρωποι υφίστανται ξανά τις ίδιες ταλαιπωρίες και ξανακάθονται στο σκαμνί. Και δεν επιμένουμε στην ειδική περίπτωση της «ομάδας Ζηρίνη», γιατί δεν θα ήταν κατηγορούμενοι, αν δεν υπήρχε ο 774...

συγκρότηση. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η περίπτωση στελέχους της ως άνω υπηρεσίας που αφού επί πολυετίαν εργάστηκε ως ορνιθολόγος-ερευνητής (ειδικευμένος στην πτερωτή πανίδα), μετατίθεται ανεπιφυλάκτως στη Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων. Για να μελετήσει προφανώς τη συμβολή του τομέως των πτηνοτροφείων στην αναθέρμανση της Εθνικής Οικονομίας. Όσο για τα γλαρόνια, τις χουλιανομύτες και τις χαλκόκοτες, θα φροντίσουν γι' αυτά οι Έλληνες κυνηγοί. Τυπικό πρόσχημα: ο εν λόγω υπάλληλος ήταν κάτοχος του πτυχίου της Νομικής. Ως γνωστόν με τέτοιο πτυχίο μόνο υπουργός των Συγκοινωνιών μπορεί να γίνει κανείς.

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΚΟΚΤΕΪΛΣ

Το heptachlor είναι μία άκρως τοξική ουσία συστατικό ενός ευρέως φάσματος εντομοκτόνων. Η αποκάλυψη της παρουσίας του στο γάλα που εδώ και μερικά χρόνια διοχετεύουν ελεύθερο στους καταναλωτές των μακρινών κι εξωτικών νησιών της Χαβάης, πήρε διαστάσεις σκανδάλου, κατέστρεψε την καριέρα υπουργών, παρέπεμψε υπευθύνους σε δίκες. Η μόλυνση αυτή αποδόθηκε κατά κύριο λόγο στην κακή συνήθεια των κτηνοτρόφων να ταΐζουν τις αγελάδες τους με φύλλα ανανά που προηγούμενως είχαν ψεκάσει με το δραστικό κι ανθεκτικό εντομοκτόνο. Προφανώς το περιστατικό δεν αφορά τη χώρα μας αφού ούτε αγελάδες έχουμε, ούτε η καλλιέργεια του ανανά είναι πλατιά διαδεδομένη. Όμως καλού-κακού μην αφήνετε το γάλα ξεσκέπαστο στα σκεύη σας αν υπάρχουν έντομα οικόσιτα στην περιοχή σας: κινδυνεύουν από δηλητηρίαση.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΗΣ:

Μνήμη ιστορίας...

Δεν μπορείς πάντα να γράφεις *ad memoriam*. Είναι σαν το υλικό σου να αντιστέκεται στους αποχαιρετισμούς και στην επισφράγιση του έμβριου τέλους, του α-χρονικού και α-ιστορικού Θανάτου. Γιατί το υλικό σου, αυτές τις φορές, έχει χρόνο βιωμένο σε πράξεις ανάταξης και υπέρβασης, έχει ιστορία ιχνηλατημένη από λόγο και πράξη στιγμών μυθικών και καθημερινών — αυτό το πάντρεμα του ενεστώτα με το μελλούμενο όραμα.

Αυτή είναι η περίπτωση του Θ. Χατζή. Και δεν είναι τυχαίο ότι το ρήμα σε τούτο το σημείωμα θα είναι σε χρόνο ενεστώτα. Έτσι θα κάνουμε την αναφορά στη μνήμη της ιστορίας και στον πρωταγωνιστή της, εκπληρώνοντας αυτό το ανοίκειο και ά-χαρο καθήκον, όπως και αυτός το έπραξε ένα χρόνο πριν, γράφοντας, μετα-θανάτιο αποχαιρετισμό για τον αγαπημένο του φίλο και συναγωνιστή Δημ. Χατζή.

Η ζωή του Θ. Χατζή, ό,τι τον συνιστά σαν άνθρωπο - πολίτη, είναι δεμένη με το οδοιπορικό του εργατικού και δημοκρατικού κινήματος της χώρας μας, είναι καταγραφή των σημείων των και συμβολή στην πραγμάτωση του απελευθερωτικού οράματος.

Στα τέλη της δεκαετίας του '20 προσχωρεί, σε ηλικία 20 χρονών περίπου, στο κομμουνιστικό κίνημα, λίγο αργότερα με την ιδιότητα του γραμματέα κομμουνιστικής φοιτητικής οργάνωσης. Σε πολύ σύντομο χρόνο θα αναδειχτεί σε κεντρικό στέλεχος του κομματικού μηχανισμού και θα ακολουθήσει την ίδια πορεία με τους ομολόγους του στο θλιβερό ημερολόγιο των διώξεων του βενιζελικού ιδιώνυμου (5 χρόνια φυλάκιση), και του εγλεισμού (Ακροναυπλία). Στις 28 Οκτώβρη 1940 δραπετεύει από νοσοκομείο όπου νοσηλεύεται και κατατάσσεται μόνος του στο στρατό, στη γενέτειρά του το Αμύνταιο. Με βαρύ τραυματισμό στο θώρακα νοσηλεύεται στα Ιωάννινα. Τον ανάκαλывают όργανα της ασφάλειας — που καταζητούσαν όσους κομμουνιστές είχαν καταταγεί εθελοντικά στο Στρατό — αλλά δεν τον συλλαμβάνουν και επειδή ήταν βαριά τραυματισμένος αλλά και γιατί του είχε απονεμηθεί ήδη εύφημη μνεία για τη συμμετοχή του στις μάχες εμπροσθοφυλακής του μετώπου.

Η κατάρρευση τον βρίσκει στην Αθήνα. Μετέχει ενεργά στην πάλη της κομματικής ανασυγκρότησης. Μέλος της ΕΠ Αθήνας του ΕΑΜ εκ μέρους του ΚΚΕ, θά αναλάβει τη Γραμματεία του Μετώπου τον Νοέμβριο του '41 μετά τη σύλληψη του Λ. Αποστόλου εκπροσωπώντας την ΚΕ του Κόμματος.

Τον Γενάρη του '42 θα γίνει μέλος της ΚΕ του Κόμματος με «κοσπίαση», (διορισμό) και το αξίωμά του αυτό θα επικυρωθεί στη Συνδιάσκεψη του '42. Μέχρι την άνοιξη του '44 θα είναι οργανωτής και εμψυχωτής της δράσης του ΕΑΜ («κάθε γωνιά και ραντεβού», είναι η δράση που συνοψίζει τη φιλοσοφία του στην αντιστασιακή πράξη).

Στις Κορυσσάδες, από αριστερά προς τα δεξιά: Μαραγκός, Κανελλόπουλος, Μαργιόλης, Καλομοίρης, Γεωργιάδης και Θανάσης Χατζής.

Την άνοιξη του '44 με τη μεταφορά της έδρας του ΕΑΜ στην Ελεύθερη Ελλάδα φεύγει από την Αθήνα και εκλέγεται και Εθνοσύμβουλος της πρωτεύουσας στην ΠΕΕΑ. Η διαφωνία του στη συμμετοχή κομμουνιστών υπουργών στην εξόριστη κυβέρνηση και στη Συμφωνία του Λιβάνου του κοστίζει την αφαίρεση της Γραμματείας του ΕΑΜ και την ανάθεσή της στο Μήτσο Παρτσαλίδη (απόφαση Συνδιάσκεψης ΚΕ/ΚΚΕ 3-4.8.44). Ορίζεται Γραμματέας της Κ Ο Στερεάς και μετά Μακεδονίας - Θράκης και ταυτόχρονα γραμματέας ΚΟ Θεσσαλονίκης.

Στο 7ο Συνέδριο του ΚΚΕ εκλέγεται μέλος ΚΕ, 2ος σε αριθμό ψήφων μετά τη Χρύσα Χατζηβασιλείου. Το καλοκαίρι του '46 συλλαμβάνεται και εξορίζεται στην Ικαρία. Δραπετεύει και προσχωρώντας στο Δημοκρατικό Στρατό αναλαμβάνει Πολιτικός υπεύθυνος της επίλεκτης 646 Μονάδας. Στην 5η Ολομέλεια της ΚΕ/ΚΚΕ το Δεκέμβρη του '48 συγκρούεται με την καθοδήγηση και τίθεται σε διαθεσιμότητα με άλλα 4 στελέχη της ΚΕ (ανάμεσά τους: Μάρκος, Χρύσα Χατζηβασιλείου). Μετά την καθαίρεσή του συνεχίζει (με την ιδιότητα του ημιονηγού —πολυβολητή!) τη δράση του. Η υποχώρηση τον βρίσκει στην Αλβανία κι από κει στην Τασκένδη. Αποκαθίσταται στην 6η Ολομέλεια και καθαίρεται πάλι στην 8η του '58. Ζει στην Τασκένδη και μετά στη Γιουγκοσλαβία.

Από το 1968 αρχίζει να γράφει το βιβλίο του «Η Νικηφόρα Επανάσταση που χάθηκε» (πρώτη δημοσίευση κειμένου από το βιβλίο αυτό έγινε στο τχ. 28 της 20. 9.75 στο Αντί, στα πλαίσια του πρώτου αφιερώματος στην Εθνική Αντίσταση). Ταυτόχρονα, συμμετέχει στον αντιδικτατορικό αγώνα εκδίδοντας με άλλους συντρόφους του της αριστεράς την εφημερίδα Resistance. Στο Παρίσι, την ίδια περίοδο, κάνει μια σειρά ομιλίες στους Έλληνες φοιτητές για το ΕΑΜ και είναι η πρώτη φορά που οι αιτίες της ήττας προσεγγίζονται από μία νεαρίζοσπατική σκοπιά.

Ελλάδα 1974 —μεταπολίτευση. Ο Θανάσης Χατζής 7 ημέρες περίπου μετά την πτώση της Χούντας, θα διεκδικήσει έμπρακτα το δικαίωμά του να είναι Έλληνας. Θα έρθει χωρίς χαρτιά στην Ελλάδα, κατοχυρώνοντας την παραμονή του με μια χαρακτηριστική στο ήθος του χειρονομία. Σ' όλη τη διάρκεια της ζωής του στην Ελλάδα μετά το '74, συμβάλλει ενεργά στις κινήσεις για την αποκατάσταση της Εθνικής Αντίστασης, συνδένοντας έτσι ιστορικά το νήμα του με την πατρίδα μετά από 25 χρόνια.

Τελειώνοντας αυτό το σημείωμα ιστορικής αναφοράς δε θα κάνουμε ευχές ούτε θα αποδώσουμε τελετουργικούς φόρους τιμής. Πρόθεσή μας ήταν να συναψίσουμε το ιστορικό της ζωής του Θαν. Χατζή, απλά, λές και η συγκίνησή μας δεν καταδέχεται να «γραφτεί».

Ο Θανάσης Χατζής, εθνοσύμβουλος της Αθήνας, μιλά στις Κορυσσάδες.

ΕΝΤΟΣ ΕΚΤΟΣ & ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ

ΜΠΡΕΖΝΙΕΦ. Ο θάνατος —μας βρήκε στο τυπογραφείο— του Προέδρου της Σοβιετικής Ένωσης και Γραμματέα του Κομμουνιστικού της Κόμματος ήρθε —είπανε οι γιατροί— ύστερα από σειρά καρδιακών εμφραγμάτων. Το τελευταίο ήταν —φαίνεται— το θανατηφόρο. Τι συνέβη; Τι προηγήθηκε; Συχνά —σε αρτηριοσκληρυντικούς αρρώστους— το εμφραγμα έρχεται ύστερα από μια δυνατή συγκίνηση. Ύστερα από μια στεναχώρια. Τι να αναστάτωσε όμως τον Λεονίντ Μπρέζνιεφ πριν 15 μέρες; Οι κινητοποιήσεις της «Αλληλεγγύης» στην Πολωνία; Ο μαζικός και αναπάντεχος ανθρωποχαμός —700 σοβιετικοί στρατιωτικοί μέσα σε λίγα λεπτά— στο τούνελ του αυτοκινητόδρομου του Αφγανιστάν; — *Εγώ ξέρω τι έγινε. Είπε παλαίμαχος αγωνιστής της αριστεράς.* — *Εσύ ξέρεις; Τι ξέρεις;* — *Ο Μπρέζνιεφ πέθανε μόλις διάβασε τη μετάφραση των τηλεοπτικών δηλώσεων του Νικάνδρου για τον χαρακτήρα του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Δεν άντεξε ο άνθρωπος. Έσκασε.*

ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑ. Καλύπτει και τιτλοφορεί εκατόν δεκαεπτά έτη Βυζαντίου. Δύο περιόδους με μια ενδιάμεση ανάπαυλα. Κόντεψαν να το διαλύσουν. Πρώτος εικονομάχος αυτοκράτορας ο Λέων Γ' ο Ίσαυρος. Πρώτος εικονολάτρης —σύγχρονός του— ο Ιωάννης Δαμασκηνός, ο θεολόγος και υμνογράφος. Πρόσωπα γνωστά. Γεγονότα τραυματικά και διδακτικά. Χίλια εκατόν τριανταεννέα έτη μεσολάβησαν από την απακατάσταση των εικόνων. Επί των ημερών μας η αποκατάσταση ξεπέρασε κάθε όριο. Έγινε και ιεροσουλία και αρχαιοκαπηλία και πλαστογραφία και νόμιμη πλειοδοσία σε αξιοπρεπείς αίθουσες πλειστηριασμών.

Και ενώ λοιπόν οι πληγές είχαν επουλωθεί —και τα πράγματα «είχαν μπει σε μια σειρά»— αιφνιδίως στον Οκτώβριο —«κι αυτός ο Οκτώβρης θά είναι δικός μας»— του άθλιου έτους 1982 εγκαινιάζεται η τρίτη περίοδος της εικονομαχίας. Ο Ευάγγελος Μωραΐτης ο Πρόεδρος —του Διοικητικού Συμβουλίου— του «Ευαγγελισμού» διατάσσει —είπανε— στο θεραπευτήριο, όπου έχει κράτος και εξουσία, την αποκαθήςωση των εικόνων από τους

θαλάμους νοσηλείας των Παλαιστινίων τραυματιών. Απέναντι στον ύπουλο εικονοκλάστη Βαγγέλη ύψωσε ευτυχώς το αναστήμά του —ως νέος Ιωάννης Δαμασκηνός— ο Ιωάννης Βαρβιτσιώτης ο βουλευτής, ο οποίος —μαζί με τα παλικάρια του— εστηλίτευσε τον Βαγγέλη και τον υπουργό προϊστάμενο του Βαγγέλη. Άκρωσ συγκεκινμένος και δακρύβρεκτος από την ηρωική αντίσταση τού Θεοφύλου λόγου του Ιωάννη Βαρβιτσιώτη, επαινούσα στην παρέα μου τον άνδρα —περασμένη Παρασκευή— στην ψησταριά Ακαδημίας και Ιπποκράτους κάτω από την Πανεπιστημιακή Λέσχη— και επλημύρησα από θλίψη, όταν παρακαθήμενος άγνωστος αλανιάρης —που έτρωγε γύρο— με διέκοψε και μου είπε με θράσος: — Ρε, συ, δεν αφήνεις το μουσαντό. Ως τι μιλεί ο κύριος Βαρβιτσιώτης; Ως συνάδερφος των αγίων; Δεν παραγγέλνει πρώτα στον καφετζή του, να του κατεβάσει τη μούρη από το εικονοστάσι;

— *Τη μούρη; Του κυρίου Βαρβιτσιώτη;* — Ναι. Του κυρίου Βαρβιτσιώτη. Άμε να τη δεις στο καφενείο Γενναδίου 2, να καμαρώνει. Στο εικονοστάσι. Με μελί ηλεκτρικό φωτάκι-καντηλάκι, νύχτα μέρα. Άμε να δεις...

ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ. Τι θα πει νοημοσύνη; Από ποιους παράγοντες εξαρτάται η νοημοσύνη; Το ζήτημα είναι παλιό και —ατυχώς— μένει ακόμη ανοιχτό, όπως ανοιχτό μένει και το ζήτημα της δημοκρατίας και του σοσιαλισμού και του νέφους... Ανοιχτό μένει και το ζήτημα της νοημοσύνης, ειδικά, του «προοδευτικού» —«μια ζωή κοινωνικοί αγώνες»— δικηγόρου που συναπάντησε και καμάρωσε τυχαία σε κάποια αίθουσα δικαστηρίου ο Σπήλιος την περασμένη εβδομάδα.

Ο κατηγορούμενος ήταν κατηγορούμενος, γιατί είχε μπαζώσει με τσιμέντο τη θάλασσα μπροστά στο χωράφι του. Η ακροαματική διαδικασία είχε προχωρήσει. Η δικαστίνα —πρόεδρος του «τριμελούς»— έδωσε το λόγο στο δικηγόρο του κατηγορούμενου θαλασσοπλαζωτή. Και είπε ο «προοδευτικός» δικηγόρος στην αγόρευσή του:

— Δεν μπορώ να καταλάβω τι κακό έκανε αυτός ο άνθρωπος, κυρία Πρόεδρε. Έρριξε λίγο τσιμεντάκι στη

θάλασσα για να προστατεύσει την ιδιοκτησία του από το ένα από τα τρία κακά...

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ εκλογές. Ηλιούπολη. Εκλογές και εξελίξεις μετά τις εκλογές. Πρώτη Κυριακή: Δελαπόρτας (χουντικός) 34,34%, Κιντής («συνεπής» δημοκράτης) 33,38%, Βασιλακόπουλος (σκέτος δημοκράτης) 32,28%. Θα συνεχίσουν οι δύο πρώτοι.

Δεύτερη Κυριακή: Οι ψηφοφόροι του Βασιλακόπουλου ψηφίζουν Κιντή. Δεν πάει το χέρι τους να ψηφίσουν Δελαπόρτα. Ο Κιντής δήμαρχος.

Εξελίξεις: Εκλογοδικείο. Ο Βασιλακόπουλος προσφεύγει και ζητά την ακύρωση περισσότερων από 700 ψηφοδέλτια του Δελαπόρτα. Ήταν σημαδεμένα, αλλά οι εφορευτικές επιτροπές τα είχαν θεωρήσει έγκυρα. Η προσφυγή Βασιλακόπουλου εκδικάστηκε στις αρχές του Νοέμβρη. Η απόφαση αναμένεται. Εάν η προσφυγή γίνει δεκτή, η κατάταξη της πρώτης Κυριακής ανατρέπεται. Ο πρώτος συνδυασμός, γίνεται τρίτος. Ο τρίτος γίνεται δεύτερος. Η επαναληπτική εκλογή της 24ης Οκτωβρίου μεταξύ Δελαπόρτα και Κιντή ακυρώνεται. Θα γίνει —αυτή τη φορά— εκλογή ανάμεσα στον Κιντή και στον Βασιλακόπουλο.

Ο συνεπής δημοκράτης Κιντής κουβαλήθηκε στο εκλογοδικείο και υπερασπίστηκε με συνέπεια τα 700 σημαδεμένα ψηφοδέλτια του Δελαπόρτα σαν άψογα. Σωστά το έπαιξε ο φουκαριάρης ο συνεπής.

Αν απορριφθεί η προσφυγή Βασιλακόπουλου, μένει —ο Κιντής— δήμαρχος. Αν γίνει δεκτή η προσφυγή έχει —πάλι ο Κιντής— με τη στάση του στο δικαστήριο αυξημένο μερτικό στη συμπάθεια των χουντικών και των δεξιών ψηφοφόρων που θα κρίνουν την εκλογή.

ΔΑΚΤΥΛΙΔΟΣΤΟΜΙΕΣ

● «*Διαμορφώσαμε το χώρο ώστε οι επίσημοι και ο λαός να έχουν πλήρη χωρητικότητα*» (Δηλώσεις του Νομάρχη Φθιώτιδας στην ΕΡΤ για την προετοιμασία του εορτασμού της Εθνικής Αντίστασης στο Γοργοπόταμο)

● «*Από όσα αναφέρθηκαν και από όσα δεν αναφέρθηκαν συνάγεται το συμπέρασμα ότι...*»

(Τηλεοπτικοακουστικό στιγμιότυπο από πρόσφατη κοινοβουλευτική ομιλία του Λευτέρη Βερυβάκη ΕΡΤ 2)

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΧΟΥΝΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΤΙΚΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ:

Για αγάπη; — ούτε λόγος

του ΝΙΖΑΝ

Η οριστική ματαιώση από την ελληνική κυβέρνηση της νατοϊκής άσκησης APEX EXPRESS '82 στις 9 Νοέμβρη, ξανάφερε στην επικαιρότητα για άλλη μια φορά, εκείνο το άμυαλο ξεπουπούλισμα της μαργαρίτας από τους δημοσιογράφους: «δεν μας αγαπούν, μας αγαπούν, δεν μας αγαπούν». Και το βασανιστικό ερώτημα «ποιούς τέλος πάντων προτιμούν, το ΝΑΤΟ και οι ΗΠΑ, τους Τούρκους ή τους Έλληνες;» διατυπώθηκε εμφαντικά.

Ο παμπάλαιος φόβος της Δεξιάς, ότι μια άστοχη ενέργεια της κυβέρνησης θα έστελνε τους συμμάχους κατευθείαν στην αγκαλιά της Τουρκίας, την παρότρυνε να ταχτεί υπέρ της πολιτικής υποχωρήσεων. Η Αριστερά πάλι αποφάσιζε, ότι το ΝΑΤΟ τασσόταν καθαρά με το μέρος της Τουρκίας με την άρνησή του να συμπεριλάβει το αεροδρόμιο της Λήμνου σαν εικονικό στόχο κατά τη διεξαγωγή της άσκησης. Καιρός λοιπόν να τελειώνουμε μ' αυτήν την συμμαχία.

Κοινό στοιχείο πάντως για τις πολιτικές παρατάξεις ήταν η θλιβερή διαπίστωση πως «η Τουρκία είναι το χαϊδεμένο τους παιδί ακόμη και όταν ατακτεί».

Δεν ειπώθηκε όμως ότι, η σημερινή φανερή προτίμηση των κύκλων του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ για τους Τούρκους, σίγουρα δεν εκπορεύεται από τα ανθρωπιστικά τους αισθήματα. Με τις εξελίξεις στην Εγ-

γύς και Μέση Ανατολή, συγκεκριμένα με την αυξανόμενη σημασία των αραβικών πετρελαιοπαραγωγικών χωρών για την οικονομία της Δύσης, μετά το 1974, με την πτώση του Σάχη στην Περσία και με την αναζωπύρωση του παλαιστινιακού τους τελευταίους μήνες, η Τουρκία κατακτά — και μόνο λόγω της γεωπολιτικής της θέσης — αναμφισβήτητα ατού στα πλαίσια της Δυτικής Συμμαχίας. Ας μην ξεχνούμε, ότι η Τουρκία γειτονεύει σε μήκος, 600 χλμ. με τη Σοβιετική Ένωση, ελέγχει (και μέσω της Τουρκίας και το ΝΑΤΟ) όλες τις κινήσεις των σοβιετικών ναυτικών δυνάμεων στη Μαύρη Θάλασσα καθώς και το Αιγαίο και η θέση της είναι καίρια για τον αραβικό κόσμο.

Αυτό το «γεωπολιτικό πλεονέκτημα» θα προσπαθήσει να μετατρέψει σ' ένα πολιτικό γι' αυτήν πλεονέκτημα η Χούντα των Τούρκων στρατηγών, και να ενσαρκώσει το ρόλο που της υπαγορεύουν οι σύμμαχοι: την αστυνόμευση δηλαδή του αραβικού έθνους και το φραγμό για τη «διάρροη» οποιουδήποτε κράτους της περιοχής προς τη Σοβιετική Ένωση, τους αδύσμευτους ή ακόμα και προς «αριστερότερα καθεστώτα».

Οι αναφορές των δυτικών πολιτικών παρατηρητών μετά το πραξικόπημα στην Τουρκία, δεν αφήνουν περιθώρια αμφισβήτησης γι' αυτό το καινούριο και ση-

μαντικό καθήκον της Άγκυρας. Χαρακτηριστικά, αμέσως μετά το πραξικόπημα των Τούρκων στρατηγών, ο σύμβουλος της γερμανικής υπηρεσίας Πληροφοριών στη Βόννη Paul B. Henge τόνιζε: «Η παρουσία και η επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης στα ριζοσπαστικά αραβικά και αφρικανικά κράτη, ελαττώνεται εξαιτίας της Τουρκίας που υψώνεται σαν τοίχος ανάμεσα στη Σοβιετική Ένωση και τα κράτη αυτά. Οι τελευταίες κρίσεις στη Ν.Δ. Ασία έδειξαν ότι η Σοβιετική Ένωση είναι σε θέση να επηρεάσει τοπικές εξελίξεις σ' αυτές τις περιοχές, περιοχές που είναι όμως ζωτικού ενδιαφέροντος για τη Δύση».

Η παρισινή ημερήσια «Aurore» κάπως πιο κυνικά — και συγχρόνως πιο αποκαλυπτικά έγραφε: «Η Τουρκία είναι ένα θαυμάσιο αεροπλανοφόρο, άραγμένο μπροστά στη Σοβιετική Ένωση. Η απώλειά της θα ήταν αναντικατάστατη για την Ατλαντική Συμμαχία». Γενικά, οι δυτικοί πολιτικοί παρατηρητές, κατέληγαν στο συμπέρασμα ότι η Τουρκία, λόγω της γεωπολιτικής της θέσης, πρέπει να παραμείνει οπωσδήποτε στους κόλπους του ΝΑΤΟ. Γιατί, «ανατροπές» (διάβασε επαναστάσεις) σε περιοχές πέρα από τον συμβατικό χώρο του ΝΑΤΟ, όπως π.χ. στο Αφγανιστάν, τον Περσικό Κόλπο, την Εγγύς Ανατολή και στην Αφρική θα μπορούσαν να πλήξουν τα συμφέροντα των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ». Το ότι οι πετρελαιοπαραγωγικές

ΝΑΤΟΪΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Πόλη
- ✈ Αεροδρόμια
- ▲ Λιμενικές διευκολύνσεις
- ★ Σταθμοί συλλογής πληροφοριών

■ Τηλεπικοινωνιακές εξυπηρετήσεις + Στρατηγεία του ΝΑΤΟ

- ★ NADGE: (NATO Air Defence Ground Environment), δηλαδή, σταθμός ταχείας προειδοποίησης συναγερμού

- Τα γνωστά αεροδρόμια που εκσυγχρονίστηκαν και που προγραμματίστηκαν να εκσυγχρονιστούν.
- Στο MUS πρόκειται να κατασκευαστεί νέα βάση.
- ▲ Στάθμευση κατασκοπευτικών αεροπλάνων AWACS (στο Ικόνιο και την Σινώπη).

χώρες του Περσικού Κόλπου είχαν και έχουν για τις ΗΠΑ οικονομική και στρατηγική αξία είναι βέβαια γνωστό. Το στοιχείο στην περίπτωση της Τουρκίας είναι η σημερινή στάση της Δυτικής Ευρώπης και ιδιαίτερα της Δυτικής Γερμανίας. Η εξάρτησή της από το πετρέλαιο και τα διαρκώς διογκωμένα οικονομικά προβλήματα, αντικαταστήσανε σταδιακά την μέχρι τις αρχές του '82 επιδιωκόμενη πολιτική της ύφεσης, από μια πολιτική δύναμης και στρατιωτικής παρουσίας.

Στόχος είναι τώρα, περισσότερο από ποτέ η υπεράσπιση των συμφερόντων της Δ. Γερμανίας και του ευρωπαϊκού κεφαλαίου στην Μέση Ανατολή. Η Ευρώπη, χρειάζεται νέες καταναλωτικές αγορές αν θέλει να ξεφύγει από τον κλειστό της ανεργίας. Για το λόγο αυτόν, η Τουρκία μετατρέπεται, με τις ευχές των Τούρκων στρατηγών, των ΗΠΑ αλλά και της Δυτικής Ευρώπης σε ισχυρότατη πολιτικοστρατιωτική προφυλακή εναντίον των επαναστατικών κινήματων της Αφρικής και της Μέ-

σης Ανατολής. Ύστερα από δύο χρόνια εξουσίας των στρατιωτικών φαίνεται πως οι προσπάθειες για την εκπλήρωση αυτού του στόχου γίνονται με δύο διαφορετικούς τρόπους:

- Α. Την διπλωματική οδό και τις πολιτικές μεθοδεύσεις, και
- Β. Τη στρατιωτική παρέμβαση και παρουσία.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΕΥΣΗ

Η Τουρκία, λόγω κοινών πολιτιστικών και θρησκευτικών παραδόσεων με τα ισλαμικά κράτη, αναλαμβάνει να παίξει τη γέφυρα μεταξύ των φιλο-δυτικών ισλαμικών χωρών και του ΝΑΤΟ. Κάποιο αντίστοιχο ρόλο, ελπίζει άλλωστε να διαδραματίσει και η ελληνική κυβέρνηση στα πλαίσια της ΕΟΚ. Ο υπερτονισμένος θρησκευτικός, εναρκτήριος λόγος του στρατηγού Kenan Evren στη διάσκεψη της ισλαμικής αναπτυξιακής τράπεζας φέτος τον Μάιο, καθώς και το ταξίδι του υπουργού εξωτερικών Tirkmen στην Τεχεράνη

τον περασμένο μήνα, για να μεταφέρει τις απόψεις και τις εκτιμήσεις του ΝΑΤΟ στη σύρραξη Ιράν - Ιράκ δείχνει ότι ο μεσολαβητικός ρόλος και η πολιτική γέφυρας —που διεκδικήθηκε επίμονα από τους Τούρκους αντιπροσώπους στο ΝΑΤΟ— αρέσει ιδιαίτερα στους στρατηγούς.

Τώρα βέβαια για το αν κατόρθωσαν να επικρατήσουν σαν γέφυρα μεταξύ των δυτικών συμμάχων και των φιλο-δυτικών ισλαμικών κρατών και να διώξουν από το πολιτικό σκηνικό την ανταγωνίστρια Ελλάδα, θα εξαρτηθεί:

- Από την ικανότητα της Τουρκίας να πείσει τους Άραβες για τις καλές της προθέσεις, κάτι που, ιδιαίτερα μετά την ανοικτή συνεργασία Τουρκίας και Ισραήλ σε επίπεδο πληροφοριών στη σύρραξη του Λιβάνου, δείχνει να 'ναι πολύ δύσκολο.

- Από τις σχέσεις Ελλάδας - ΕΟΚ καθώς και από τη στάση της Ελλάδας απέναντι στην ατλαντική συμμαχία. Σημαντική επίδραση θα έχει αναμφισβήτητα και η τρο-

πή των διαπραγματεύσεων για τις αμερικανικές βάσεις στην Ελλάδα.

● Από την επέκταση των αρμοδιοτήτων του ΝΑΤΟ, που ενω υποτίθεται ότι μέχρι πριν από λίγο ήταν καθαρά αμυντική σύμμαχια, τώρα παίρνει πρωτοβουλίες και αποφάσεις σε θέματα πολιτικά και ενεργειακά.

● Από την έκταση που θα πάρουν οι διαμαρτυρίες της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης ενάντια στο φασιστικό καθεστώς της Τουρκίας.

● Και τελικά από την «μικρή λεπτομέρεια», του κατά πόσο και για πόσο καιρό ακόμη, ο τουρκικός λαός θα υπομένει χωρίς μαζική αντίδραση. Ο Lawrence L. Whetten αρμόδιος εμπειρογνώμονας για την Τουρκία στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΠΑ και πρώην σταθμάρχης της CIA στην Άγκυρα, οραματίστηκε την Τουρκία των στρατηγών σαν ένα μοντέλο αξιομίμητο: «Η Τουρκία θα γίνει για τα κράτη του αραβικού χώρου αυτό που είναι η Χιλή για τα νοτιοαμερικανικά κράτη — ένας τόπος πολιτικής σταθερότητας».

Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Οι Βρυξέλλες όμως δεν δείχνουν να συμμερίζονται την αισιοδοξία του κ. Lawrence L. Whetten. Εξοπλίζουν την Τουρκία σαν αστακό για να τη χρησιμοποιήσουν σαν κέντρο εξόρμησης όχι μόνο ενάντια στα επαναστατικά κινήματα της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής αλλά και ενάντια στους Τούρκους και Κούρδους δημοκράτες.

Και αυτή η στρατιωτική παρουσία είναι η δεύτερη λύση:

Χρηματοδοτείται από τη Δύση ο εκσυγχρονισμός στρατιωτικών αεροδρομίων (σύμφωνα με πληροφορίες είναι 10) καθώς και των δρόμων στις νοτιοανατολικές επαρχίες της Τουρκίας. Η διατύπωση «εκσυγχρονισμός» δεν σημαίνει τίποτε άλλο παρά την επέκταση στους αεροδρόμους, ώστε να μπορούν μελλοντικά να δέχονται όχι μόνον τα PHANTOMS όπως σήμερα, αλλά και τα κάπως πιο «δύσκολα» F-16. Στις 30 Οκτωβρίου ο υπουργός Άμυνας της Τουρκίας Haluk Bayülken υποστήριξε σε μια συνέντευξη Τύπου, πως ο εκσυγχρονισμός των αεροδρομίων θα χρησιμεύσει για την κάλυψη αναγκών των «Δυνάμεων Άμεσου Ενισχύσεως». Επέμενε μάλιστα στη διαφοροποίηση αυτών των «Δυνάμεων» από τις «Δυνάμεις Άμεσου Δράσεως». Μόνο που παρέλειψε να εξηγήσει, τί τέλος πάντων θα είναι αυτές οι «Δυνάμεις Άμεσου Ενισχύσεως» και ποιά καθήκοντα θα καλύπτουν.

Στις 15 Νοέμβρη, μια βδομάδα μετά το φιάσκο του «δημοψηφίσματος» ο αμερικανός πρέσβυς στην Άγκυρα Strausz-Hope σε συνέντευξη του προς την «Daily News» αποκάλυπτε ότι πρόσφατα είχε υπογραφή μυστική αμερικανοτουρκική συμφωνία, σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται η αποθήκευση στρατιωτικού υλικού σε ορισμένα αεροδρόμια της Τουρκίας.

Σύμφωνα με παρατηρήσεις εμπειρογνομόνων πρόκειται για στρατηγικά πυ-

ΜΙΚΡΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

για τις αμερικανικές βάσεις

Η Τουρκία μπήκε στη σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ σχεδόν ταυτόχρονα με την Ελλάδα το 1946, όταν η τουρκική κυβέρνηση στην προσπάθειά της για «άνοιγμα προς το ιδιωτικό κεφάλαιο» ζήτησε ένα δάνειο 500 εκ. δολαρίων από τις ΗΠΑ. Από αυτά δόθηκαν τότε, μόνο τα 10%. Σαν αντάλλαγμα όμως για αυτήν την οικονομική βοήθεια, η Τουρκία έθεσε εκτός νόμου το «Σοσιαλιστικό Εργατικό και Αγροτικό Κόμμα». Η στροφή πάντως της Τουρκίας προς τις ΗΠΑ δεν είναι άσχετη με την πίεση που άσκησε τα χρόνια αυτά ο Στάλιν για την παραχώρηση βάσεων και μερικό έλεγχο του Βοσπόρου.

Το 1949, οι ΗΠΑ για να αποφύγουν μεγαλύτερη επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης δίνουν άλλα 5 εκ. δολάρια στην Τουρκία. Αυτά τα 5 εκ. δολάρια, με το όνομα «βοήθεια προς ανάπτυξη της πολεμικής βιομηχανίας και της στρατηγικής δομής της χώρας» ήταν η πρώτη στρατιωτική βοήθεια των ΗΠΑ προς την Τουρκία και εγκαινίαζε την αγκίστρωση της χώρας στο άρμα των ΗΠΑ. Στο εξής η Τουρκία θα εκπληρώνει κατά γράμμα όλες τις επιθυμίες της «μεγάλης αδελφής».

Το 1950 στέλνει σε βοήθεια των αμερικανών, 4.500 στρατιώτες στην Κορέα.

Ένα χρόνο αργότερα, το 1951, άρχισαν περισσότερο συστηματικά πια, συλλήψεις μελών του Κομμουνιστικού Κόμματος Τουρκίας.

Τέλος του 1951 ψηφίστηκε ο νόμος που προέβλεπε την ποινή θανάτου για τα μέλη του ΚΚΤ.

Το 1952 η Τουρκία και η Ελλάδα γίνονται μέλη του ΝΑΤΟ και το 1955 η Τουρκία επιπλέον και μέλος του CENTO.

Το Secret Military Facility Agreement του 1954 ήταν το πρώτο από τις 100 στρατιωτικές συμφωνίες που ρύθμιζαν το Status quo των αμερικανικών βάσεων στην Τουρκία από το 1954 μέχρι το 1957. Σύμφωνα μ' αυτές, οι αμερικανοί είχαν προνόμια σε ένα, τελείως ανεξάρτητο από την τουρκική δικαιοδοσία, καθεστώς και χρησιμοποιούσαν ένα επίσης ανεξάρτητο τηλεφωνικό

ρηνικά όπλα.

Επιπλέον, σύμφωνα με τις πληροφορίες της κυριακάτικης «Washington Post» (7 Νοεμβρίου, κατασκευάζεται μια καινούρια αεροπορική βάση στην νοτιοανατολική πόλη Mus. «Από τη νέα αυτή βάση» γράφει η εφημερίδα «τα αεροσκάφη του ΝΑΤΟ θα βρίσκονται 550 μίλια από την Τεχεράνη και 700 από τα διυλιστήρια του Ιράν στο Αμπαντάν». Βεβαίως, μ' αυτές τις αποστάσεις καλύπτεται άνετα και το Ιράκ.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι τα περισσότερα «όχι στο σύνταγμα» του πρόσφατου νόθου δημοψηφίσματος, ρίχτηκαν στις κοινικές περιοχές, όπου η στρατιωτική παρουσία της Δύσης είναι ιδιαίτερα αισθητή και ορατή. Στην πρωτεύουσα του τουρκικού Κουρδιστάν, ο Εβρέν δέχτηκε

ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

και ταχυδρομικό δίκτυο.

Το 1965 ζούσαν στην Τουρκία 24.000 αμερικανοί στρατιωτικοί. Σήμερα παραμένουν περίπου 9.000, απ' τους οποίους, οι περισσότεροι υπηρετούν στην αεροπορία.

Την εποχή επιβολής του «εμπάργκο» υπολογίζεται ότι, το 25% των πληροφοριών που αφορούσαν την ΕΣΣΔ συλλέγονταν από τις τουρκικές βάσεις.

Η αμερικανοτουρκική συμφωνία του 1980, που αφορούσε 12 μεγάλες, καθαρά αμερικανικές βάσεις, υποτίθεται ότι έβαζε ένα τέλος σ' αυτό το καθεστώς κατοχής. Προέβλεπε, τουλάχιστον τυπικά, ότι οι αμερικανικές βάσεις στην Τουρκία θεωρούνται τουρκικές στρατιωτικές εγκαταστάσεις με Τούρκο διοικητή και με αμερικανό αξιωματικό επικεφαλής του τμήματος των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων. Επιπλέον προέβλεπε ότι οι συλλεγόμενες πληροφορίες θα αποκωδικοποιούνται από κοινού. Στην πραγματικότητα αυτές οι συμφωνίες έμειναν μόνο στα χαρτιά.

Σήμερα το 30% των πληροφοριών που αφορούν τις νότιες περιοχές της ΕΣΣΔ συλλέγονται από τις βάσεις της Τουρκίας και ιδιαίτερα αυτής της Σινώπης. Οι παραθαλάσσιες αποθήκες εφοδιασμού κρύβουν στα σπλάχνα τους το 20% της απαιτούμενης ποσότητας πετρελαίου για ολόκληρο τον 6ο Στόλο. Και η βάση του Incirlik, έξω από τα Άδανα, μοναδική του είδους στη Μέση Ανατολή, είναι ο σταθμός των βομβαρδιστικών B-52 με πυρηνικές κεφαλές. Η ίδια βάση χρησιμοποιήθηκε το 1957 για την απογείωση των αμερικανικών μεταγωγικών αεροπλάνων που μετέφεραν στρατό στο Λίβανο για την υποστήριξη του αντιδραστικού καθεστώτος του προέδρου Chaoumoun.

Αυτή τη στιγμή η Τουρκία και η Αίγυπτος μπορούν άνετα να ελέγχουν όλες τις σοβιετικές ναυτικές ή αεροπορικές δυνάμεις που θα 'θελαν να μετακινηθούν προς τον Περσικό κόλπο ή την Αφρική καθώς και όλες τις κινήσεις των επαναστατικών κινήματων της περιοχής.

την μεγαλύτερη του ήττα. Παρ' όλο που η καταπίεση σ' αυτή την περιοχή είναι η βαρύτερη απ' όλες τις περιοχές της Τουρκίας, 25% του πληθυσμού ψήφισαν «ΟΧΙ».

Σε άρθρο του καινούριου συντάγματος, το οποίο ψηφίστηκε στις 7 Νοεμβρίου μ' ένα προνομιούχο αλλά αναξιόπιστο 90,5%, προβλέπει, ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας —στρατηγός Εβρέν— έχει τη δικαιοδοσία να σύρει τη χώρα σε πόλεμο, να καλέσει ξένα στρατεύματα και να στείλει στρατό σε άλλες χώρες· όλα αυτά τα αποφασίζει μόνος του. Από τις 8 Νοεμβρίου '82, όλες οι διμερείς συμφωνίες μεταξύ Τουρκίας και οποιασδήποτε άλλης χώρας (μία απ' τις οποίες θα μπορούσε να είναι οι ΗΠΑ) αποφασίζονται μόνον απ' τον Πρόεδρο χωρίς να περνούν από τη Βουλή. □

Ποιός ο Φωτήλας; ΜΑ ΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΚΑΨΗ... ΜΙΤΖΗΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

Το ΑΝΤΙ επανέρχεται στο σημερινό τεύχος του στην περίπτωση του χουντικού «διπλωμάτη» Κ. Φωτήλα. Δημοσιεύουμε κατ' αρχήν διευκρινιστική επιστολή για το θέμα που πήραμε από το Γραφείο του Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Γ. Καψή.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Γραφείο Υφυπουργού κ. Καψή

15 Νοεμβρίου 1982

Αριθ. Πρωτ.: Φ 27/13/ΑΣ 18

Κύριε Διευθυντά,

Επειδή συνεχίζονται οι δημοσιεύσεις για το θέμα του ποιός μετέχει στην Επιτροπή των Βάσεων και για την πληρέστερη ενημέρωσή και της εφημερίδας και των αναγνωστών σας, έχω εντολή να σας διευκρινίσω τα εξής:

1. Η Επιτροπή των Βάσεων που συνεστήθη με απόφαση Πρωθυπουργού αποτελείται από τον Υφυπουργό Εξωτερικών κ. Καψή, τον Αρχηγό του ΓΕΑ κ. Κουρή, τον Πρόεδρο κ. Ζέππο, τον Διευθυντή του Διπλωματικού Γραφείου του Πρωθυπουργού κ. Μαχαιρίτσα και τον Οικονομικό Σύμβουλο του Πρωθυπουργού κ. Παπανικολάου.

2. Οι διαπραγματεύσεις γίνονται από τον κ. Καψή, βοηθούμενο από τον Πρόεδρο κ. Ζέππο.

3. Η προπαρασκευή των εισηγήσεων έγινε από την ίδια επιτροπή με την ενίσχυση των εμπειρογνομόνων Πλοιάρχου κ. Λυμπέρη και Αντισμήναρχου κ. Ανδρίκου που ήταν και οι μόνοι οι οποίοι συνόδεψαν την Επιτροπή στην επίσκεψη των Βάσεων.

4. Κανείς άλλος δεν πήρε μέρος σε καμιά φάση είτε στην προπαρασκευαστική είτε την διαπραγματευτική των συνομιλιών για τις Βάσεις.

5. Ο κ. Φωτήλας, όπως και η γραμματέας του Υφυπουργού καθώς και άλλοι υπάλληλοι, φαίνονται στη φωτογραφία που δημοσιεύει το περιοδικό ΑΝΤΙ, διότι είχαν αναλάβει την προετοιμασία της αίθουσας, όπως επίσης στις φωτογραφίες της ίδιας ημέρας υπάρχουν και Αμερικανοί αξιωματούχοι οι οποίοι δεν έχουν καμιά σχέση με τις διαπραγματεύσεις.

Οτιδήποτε άλλο είναι ανακριβές.

Ο Διευθυντής του Διπλωματικού Γραφείου

Γεώργιος Κώνστας
Πληρεξούσιος Υπουργός Β'

Η εκδοχή του Υπουργείου Εξωτερικών για την φωτογραφία που δημοσιεύσαμε στο προηγούμενο τεύχος:

Και ακριβώς με την έναρξη των συνομιλιών, την ώρα που οι Καψής - Μπαρτόλομιου χαμογελούν μπροστά στον φακό, ο πανούργος Φωτήλας (πρώτος από δεξιά) αφήνει το ξεσκονόπανο, πιάνει τον φάκελο και ποζάρει ψύχραιμα σαν συνομιλητής.

Μα μας περνάτε για Αμερικανάκια κ. Καψή;

Ο κ. ΦΩΤΗΛΑΣ είναι ένας απλός υπάλληλος που είχε αναλάβει την... προετοιμασία της αίθουσας. Αυτή ήταν η απάντησή του Υπουργείου Εξωτερικών και του υφυπουργού κ. Καψή στην αποκάλυψη του ΑΝΤΙ (τχ. 218), για τη συμμετοχή του γνωστού χουντικού-χαφιέ στις διαπραγματεύσεις για τις Βάσεις.

«Οτιδήποτε άλλο είναι ανακριβές». Με αυτήν την κατηγορηματική φράση —που δείχνει την πρόθεση των αρμοδίων να κλείσουν το θέμα— τελειώνει η επιστολή του Υπουργείου Εξωτερικών που δημοσιεύουμε σε διπλανές στήλες.

Ο ΚΑΨΗ-ΜΙΤΖΗΣ ΦΩΤΗΛΑΣ

ΔΕΝ ΠΑΙΡΝΕΙ λοιπόν ο κ. Καψής την ευθύνη για την συμμετοχή του Φωτήλα. Δεν πρόκειται αυτή τη φορά για ένα σύμβουλο τύπου «Οικονόμου», ο οποίος την εποχή της δικτατορίας «για να βγάλει το ψωμί του» κάρφωσε Έλληνες φοιτητές από τη θέση του πρόξενου της Τζένοβας. Είναι κάτι σαν καφετζής —ας πούμε— που προετοιμάζε την αίθουσα των συνεδριάσεων ή καψή-μιτζής του κυλικείου του Υπουργείου. Βρήκε την ευκαιρία την ώρα που αποθανάτιζονταν η επίσημη έναρξη των συνομιλιών και με το πρόσχημα ότι έφερνε τους καφέδες, στάθηκε δίπλα στον κ. Καψή και τον κ. Μπαρτόλομιου, κάθησε μια άλλη φορά δίπλα τους στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και βγήκε «κορδωμένος» στις σχετικές φωτογραφίες. Το ίδιο θα μπορούσε να κάνει και η ... καθαρίστρια του Υπουργείου Εξωτερικών ή οποιοσδήποτε άλλος κατώτερος διοικητικός υπάλληλος!, που θα ήθελε... να τον δει η μαμά του από την τηλεόραση!

ΑΦΟΥ ΕΤΣΙ λοιπόν έχουν τα πράγματα με τις φωτογραφίες, δεν μένει παρά να μας εξηγήσουν οι αρμόδιοι κυβερνητικοί παράγοντες, ορισμένες ακόμα πλευρές της υπόθεσης:

1. Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ του κ. Καψή —δια χειρός Κώνστα— επιμένει ότι πλην των αναφερομένων στην επιστολή, κανείς άλλος δεν συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις. Στις εφημερίδες όμως της 26ης Οκτωβρίου δημοσιεύθηκαν ονόματα συμμετασχόντων σε συσκέψεις μεταξύ των οποίων φιγουράρει και το όνομα του κ. Φωτήλα.

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ με τα ονόματα των Ελλήνων εκπροσώπων δόθηκε προς τους διπλωματικούς συντάκτες από τον αρμόδιο κυβερνητικό εκπρόσωπο. Είναι λοιπόν «ανακριβής» και η ανακοίνωση αυτή; Και αν ναι, ποιός ευθύνεται για το «πλασασάρισμα» του Φωτήλα στη λίστα των διαπραγματευτών; Ποιός εκ του Υπουργείου Εξωτερικών αναγορεύει το χουντικό καταδότη σε διαπραγματευτή μιας υπόθεσης που ανεξάρτητα από την τελική έκβαση της αγγίζει τις ευαίσθητες εθνικές χορδές όλων των Ελλήνων πλην των Φωτήλων και αυτών που τον συγκαλύπτουν; Και γιατί δεν ερεθίσθηκαν οι χορδές του κ. Καψή ή κάποιου άλλου δημοκρατικού του Υπουργείου Εξωτερικών ώστε να διαψεύσει την είδηση;

2. ΟΜΩΣ, ΤΟ 1977, το ΑΝΤΙ είχε καταγγείλει ξανά τον Φωτήλα. Και είχαν ευαισθητοποιηθεί στελέχη, βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, που έσπευσαν να καταθέσουν ερώτηση στη Βουλή. Ήταν η εποχή της «Νέας Δημοκρατίας» και οι ερωτώντες βουλευτές αναφέρονταν στη χρησιμοποίηση του Φωτήλα ως πρόξενου στο Δ. Βερολίνο.

ΓΙΑΤΙ τώρα σιωπούν ο κ. Κ. Παπούλιας σημερινός υφυπουργός Εξωτερικών και προϊστάμενος του Φωτήλα και ο βουλευτής Τ. Παπαγεωργόπουλος και ο μόνος εκ των βουλευτών που ευαισθητοποιήθηκε είναι ο ανεξάρτητος σοσιαλιστής βουλευτής Σ. Παναγιούλης; Και γιατί αυτή η ένοχη σιωπή, όταν τώρα πια δεν πρόκειται για μια θέση του πρόξενου αλλά κάτι πολύ περισσότερο;

3. Η «ΥΠΟΘΕΣΗ Φωτήλα» ήταν επομένως γνωστή. Ο άνθρωπος είναι μέλος του διπλωματικού σώματος. Γιατί τέλος πάντων οι προϊστάμενοί του πολιτικοί, δεν φρόντισαν να εξακριβώσουν πως από το 1967 που πρωτοδιορίσθηκε σαν ακόλουθος πρεσβείας, έγινε μέσα σε δύο χρόνια υποπρόξενος, μετά προσωπάρχης χουντικού Υπουργείου και κατόπιν πρόξενος στη Γένοβα και το Δ. Βερολίνο; Γιατί —αφού το θέμα Φωτήλα ήταν γνωστό από το 1977— δεν φρόντισε ο κ. Παπούλιας π.χ. που είχε κάνει και την σχετική ερώτηση, μόλις ανέλαβε υφυπουργός να τιμωρήσει τον Φωτήλα που αντί για το διπλωμάτη, έκανε το χαφιέ; Πρόκειται ή όχι για παραβίαση των διπλωματικών καθηκόντων και για σπύλωση της τιμής του σώματος των διπλωματών και κατ' επέκταση των εκ-

προσώπων της πολιτείας στο εξωτερικό;

4. ΕΙΝΑΙ ΦΑΝΕΡΟ ότι ο Φωτήλας δεν είναι... καθαρίστρια των πτυλοδοχιών του Μπαρτόλομιου. Κάποιος ή κάποιοι όχι μόνο τον καλύπτουν αλλά και τον επέβαλαν σαν μέλος στις διαπραγματεύσεις. Το κρίσιμο πολιτικό ερώτημα είναι ποιος ή ποιοί παράγοντες —συμμαχικοί ή μη— θέλουν τον Φωτήλα σε μια τέτοια θέση;

ΚΑΙ ΤΟ ηθικό ερώτημα είναι αν η δημοκρατική ευαισθησία ορισμένων άλλων είναι αντιστρόφως ανάλογη με την άνοδο των κλιμακίων της εξουσίας. Ένας δρόμος ούτε δεύτερος ούτε «τρίτος», γνωστός, πεπατημένος και κυρίως κατακριτέος στον οποίο θα πρέπει κάποτε να υπάρξει κάποιο φράγμα. Γι' αυτό και για την απάντηση στα κρίσιμα πολιτικά και ηθικά ερωτήματα, που έχουν τεθεί θα χρειασθεί να επανέλθουμε...

Η ΣΙΩΠΗ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΑΞΙΖΕΙ να επισημανθεί η στάση του Τύπου στην περίπτωση Φωτήλα, που βέβαια ακολούθησε την «πεπατημένη», εκτός εξαιρέσεων («Αυγή»-«Ελευθεροτυπία»). Η «Αυγή» —μετά την πρώτη διάφευση του κ. Καψή— επανήλθε στην περίπτωση Φωτήλα την Κυριακή (14.11) με κύριο θέμα στην πρώτη της σελίδα. Δημοσίευσε μάλιστα και μία άλλη φωτογραφία, εκτός των όσων είχε δημοσιεύσει το ΑΝΤΙ στην οποία ο Φωτήλας κάθε άλλο παρά θέση καφεντζή ή γραφιά είχε. Η «Ελευθεροτυπία» ασχολήθηκε αρκετές φορές με την περίπτωση και αναφερόμενη στις ανακοινώσεις του υφυπουργού Εξωτερικών τόνισε χαρακτηριστικά, ότι είναι «προσπάθεια να δικαιολογηθούν τα αδικαιολόγητα». Ο «ΡΙζοσπάστης» ανακάλυψε το θέμα όταν έκανε τη σχετική ερώτηση στη Βουλή ο κ. Παναγούλης και βέβαια δεν ανέφερε λέξη για το ΑΝΤΙ. Οι υπόλοιπες δεν ασχολήθηκαν με το πρόβλημα...

ΤΙ ΣΚΟΠΕΥΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ Ο κ. ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ;

ΜΕ ΤΗΝ ταυτόσημη ερώτηση του κ. Παναγούλη τώρα, και των κ. Παπούλια, Παπαγεωργόπουλου-Παναγούλη το 1979, ο υφυπουργός Εξωτερικών σήμερα Κάρολος Παπούλιας καλείται να απαντήσει στα όσα ο ίδιος ζητούσε από τη ΝΔ στο παρελθόν. Σκοπεύει η κυβέρνηση, δηλαδή, μετά την αποκάλυψη «της στενής συνεργασίας του Φωτήλα με τη δικτατορία πέρα από καθαρά υπηρεσιακά πλαίσια, σε επίπεδο χαφιεδισμού να απομακρύνει από το διπλωματικό σώμα τον Κωνσταντίνο Φωτήλα»;

ΕΚΤΟΣ ΕΑΝ, σήμερα, η συνυπογραφή και από τον Κ. Φωτήλα της πρότασης των διπλωμάτων για κατάθεση στεφανίου στο Πολυτεχνείο, που απερρίφθη από το ΔΣ, θεωρηθεί «αντιστασιακή πράξη». Γιατί ο Φωτήλας φαίνεται ότι εκτός από ικανότητες χαφιέ διαθέτει και προκλητικό θράσος. Και δεν αποκλείεται ο άνθρωπος, μετά καιρό, να διεκδικήσει και την προεδρία, στο Σύνδεσμο Φιλακισθέντων και Εξορισθέντων στη διάρκεια της δικτατορίας. Ποιος ξέρει; Μετά από καφετζής δεν θα του είναι άσχημα, να γίνει «πολιτικός φυγάς» στην Τζένοβα, και «αντιστασιακός» πρόξενος.

«Προσέξτε εδώ υπάρχουν κομμουνιστές ...»

Έλληνες φοιτητές στην Ιταλία την περίοδο που ο κ. Φωτήλας ήταν πρόξενος, μας έστειλαν το γράμμα που δημοσιεύουμε.

Ήταν στα 1971. Η δικτατορία στην Ελλάδα είχε κλείσει τα τρία χρόνια. Φοιτητές στην Ιταλία ε-μείς. Άλλοι είχαν πολλά χρόνια, άλλοι είχαν μόλις αρχίσει. Σπίτι, οικογενειακή ζεστασιά δεν είχαμε, το σπίτι μας ήταν το προξενείο της Γενόνα. Όμως δεν ηγναίναμε. Τι να κάναμε, να βλέπαμε τον πρόξενο με το αστυνομικό ύφος ή τις φωτογραφίες της «ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ», «Ζήτω η 21η Απριλίου», «Η ΕΛΛΑΣ ΠΡΟΤΙΝΕΙ ΟΑΣΗ ΓΑΛΛΗΝΗΣ ΣΤΗΝ ΤΑΡΑΣΣΟΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ».

Αυτά και άλλα ήταν τα συνθήματα που κοσμούσαν τις αίθουσες του Προξενείου. Μαζελεύαμε σε σπίτια ή στην «casa dello studente» για να βρούμε τρόπο να μην πέσουν οι νέοι Έλληνες φοιτητές στα χέρια του πρόξενου και του Ορθόδοξου παπά της Γενόνα. Όποιος Έλληνας ερχόταν περνούσε

απ' το προξενείο και εκεί του γινόταν η κατάλληλη τρομοκρατική προπαγάνδα, ή τον έγραφαν στην «Lecca dei studenti Greci». Νέα παιδιά με το φόβο της ξενιτειάς στα μάτια, με κόπο και θυσίες τους έστελναν τις 3.000 ή 3.900 δρχ. οι δικοί τους.

Πρόξενος ο Κωνστ. Π. Φωτήλας «προσέξετε εδώ υπάρχουν κομμουνιστές οργανωμένοι που θα προσπαθήσουν να σας κάνουν απάτριδες, τις περισσότερες φορές θα σας παρουσιάσουν σαν κεντρώι ή κεντρωαριστεροί. Να μου τους αναφέρετε και εγώ θα τους τακτοποιώ στην Ελλάδα».

Προσέχετε τους Γρηγόρη Μίχα, Γιάννη Ζήσιμο, Μάκη Σιδερά, Μάκη Κανελόπουλο, Κ. Γεωργιάκη κ.ά. Κάθε 21η Απριλίου σημαιοστόλιζε το προξενείο με τη σημαία του

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΝΑΓΟΥΛΗ

Ο βουλευτής κ. Στάθης Παναγούλης μας έστειλε την επιστολή που δημοσιεύουμε. Αναφέρεται στην αποκάλυψη του ΑΝΤΙ για το «διπλωμάτη» Φωτήλα και διευκρινίζει την στάση του, όταν για το ίδιο θέμα είχε καταθέσει σχετική ερώτηση στη Βουλή, μαζί με τους βουλευτές Κάρ. Παπούλια και Τ. Παπαγεωργόπουλο, το Μάρτιο του 1979.

Κύριε Διευθυντά,

Στο τεύχος του περιοδικού σας τις 12 Νοέμβρη 1982, σχετικά με την υπόθεση του χουντικού «διπλωμάτη» Κωνσταντίνου Φωτήλα ισχυρίζεστε ότι υπέκυψα στην πίεση του πρώην βουλευτή και νυν υφυπουργού Αποδήμου Ελληνισμού κ. Ασημάκη Φωτήλα σχετικά με την υπόθεση του χουντικού «διπλωμάτη» Κωνσταντίνου Φωτήλα όταν κατάθεσα τον Μάρτη του 1979 ερώτηση και ζήτησα κατάθεση εγγράφων στη Βουλή μαζί με τους συναδέλφους βουλευτές Κάρολο Παπούλια και Τάκη Παπαγεωργόπουλο. Θέλω να σας γνωρίσω ότι απολύτως καμία πίεση δεν δέχθηκα αλλά ούτε είμαι από τους ανθρώπους που υποκύπτουν σε πιέσεις. Για μένα το θέμα του Κ. Φωτήλα παρέμεινε ανοιχτό και μου προκαλεί κατάπληξη ότι σήμερα βρίσκεται μέσα σε τόσο νευραλγικό τομέα της Εθνικής μας πολιτικής.

Με την ευκαιρία αυτή σας πληροφορώ ότι κατάθεσα πάλι στη Βουλή ερώτηση και αίτηση κατάθεσης εγγράφων για την περίπτωση του εν λόγω «διπλωμάτη».

Είμαι βέβαιος ότι με τη δημοσιογραφική δεοντολογία που διακρίνει το περιοδικό σας θα επανορθώσει το σημείο του δημοσιεύματός σας που αφορά το πρόσωπό μου.

Φιλικά

Στάθης Παναγούλης

Ανεξάρτητος Σοσιαλιστής Βουλευτής

Σ.Σ. ΑΠΟ ΤΗ ΝΔ βέβαια ουδεμία ευαισθησία περιμέναμε μιας και αυτή είχε αξιοποιήσει πρώτη τον κ. Φωτήλα. Το ΚΚΕ προτίμησε να σιωπήσει. Υποθέτουμε ότι το ΑΝΤΙ δεν το διευκόλυνε στην επιχειρηματολογία του. Το ΠΑΣΟΚ προτίμησε να πειθαρχήσει στην κυβέρνηση.

Ο κ. Σ. ΠΑΝΑΓΟΥΛΗΣ δεν δεσμεύεται όπως οι πρώην συναγωνιστές του κ. Τ. Παπαγεωργόπουλος και Κ. Παπούλιας, που τώρα φαίνεται να μην έχουν τις ίδιες ευαισθησίες, όπως στο παρελθόν. Στην ερώτησή του όμως δεν αναφέρει λέξη για το ΑΝΤΙ, ούτε ότι «η αποκάλυψη της έκθεσης Φωτήλα που έρχεται μετά πολλά χρόνια στην επικαιρότητα» ο ίδιος σημειώνει ο ίδιος στη σχετική ερώτησή του στη Βουλή, έγινε από το ΑΝΤΙ το 1977. Μήπως η άριστη προβολή της ερώτησής του στο «Ρ» (16.11.82) θα δυσκόλευε σε αυτή την περίπτωση, όχι τη δημοσίευση αλλά την προβολή της ερώτησής του.

ΤΕΛΟΣ πρέπει να αναφέρουμε ότι το ΑΝΤΙ δέχθηκε αρκετά τηλεφωνήματα από φοιτητές τότε στην Ιταλία που προσθέτουν και μια σειρά άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία και μαρτυρίες για τις «υπηρεσίες» του διπλωμάτη Φωτήλα στη διάρκεια της Χούντας. Δημοσιεύουμε σε διπλανή στήλη μια χαρακτηριστική επιστολή φοιτητών τότε στην Ιταλία, η οποία αφορά την πολιτεία του Κ. Φωτήλα.

Υ.Σ. Αν πράγματι, όπως ισχυρίζεται ο κ. Παναγούλης δεν υπήρξε καμία πίεση όταν κατέθεσαν σχετική ερώτηση στη Βουλή γιατί ούτε αυτός, ούτε οι συνάδελφοί του επερωτώντες βουλευτές του ΠΑΣΟΚ δεν έδωσαν καμία συνέχεια στο θέμα;

πουλιού, και καλούσε τους καραμινιέρους να φυλάνε το κτίριο της «XX Settembre». Στην εκκλησία την αποφοράδα μέρα έψαλαν αγιασμό και ο χαφίης Πρόξενος έβγαζε λόγο για την «Εθνοσωτηρία».

Και ήρθε η αυτοκτονία του συντρόφου Κ. Γεωργιάκη, πόσες φορές αλήθεια είχε στείλει ενημερωτικά σημειώματα στην Ελλάδα καρφώνοντάς τον. Πόσες φορές ο πατέρας του Κ. Γεωργιάκη και τώ-σων άλλων κλήθηκαν στην αστυνομία «δι' υπόθεσιν των»!

Έγινε η ανταρσία του «Βέλους». Πολλά από τα παιδιά βρήκαν καταφύγιο στην Γενόνα. Αρχικά έμεναν στο Hotel «Metropolitano» και μετά σε σπίτια Ελλήνων δημοκρατών φοιτητών. Έστειλε λοιπόν τους πληρωμένους χαφιέδες του και

τους παρακολουθούσαν, για να συντάσσει μετά τις αναφορές του, κάποτε ο πατριώτης κελευστής Δημ. Ρουσόπουλος πήγε στο προξενείο γιατί χρειαζόταν μία επικύρωση ενός χαρτιού για να παντρευτεί, και τότε οι άνθρωποι του κ. προξένου τον πέταξαν έξω. Ε-μείς λοιπόν δεν θα δώσουμε συγχωροχάρτι ο' ένα τέτοιο υποκείμε-νο.

Πώς αλήθεια είναι δυνατόν να γίνεται μέλος της επιτροπής διαπραγματεύσεων για τις βάσεις, δηλαδή να εκπροσωπεί την εθνική μας υπερηφάνεια αυτός με αυτό το παρελθόν! Επί Νέας Δημοκρατίας το καταλαβαίναμε. Τώρα όχι. Το αί-τημα της κάθαρσης ανεστάλη!

ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
ΤΗΣ ΓΕΝΟΝΑ

Το Θεριό και ο κ. Δροσογιάννης

του Στρ. Σχολιδη

ΚΑΝΕΙΣ ποτέ δεν ισχυρίστηκε ότι η υπόθεση του εκδημοκρατισμού του στρατού είναι εύκολη. Ούτε κανείς φαντάστηκε ότι και οι καλύτερες προθέσεις δεν θα συναντήσουν εμπόδια, δυσκολίες και αντιστάσεις ισχυρές από μηχανισμούς που συνήθισαν να αναπτύσσονται ανεξέλεγκτα εδώ και δεκαετίες. Ούτε πάλι περίμενε κανείς να αλλάξουν τα πάντα ως «εκ θαύματος» και αμέσως.

ΑΥΤΟ ΠΟΥ περίμενε όμως είναι πως το ΠΑΣΟΚ θα είχε εμπιστοσύνη στις αναλύσεις του, θα διατηρούσε την ιστορική του μνήμη, τα στελέχη του δεν θα λησμονούσαν όσα πρόσφατα τα ίδια είχαν υποστεί. Θα περίμενε ο καθένας λοιπόν πως το ΠΑΣΟΚ θα εφάρμοζε στοιχειωδώς όσα είχε επεξεργαστεί και εξαγγείλει για τον εκδημοκρατισμό του στρατού και για λόγους αυτοπροστασίας...

ΚΑΙ ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ η υπόθεση του εκδημοκρατισμού δεν είναι μόνο ένα χρέος τιμής του ΠΑΣΟΚ ως πολιτικής δύναμης. Ο εκδημοκρατισμός του στρατού είναι εθνική ανάγκη, ίσως η πρώτη, καθώς συνδέεται, όχι, μόνον με την πορεία και την εξέλιξη των δημοκρατικών θεσμών, αλλά με την εθνική ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα της χώρας.

ΔΙΟΤΙ σήμερα ο εκδημοκρατισμός είναι συνώνυμος του πολεμικού εκσυγχρονισμού του στρατεύματος. Η παρούσα δομή των Ενόπλων Δυνάμεων αυταρχική και αντιδημοκρατική, οικοδομεί μια πολεμική μηχανή—δύναμη εσωτερικής καταστολής περισσότερο, παρά δύναμη μάχιμης απόδοσης σε σύγκρουση με εξωτερικό εχθρό.

ΕΠΙΟΜΕΝΩΣ, οι ευθύνες της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ είναι βαρύτερες από εκείνες της Δεξιάς. Διότι αν η Δεξιά ήθελε να συντηρεί ένα στρατό με λειτουργία Χωροφυλακής, αυτό, στο κάτω - κάτω, ταίριαζε με την πολιτική της φυσιολογία και την ταξική της λογική. Ποιά όμως λογική θα επικαλείται το ΠΑΣΟΚ, για να επιτρέψει την παράταση αυτού του καθεστώτος και επί των ημερών του;

ΘΑ ΗΤΑΝ άδικο βέβαια αν δεν αναγνώριζε κανείς ότι επιχειρήθηκαν κάποια βήματα, υλοποιήθηκαν κάποια μέτρα, επιδιώχθηκε —σε μικρή κλίμακα— η αλλαγή «ατμόσφαιρας» μάλλον παρά ουσίας, στις Ένοπλες Δυνάμεις. Αλλά στην πραγματικότητα, αν παρατηρήσει κανείς ψύχραιμα τον απολογισμό ενός χρόνου, θα διαπιστώσει, πως ό,τι έγινε, υπάκουε στη λογική της αλλαγής «χωρίς κόστος». Έτσι, κάποια στοιχειώδη και αυτονόητα μέτρα εκδημοκρατισμού π.χ. ανάγνωση εφημερίδων από τους ένστολους πολίτες, εφαρμόστηκαν μόνο όπου ήδη ήταν ώριμες οι συνθήκες π.χ. Ναυτικό ή Αεροπορία, σώματα στα οποία, ως γνωστόν, η «στρατιωτικοποίηση» δεν

είχε ποτέ το στεγνό πρόσωπο που είχε τελειοποιηθεί στις κάθε είδους χειρσαίες δυνάμεις. (Θα έπρεπε ίσως να θυμήσουμε εδώ ότι και στη χούντα του Παπαδόπουλου μετείχε μόνο ένας αξιωματικός του Ναυτικού και ένας της Αεροπορίας...).

ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ όμως, όπου και η αποφασιστική πλευρά των συσχετισμών, όχι μόνο δεν ισχύσαν παρόμοια αλλά καλύφθηκαν και περιπτώσεις διοικητικών διώξεων εις βάρος στρατιωτών, με ταυτόσημα σκεπτικά με εκείνα του αλησμόνητου κ. Αβέρωφ.

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ να πει κανείς ότι το ΠΑΣΟΚ επαναλαμβάνει το κλασικό «σφάλμα» όλων των δημοκρατικών κομμάτων στην κυβέρνηση: ασκούν μια πολιτική κατευνασμού των κέντρων εξουσίας, και ικανοποιούνται με ελέγχους κορυφής (τοποθετώντας «φίλιες» διοικήσεις και αυτές όμως αμφίβολης υπακοής...), ενώ ευελπιστούν πως με μια «μακροπρόθεσμη» πολιτική θα επηρεάσουν και τους συσχετισμούς στα μεσαία και κατώτερα κλιμάκια. Μ' αυτή τη λογική όμως, για παράδειγμα, αν υποθέσουμε πως το μέτρο της εισαγωγής στην Ευελπίδων χωρίς «φίλτρα» λειτουργήσει απ' το '83, ο στρατός θα αρχίσει να έχει στελέχη μη μονόδρομης επιλογής από το 1996, όταν οι πρώτοι απόφοιτοι θα αποκτήσουν το βαθμό του λοχαγού. Ζήσε Μάη μου να φας τριφύλλι, με λίγα λόγια...

ΤΟ ΑΚΟΜΑ ανησυχικότερο όμως στην τακτική του ΠΑΣΟΚ γύρω από το στρατό είναι, πως όχι μόνο δεν επιχείρησε μια παρέμβαση —βελτιωτική έστω— των σημερινών συνθηκών, αλλά αρχίζει να υφίσταται τις ίδιες «πιέσεις», που οριστικοποίησαν την «αυτονομία» και το ανεξέλεγκτο του στρατού σε όλες τις προηγούμενες περιόδους.

ΚΛΑΣΙΚΟ παράδειγμα η υπόθεση του νεαρού εύελπι Γιώργου Παπαϊορδανίδη, που αποκάλυψε με συγκλονιστικό τρόπο, πόσο λίγο απέχουμε από το καθεστώς που παρήγαγε τις κάθε λογής εκτροπές, σε όχι και τόσο μακρινό χρόνο.

ΕΙΝΑΙ γνωστό, πως ο Στρατός «φτιάχνεται» στην Στρ. Σχολή Ευελπίδων. Εκεί αποτυπώνονται με τον χαρακτηριστικότερο τρόπο, τα μόνιμα γνωρίσματα όχι μόνο του μελλοντικού αξιωματικού αλλά και του είδους των σχέσεων που είναι υποχρεωμένος να εφαρμόζει και να επιβάλλει.

Η ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ δεν είναι μόνο «τεχνική σχολή» του πολέμου. Είναι κυρίως σχολή παραγωγής πολιτικών στελεχών. Πολιτικών στελεχών με διαμορφωμένη ιδεολογία και πολιτική κατεύθυνση.

Η «ΕΜΠΕΔΩΣΗ» όλων αυτών των στοιχείων πραγματοποιείται με την υπαγωγή του εύελπιδος σε ένα αυστηρό σύστημα πειθαρχίας, που αποσκοπεί, στην πραγματικότητα, στην ο-

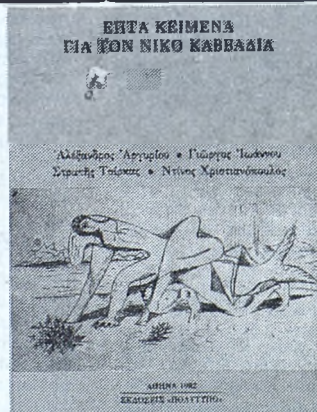
«Επτά κείμενα

για τον Νίκο Καββαδία»

Γράφουν: Αλέξανδρος Αργυρίου,
Γιώργος Ιωάννου, Στρατής Τσίρκας
και Ντίνος Χριστιανόπουλος.

Μια έκδοση βασισμένη σε κείμενα ήδη δημοσιευμένα στο ANTI.

Αλλά και δύο ανέκδοτες εργασίες:
Αλεξ. Αργυρίου, «Λούλης κατά Καββαδία»
και Ντίνος Χριστιανόπουλος,
«Ο Γάλλος ποιητής H. J.-M. Levet
και η επίδρασή-του στον Νίκο Καββαδία»

Μια συμβολή
στη γνωριμία
του ποιητή

των «μακρινών οριζόντων»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131

τηλ. 72.29.237 - 72.32.713

λόπλευρη χειραγώγησή του. Δεν μαθαίνει να υπακούει ώστε να ηγηθεί στο μέλλον. Μαθαίνει πως θα υπακούει σε ορισμένου είδους εξουσίες, αυτές που θεωρούνται καθαρά «στρατιωτικές», και που δεν παραχωρούνται σε καμιά πολιτική εξουσία. Στην Ευελπίδων διδάσκεται λοιπόν κατ' αρχήν, ο διαχωρισμός του Στρατού απ' το Λαό.

Η ΠΡΩΤΗ πράξη επομένως του ΠΑΣΟΚ, από την πρώτη μέρα που ανέλαβε την διακυβέρνηση, θα έπρεπε να είναι η ριζική αλλαγή του καθεστώτος της στρατιωτικής σχολής Ευελπίδων. Αλλαγή στον τρόπο εισαγωγής, στο πρόγραμμα, στη μέθοδο διδασκαλίας, το περιεχόμενο σπουδών, το καθηγητικό προσωπικό, και, οπωσδήποτε, στο εσωτερικό καθεστώς της ζωής της.

ΔΙΟΤΙ στην Ευελπίδων επικρατεί μια πρωτοφανής αυθαιρέσια των «μεγάλων» ετών πάνω στα «μικρά», μια ανεξέλεγκτη επιβολή των βαθμοφόρων στους συναδέλφους τους. Αυθαιρέσια και επιβολή καθόλου τυχαία μια και μέσω αυτής διαχέεται το παράξενο σαδομαζοχιστικό πλέγμα σχέσεων που παράγει τον καταπιεζόμενο-καταπιεστή: Καταπιέζει προς τα κάτω και καταπιέζεται εκ των άνω... Ταυτόχρονα αυτή η διαδικασία είναι το προκάλυμα του αντικομμουνισμού και της εθνικοφροσύνης, είναι η διαπαιδαγώγηση στον ολοκληρωτισμό.

ΣΕ ΕΝΑ τέτοιο κλίμα ανθίζουν και επιβιώνουν πάντα, οι ακραίοι αποδέκτες του. Αυτή είναι άλλωστε και η σχέση δομής —προσωπικής στελέχωσής της. Αυτή η δομή σχέσεων μέσα στη σχολή μόνο Φαραντάτους μπορεί να ευνοήσει. Είναι έτσι φτιαγμένη που στοιχεία σαν το Παπαϊορδανίδη θα τα απομονώσει και θα τα απωθήσει —ως «ξένο» σώμα...

ΚΑΙ ο μεν Παπαϊορδανίδης από τις συνεντεύξεις του και τη στάση του, έδειξε πως είχε τη «στόφα» του παλικάριου, του αξιοπρεπούς και με αυτοσεβασμό ανθρώπου. Ότι είχε δηλαδή τη σφραγίδα εκείνη που κάποτε χαρακτήριζε και τους πολεμικούς ηγέτες. Οι διώκτες του, από την άλλη μεριά, παρουσίασαν όλα τα γνωρίσματα του βασανιστή. Μαζεύτηκαν σαν αγέλη, 8 άτομα, βαθμοφόροι, έναντι ενός, τον βασάνισαν, τον προσέβαλαν, επιχείρησαν να τον ταπεινώσουν. Έδειξαν καθαρά ότι ακολούθησαν τις χειρότερες παραδόσεις του σώματος, εκείνες που άφησαν πίσω τους ο Ιωαννίδης, ο Τσάλλας, ο Χατζηζήσης, ο Σπανός, τα στελέχη της Χούντας και του ΕΑΤ-ΕΣΑ... Και δεν χρειάζεται να θυμίσουμε βέβαια, ότι όλα αυτά τα υπάνθρωπα στοιχεία της Χούντας αποδείχτηκαν βαθιά θρασυδείλα, όταν δεν έπρεπε να σχεδιάζουν πραξικοπήματα, αλλά να πολεμήσουν, όπως είχαν καθήκον, και όπως υποτίθεται είχαν προετοιμαστεί...

ΟΤΑΝ λοιπόν ο κ. Δροσογιάννης αντί να τσακίσει στη ρίζα τους αυτά τα φαινόμενα, αντί να αποβάλλει δια παντός τους 8 «γενναίους» από το Στράτευμα, τιμωρεί «σολομώντεια» και τους θύτες αλλά και το θύμα, στην πραγματικότητα δεν κάνει τίποτε άλλο από το να επιβραβεύει τη βία, την αυθαιρέσια την καταπίεση. Και είναι φυσικό, όσοι δεν τάσσονται απ' αυτή την πλευρά να αποχωρούν, όπως εξαναγκάστηκε να κάνει και ο νεαρός Παπαϊορδανίδης.

ΚΑΙ ΑΝ αληθεύει μάλιστα ότι η κατ' αρχήν πρόθεση του κ. Δροσογιάννη ήταν να τιμωρήσει πράγματι και μόνο τους 8 «γενναίους» αλλά μετέβαλε γνώμη από ποικιλότροπες πιέσεις ανωτάτων αξιωματικών τότε ο κ. Δροσογιάννης υπέγραψε την πρώτη σαφή πράξη αλλαγής συσχετισμών, ένα χρόνο μετά τις εκλογές.

ΔΙΟΤΙ μέχρι τώρα το «θεριό» φοβόταν τον κ. Δροσογιάννη, τώρα βέβαια ο κ. Δροσογιάννης δεν θα φοβάται το «θεριό», αλλά ούτε αυτό εκείνον... Τα συμπεράσματα είναι εύκολα και ανησυχητικά. Και ακόμα δεν είναι αργά για το ΠΑΣΟΚ να ανακαταλάβει το έδαφος, που μόνο του παρεχώρησε στον τόμο που κατεξοχήν όχι μόνο δεν επιτρέπονται σφάλματα αλλά πληρώνονται με θανάσιμο κόστος...

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ!

Δέν υπάρχει λόγος νά κρατάτε ολόκληρες τίς έφημερίδες πού διαβάζετε, γιά νά φυλάξετε μιά είδηση πού σάς ενδιαφέρει. Κρατείστε μόνο τήν είδηση. Ζητείστε μας τά άποκόμματα όλων των έφημερίδων, γιά νά μή μπείτε έσείς στόν κόπο νά τά συγκεντρώσετε.

Δουλειά μας είναι νά ένημερωνόμαστε και νά σάς ένημερώνουμε.

Διαβάζουμε όλες τίς έφημερίδες (έλληνικές και ξένες) και κρατάμε γιά λογαριασμό σας, τά άποκόμματα πού σάς άφορούν.

Δέν είμαστε «μερικοί άνθρωποι», αλλά ένα ολόκληρο δημοσιογραφικό έπιτελείο πού δουλεύει υπεύθυνα γιά τήν είδική - δική σας ένημέρωση.

Επικοινωνείστε μαζί μας!

EXPRESS NEWS

Τό προσωπικό σας Άρχείο.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΥΒΑΣ

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ**

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 ΤΗΛΕΦ. 3243.351 ΑΘΗΝΑΙ Τ. Τ. 122

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ψιλον/βιβλία

Σολωμού 16, Άθήνα 148, τηλ. 3638257

στην ίδια
σειρά

• Τό Έπίγραμμα τής Σίας
Χόρτε Λουίς Μπαρόν

• Η Άσπία
Λεονόρα Κόρνιγκτον

• Τόνο Κάρτερ
Τόμας Μάιν

• Ρόβνο και Γολδόο
Χόρτε Λουίς Μπαρόν

• Παράφραση 'Ιστορία τής
Χόρτε Λουίς Μπαρόν

Εξαγορά πρακτορείου από μεγαλοεκδότες

Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ:

Περάστε να πάρετε...

ΝΕΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΕΘΝΟΣ», ΤΟ «ΡΟΜΑΝΤΖΟ», ΤΗ «ΓΥΝΑΙΚΑ», ΤΟ «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ», ΤΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ «ΒΕΛΛΙΔΗ» — ΚΑΙ ΠΑΕΙ ΛΕΓΟΝΤΑΣ...

ΕΞΑΓΟΡΑ ενός από τα δυο πρακτορεία Διακίνησης του Τύπου, από τον κ. Μπόμπολα του «Εθνους» και άλλους δυο μεγαλοεκδότες.

ΑΥΤΗ είναι η απάντηση της κυβέρνησης, στην πανθομολογούμενη κρίση του Τύπου και την απαράδεκτη κατάσταση που επικρατεί στον τομέα της Διανομής. Και έτσι φαίνεται, ότι υλοποιείται η «κοινωνικοποίηση» των πρακτορείων — αίτημα το οποίο είχαν προβάλει οι εργαζόμενοι των δύο πρακτορείων πριν από μήνες όταν είχε ξεσπάσει η «υπόθεση Απογευματινής» — και είχε κρίνει «ως κατ' αρχήν θετικό» η κυβέρνηση...

Η ΝΕΑ αυτή εξέλιξη, που σχεδιάστηκε εν κρυπτώ και γίνεται προσπάθεια να παραμείνει στο παρασκήνιο, αναμένεται ότι θα μεγαλώσει τα προβλήματα διακίνησης του Τύπου και θα προκαλέσει όξυνση των συγκρούσεων μεταξύ των εφημερίδων. Ορισμένες απ' αυτές, έχουν βásiμους λόγους να πιστεύουν ότι θα «σαμποταριστούν» ή θα τυχουν λιγότερο καλής μεταχείρισης, από τις εφημερίδες των εκδοτών — μετόχων πια, του, υπό σύσταση πρακτορείου.

ΓΙΑ ΝΑ μπορέσουν ο κ. Μπόμπολας και οι κ. Τερζόπουλος («Γυναίκα») και Θεοφανίδης («Πάνθεον»-«Βεντέτα»), να γίνουν μέτοχοι του «Νέου Αθηναϊκού Πρακτορείου», χρειάστηκε ειδική Υπουργική απόφαση, που μάλιστα ανέτρεψε προηγούμενη η οποία απαγόρευε την συμμετοχή εκδοτών σε εταιρείες Διανομής του Τύπου.

ΣΥΜΦΩΝΑ με έγκυρες πληροφορίες, μετά το «Εθνος», ο «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ» και το Συγκρότημα Βελλίδη ζήτησαν — και πήραν — άδεια για τη δημιουργία ιδιωτικών Πρακτορείων Διανομής του Τύπου.

ΑΥΤΕΣ οι τελευταίες χορηγήσεις αδειών, χρησιμοποιούνται μάλιστα από κυβερνητικής πλευράς, για να δικαιολογηθεί το «άνοιγμα του δρόμου» προς τον κ. Μπόμπολα. Η αλήθεια είναι ότι με το προηγούμενο καθεστώς επιτρεπόταν σε κάθε εκδότη να διακινεί τις δικές του εκδόσεις «δ' ιδίων μέσων». Με την τελευταία εξέλιξη επιτρέπεται η διείσδυση εκδοτών σε ήδη υπάρχοντα πρακτορεία, τα οποία θα διακινούν και εκδόσεις, που ανήκουν σε άλλους ανταγωνιστές των μετόχων - εκδοτών. Έτσι για μια ακόμα φορά η κυβέρνηση εμφανίζεται «συνεταίρος» του Έθνους και θιασώτης της άποψης ο «σώζων εαυτὸν σωθήτω» στο χώρο του Τύπου, αγνώνοντας μεταξύ των άλλων και την πραγματικότητα που επικρατεί στην

Διανομή, όπως εκτέθηκε διεξοδικά σε προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ. (αρ. 217 της 12.11.82).

ΚΙ ΕΝΩ με μια δήλωσή-του προς το ΑΝΤΙ, (δημοσιεύεται παρακάτω), ο γεν. γραμματέας Τύπου κ. Πληροφοριών κ. Σ. Κωστόπουλος δίνει το μέτρο των κυβερνητικών απόψεων και των συγκεκριμένων λύσεων που έχει επεξεργαστεί — εδώ και τόσο καιρό — η κυβέρνηση, άλλοι παράγοντες του Τύπου, εκδότες, διευθυντές εφημερίδων, δημοσιογράφοι έως και περιπτειούχοι, εκδήλωσαν το ενδιαφέρον-τους για την έρευνα του ΑΝΤΙ και την εμπλούτισαν με νέα στοιχεία και δηλώσεις, ορισμένες από τις οποίες παρατίθενται σε διπλάνες στήλες.

«ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ Ν' ΑΛΛΑΞΕΙ ΤΙΠΟΤΑ ΣΤΗ ΔΙΑΝΟΜΗ»

ΑΦΟΥ λοιπόν πρώτα άνοιξε ο δρόμος με τη νέα Υπουργική απόφαση, δύο από τους τέσσερεις συνεταίρους του «Νέου Πρακτορείου» αποχώρησαν από την εταιρεία, η οποία βρίσκεται υπό διάλυση. Δύο ακόμη στοιχεία είναι χαρακτηριστικά για το εσπευμένο και το μυστηριώδες της εξαγοράς. Η διάλυση της παλιάς — ομορρύθμου — εταιρείας γίνεται τόσο αιφνιδιαστικά, ώστε οι πελάτες - εκδότες πολλών περιοδικών, όχι μόνο δεν είχαν πληροφορηθεί σχετικά, αλλά και σήμερα ακόμη δεν ξέρουν από ποιόν θα πάρουν τα χρήματα που αναλογούν για τις πωλήσεις του Νοεμβρίου (οι πληρωμές των εκδοτών γίνονται με βάση τα τεύχη που πούλησε το πρακτορείο). Επί πλέον, σύμφωνα με πληροφορίες, ένας από τους δύο εκδιωχθέντες, παλιούς συνεταίρους του «Νέ-

ου», απειλεί ότι θα απαγορεύσει την χρησιμοποίηση της υποδομής του πρακτορείου (αυτοκίνητα γραφεία κτλ.) από την νέα εταιρεία, την μέρα που θα γίνει και η τυπική διάλυση της παλαιάς. Κάτι τέτοιο επιτρέπεται από τον Νόμο, αφού η εταιρεία θα τελεί υπό το καθεστώς «εκκαθάρισης», και αν τελικά η απειλή πραγματοποιηθεί, είναι σίγουρο ότι θα προκληθεί μεγάλη αναστάτωση και ανωμαλία στην διανομή.

Το δεύτερο στοιχείο, είναι η — μέχρι στιγμής — άρνηση των νέων ιδιοκτητών του «Νέου», να κάνουν γνωστό το καταστατικό της εταιρείας στους ενδιαφερόμενους. Έτσι δεν υπάρχουν παρά εικασίες γι' αυτά που προβλέπονται στο καταστατικό και αφορούν το ποσό του αρχικού κεφαλαίου της εταιρείας τον τρόπο εξαγοράς των μετοχών, ή το ποσό των μετοχών κάθε συνεταίρου. Σύμφωνα πάντως με έγκυρες πληροφορίες στην νέα — Ανώνυμο αυτή τη φορά — εταιρεία, συμμετέχουν με ποσοστά 5% επί του αρχικού κεφαλαίου, οι κ. Μπόμπολας, Τερζόπουλος και Θεοφανίδης. Με το ίδιο ποσοστό (5%) συμμετέχουν και τρεις υπάλληλοι του πρακτορείου, ενώ οι δυο από τους εναπομείναντες συνεταίρους έχουν από 35%.

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ υποστηρίζουν στις συνομιλίες-τους με τους πελάτες — εκδότες άλλων εφημερίδων και περιοδικών, ότι «τίποτα δεν πρόκειται να αλλάξει» από το προηγούμενο καθεστώς διακίνησης. Η τελευταία διαβεβαίωση που για τους «παροικούντες την Ιερουσαλήμ» μόνο χαρμόσυνη δεν είναι αμφισβητείται από όλους τους ενδιαφερόμενους. Το μικρό ποσοστό που — αρχικά τουλάχιστον — κατέχουν οι εκδότες αποδεικνύει από μόνο-το-ότι δεν πρόκειται για μια τυπική επένδυση κεφαλαίου, αλλά για την προσπάθεια ελέγχου του Πρακτορείου. Εκτός όμως απ' αυτό, η μετατροπή της εταιρείας από Ομόρρυθμη σε Ανώνυμη, κάνει πολύ πιο εύκολη την προσδευτική εξαγορά όλων ή της πλειοψηφίας των μετοχών από τους διαθέτοντες την πρόθεση και τα απαιτούμενα κεφάλαια.

ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΙ για την υπόθεση της εξαγοράς, ή καλύτερα της διείσδυσης των εκδοτών, κυβερνητικοί παράγοντες, ίσως αντιτάξουν το επιχείρημα ότι πρόκειται για μια φυσιολογική πράξη που απορρέει από την πραγματικότητα του ανταγωνισμού και της εξαπλώσης του κεφαλαίου σε συνθήκες ελεύθερης οικονομίας. Πέρα όμως από το γεγονός ότι μια τέτοια επι-

χειρηματολογία επιβεβαιώνει ότι η κυβέρνηση αρκείται να παρακολουθεί το πέρασμα του ελέγχου του Τύπου στους οικονομικά ισχυρότερους ή «τα μονοπώλια» αντιφάσκει κραυγαλέα με την προηγούμενη κυβερνητική πρακτική και τις διακηρύξεις.

ΠΟΙΟΣ ΞΕΧΝΑ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ»;

ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ίσως θυμούνται τον θόρυβο που ξέσπασε τον περασμένο Απρίλιο, όταν η «Απογευματινή» επιχειρήσε απλώς να αλλάξει πρακτορείο, επειδή, πίστευε ότι θα εξυπηρετείτο καλύτερα στο «Αθηναϊκό» παρά στο «Νέο» (δες σχετικό ρεπορτάζ ΑΝΤΙ τχ. 204). Στην καταγγελία της ενέργειας αυτής, πρωτοστάτησε τότε το Έθνος (καταγγέλοντας την επέμβαση εκδοτών στα πρακτορεία και την μονοπώληση του Τύπου) συνεπικουρούμενο από την «Αυριανή» και τον «ΡΙζοσπάστη». Τελικά η αλλαγή ματαιώθηκε με την παρέμβαση του Υφυπουργού Τύπου κ. Μαρούδα, ο οποίος «συνέστησε» στην «Απογευματινή» να παραμείνει στο «Νέο». Ας επισημανθεί ξανά ότι επρόκειτο απλώς για μια φυσιολογική αλλαγή, και όχι για την «άμεση οικονομική διείσδυση εκδοτών».

ΑΝΑΜΕΝΟΝΤΑΙ λοιπόν με εξαιρετικό ενδιαφέρον τα επιχειρήματα του «Έθνους» και του «ΡΙζοσπάστη» που αφιέρωσαν με ευκαιρία στην υπόθεση της «Απογευματινής», πολλές σελίδες για να προσπίσουν —εκτός από την ανεξαρτησία των Πρακτορείων από τους εκδότες— και τα δικαιώματα των εργαζόμενων στη Διανομή.

ΓΙΑΤΙ το... νέο «Νέο Πρακτορείο» μπορεί να μην τροποποιήσει —προς το παρόν τουλάχιστον— τις παραδοσιακές σχέσεις πρακτορείου - εφημεριδοπωλών - περιπτειούχων, το Πρακτορείο όμως του «ΡΙζοσπάστη», αναμένεται —αν φυσικά ιδρυθεί— να στηριχθεί σε έναν ιδιαίτερο μηχανισμό, που θα παρακάμπτει τους σημερινούς εφημεριδοπώλες και —σ' ένα

βαθμό— τα περιπτερα.

ΕΝΑ «ΑΘΩΟ» ΠΕΙΡΑΜΑ

ΕΝΑ ΑΚΟΜΑ χαρακτηριστικό δείγμα της κυβερνητικής ασάφειας και της αδυναμίας εκπόνησης πολιτικής, είναι και τα επιχειρήματα που χρησιμοποίησε ο γεν. γραμματέας Τύπου για «να καθησυχάσει» τους ενδιαφερόμενους εκδότες που τον επισκέφθηκαν. Σύμφωνα λοιπόν με τον κ. Κωστόπουλο, πρόκειται απλώς για ένα αθώο πείραμα που διεξάγει η κυβέρνηση, ώστε να αποφασίσει μετά από 6 μήνες τι θα κάνει με τη Διανομή... τώρα πώς θα πεισθεί ο κ. Μπόμπολας (ο οποίος θα έχει κάνει τις επενδύσεις και τα σχέδια-του) και αποχωρήσει ξανά από την Εταιρεία μετά λίγους μήνες, επειδή όλα ήταν ένα... «πειραματάκι», είναι ένα ερώτημα που ξεπερνάει τη σφαίρα του σοβαρού...

ΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ που προκύπτει απ' όλη αυτή την τακτική, είναι ότι η κυβέρνηση ή (κάποιοι υπεύθυνοι επί του Τύπου) ρίχνουν λάδι στην φωτιά (που από καιρό σιγοκαίει) ώστε να δημιουργηθεί αναταραχή και να εμφανιστούν εκ των υστέρων σαν «Πόντιοι Πιλάτοι» που απλώς θα νίπτουν τας χείρας των, αφού ή δεν έχουν τίποτα άλλο να προτείνουν ή δεν θέλουν να ταραξουν τα λιμνάζοντα νερά του Τύπου και του κυκλώματος της διανομής.

Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ των «Πόντιων Πιλάτων» προκύπτει κι από την στάση των εκδοτών των εφημερίδων αυτών που διακινούνται σήμερα από το «Νέο» («Απογευματινή», «Καθημερινή», «Έθνος») ή κι από το «Παλαιό», οι οποίοι έχουν προς το παρόν αποφύγει κάθε αντίδραση, που θα οδηγούσε σε κλιμάκωση της έντασης.

ΓΙΑ ΝΑ δοθούν τέλος όλες οι διαστάσεις του νέου ζητήματος που προέκυψε, χρειάζεται να σημειωθεί ότι άμεσα θιγόμενοι, εκτός από τους εκδότες των εφημερίδων, φέρονται και οι συνάδελφοί-τους πολλών περιοδικών που διακινούνται από το «Νέο Πρακτορείο» και διεκδικούν το ίδιο αναγνωστικό κοινό με τα έντυπα των νέων συνιδιοκτητών του «Νέου». Για την

κατανόηση του προβλήματος και την διατύπωση προβλέψεων για αυτά που ίσως συμβούν, ας προστεθεί ότι πολλά περιοδικά δεν έχουν γίνει δεκτά από ένα πρακτορείο, επειδή αυτό ήδη διακινούσε κάποιο άλλο έντυπο, ανταγωνιστικό του πρώτου...

ΚΙ ΕΝΩ τα πειράματα συνεχίζονται, 48 περίπου εκατ. δραχμές, χάνονται (όπως αναλύσαμε στο τχ. 216) κάθε μήνα εξαιτίας των αδυναμιών του συστήματος της διανομής... Αλλά γι' αυτά τα εκατομμύρια σε συνάλλαγμα που κυριολεκτικά πετιώνται στο δρόμο ο κυβερνητικός εκπρόσωπος δεν βρήκε ούτε δυο λέξεις να σχολιάσει. Αλλά ούτε και ουδείς άλλος ένας υπουργός με οικονομικές αρμοδιότητες: ο κ. Κουλουριάνος ή ο κ. Αρσένης π.χ.

ΜΗΠΩΣ όμως θα είχε κάτι να πει ο αρμόδιος εισαγγελέας τον οποίο είχαμε προκαλέσει πριν από ένα μήνα; Ή μήπως ούτε αυτόν ενδιαφέρει η αλόγιστη σπατάλη του συναλλάγματος;

ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ

ΚΑΙ Η ΑΘΗΝΑΪΚΗ

Ο κ. Παπαγεωργίου κάτοχος του σήματος και εκδότης της παλιάς «Αθηναϊκής», μας έστειλε το παρακάτω γράμμα:

Κύριε Διευθυντά,

Στο «ΑΝΤΙ» της 15 Οκτωβρίου ε.έ. διάβασα με έκπληξη ότι, σύμφωνα με πληροφορίες, ο εκδότης της «Εγνατίας» κ. Βουδούρης, ετοιμάζεται να εκδόσει μια νέα καθημερινή «λαϊκή» εφημερίδα, που θα πάρει τ' όνομα της παλιάς «Αθηναϊκής».

Σας πληροφορώ με τη σειρά μου κι εγώ, ... υποθέτω σαν ο ΜΟΝΟΣ αρμόδιος, κάτοχος του σήματος και της κυριότητας της παλιάς και ιστορικής αυτής εφημερίδας, ότι η «Αθηναϊκή» δεν πουλήθηκε ούτε θα πουληθεί ή παρωχηθεί σε κανέναν, για την τύχη της οποίας, μόνον εγώ θα κρίνω.

Παρακαλώ να δημοσιεύσετε την επιστολή μου αυτή, ακριβώς όπως έχει και σας ευχαριστώ θερμώς.

Με εκτίμηση
Ι.Γ. Παπαγεωργίου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ «ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ»

CHARLES KAHN: Ο ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ

Μετάφραση: Νίκος Γιανναδάκης

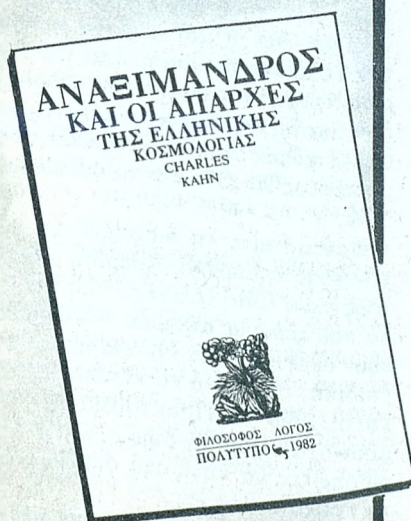
Στο σημαντικό αυτό βιβλίο, παρουσιάζεται και αναλύεται η Μιλήσια θεωρία για τον φυσικό κόσμο και προσδιορίζεται η επίδραση αυτής της θεωρίας στην όλη εξέλιξη της ελληνικής σκέψης.

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν προσεχώς:

- G. KIRK: ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ —Τα κοσμολογικά αποσπάσματα
- ΠΡΟΚΛΟΥΣ: Στοιχειώσις Θεολογική
- ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ: Περί μυστικής θεολογίας

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοχράτους 131 • τηλ. 72.29.237—72.32.819

Ο ΤΥΠΟΣ: ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΝΟΜΑ
ΕΙΝΑΙ ΕΙΚΟΣΑΡΙΚΑ

ΤΡΙΤΗ 28-9-82

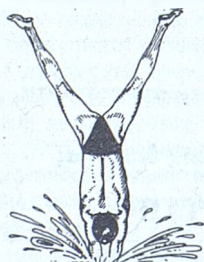
ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ	ΠΑΡΑΛΑΒΗ	ΠΩΛΗΣΗ	ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ	20		
ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ	15		
ΑΘΛΗΤΙΚΑ	20		
ΑΥΓΙΑΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	7		
ΕΞΟΡΙΣΜΗ	15		
ΑΓΓΛΙΚΑ	25		
ΦΑΝΤΑΣΙΟ	30		
ΜΑΝΙΝΑ	20		
ΜΠΑΕΚ	20		
ΔΡΑΣΕΙΣ	15		
ΜΠΑΓΚΕ-ΜΠΑΝΝΥ	15		
ΒΑΒΟΥΡΑ 15/9	15		
ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΣΗΠΤΙ	49		
ΚΛΑΣΣΙΚΑ	30		
ΔΙΑΚΟΠΕΣ 2/9	500		
ΘΕΑΥΡΟΣ	45		
ΓΡΙΦΟΣ	25		
ΚΟΥΙΖ	25		
ΚΑΤΕΡΙΝΑ	25		
ΑΝΕΞΗΓΗΤΟ	60		
ΣΟΥΠΕΡ ΚΑΤΕΡΙΝΑ	70		
ΜΟΝΟΤΕΧΝΙΚΗ 1/9	70		
ΚΑΜΠΑΓΚΕ ΜΠΑΝΝΥ 2/9	340		
ΤΟΥΣΤΕΡ ΠΥΛΕΣ	60		
ΑΓΩΝΙΑΣ 31/8			
ΡΟΜΑΝΤΣΟ	40		
MIKY 27/8	35		
ΜΗΝΙΑΙΟ ΝΤΟΜΙΝΟ	30		
ΑΡΧΗΓΟΣ	18		
ΣΕΡΙΦΗΣ	15		
ΣΠΑΙΝΤΕΡΜΑΝ	15		
ΔΙΚΕΦΑΛΟΣ	20		
ΕΘΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	20		
ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ	25		
ΝΑ ΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟΜΟΙ ΣΕΡΙΦΗ			
ΡΙΖΟΣΣΑ ΠΑΡΕΥΣΕΙ ΜΕ ΤΑ			
ΦΥΛΛΑ ΤΩΝ 20			

Παρόμοιο δελτίο συμπληρώνουν κάθε μέρα οι περιπτεριούχοι. (Το εικονιζόμενο είναι της 28/9/82)

«Τώρα όμως όλα έχουν αλλάξει και μόνον το σύστημα διανομής έχει μείνει σχεδόν το ίδιο. Η Αθήνα τετραπλασιάστηκε, τα σημεία πώλησας κοντεύουν τις 6.000, ο εφημεριδοπώλης μοιράζει σε «δέματα» τις εφημερίδες. Τόσα πρωινά εικοσάρια, τόσα απογευματινά. Και παραλαμβάνει πάλι σε δέματα πρωινά εικοσάρια και απογευματινά εικοσάρια. Δεν μπορεί να κάνει το λογιστή και να βγάλει κάθε μέρα τι πουλάει κάθε τίτλος, δηλαδή κάθε εφημερίδα. Πολύ περισσότερο ο περιπτεράς. Η καταμέτρηση γίνεται την επομένη στο πρακτορείο, όταν πια είναι πολύ αργά. Και από κει βγαίνουν οι «καταστάσεις» για την μεθεπόμενη μέρα!...».

Από τη δήλωση του κ. Πασαλάρη - Διευθυντή της «Απογευματινής».

ΑΠΟΦΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

«ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟ ΚΑΙ ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΤΟ ΜΕΛΕΤΗΣΟΥΜΕ»

Ο Γεν. Γραμματέας Τύπου και Πληροφοριών κ. Σ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ έκανε «σχετικά με τα προβλήματα της Διανομής του Τύπου» την παρακάτω δήλωση στο ΑΝΤΙ:

«Η κυβέρνηση έχει υπόψη της τα προβλήματα και την πολυπλοκότητά τους. Θέλουμε πριν πάρουμε οριστικές αποφάσεις, να τα μελετήσουμε με τη συμμετοχή των εργαζόμενων στο κύκλωμα διανομής αλλά και τους άλλους φορείς του Τύπου, καθώς και με τους μέχρι σήμερα διαχειριζόμενους το θέμα επιχειρηματίες, για την αξιοποίηση των γνώσεων και της πείρας τους».

«ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΠΩΛΗΣΗΣ ΟΛΟ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΤΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ»

«Εδώ και 40 χρόνια», τονίζει ο διευθυντής της «Απογευματινής» κ. Χρ. Πασαλάρης, «η διανομή είναι το "πρόβλημα των προβλημάτων" για να φθάσουμε στη σημερινή πραγματικότητα και «στο ολέθριο 30% των επιστροφών που είναι τόσο πιο οδυνηρό, όσο πιο μικρή είναι η κυκλοφορία μιας εφημερίδας και τόσο πιο εντυπωσιακό, όσο πιο μεγάλο είναι το τίραζ της»

«Γιατί, —συνεχίζει— τί να μοιράσει στα 6.000 σημεία μια μικρή εφημερίδα που πουλάει 5.000 φύλλα όλα κι όλα; Και πόσο μπορεί ν' αντέξει μια μεγάλη εφημερίδα, των 100.000 φύλλων όταν θέλει 600.000 δραχμές τη μέρα για χαρτί από το οποίο θα πετάξει στις αποθήκες το 30%, δηλαδή 180.000;

Βέβαια τα πράγματα θα άλλαζαν ως δια μαγείας στην Αθήνα αν τα 6.000 σημεία περιορίζονταν σε 3.000, με πολύ αυστηρή επιλογή θέσης και δυναμικότητας, αν αυτά τα 3.000 εφοδιάζονταν με εφημερίδες απ' ευθείας από τα πρακτορεία, αν είχαν ολόκληρο το ποσοστό (20% αντί 10% ή 7%), αν ήσαν εφοδιασμένα με κομπιουτεράκια και ηλεκτρονική σύνθεση ώστε αυθημερόν να μεταβιβάζουν σε κεντρικό εγκέφαλο τί πουλησαν και τί τους έμεινε κι αν κάθε εφημερίδα είχε κάθε βράδυ σε ηλεκτρονικό χάρτη της Αθήνας τα αποτελέσματα της ημέρας ώστε να ξέρουν οι αρχισυντάκτες πού τραβήχτηκε το φύλλο και πού όχι και να κανονίζουν αυτοί τη διανομή

της επόμενης, ανάλογα με τα θέματά τους».

Η ΕΥΘΥΝΗ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Την άποψη των Εκδοτών Περιοδικού Τύπου, αναλύει ο εκδότης περιοδικών κ. Γ. Ανεμοδουράς, αφού αναφέρεται στα γενικά αίτια της κρίσης του Τύπου και στα ειδικότερα θέματα της διανομής, τονίζει για την άνιση μεταχείριση των περιοδικών:

«Ίσως η μεγαλύτερη ευθύνη βαρύνει το κράτος και τις κυβερνήσεις, με την πολιτική των παροχών στις ημερήσιες εφημερίδες, τη συστηματική περιφρόνηση προς τον υπόλοιπο Τύπο και με ένα πλέγμα ασαφών και αλληλοσυγκρουόμενων διατάξεων των νόμων περί Τύπου.

Το κράτος ποτέ δεν έσκυψε με πραγματικό ενδιαφέρον πάνω στα προβλήματα του Τύπου και δεν επεδίωξε την οργάνωσή του, προτιμώντας να έχει να κάνει χωριστά με έναν-έναν εκδότη».

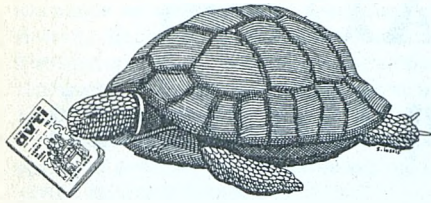
Η ΠΡΟΝΟΜΙΑΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ

Το θέμα της προνομιακής προβολής του ξένου Τύπου, θίγει ο κ. Γ. Κολιοπαπιάς καπνοπώλης, αφού προηγουμένως συγχάρει το ΑΝΤΙ για την έρευνά του πάνω στη διανομή:

«Το θέμα είναι παλιό και συνεχώς θα φθίνει γιατί είναι στο μέσον οι εφημεριδοπώλες οι οποίοι μάλλον δεν είναι εφημεριδοπώλες πια, αλλά διακινητές ενός εμπορεύματος με μπακαλοτέφτερα (προστριβές κάθε μέρα με τους Καπνοπώλες και τους περιπτερούχους). Πώς να έχεις όρεξη και κέφι να προβάλεις τον Τύπο της διανομής από τον Εφημεριδοπώλη αγγαρεία σωστή, κέρδος σχεδόν τίποτε, όταν από τον ξένο Τύπο από άλλες χώρες που πρακτορεύονται εδώ με κέρδος 20-25% και τα βιβλία τσέπης 35%;

Φανταστείτε τη διαφορά και να έρχονται από Ευρώπη-Αμερική η διανομή τους είναι τόσο τέλεια σ' όλη την Ελλάδα που ξέρουμε ακριβώς πια ώρα θα έλθουν οι εφημερίδες και πια ημέρα τα περιοδικά, όλα αυτά τα κάνουν Έλληνες. Γιατί; Εδώ τα Πρακτορεία δεν διανέμουν στα σημερινά σημεία και οι εφημεριδοπώλες να πάνε στα σημεία τους να τα πουλάνε.

Πόστα λοιπόν και σημεία αλλά με κέρδος για να γίνει η σωστή προβολή».

ΚΑΙ ΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ο διευθυντής του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» κ. Γιάννης Μαρίνος, αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος της δηλώσεώς του στα προβλήματα της διανομής μέσω των Ταχυδρομείων:

Δεν χρειάζεται να αναλύσω τη σημασία που έχει η εγγραφή συνδρομητών, σε περιοδικά όπως ο «Οικονομικός». Πρόκειται για την προκαταβολή όλου του ποσού εγγραφής, την εξοικονόμηση μεγάλου μέρους από το 33% (26,5 δρχ. ανά τεύχος), το ποσοστό δηλαδή που παρακρατείται αν ακολουθηθεί η μέθοδος διανομής μέσω πρακτορείου, και τη δυνατότητα προγραμματισμού —και περιορισμού— του τιράζ (πέρα από το ότι έτσι ξέρουμε ποιοί ακριβώς είναι οι αναγνώστες μας). Επίσης δεν υπάρχουν απώλειες αναγνωστών, που πιθανώς θα απουσιάζουν για κάποιο χρόνο στο εξωτερικό ή απλώς δεν θα βρουν το τεύχος στα περίπτερα.

Στη διανομή όμως του περιοδικού μέσω των ΕΛΤΑ, αντιμετωπίζουμε τεράστια προβλήματα. Έχουμε βαρεθεί να διαμαρτυρόμαστε προς τη Διεύθυνση των Ταχυδρομείων, για να πάρουμε πάντα τη στερεότυπη απάντηση, ότι πρέπει να δώσουμε τα συγκεκριμένα ονόματα των παραπονούμενων συνδρομητών μας. Όπως καταλαβαίνετε κάτι τέτοιο δεν μπορεί να λύσει το πρόβλημα. Εμείς δεν είμαστε δίκτυο μεταφοράς παραπόνων, οι διαμαρτυρίες είναι πολλές κάθε εβδομάδα, και όλες οι ενδείξεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για μονιμότερες αδυναμίες των Ταχυδρομείων. Πώς αλλιώς να εξηγηθεί το γεγονός ότι συνδρομητές μας, παραλαμβάνουν το τεύχος μέχρι 10 μέρες μετά την παράδοσή του στην αρμόδια υπηρεσία των ΕΛΤΑ;

Για να αποδειχθεί ότι το πρόβλημα αφορά τα ελληνικά —και μόνο— Ταχυδρομεία αρκεί να αναφέρουμε ένα «ανέκδοτο»: Πριν από λίγο καιρό ένας αναγνώστης μας από το Λονδίνο, έστειλε γράμμα με το οποίο μας συγχάιρει μεταξύν των άλλων επειδή παίρνει ανελλιπώς επί δύο χρόνια το περιοδικό μας τρεις μέρες μετά την κυκλοφορία του!!!

Τι φταίει; Εκτός από την λειτουργία των ΕΛΤΑ, που φαίνεται ότι ακολουθούν την μοίρα και τους ρυθμούς λειτουργίας των άλλων Δημοσίων Υπηρεσιών, υπάρχει και το πρόβλημα της πεν-

θήμερης εργασίας. Η διακοπή της λειτουργίας μιας υπηρεσίας «κοινής ωφελείας» επί δύο μέρες, αντικείται και προς το Σύνταγμα, μια και οι υπηρεσίες του κράτους πρέπει να παρέχονται συνεχώς και χωρίς διακοπή. Με βάση την αρχή της συνέχειας. Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ακόμα, και η μέθοδος του Part-time, που εκτός των άλλων θα προσέφερε απασχόληση στους άνεργους, ιδίως τους νέους μας όπου και παρατηρείται το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας.

Με το σημερινό —πάντως— καθεστώς παραδίδουμε τα τεύχη των συνδρομητών την Τετάρτη το μεσημέρι. Παρ' ότι τα έχουμε ήδη διαχωρίσει με βάση τις περιοχές που προορίζονται —κατά παράβαση των αρμοδιοτήτων μας— φεύγουν από τα κεντρικά γραφεία των ΕΛΤΑ μετά το Σαββατοκύριακο. Όμως η Δευτέρα είναι «Τσαγαροδευτέρα». Έχει συσσωρευθεί ένας μεγάλος όγκος υλικού προς διεκπεραίωση, οπότε τα περιοδικά που θεωρείται ίσως ότι προορίζονται για τους λίγους «λοξούς», μπορούν να περιμένουν...

Αλλά το πρακτορείο;

Βέβαια, εκτός από τα ΕΛΤΑ, υπάρχει πάντα και το πρόβλημα της διανομής, μέσω των πρακτορείων. Το ποσοστό των επιστροφών μας είναι δυστυχώς πολύ υψηλό. Κάθε τεύχος του «Οικονομικού» στοιχίζει ακριβά, γιατί έχει πολλές σελίδες και βαρύ (πολυτελές) χαρτί. Είμαστε λοιπόν αναγκασμένοι να μειώσουμε το τιράζ και να έχουμε λιγότερα σημεία πώλησης, στα οποία δίνουμε τεύχη για να έχουμε λιγότερες επιστροφές. Ο «Οικονομικός» δεν διανέμεται σήμερα σ' όλα τα περίπτερα. Με αυτά τα μέτρα, ίσως χάνουμε ορισμένους αναγνώστες, αλλά περιορίζουμε τα έξοδά μας. Ας μην μιλήσουμε για την κατάσταση στην επαρχία, απ' όπου μαθαίνουμε μετά τρεις μήνες για το πόσο και πού πουλάμε. Παρ' όλες τις προσπάθειες που καταβάλλει η διεύθυνση του Πρακτορείου φαίνεται ότι το πρόβλημα είναι περίπλοκο και η λύση του προϋποθέτει ριζικές αλλαγές και ίσως υψηλό κόστος. Πιστεύω ότι η υψηλή για το είδος του κυκλοφορία του «Οικονομικού» διατηρείται σε ικανοποιητικά επίπεδα κυρίως γιατί έχει πολύ πιστούς έως φανατικούς αναγνώστες. Οι οποίοι τον βρίσκουν και τον αγοράζουν κάθε εβδομάδα, επειδή είναι πολύ επίμονοι και ψάχνουν να τον βρουν από σημείο εις σημείον πωλήσεως εφημερίδων. Πάντως θα μπορούσαν να αμβλύνουν το πρόβλημά τους αν έχουν τακτικό εφημεριδοπώλη οπότε κι εκείνος έχει σίγουρους αγοραστές κι έτσι τους κρατάει το τεύχος της εβδομάδας.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

Αυτό είναι ένα ανοιχτό γράμμα σε όλους τους φίλους συνδρομητές. Έχει σκοπό να διορθώσει στο βαθμό που είναι δυνατόν τους ρυθμούς που παραλαμβάνουν οι συνδρομητές του ANTI στο σπίτι τους από τον ταχυδρομικό διανομέα της περιοχής.

Επειδή το ANTI χρειάζεται τους συνδρομητές —γιατί αυτό εξοικονομεί φύλλα από σπατάλες του μεγάλου τιράζ που απαιτεί η διανομή μέσω του πρακτορείου των εφημερίδων— θέλει να τους κρατήσει με τον όρο βέβαια ότι και αυτοί θα εξυπηρετούνται λαβαίνοντας έγκαιρα το περιοδικό στο σπίτι τους.

Για όλα αυτά τα προβλήματα δεν χρειάζεται να επιμεινουμε εδώ περισσότερο. Πολλά στοιχεία για την κατανόηση των λόγων που υπαγορεύουν αυτό θα βρείτε στο τχ. 217, σ. 20-27.

Αυτό που ζητούμε σήμερα με το γράμμα αυτό είναι οι συνδρομητές μας όλοι αν είναι δυνατό να επικοινωνήσουν μαζί μας και να μας πληροφορήσουν ποιά ημερομηνία έλαβαν το τεύχος που έχουν στα χέρια τους. Η επικοινωνία μπορεί να γίνει είτε τηλεφωνικά (72.32.713 και 72.32.819 ώρες εργασίας) είτε με ένα γραπτό σημείωμα.

Με τις συγκεκριμένες και ονομαστικές αυτές παρατηρήσεις, θα μπορέσουμε να κάνουμε τα διαβημάτά μας προς τα ΕΛΤΑ που υποσχέθηκαν να ερευνήσουν και να ενεργήσουν ώστε να μην υπάρχουν στο εξής καθυστερήσεις.

Επειδή πιστεύουμε ότι οι συνδρομητές μας θέλουν να βοηθήσουν στην καλύτερη διακίνηση του περιοδικού ας απαντήσουν θετικά στην έκκλησή μας: τηλεφωνήστε μας ή στείλτε μας ένα γράμμα με τα ΕΛΤΑ σημειώνοντας τα στοιχεία σας και την ημερομηνία που λάβατε το τεύχος αυτό.

Σας ευχαριστούμε
Το ANTI

ΣΤΕΙΛΤΕ-ΜΑΣ ΑΥΤΟ ΤΟ ΚΟΥΠΟΝΙ

Όνομα συνδρομητή

.....
.....
.....

Διεύθυνση

.....
.....
.....

Ημερομηνία που πήρατε
αυτό το τεύχος

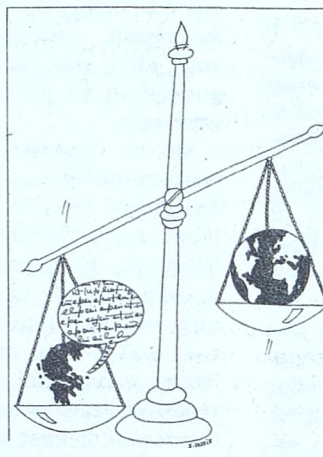
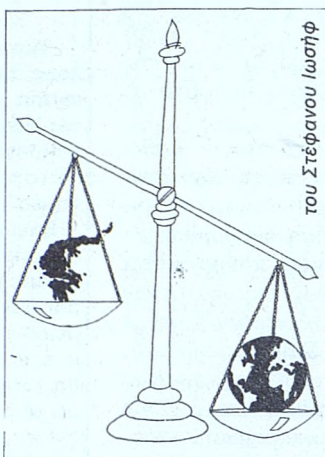
.....
.....

Συνέχεια, Συνοχή και Αλλαγή στην Ελληνική Εξωτερική Πολιτική

Του Χρήστου Ροζάκη

Πάγιο ιδεολόγημα και κύριος άξονας γύρω από τον οποίο έχει εκτυλιχτεί η πολιτική στρατηγική του ΠΑΣΟΚ, από τα πρώτα νηπιακά χρόνια-του, είναι το αίτημα της εθνικής κυριαρχίας και ανεξαρτησίας. Αίτημα ανανεωμένου εθνικισμού που παρουσιάζεται αθρόα στις χώρες του Νότιου Ημισφαιρίου —όχι, βέβαια, από κάποια γεωγραφική ιδιοτυπία, αλλά από την ταυτότητα της πολιτικής-τους μοίρας, μια κι ο νότος στέγασε την αποικιοκρατία και την εξάρτηση στους δύο τελευταίους αιώνες— αίτημα με αλληλένδετες τις έννοιές-του που, αν θέλουμε σχηματικά να τις μεταφράσουμε, σημαίνουν την ικανότητα του εθνικού κράτους να προσδιορίζει την πολιτική-του για τα διεθνή και τα εσωτερικά θέματα με αποφάσεις που παίρνονται χωρίς εξωτερική παρέμβαση κι επιρροή. Για να μεθοδευτεί αυτή η υπέρτατη τεχνική στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων δύο δρόμοι πειστικοί φαίνεται να υπάρχουν, κάτω από τους τρέχοντες συσχετισμούς: ή η πλήρης απομόνωση του κράτους από το διεθνές περιβάλλον-του με ταυτόχρονη ανάπτυξη μιας εντελούς αυτοτέλειας κι αυτονομίας σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας— ή η προαγωγή μιας λειτουργικής διασύνδεσης με τις άλλες οντότητες της διεθνούς ζωής. Ο τελευταίος όρος είναι αμύσημος και περιέχει τόσο την ανάπτυξη σχέσεων με ξένα κέντρα αποφάσεων πάνω στη βάση της κοινότητας ή της συμπληρωματικότητας των ιδεολογικοπολιτικών και / ή οικονομικών και / ή κοινωνικών στόχων όσο και τη συνακόλουθη μείωση της δυσλειτουργικής διασύνδεσης όπου υπάρχει. Με άλλα λόγια τη μείωση —ή κι ακόμα την εξαφάνιση— όλων των επιβαρυντικών σχέσεων που διατηρούνται πέρα από την ανάγκη που τις προκάλεσε ή δυσανάλογα με την ανάγκη που ικανοποιούν.

Η ελληνική, μεταδικτατορική εξωτερική πολιτική αποτελεί ένα κρυστάλλινο παράδειγμα προσπάθειας οικοδόμησης λειτουργικών διασυνδέσεων της χώρας με το διεθνές περιβάλλον και, παράλληλα, ελαχιστοποίησης των δυσλειτουργικών φόρτου-της: σε μια πρώτη φάση —που χρονικά συμπίπτει με τη διακυβέρνηση της χώρας από τη «Νέα Δημοκρατία» και, φυσικά, ανταποκρίνεται στις επιλογές-της— κατασκευάζεται το θεσμικό πλαίσιο των οργανικών διασυνδέσεων: η Ελλάδα μετακινεί τη θέση-της μέσα στο Δυτικό σύστημα από έναν μονολιθικό και παθολογικά υπερανπτυγμένο άξονα, που ήταν ο άξονας Ελλάδα - ΗΠΑ, σε έναν άξονα που, σύμφωνα με τις κοινωνικές προσδοκίες του εκλογικού υπόβαθρου της «Νέας Δημοκρατίας», είναι ο άξονας Ελλάδα - Δυτική Ευρώπη— πράγμα το οποίο ολοκληρώνεται και επισημοποιείται με την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Από την άλλη πλευρά οι διεθνείς σχέσεις της χώρας αρχίζουν να διασπείρονται κι έξω από το κυρίως σύστημά-της με την καθιέρωση περισσότερο ή λιγότερο έντονων δεσμών διμερούς χαρακτήρα με τα Βαλκάνια, τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, του Τρίτου Κόσμου και τους Άραβες πάνω στη βάση των οικονομικών, εμπορικών, τεχνικών και πολιτιστικών ανταλλαγών. Ως στοιχεία ενεργητικής πολιτικής οι κινήσεις αυτές απέβλεψαν στην εμπλοκή της χώρας σε μια σφαίρα διεθνούς αλληλεξάρτησης —με καθαρά, βέβαια, ασαφηνισμένο ιδεολογικοπολιτικό κέντρο— που να μειώνει τους κινδύνους απόλυτης επανεξάρτησης του τόπου, αλλά και που να εξουδετερώνει το άχρηστο ποσοστό της εξάρτησης από τις ΗΠΑ— άχρηστο στο μέτρο που η εξάρτηση της χώρας από τη δυτική υπερδύναμη δικαιωνόταν πέρα από τις χρονικές αναγκαιότητες που την επέβαλαν και διατηρήθηκε ποσοτικά δυσανάλογα με την πραγματική εξυπηρέτηση ντόπιων αναγκών —όπως η κάλυψη των αμυντικών αναγκών— μέσα από την

ευνοϊκή και «μεροληπτική» πολιτική της δικτατορίας των συνταγματαρχών.

Σε μια δεύτερη φάση —που διανύουμε σήμερα και που διαμορφώνεται από την παρέμβαση του ΠΑΣΟΚ— η θεσμική υποδομή της πρώτης μεταδικτατορικής επταετίας ενεργοποιείται κι αποκτά δυναμικές διαστάσεις. Υπάρχει, θα λέγαμε, μια εσωτερική λογική —και συνέχεια— στις δύο αυτές φάσεις: η πρώτη αναλύεται σε ένα έργο υποδομής. Οι απαιτήσεις της υποδομής, αλλά κι οι ίδιες οι αντιφάσεις του χώρου που παίρνει την πολιτική πρωτοβουλία να πραγματοποιήσει την κατασκευή-

της δεν επιτρέπουν μια ταυτόχρονη, σύγχρονη εκμετάλλευση του θεσμικού πλαισίου που ο ίδιος διαμορφώνει. Ως καίριο παράδειγμα: παρά τις ευμενείς διεθνείς συγκυρίες της εποχής —όπου την αισιοδοξία μιας ανερχόμενης χαλαρότητας στη διπλόωση σκίαζε μόνο η τοπική ελληνοτουρκική κρίση, μειώνοντας αναλογικά για την Ελλάδα την πλήρη δυνατότητα εκμετάλλευσης της ύφεσης και της ανόδου νέων κέντρων διεθνούς απόφασης— οι κυβερνήσεις της «Νέας Δημοκρατίας» δεν χρησιμοποίησαν αποτελεσματικά τα εξω-συστημικά ανοίγματα-τους, ούτε έφτασαν στα όρια με την απεμπλοκή από τις ΗΠΑ, ούτε επιχείρησαν να βελτιώσουν την ιεραρχική θέση της Ελλάδας μέσα στο υποσύστημα της Δυτικής Ευρώπης. Αρκέστηκαν στη θέσπιση των νέων κατευθύνσεων και στη θεσμοποίησή-τους χωρίς ουσιαστικά να επεξεργαστούν την εσωτερική διαλεκτική-τους.

Η δεύτερη φάση χρησιμοποιεί πια την υποδομή αυτήν —που δεν θα αποτελούσε απαραίτητα και τη δική-της πολιτική επιλογή— για να μεγιστοποιήσει τα οφέλη-της. Πράγματι, αν παρακολουθήσουμε από κοντά τον πρώτο χρόνο διαμόρφωσης της εξωτερικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ μπορούμε να κάνουμε δύο κεντρικές διαπιστώσεις: πρώτο, υπάρχουν σε αυτήν στοιχεία συνέχειας που, κυρίως, εκδηλώνονται με τη διατήρηση του ίδιου ιδεολογικοπολιτικού κέντρου βάρους. Μέσα, όμως, σε αυτό ασκείται μια πιο δυναμική και παρεμβατική πολιτική από αυτήν των προκατόχων της εξουσίας. Δεύτερο, υπάρχουν στοιχεία αμιγούς ποιοτικής αλλαγής που εκδηλώνονται και μέσα και έξω από το σύστημα, χωρίς να συγκρούονται απαραίτητα με το κύριο σύστημα. Αλλά καλύτερα ας δούμε, κάπως μικροσκοπικά, τι εννοούμε με τη συνέχεια και την αλλαγή, πώς πραγματώνοντας τα μεγέθη αυτά, ποιοί είναι οι μηχανισμοί της διατύπωσής-τους και πώς συνεχονται τόσο με το παρελθόν της εξωτερικής πολιτικής, όσο και με το προεκλογικό παρελθόν του Κινήματος.

Τα στοιχεία της συνέχειας στην εξωτερική πολιτική

Ίσως το κρισιμότερο, το πιο σημαντικό στοιχείο συνέχειας που διαπιστώνεται στη δεύτερη φάση των εξελίξεων στη μεταδικτατορική εξωτερική πολιτική είναι η παραμονή στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Το χαρακτηρίζουμε ως πιο σημαντικό ακριβώς γιατί μοιάζει να διαπερνά το συγκυριακό και να αποτελεί προσδιοριστικό στοιχείο του μέλλοντος της εξωτερικής πολιτικής-μας. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν μπορεί πια να αντιμετωπίζεται απλά ως ένας ενδοστρεφής οικονομικός μηχανισμός: είναι, κι εξελίσσεται ακόμα περισσότερο, σε έναν χώρο συσπείρωσης των ιδεολογικοπολιτικών ιδιαιτεροτήτων των χωρών της Δυτικής Ευρώπης, απέναντι στις αντίστοιχες ή αντιπαλές ιδιαιτερότητες των υπερδυνάμεων και του Νότου. Αν και ακόμα είναι πρόωρο να θεωρήσουμε πως υπάρχουν θεαματικές μαρτυρίες μιας διακεκριμένης συστηματικής πολιτικής των κρατών-μελών των Κοινοτήτων, ωστόσο κάθε οξυδερκής παρατήρηση του διεθνούς χώρου θα

μπορούσε να προβλέψει μια νομοτελειακή, σχεδόν, συσπείρωση της Δυτικής Ευρώπης —με το διαρθρωτικό κάλυμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας— ως μοναδικός τρόπος επιβίωσης των θεμελιακών ιδιαιτεροτήτων, αλλά και της οικονομικής και πολιτικής ισχύος της περιοχής στις συγκρούσεις που εύκολα προβλέπονται. Αν η υπόθεση αυτή έχει έστω κι απόμακρη δυνατότητα επαλήθευσης τότε αντιλαμβάνεται κανείς τη σοβαρότητα της σύνδεσης της τύχης-μας με ένα τέτοιο οργανικό πολιτικό δεσμό.

Αντίθετα, αν και στοιχείο συνέχειας, δεν είναι το ίδιο σημαντική, για το μέλλον του τόπου, η τρέχουσα παραμονή στο ΝΑΤΟ. Πρώτα από όλα, γιατί το ίδιο το μέλλον του στρατιωτικού αυτού Οργανισμού βρίσκεται κάτω από μια σειρά αιρέσεων που, λίγο-πολύ, εξαρτώνται από τις πολιτικές εξελίξεις, τόσο στις σχέσεις των υπερδυνάμεων, όσο και στις ενδοδυτικές σχέσεις, τις σχέσεις ΗΠΑ-Δυτικής Ευρώπης. Από την άλλη μεριά, η παραμονή στο ΝΑΤΟ δείχνει να είναι συμπωματική της συνέχισης της ελληνοτουρκικής κρίσης. Όσο ο γόρδιος δεσμός αυτής της τοπικής αντιπαράθεσης δεν λύνεται, η δυνατότητα άμεσης απομάκρυνσης από τον πολιτικοστρατιωτικό παρεμβατισμό του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ δείχνει να είναι περιορισμένη. Ειδικότερα αν πάρουμε υπόψη-μας τις πρόσφατες εξελίξεις στην κατάσταση της ύφεσης (το νέο κύμα του «οιονεί» ψυχρού πολέμου) σε συνδυασμό με την έμπρακτα αποδειγμένη υπεροχή (μονοκρατορία;) των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ στον ευρύτερο μεσογειακό χώρο: ο καταποντισμός της ύφεσης επαναφέρει πάλι το πνεύμα αποχής των υπερδυνάμεων από πιθανά ευεργετικές παρεμβάσεις της μιας στη σφαίρα επιρροής της άλλης ή σε χώρους προχωρημένων συμφερόντων. Και η Μεσόγειος δείχνει να είναι, τουλάχιστον προς το παρόν, πολύ περισσότερο στα χέρια της Δύσης παρά της Ανατολής. Αν η Σοβιετική Ένωση τήρησε τόσο απόμακρη στάση στην κρίση του Λιβάνου —ή μερικά χρόνια πριν στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο— όπου οι πιθανότητες γενικότερων ανακατάξεων στο γεωπολιτικό φλοιό της περιοχής δεν μπορούσαν δογματικά να αποκλειστούν, γιατί να τηρήσει μια πιο ένθερμη συμπεριφορά σε μια καθαρά ενδοδυτική διένεξη, που άλλωστε θα της εξασφάλιζε ένα ρήγμα στο αντίπαλο στρατόπεδο;

Μέσα στην ίδια λογική φαίνεται να κινείται κι η απόφαση για την ανανέωση του καθεστώτος των αμερικανικών βάσεων στην Ελλάδα. Η ελληνική κυβέρνηση —όπως κι οι προγενέστερες μεταδικτατορικές κυβερνήσεις— βρίσκεται συμπιεσμένη από τις ανάγκες της εξασφάλισης ικανοποιητικής αμυντικής κάλυψης απέναντι στην Τουρκία και από το φόβο μιας πιθανής βελτίωσης της πολιτικής και στρατιωτικής θέσης της τελευταίας, σε περίπτωση που η Ελλάδα επιχειρήσει οποιοδήποτε διάβημα απεμπλοκής από στρατιωτικοπολιτικό πλέγμα του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ. Το υπερβάλλον στοιχείο που έχει προστεθεί τον τελευταίο χρόνο στη ζωή-μας είναι, ακριβώς, αυτή η αναζωπύρωση της ψυχρής αντιπαράθεσης των υπερδυνάμεων —κυρίως μέσα από την πολιτική Reagan— που δεν ευνοεί με κανένα τρόπο τολμηρές κινήσεις ενδοσυστημικών διαφοροποιήσεων.

Παρά το γεγονός της μάλλον αρνητικής διεθνούς ατμόσφαιρας, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έχει αναπτύξει μια ενδο-δυτική πολιτική που μπορεί να θεωρηθεί ως μια συνολική προσπάθεια αναπροσδιορισμού της θέσης της Ελλάδας μέσα σε αυτό. Στις εισαγωγικές παρατηρήσεις-μας υπογράμμισαμε το γεγονός ότι οι κυβερνήσεις της «Νέας Δημοκρατίας» άρθρωσαν το θεσμικό πλαίσιο της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, αλλά άφησαν μετέωρο το ζήτημα της ιεραρχικής θέσης της Ελλάδας σε αυτό. Θα λέγαμε, μάλιστα, ότι επεφύλαξαν για την Ελλάδα μια θέση ουραγού. Η πολιτική του τελευταίου χρόνου, με το δυναμικό και παρεμβατικό χαρακτήρα-της, επιδιώκει τη μετάθεση της Ελλάδας σε υψηλότερα κλίμακα μέσα στο σύστημα. Αυτή η προσπάθεια εκφράζεται τόσο με τα εγχειρήματα που έχουν καταβληθεί για τα εθνικά αιτήματα —η αναζήτηση ευνοϊκότερου καθεστώτος για την εθνική οικονομία στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η αναζήτηση ευνοϊκών ρυθμίσεων για τον επιχειρησιακό έλεγχο στο Αιγαίο κι η αναστολή εφαρμογής του σχεδίου Rogers στα πλαίσια του ΝΑΤΟ, η αναζήτηση περιορισμών στη βλαπτικότητα των αμερικανικών βάσεων για τα ελληνικά συμφέροντα μέσα από τις διμερείς διαπραγματεύσεις που μόλις έχουν ξεκινήσει —όσο και με τη διάθεση *διεθνούς ρόλου*, δυναμικών πρωτοβουλιών πολιτικού χαρακτήρα. Μπορούμε να θυμηθούμε σχετικά την ελληνική γραμμή για τους Παλαιστινίους και την αποστολή ευρωπαϊκού εκστρατευτικού σώματος στο Σινά μέσα στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πολιτικής συνεργασίας, την αρνητική θέση για την εγκατάσταση των πυραύλων Pershing και Cruise στην Ευρώπη και τις διαφωνίες για τον πυρηνικό αμυντικό σχεδιασμό στο Colorado

Springs (ΝΑΤΟ), την αντίθεση στη λήψη κυρωτικών μέτρων σε βάρος της Σοβιετικής Ένωσης στην περίπτωση του πολωνικού (Ευρωπαϊκή Κοινότητα) και τη γενικότερη αντίληψη προώθησης του αφοπλισμού και της ιδέας της αποπυρηνικοποίησης.

Οι θέσεις αυτές της ελληνικής κυβέρνησης έχουν επανειλημμένα διασαφηνίσει χώρες του συστήματος. Ωστόσο πολλές από αυτές έχουν πέσει σε γόνιμο έδαφος. Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι τόσο η Δυτική Ευρώπη, όσο κι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα περνούν μια περίοδο έντονης κρίσης ταυτότητας, όπου βασικές αρχές και κατευθύνσεις βρίσκονται σε αναθεώρηση και επανεπεξεργασία. Αναφερόμαστε και σε θέματα ευρύτερης πολιτικής συνεργασίας με τους άλλους πόλους δύναμης του πλανήτη (ΗΠΑ, ΕΣΣΔ, Τρίτος Κόσμος) και σε θέματα εσωτερικών αναδιαρθρώσεων, ιδιαίτερα της οικονομικής πολιτικής, όπου κεντρικοί παράμετροι πάγων αξιών αρχίζουν να υποχωρούν για να δώσουν (ίσως) τη θέση-τους σε νέες αντιλήψεις και τακτικές. Η πολιτική, λοιπόν, της Ελλάδας, προπομπός ενδεχομένως των νέων σημείων των καιρών αφομοιώνεται μέσα σε τούτη τη διαλεκτική των αναδιατάξεων χωρίς να προκαλεί κραδασμούς απόρριψης του ξένου σώματος. Λίγα χρόνια πριν, σε μια περίοδο αυτοπεποίθησης και βεβαιότητας για την ορθότητα των παραδοσιακών αρχών και αξιών, τέτοιες θέσεις —και τέτοιες αποκλίσεις από την ορθοδοξία— θα ήταν απαράδεκτες.

Αν τώρα μετρήσουμε τη βαρύτητα αυτών των παρεμβατικών ενεργειών της ελληνικής κυβέρνησης, μέσα κι έξω από το σύστημα, θα λέγαμε ότι υπήρξαν θετικές για την ελληνική εξωτερική πολιτική. Στο μέτρο που οι περισσότερες στάσεις αντανakλούσαν, ουσιαστικά, μιαν εναλλακτική, λογική απάντηση στα διλήμματα της δυτικής συνεργασίας —γιατί, βέβαια, δεν σημαίνει πως η ανεκτικότητα της συγκυρίας επιτρέπει την αποδοχή οποιουδήποτε παραλογισμού— συνέβαλαν στην βελτίωση του κύρους της κυβέρνησης στο εσωτερικό του συστήματος και, συνακόλουθα, στην αναβάθμιση της ενδοδυτικής θέσης. Παράλληλα θα πρέπει να έχουν συμβάλει και στη διαφοροποίηση της αντίληψης ορισμένων τρίτων κρατών που βρίσκονται έξω από το σύστημα και που ενδιαφέρονται για τις ζυμώσεις του δυτικού χώρου (ειδικότερα της Δυτικής Ευρώπης) γύρω από το ρόλο και τις δυνατότητες της Ελλάδας να επηρεάσει τις ευρωπαϊκές αναδιατάξεις. Σε μακροπρόθεσμη βάση αυτό το τελευταίο στοιχείο —με την προϋπόθεση, βέβαια, ότι θα διατηρηθεί— μπορεί να βοηθήσει την Ελλάδα να διαδραματίσει έναν ευρύτερο ρόλο συνεκτικού παράγοντα στις σχέσεις της Δυτικής Ευρώπης (Κοινότητας) με την Ανατολή και με το Νότο.

Η παραμονή της Ελλάδας στο δυτικό προσανατολισμό, ειδικότερα μέσα από τη δυναμική εμπλοκή-της στις θεσμικές λειτουργίες της Δύσης (Ευρωπαϊκή Κοινότητα/ΝΑΤΟ) αποτελεί καίριο στοιχείο συνέχειας στην εξωτερική πολιτική της νέας κυβέρνησης. Στοιχείο που βασικά προσδιορίστηκε από την έντεχνη τακτική των προηγούμενων κυβερνήσεων, οι οποίες με την ένταξη και την επάνοδο υποθήκευσαν τις κινήσεις των διάδοχων πολιτικών σχηματών. Θα μπορούσε, βέβαια, να ισχυριστεί κανείς ότι η νέα κυβέρνηση —πιστή στις προεκλογικές εξαγγελίες-της— θα επιχειρούσε όχι την εσωτερική δραστηριοποίηση αλλά τη (βαθμιαία ή άμεση) αποδέσμευση. Μια τέτοια, όμως, απόφαση φαίνεται να έχει υψηλό πολιτικό κόστος, μπροστά στην απουσία άμεσης εναλλαγής. Είναι, πράγματι, αναμφισβήτητο, ότι βρισκόμαστε στο κέντρο μιας αιχμηρής διεθνούς πολιτικής και οικονομικής κρίσης. Μιας κρίσης που έχει οδηγήσει τόσο στην ανανέωση του εθνικισμού όσο και σε σύντομες συσπειρώσεις δυνάμεων σε κοινά μέτωπα για την αντιμετώπιση κοινών στόχων. Μέσα στο χρόνο αυτόν της διακυβέρνησης της χώρας, το ΠΑΣΟΚ φαίνεται να έχει εκτιμήσει ότι σε περίοδο συσπειρωτικών τάσεων μια αποσυσπείρωση από έναν σχετικά συγγενή πολιτικοοικονομικό χώρο —όπως, κυρίως, αντιπροσωπεύεται από την Κοινότητα— θα δημιουργούσε, απλά, έναν μετεωρισμό χωρίς αντίκρουσμα. Κι αν αφήσουμε την αυθεντική φωνή του Κινήματος να μιλήσει, τη φωνή από το στόμα του πρωθυπουργού, θα διαπιστώσουμε ότι η πολιτική του ΠΑΣΟΚ προσδιορίζεται (κι εδώ απαντά στην κριτική για την πολιτική της συνέχειας) από τις υπαρκτές παραμέτρους α) της αναβίωσης του ψυχρού πολέμου και του κινδύνου πυρηνικού ολέθρου· β) της αναπτυσσόμενης αντίθεσης ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Ευρώπη· γ) της απουσίας της ΕΣΣΔ από τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή· δ) την κρίση ηγεμονίας της ΕΣΣΔ στο Ανατολικό Μπλοκ και ε) την έντονη αντιπαράθεση Βορρά-Νότου σε παγκόσμια κλίμακα. (Ομιλία του Ανδρέα Παπανδρέου στα στελέχη του Κινήματος, Σπόρτιγκ, 2 Οκτωβρίου '82, από το *Βήμα της Κυριακής*, 3.10.82). Θα προσθέταμε σε αυτούς τους λόγους που πιέζουν για την εμπλοκή,

την ανάγκη εκσυγχρονισμού και εξεύρεσης πόρων της ελληνικής οικονομίας (σε σχέση με την παραμονή στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα) και το αδιέξοδο των ελληνοτουρκικών, που ήδη υπαινιχτήκαμε (σε σχέση με την παραμονή στο ΝΑΤΟ).

Τα στοιχεία της συνέχειας στην εξωτερική πολιτική της νέας κυβέρνησης φαίνεται να αποτελούν ένα αδύνατο σημείο στις σχέσεις του ΠΑΣΟΚ με την αριστερή, κυρίως, πτέρυγα των ψηφοφόρων-του κι ορισμένων στελεχών-του. Και τούτο είναι εύλογο: Το Κίνημα, στην περίοδο από το 1974 ως το 1981, προσέδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στις επιλογές της εξωτερικής πολιτικής της χώρας, ως μοχλού αλλαγής και ανατροπής μιας χρόνιας πολιτικής και οικονομικής κακοδαιμονίας στον τόπο. Αντλώντας, από την ανεξάντλητη δεξαμενή των πόνων, της πικρίας και των απογοητεύσεων ενός ολόκληρου λαού για το κυρίαρχο δυτικό σύστημα που τον επικάλυπτε μετά από το τέλος του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, την ασχημάτιστη κι αμορφοποίητη αντίθεση της πλειοψηφίας των Ελλήνων στον ξένο παράγοντα, εξίσωσε και συγκεκριμενοποίησε τους ενεστωτικούς διεθνείς αντιπάλους: την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το ΝΑΤΟ, τους Αμερικανούς. Και ταυτόχρονα διατύπωσε μια πολιτική γραμμή απεμπλοκής από τους δυσμενείς αυτούς παράγοντες που σπάνια εκλογικεύτηκε, τουλάχιστον στην πρώτη περίοδο της οικοδόμησης της πολιτικής φιλοσοφίας-του και στο επίπεδο της πληροφόρησης και της επικοινωνίας με τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα. Αυτή ακριβώς η απουσία εκλογικεύσης στην πολιτική φιλοσοφία και στρατηγική (απουσία επεξεργασίας των υπαρκτών ή διαφαινόμενων αποχρώσεων στους εκτιμώμενους παράγοντες, η αποσιώπηση των δυσχερειών εσωτερικών και διεθνών, για την ασφαλή και αποτελεσματική απεμπλοκή) αντανάκλασε την ειλικρινή και αισιόδοξη κοσμοθεωρία ενός στελεχειακού τμήματος του Κινήματος! Νομίζουμε, όμως, ότι παράλληλα αποσκοπούσε και στην κάρπωση εκλογικών κερδών· πράγμα που δεν διαψεύστηκε μια κι η απόλυτη αυτή τακτική βοήθησε εξαιρετικά την ισχυροποίηση της αντιπολιτευτικής γραμμής απέναντι στη δεξιά —άρα και στα κέρδη από τη φθορά του χώρου— και την απόσπαση συνειδητών αριστερών ψήφων από ομάδες ψηφοφόρων που, μπροστά σε πιο επεξεργασμένες κι άτολμες θέσεις, θα οδηγούνταν σε καθαρότερα ιδεολογικά σχήματα. Από την άλλη, όμως, πλευρά η ανεκλογική αυτή στάση (επαναλαμβάνουμε στο επίπεδο της πλατιάς επικοινωνίας με το λαό, όχι αναγκάια στο επίπεδο των εσωτερικών διεργασιών του κινήματος) προετοίμαζε κάποιες περιπέτειες —μικρές ή μεγάλες— για την κυβερνητική ζωή του ΠΑΣΟΚ. Οι προσπάθειες ταξιδέτησης της ιδεολογίας και των τακτικών επιλογών που άρχισαν να εμφανίζονται όταν διαπιστώθηκε η έκταση της απήχησης του Κινήματος κι η επικείμενη εκλογική νίκη (ουσιαστικά μέσα στο 1981) δεν αρκούσε για να συγκαλύψει μια σαφέστατη, πια, προσήλωση του φιλικού εκλογικού σώματος στις εγχαραγμένες εκτιμήσεις και επιλογές της επτάχρονης αντιπολιτευτικής φάσης.

Το κρίσιμο ερώτημα είναι, βέβαια, ποιός θα είναι τελικά ο βαθμός πίεσης που θα ασκηθεί από τους δυσαρεστημένους για την επιστροφή στην ορθοδοξία και τι επίδραση μπορεί να έχει στους αποφασιστικούς παράγοντες. Η ως τα σήμερα κυβερνητική συμπεριφορά έχει δείξει την ύπαρξη μιας ευαισθησίας στο θέμα —που εκδηλώνεται μέσα από την επανειλημμένη παρουσίαση των νέων συγκυριών που δυσχεραίνουν ριζικές μεταβάσεις και την καταγραφή της διάκρισης ανάμεσα στους στρατηγικούς και τους τακτικούς στόχους—, έχει ίσως επηρεαστεί σε ορισμένες ενδοσυστημικές κινήσεις-της και αντιστάσεις-της, αλλά δεν έχει φανερώσει σημεία κόπωσης στην κύρια γραμμή της πολιτικής της συνέχειας. Έτσι φαίνεται ότι το πρόβλημα της συνέχισης ή της διακοπής (της ρήξης θα λέγαμε) της πολιτικής της συνέχειας θα λυθεί περισσότερο από την αποδοτικότητα ή τη μη-αποδοτικότητα της πολιτικής αυτής για τα εθνικά συμφέροντα και, συνεπώς, για το κύρος του Κινήματος, παρά από την προσμέτρηση του κόστους των προσαρμογών στις νέες πραγματικότητες. Εξάλλου η σχετική στεγανότητα του κέντρου λήψης των αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής αποτελεί δεδομένο που επικουρεί στην επαλήθευση της παραπάνω υπόθεσης.

Τα στοιχεία της αλλαγής στην εξωτερική πολιτική

Διευρώνοντας τα κύρια στοιχεία της συνέχειας στην εξωτερική πολιτική του ΠΑΣΟΚ διαπιστώσαμε ορισμένες σοβαρές αλλοιώσεις στην ενδο-συστημική συμπεριφορά της νέας κυβέρνησης, σε σχέση με τη συμπεριφορά των προκατόχων-της. Παρά τη βαρύτητα ανών των μεταβολών, θεωρούμε ότι αποτελούν ποσοτικές, μόνο, αποκλίσεις, μια κι αποβλέπουν στη μεγιστοποίηση της ενδοσυστημικής, κυρίως,

ωφέλειας κι όχι στη μεταβολή του διεθνούς προσανατολισμού της χώρας. Υπάρχουν, όμως, σημεία της εξωτερικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ τα οποία μπορούμε να δούμε ως κατ' εξοχήν ποιοτικές αλλοιώσεις της προγενέστερης πολιτικής. Απαριθμώντας-τα, όχι εξαντλητικά, θα βλέπαμε ποιοτικές μεταβολές στη μεσογειακή πολιτική της Ελλάδας, στην πολιτική για την ειρήνη και την ύφεση, στην πολιτική απέναντι στους Παλαιστίνιους· ενώ τα ελληνοτουρκικά και το κυπριακό βρίσκονται, μάλλον, σ' ένα μεταίχμιο ανάμεσα στην ποιοτική και την ποσοτική μεταβολή.

Η ποιοτικά διαφορετική πολιτική του ΠΑΣΟΚ πραγματώνει, ουσιαστικά, μερικές από τις κατευθύνσεις της ιδεολογίας του Κινήματος στα θέματα εξωτερικής πολιτικής. Η σύσφιξη των σχέσεων με χώρες της Μεσογείου, όπως η Αλγερία κι η Λιβύη, καθώς κι οι προσπάθειες που έχουν καταβληθεί για μια στενότερη συνεργασία των ευρωπαϊκών μεσογειακών κρατών μέσα και έξω από την Κοινότητα ενσαρκώνουν τη θεωρητική πεποίθηση του Κινήματος για την ανάγκη κοινής πολιτικής των χωρών της «περιφέρειας». Από την άλλη μεριά η πολιτική της προώθησης της ειρήνης και της ύφεσης, έτσι όπως έχει εκδηλωθεί με τις πιέσεις στο σύστημα για βελτίωση των σχέσεων με την Ανατολική Ευρώπη, για τη ματαίωση εγκατάστασης πυρηνικών όπλων στη Δυτική Ευρώπη και με τις προσπάθειες, έξω από το σύστημα, για την αποπυρηνικοποίηση των Βαλκανίων εντάσσονται μέσα σε μια σοσιαλιστική προοπτική εξωτερικής πολιτικής, μέσα σε μια *ειρηνιστική* διάσταση εξωτερικής πολιτικής που κερδίζει συνεχώς οπαδούς.

Μείγμα, τέλος, φιλοαραβικής και *ανθρωπιστικής* πολιτικής υπήρξε η στενότερη ανάπτυξη των σχέσεων με τους Παλαιστίνιους και ειδικότερα με το Ρ.Λ.Ο. Η αναβάθμιση του Γραφείου της Αθήνας, οι επισκέψεις Αραφάτ κι η βοήθεια που προσφέρθηκε να δώσει η κυβέρνηση στη διάρκεια της τραγωδίας του Λιβάνου σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις-της για τους Παλαιστίνιους στο δυτικό σύστημα αποτελούν καιριο παρονομαστή ποιοτικής αλλαγής της εξωτερικής πολιτικής-της.

Η μεσογειακή πολιτική, η ειρηνιστική - υφεσιακή πολιτική, η φιλοπαλαιστνιακή στάση δεν πρόκειται, βέβαια, να εισκομίσουν άμεσα, εξαργυρώσιμα κέρδη στην ελληνική πολιτική ή ακόμα και στην οικονομία. Εναρμονίζουν, όμως, τη χώρα με σύγχρονες τάσεις που παρατηρούνται στις περισσότερες χώρες του τριτοκοσμικού περιβάλλοντος και της Ευρώπης ως μέσα εθιμοκοποίησης κι εξανθρωπισμού, θα λέγαμε, των διεθνών σχέσεων. Είναι δε αξιοσημείωτο ότι ορισμένες από αυτές τις τάσεις έχουν αρχίσει να κερδίζουν έδαφος και στο δυτικοευρωπαϊκό χώρο, αλλού σε επίπεδο εξουσίας, αλλού σε επίπεδο λαϊκών συνειδητοποιήσεων, σε βαθμό που θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι ελληνικές πρωτοβουλίες όχι μόνο δεν συγκρούονται με το σύστημα, αλλά, αντίθετα, γίνονται καταλύσεις στην επεξεργασία των νέων τάσεων. Ίσως, βέβαια, το πιο καυτό ζήτημα —το ζήτημα της αποπυρηνικοποίησης περιοχών της Ευρώπης— να μη βρίσκεται κοντά σε μια συναινετική λύση, ούτε κοντά σε εφαρμογή, αλλά πάντως η πορεία έχει ξεκινήσει.

Θα πρέπει, πάντως, να παρατηρηθεί ότι από τα δείγματα των στοιχείων αλλαγής που έχουν, ως τα σήμερα, επισημανθεί δεν προκύπτει πάντοτε η εντύπωση συνολικών και επεξεργασμένων πολιτικών κατευθύνσεων. Ειδικότερα δεν εμφανίζεται απόλυτα σαφής η μεσογειακή πολιτική της κυβέρνησης, τόσο αναφορικά με το αραβικό σκέλος-της, όσο και αναφορικά με την ευρωπαϊκή προοπτική-της. Στην πρώτη μάλιστα περίπτωση η προώθηση σχέσεων με τις αραβικές χώρες —περιλαμβανομένων και των μη-μεσογειακών— δεν φαίνεται να έχει πάρει υπόψη-της ορισμένες εσωτερικές διακρίσεις του αραβικού κόσμου, που αν αγνοηθούν στη διαγραφή μιας κοινής πολιτικής μπορούν να ακυρώσουν τα ανοίγματα ή να ελαχιστοποιήσουν την αξία-τους. Την ίδια γενική παρατήρηση θα κάναμε και για την πολιτική της αποπυρηνικοποίησης, όπου οι τάσεις παρουσιάστηκαν συγκεχυμένες, στη διάρκεια του χρόνου που πέρασε. Ο ορίζοντας άρχισε, ωστόσο, να ξεκαθαρίζει μετά το πρόσφατο ταξίδι του Πρωθυπουργού στη Ρουμανία, όπου επιβεβαιώθηκε ο πολυμερής χαρακτήρας των προσπαθειών για αποπυρηνικοποίηση —με το όχημα μιας διαβαλκανικής συνδιάσκεψης— και η επίτευξή-της με μια περιοχιακή συμφωνία. Αν τελικά η συνδιάσκεψη αυτή πραγματοποιηθεί θα είναι η πρώτη πολυμερής επικοινωνία των κρατών των Βαλκανίων μετά το ιδεολογικοπολιτικό ρήγμα που ακολούθησε το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Με την προϋπόθεση ότι οι πολιτικές με στοιχεία αλλαγής θα αποκτήσουν μια πιο συγκροτημένη και συνεπή μορφή —θα γίνουν σφαιρικές για να χρησιμοποιήσουμε όρο του συρμού— θα μπορούσαμε να υπολογίσουμε σε αυτές για τη βελτίωση της διεθνούς θέσης της Ελλά-

δας και πέρα από τα όρια του συστήματός-της. Με συνετές πρωτοβουλίες για την αλλαγή του διεθνούς κλίματος, για την επικράτηση της ειρήνης στην περιοχή, για τη συνεργασία κρατών με κοινά περιφερειακά προβλήματα (κι εδώ θα πρέπει να βρεθούν οι συντελεστές συνεργασίας στη Μεσόγειο και στα Βαλκάνια, να βοηθηθεί η οριοθέτηση όσων μας ενώνουν κι όσων μας χωρίζουν, να προωθηθεί η ιδέα καθιέρωσης θεσμικών μηχανισμών για αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων κι ενδεχομένως, επίλυσης ορισμένων τοπικών ή περιφερειακών διαφορών), η Ελλάδα μπορεί να παίζει έναν ακόμα ρόλο στα διεθνή πράγματα. Το αντίκρουσμα αυτού του ρόλου δεν θα σταματάει στο κεφάλι της απλής συμμετοχής-της στα κέρδη της περιφερειακής συνεργασίας και ειρήνης, αλλά θα διατρέχει ευνοϊκά όλο το πλέγμα διεθνών σχέσεων της χώρας και θα την βοηθάει στην αντιμετώπιση προβλημάτων με τρίτες χώρες μέσα κι έξω από το σύστημά-της.

Στο μεταίχμιο ανάμεσα στη συνέχεια και στην αλλαγή βρίσκονται τα ελληνοτουρκικά και το κυπριακό. Στις καθαρά ελληνοτουρκικές διαφορές (για το Αιγαίο) διαγράφηκε στην αρχή μια γραμμή αποχής από κάθε μορφής επαφή με την αντίπεραν όχθη. Αυτή η πολιτική —που αναμφίβολα αποτελούσε θεαματική στροφή σε σχέση με τις επιλογές των διαπραγματεύσεων που είχαν ακολουθήσει οι προηγούμενες κυβερνήσεις— ερχόταν σε πλήρη αρμονία με μια προεκλογική θέση του ΠΑΣΟΚ, που δείχνει σήμερα να εγκαταλείπεται ή να τροποποιείται. Μετά από μια έμμονη σειρά παραβιάσεων από τους Τούρκους του εθνικού-μας χώρου ή του χώρου εναέριας ευθύνης-μας, ακολούθησε το moratorium (λύση μεταβατική και διαδικαστική) που κατασίγασε μian ανερχόμενη οξύτητα. Το moratorium, όμως, αποτελεί, στην ουσία, προάγγελο εξελίξεων, έναρξης ελληνοτουρκικού διαλόγου για τη συνολική εκτίμηση —και ίσως επίλυση— των διαφορών. Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι, από τα πράγματα, αναγκασμένη να συνδιαλαγεί με ένα (πρόσκαιρο;) δικτατορικό καθεστώς, ωστόσο η οδός των συνομιλιών δείχνει αναπόφευκτη, κι ίσως αποβεί και θετική. Κατ' αρχήν θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι διεθνείς και οι εσωτερικές (στις δύο χώρες) συνθήκες φαίνονται ευνοϊκές για μια συνολική συνεννόηση των δύο κρατών· το ΠΑΣΟΚ έχει τη δύναμη και τις αντιστάσεις να χειριστεί τα ελληνοτουρκικά με τη σύμπνοια της αντιπολίτευσης, από τα δεξιά και από τα αριστερά· κι αν πρυτανεύσει, από τη μεριά της Τουρκίας, ένα πνεύμα λογικής για τον περιορισμό των απαράδεκτα ηγεμονιστικών διεκδικήσεών-της, τότε μπορεί να υπάρξουν αποτελέσματα. Αποτελέσματα που όχι μόνο θα μειώσουν την επιφύση έντασης στο Αιγαίο, αλλά θα συμβάλουν γενικότερα στην αποδέσμευση της χώρας από έναν ανεπιθύμητο προσδιοριστικό παράγοντα της συνολικής εξωτερικής πολιτικής-της.

Τέλος στο κυπριακό παρατηρήθηκε μια κύμανση πολιτικής, από τους πρώτους μήνες της ζωής της νέας ελληνικής κυβέρνησης, που ακόμα δεν δείχνει να έχει καταλαγιάσει οριστικά. Ο ενεργητικότερος ρόλος που επιδίωξε να διαδραματίσει το ΠΑΣΟΚ, συμπλέκοντας το κυπριακό με τα ελληνοτουρκικά (σε μια πρώτη φάση που σήμερα δεν ισχύει) και επιδιώκοντας να διαφοροποιήσει τις επιλογές-του από αυτές της επίσημης κυπριακής ηγεσίας (διεθνοποίηση με διευρυμένο περιεχόμενο η ελληνική πλευρά, προτεραιότητα στις διευθυντικές ή επίσημη κυπριακή ηγεσία) δεν έχει αποδώσει ιδιαίτερους καρπούς. Οι σχέσεις ανάμεσα στην Αθήνα και στη Λευκωσία πέρασαν δύσκολες στιγμές — με αποκορύφωμα τις στιγμές της εξαγγελίας της συνεργασίας του Κυπριανού με το ΑΚΕΛ και τη συνακόλουθη στροφή-του στην προτεραιότητα των διακοινοτικών—, αλλά δείχνουν να εξομαλύνονται με την πάροδο του χρόνου. Πάντως το ίδιο το κυπριακό —πέρα από τις διαφορές Αθήνας - Λευκωσίας— εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από τη γενικότερη ατμόσφαιρα που θα επικρατήσει στη νοτιο-

ανατολική λεκάνη της Μεσογείου· συνεπώς θα πρέπει να αναμένονται κάποιες ενδείξεις, καθώς ένα - ένα τα ζητήματα που εκκρεμούν —και τα οποία συνδέονται άρρηκτα μεταξύ-τους— δηλαδή οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις, οι ελληνοτουρκικές σχέσεις και η κατάσταση στη Μέση Ανατολή —θα αποσαφηνίζονται και θα οριστικοποιούνται.

Ένα υστερόγραφο

Αρχίσαμε και τελειώνουμε με μian αναφορά στις πολυσυζητημένες έννοιες της εθνικής κυριαρχίας κι ανεξαρτησίας. Στο ένα χρόνο εξωτερικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ οι έννοιες αυτές έχουν πάρει ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο: Το περιεχόμενο της σύντομης εμπλοκής της χώρας στις διεθνείς σχέσεις, της ενεργητικής-της παρουσίας στο «διεθνές γίγνεσθαι». Και μέσα στο σύστημά-της —που αποτελεί το κέντρο-της και την αφετηρία-της— κι έξω από το σύστημά-της, η κυβέρνηση επιδιώκει την αναβάθμιση της ιεραρχικής θέσης της χώρας που, ομολογουμένως, υπήρξε πάντοτε χαμηλή. Συμπιέζοντας το σύστημα με τις διεκδικήσεις-της και τις πρωτοβουλίες-της κι αποσυμπιέζοντας τον έξω κόσμο με τα ανοίγματα-της που ανταποκρίνονται στα αιτήματα των καιρών, έχουμε μια μέγιστη ωφέλεια χωρίς ισχυρούς κινδύνους. Η Ελλάδα προωθείται σε μια θέση ρόλου στο δυτικοευρωπαϊκό σύστημα, χρησιμοποιώντας τη βαλκανική και τη μεσογειακή-της διάσταση, και σε μια θέση ρόλου στη Μεσόγειο και στα Βαλκάνια, χρησιμοποιώντας τη δυτικοευρωπαϊκή-της διάσταση και τις πρωτοβουλίες-της. Ιδιαίτερης, λοιπόν, σημασίας σε αυτό το πολύγωνο των σχέσεών-μας είναι η συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα —για την πολιτική συνεργασία— και η ζέση για μian ειρηνιστική, ανθρωπιστική και περιφερειακή πολιτική. Με αυτή ακριβώς τη δοσολογία και με μια επίδειξη σοβαρότητας στην επεξεργασία των θέσεων και στην αναζήτηση των ορίων —συνεχώς— ανάμεσα στο επιθυμητό και στο εφικτό, η κυβέρνηση θα μπορούσε να συμβάλει, παίζοντας ταυτόχρονα έναν αξιοζήλευτο διεθνή ρόλο, στην προώθηση της ιδέας της ειρήνης —σε ευρύτερη κλίμακα— και της συνεργασίας στα Βαλκάνια και στη Μεσόγειο.

Και ολοκληρώνουμε με μια μεθοδολογική παρατήρηση: αν διακρίνουμε στον ένα χρόνο διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ ένα σχετικά γοργό ξεπέρασμα αρκετών αρχικών αντιφάσεων στην εξωτερική πολιτική-του και μian αναθεώρηση της συνολικής οπτικής του συσχετισμού δύναμης που μας περιβάλλει —και που, βέβαια, καθορίζει, ως ένα βαθμό τη δική-μας πορεία— τούτο θα πρέπει να οφείλεται στον τρόπο σχηματισμού-της. Στο γεγονός, δηλ. ότι έχει παραμείνει στις στεγανές αρμοδιότητες ανώτατων κλιμάκων της κυβερνητικής απόφασης. Τούτο, φυσικά, έχει τα θεσμικά-του σημεία —ειδικά αν κρίνουμε από άλλους τομείς της εσωτερικής πολιτικής που κλυδωνίζονται μέσα στην αναποφασιστικότητα—, έχει, όμως, και τα αναμφισβήτητα αρνητικά-του. Γιατι, εκτός του ότι δεν εκπαιδεύει στην πλατύτερη συμμετοχή, που είναι ουσιαστικός (κι όχι μονάχα διαδικαστικός) στόχος μιας σοσιαλιστικής εποχής, δεν συντελεί και στην ανάπτυξη μιας εσωτερικής πλοκής των διαφόρων τομέων της πολιτικής πράξης, δεν συντελεί στη φυσική, αρμονική, αβίαστη ενσωμάτωση της εξωτερικής πολιτικής μέσα στο σώμα της πολιτικής γενικότερα. Με τη στεγανότητα της διαμορφώσεώς-της, αυτή η αλλοιωτικά αβίαστη ενσωμάτωση γίνεται —ή μπορεί να γίνεται— αριστοκρατικά, σύμφωνα με την κρίση και την επιλογή ενός περιορισμένου αριθμού προσώπων. Αν και βέβαια, αναγνωρίζουμε τις δυσκολίες που είναι συνυφασμένες με τις ειδικές, εγγενείς απαιτήσεις της εξωτερικής πολιτικής —ταχύτητα στην απόφαση, μυστικότητα στην τακτική, κτλ.— ωστόσο πιστεύουμε πως κάποια έναρξη οργανικής σύνδεσής-της με τους άλλους τομείς και με τον έλεγχο πρέπει να αρχίσει. Ξεκινώντας, ίσως, με την αύξηση των δόσεων της πληροφόρησης, σε πρώτη φάση.

Μόλις έκυκλοφόρησαν :

Θ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

«ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ»

«Σύγχρονη Έποχή»

Ποιήματα και ρίμες στο

«ΑΠΕΝΑΝΤΙΑΣ»

του Θ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

«Έκδόσεις Φιλιππότη»

Κυκλοφορεί

το Δεκέμβρη

ο ΣΤΡΕΦΗΣ

Μηνιατική

τοπική εφημερίδα

Μην χάσετε

το πρώτο φύλλο!

ΠΑΣΟΚ

Η ενηλικίωση των προβλημάτων

του Γιάννη Φλώρου

ΟΙ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ του πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου στη συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου (19.11.82), περί «εκφυλιστικών συμπτωμάτων» στις σχέσεις κόμματος - Διοίκησης, που «υπονομεύουν την εθνική λαϊκή ενότητα, το κυβερνητικό έργο» και τελικά την «πορεία προς το σοσιαλισμό», είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Είναι η πρώτη φορά που τίθενται, από την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, με τέτοιο τρόπο ζητήματα, που αφορούν σχέσεις κόμματος - κυβέρνησης και κόμματος - κράτους.

ΑΠΟ ΜΕΡΙΔΑ του αντιπολιτευόμενου Τύπου δόθηκε η ερμηνεία ότι οι εκδηλώσεις του προέδρου της κυβέρνησης έχουν στόχο την «ενδυνάμωση της θέσης του πρωθυπουργού», τον «έλεγχο του κομματικού μηχανισμού» και τη «μείωση των αντιδράσεων από συνδικαλιστικά στελέχη» στην εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης. Ο φιλοκυβερνητικός Τύπος επισήμανε τον «κατηγορηματικό τρόπο» με τον οποίο οριοθέτησε ο πρωθυπουργός τις «σχέσεις μελών και στελεχών του Κινήματος, με την κυβέρνηση και τη Διοίκηση», διευκρινίζοντας ότι οι ευθύνες αφορούν «περιορισμένο αριθμό στελεχών». Τόνισε ακόμη το θετικό τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι σχέσεις ΠΑΣΟΚ - κυβέρνησης, από τον πρόεδρο της κυβερνήσεως και την επιλογή «ενδυνάμωσης του Κόμματος».

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΑ η ομιλία του πρωθυπουργού περιέχει θετικά στοιχεία. Θίγει σημαντικά προβλήματα και δίνει κατ' αρχή ένα περίγραμμα των σχέσεων κόμματος - κυβέρνησης, αναφορικά με πρακτικές, που ακολουθήθηκαν στον ένα χρόνο κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Πρέπει να επισημανθεί όμως, ότι το σύνολο των προβλημάτων, που αφορούν τις σχέσεις κόμματος - κράτους δεν εξαντλείται μόνο με τις επισημάνσεις του πρωθυπουργού. Ωστόσο η ομιλία του κ. Α. Παπανδρέου δείχνει ότι η κυβέρνηση, αλλά και το ΠΑΣΟΚ, αντιμετωπίζουν αυτά τα θέματα και σε μερικά υπάρχουν ή διαμορφώνονται συγκεκριμένες επιλογές. Ακόμη ότι σε πολλά από αυτά τα προβλήματα, που αφορούν θέματα όπως π.χ. η οργανωτική ανασυγκρότηση του Κινήματος, ή η λειτουργία κρατικών οργανισμών θα δοθούν απαντήσεις και λύσεις αργότερα και θα αποτελέσουν σημεία συζήτησης και αποφάσεων στο Α' Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ.

ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ που ακολουθεί, χωρίς να επιχειρείται μια ολοκληρωμένη ανάλυση των οργανωτικών προβλημάτων του ΠΑΣΟΚ και των σχέσεων ΠΑΣΟΚ - κυβέρνησης, καταγράφονται οι κύριες πλευρές αυτών των προβλημάτων. Η ομιλία του πρωθυπουργού διευκρίνισε ζητήματα, επισήμανε κινδύνους, αλλά και ορισμένες πραγματικότητες.

Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ διάρθρωση του ΠΑΣΟΚ, οι σχέσεις κόμματος - κυβέρνησης και κόμματος - κράτους αποτελούν θέματα στα οποία δόθηκε ιδιαίτερο βάρος μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση. Τα κόμματα της αντιπολίτευσης στήριξαν μέρους της κριτικής τους σ' αυτά τα προβλήματα. Από το ΠΑΣΟΚ δόθηκαν ορισμένες απαντήσεις και διευκρινίσθηκαν κάποιες απόψεις κυρίως με πρωτοβουλίες του ίδιου του Α. Παπανδρέου.

ΕΙΝΑΙ ΓΕΓΟΝΟΣ πάντως ότι το ΠΑΣΟΚ —όπως και τα υπόλοιπα κόμματα— ελάχιστα ή καθόλου αντιμετώπισαν αυτά τα θέματα, πριν τις εκλογές. Το ΠΑΣΟΚ, εκτός από τις διακηρύξεις, οι οποίες ήταν περισσότερο γενικές παρά ουσιαστικές και διευκρινιστικές των απόψεων και της πρακτικής του, σε λίγες περιπτώσεις αναφέρεται σ' αυτά τα ζητήματα. Οι απόψεις του σε ό,τι α-

φορά την οργάνωση και λειτουργία του Κινήματος διευκρινίσθηκαν σε περιόδους κρίσης και διατυπώθηκαν τελικά στην Α' Συνδιάσκεψη (Ιούλιος 1977). Στην Ε' Σύνοδο της ΚΕ (1979) αποκρυσταλώθηκαν οι θέσεις για τη μαζική και οργανωτική πολιτική. Ωστόσο οι θέσεις αυτές αναφέρονται κυρίως σε προβλήματα χαρακτήρα, φυσιογνωμίας και οργάνωσης του ΠΑΣΟΚ, παρά στο πώς αντιλαμβάνεται το ίδιο τις σχέσεις του —ως κυβέρνησης— με το κράτος και την κυβέρνηση. Πρέπει όμως να επισημανθεί ότι οι απόψεις και η πολιτική πρακτική του ΠΑΣΟΚ τώρα, σε ότι αφορά τις σχέσεις του με το κράτος και την κυβέρνηση έχουν άμεση σχέση με το χαρακτήρα, την οργανωτική συγκρότηση και τη διαδικασία διαμόρφωσης του Κινήματος από το 1974 μέχρι την εκλογική νίκη του Οκτωβρίου 1981.

Η οργάνωση του ΠΑΣΟΚ πριν τις εκλογές

ΟΙ ΚΡΙΣΕΙΣ που έπαιξαν σοβαρό ρόλο και είχαν επιπτώσεις στην οργανωτική συγγρότηση, τη διαμόρφωση του χαρακτήρα και τη φυσιογνωμία του ΠΑΣΟΚ πριν τις εκλογές ήταν οι εξής:

- **Μάιος-Ιούνιος 1975.** Διαγραφές στελεχών προερχομένων κυρίως από το χώρο της Δημοκρατικής Άμυνας και στελεχών με έντονη αντιστασιακή δράση στη διάρκεια της Χούντας. Η κρίση αυτή είχε αποτέλεσμα να δημιουργηθεί η πολιτική κίνηση «Σοσιαλιστι-

κή Πορεία», η οποία μετείχε στις εκλογές του 1977 με τη «Συμμαχία». Σήμερα ορισμένα στελέχη της εκδίδουν το περιοδικό «Αντιθέσεις».

- **Δεκέμβριος 1976.** Διαγραφές στο χώρο της ΠΑΣΠ με τη γνωστή κρίση και τις επιπτώσεις στη νεολαία.

- **Σεπτέμβριος 1980.** Διαγραφές στη Θεσσαλονίκη κυρίως στο φοιτητικό, αλλά και εργατικό χώρο. Μία κίνηση που είχε δημιουργηθεί τότε στο φοιτητικό χώρο, δεν είχε μακροβιότητα και αποτελέσματα.

Τέλος στην πορεία από το 1975 μέχρι και

τις πρόσφατες δημοτικές εκλογές έχουν διαγραφεί αρκετά μέλη με τροτσκιστικές απόψεις ή με αυτή την κατηγορία. Προσπάθειες που έγιναν από διεγερμένους όπως π.χ. ο «πολιτικός σύνδεσμος της 3ης Σεπτέμβρη» δεν είχαν σοβαρή οργανωτική και πολιτική κατάληξη.

ΠΑΣΟΚ-ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ-ΚΡΑΤΟΣ

α. Η κριτική στο ΠΑΣΟΚ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ από τα άλλα κόμματα, που έχει γίνει στο ΠΑΣΟΚ στη διάρκεια του ενός χρόνου που κυβερνά, στα θέματα που αναφέ-

ραμε πριν, συνοψίζεται κυρίως στα εξής.

Η ΝΔ και ο φιλικός της Τύπος στηρίζουν την κριτική τους σε θέσεις όπως, «εισβολή πρασινοφρουρών στο κράτος», «προσπάθεια άλωσης της Διοίκησης, από το ΠΑΣΟΚ» και «έλεγχος οργανισμών και της κρατικής διοίκησης από το κόμμα». Σ' αυτές ή παρόμοιες θέσεις, στηρίζουν τη λογική, σύμφωνα με την οποία το ΠΑΣΟΚ έχει στόχο την, «οικοδόμηση μονοκομματικού κράτους» ή ότι, «κινδυνεύουμε από το μαρξιστικό ΠΑΣΟΚ να γίνουμε όπως οι ανατολικές χώρες» κτλ. Βασικός λόγος για τον οποίο η ΝΔ ανησυχεί για το Κράτος είναι οι σχέσεις που είχε οικοδομήσει η Δεξιά με τη Δημόσια Διοίκηση και τον κρατικό μηχανισμό και οι οποίες σήμερα δοκιμάζονται. Χάνοντας «θέσεις» η ΝΔ στην Διοίκηση ανησυχεί γιατί στερείται πολιτικές και κοινωνικές προσβάσεις, ως κόμμα σ' αυτούς τους χώρους και όχι επειδή το ΠΑΣΟΚ έχει εξασφαλίσει π.χ. «πογκρόν κατά των δημοσίων υπαλλήλων» ή έχει ήδη δημιουργήσει το μονοκομματικό «πράσινο» κράτος. Η ΝΔ καταγγέλει το ΠΑΣΟΚ για «μονοκομματισμό» γιατί βλέπει να αντιμετωπίζει κρίση η σχέση της με έναν από τους πιο βασικούς χώρους στους οποίους στηρίζεται ως κόμμα: τον κρατικό μηχανισμό και τη Δημόσια Διοίκηση.

ΟΣΩΝ αφορά τώρα την αντιπολίτευση της στην κυβέρνηση είναι πρόσφατες ακόμη οι εμπειρίες από την αντιμετώπιση —μονοκομματική με συνέπεια και χωρίς υποχωρήσεις— του κρατικού μηχανισμού, των ΝΠΔΔ και των κρατικών μέσων ενημέρωσης από τις κυβερνήσεις της ΝΔ.

ΤΟ ΚΚΕ ασκεί κριτική για μονοκομματισμό με την παράλληλη προβολή του αιτήματος για συμμετοχή του όχι μόνο στην κυβέρνηση, αλλά στη διοίκηση. Το πρόβλημα του ΚΚΕ είναι ο αποκλεισμός του από τον κρατικό μηχανισμό. Εκεί στηρίζει την κριτική του στο ΠΑΣΟΚ και όχι στην αντίληψή του για τη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης ή τις σχέσεις ΠΑΣΟΚ — κράτους. Ο τόνος της κριτικής του έτσι μειώνεται, για το Νόμο — πλαιο — π.χ. στα ΑΕΙ, στο βαθμό που η κυβέρνηση —το κράτος— του παραχωρεί «θέσεις» στη διοίκηση και συμμετοχή στον έλεγχο των ΑΕΙ. Η κριτική του ΚΚΕ στο ΠΑΣΟΚ καθορίζεται δηλαδή, από τη συνολική περί κράτους άποψη και την ιδιαίτερη πολιτική γραμμή του στη σημερινή συγκυρία. Και δεν είναι καθόλου τυχαία η σύμπτωση, πολλές φορές, ορισμένων απόψεων και του χαρακτήρα της κριτικής του, με την ΝΔ.

ΤΟ ΚΚΕ εσ. τέλος στηρίζει την κριτική του στο ζήτημα της δημοκρατίας και των δημοκρατικών διαδικασιών.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ απαντά, σε ότι αφορά τη ΝΔ, με την αναφορά στο «κράτος της Δεξιάς», με τα έργα και το παρελθόν της Δεξιάς στη Δημόσια Διοίκηση και την ανάγκη εναρμόνισης της διοίκησης με την πολιτική της κυβέρνησης. Στο ΚΚΕ με τη θέση ότι «ο λαός ψήφισε το ΠΑΣΟΚ για να εφαρμόσει το πρόγραμμά του» και στο ΚΚΕ εσ. με το ότι το ΠΑΣΟΚ έχει αποδείξει με τους αγώνες του την πίστη του στη δημοκρατία και την υπεράσπιση των δημοκρατικών θεσμών.

ΣΕ Ο,ΤΙ αφορά τέλος στην κριτική για την καθυστέρηση του Συνεδρίου στηρίζει τις από-

ψεις του στο ότι ήδη έχει αναγγελθεί για το 1983 και στο ότι έχει πραγματοποιηθεί το προσυνέδριο το 1975 και η Α' Συνδιάσκεψη το 1977. «Αυτή η Συνδιάσκεψη», τόνισε στην «Ελευθεροτυπία» ο Π. Μώραλης μέλος του Ε.Γ., «είχε τα χαρακτηριστικά ενός πλήρους συνεδρίου με προσυνεδριακή δουλειά που κράτησε περίπου ένα χρόνο και που απ' αυτή πήγασαν οι βασικές στρατηγικές κατευθύνσεις που έγιναν συγκεκριμένες πολιτικές με τις αποφάσεις της ΚΕ».

Επί πλέον είπε για το κόμμα:

«Τώρα τα πράγματα έχουν πια ωριμάσει, το ΠΑΣΟΚ ξεπέρασε τις φυσιολογικές παιδικές του ασθένειες και είναι πανέτοιμο να πραγματοποιήσει το πρώτο συνέδριό του μέσα στο 1983».

β. Η διάρθρωση της οργάνωσης του ΠΑΣΟΚ

Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ δομή του ΠΑΣΟΚ διαμορφώθηκε όπως έχει σήμερα στην Α' Συνδιάσκεψη το καλοκαίρι του 1977. Σύμφωνα με το καταστατικό ανώτατο όργανο είναι το Συνέδριο. Ανώτερο όργανο μεταξύ δύο συνεδρίων είναι η Κεντρική Επιτροπή (ΚΕ) η οποία αποτελείται από 80 μέλη. 60 εκλέγονται από το Συνέδριο και έχουν οποιαδήποτε ιδιότητα στο Κίνημα και τα 20 είναι μέλη της Κοινοβουλευτικής Ομάδας (ΚΟ). Ανώτατο εκτελεστικό όργανο είναι το Εκτελεστικό Γραφείο (ΕΓ) —είναι δεκαμελές, 9 μέλη και ο Πρόεδρος. Ο πρόεδρος έχει σύμφωνα με το καταστατικό ιδιαίτερο πολιτικό βάρος και θέση. Οι βασικές πολιτικές και οργανωτικές μονάδες είναι η Τοπική Οργάνωση (ΤΟ), που αποτελείται από μέλη που κατοικούν στον ίδιο τόπο και η Κλαδική Οργάνωση (ΚΟ), που αποτελείται από μέλη που εργάζονται στον ίδιο χώρο δουλειάς. Στην Ε' Σύνοδο της ΚΕ οι ΚΟ αποφασίσθηκε, «να λειτουργούν με τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις με τις ΤΟ». Ένα μέλος που μετέχει σε μία ΤΟ δεν μπορεί ταυτόχρονα να είναι μέλος σε ΚΟ. Στο ΕΓ υπάγονται τα Κεντρικά Γραφεία (Επιτροπή Νεολαίας, Συνδικαλιστικά Γραφεία, Επιτροπή Διαφώτισης κτλ.), οι ονομαζόμενες Επιτροπές του Εκτελεστικού, οι οποίες καθοδηγούν τις Νομαρχιακές Επιτροπές. Οι ΝΕ εκλέγονται από τη Νομαρχιακή Συνέλευση (ΝΣ). Λειτουργούν ακόμη τα Συντονιστικά Περιφερειακά Γραφεία, με συντονιστικές αρμοδιότητες, με βάση τις περιφέρειες, που καθόρισε η ΚΕ του ΠΑΣΟΚ.

Η Επιτροπή Επιστημόνων-Καλλιτεχνών έχει την ευθύνη καθοδήγησης των αντίστοιχων περιφερειακών Γραφείων και ΚΟ. Έχουν δημιουργηθεί ακόμη Επαρχιακά Γραφεία τα οποία λειτουργούν μεταξύ των ΤΟ και της ΝΕ. Η ΝΕ έχει την ευθύνη καθοδήγησης των ΤΟ και η ίδια καθοδηγείται κατευθείαν από το ΕΓ ή τις Επιτροπές του Εκτελεστικού.

ΣΥΜΦΩΝΑ με αυτή τη διάρθρωση (βλέπε σχεδιάγραμμα) η αποκλειστική ευθύνη της καθοδήγησης ουσιαστικά ανήκει στο ΕΓ και στις Επιτροπές του Εκτελεστικού, των οποίων την ευθύνη έχει το ΕΓ. Η ΚΕ δεν έχει δηλαδή το ρόλο που έχουν οι αντίστοιχες ΚΕ στο ΚΚΕ ή στο ΚΚΕ εσ., ούτε η υπόλοιπη οργανωτική διάρθρωση του ΠΑΣΟΚ ταυτίζεται

με αυτή των παραδοσιακών ΚΚ. Ωστόσο πρέπει να επισημάνουμε ομοιότητες ή στοιχεία, που έχει πάρει το ΠΑΣΟΚ από τα ΚΚ, και τα έχει ενσωματώσει στη δική του αντίληψη για την οργάνωση.

γ. Η διάρθρωση κυβέρνησης-ΚΟ

ΕΚΤΟΣ από το Υπουργικό Συμβούλιο και το Πολιτικό Γραφείο του πρωθυπουργού, το οποίο διευρύνθηκε, το ΠΑΣΟΚ θεσμοθέτησε δύο νέα όργανα χάραξης πολιτικής. Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Άμυνας και Εξωτερικής Πολιτικής (ΚΥΣΕΑ) και το Κυβερνητικό Συμβούλιο (ΚΥΣΥΜ). Στο πρώτο προεδρεύει ο πρωθυπουργός και στο δεύτερο ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας. Η Κοινοβουλευτική Ομάδα υπάγεται στον Διευθυντή Κοινοβουλευτικής Ομάδας (ΔΥΚΟ), ο οποίος ανήκει στο Πολιτικό Γραφείο του πρωθυπουργού. Εκλέγει εφταμελές προεδρείο, με γραμματέα για το συντονισμό και την αποδοτικότερη λειτουργία της.

ΠΡΕΠΕΙ να επισημάνουμε στη διάρθρωση της κυβέρνησης, κυρίως τα στοιχεία υποβασμού, στη χάραξη της κυβερνητικής πολιτικής, από το Υπουργικό Συμβούλιο και τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στο ΚΥΣΕΑ, στο ΚΥΣΥΜ και στον ίδιο τον πρωθυπουργό. Αν συνυπολογισθεί μάλιστα η σύνθεση αυτών των οργάνων, καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της κυβερνητικής πολιτικής έχουν ο πρωθυπουργός, και οι Υπουργοί Προεδρίας, Εθνικής Οικονομίας, Εσωτερικών, Δημοσίων Έργων, Οικονομικών και Εξωτερικών. Πράγμα που σημαίνει υιοθέτηση συγκεντρωτικών μορφών στην επεξεργασία της κυβερνητικής πολιτικής και επιλογές απόψεων, σύμφωνα με τις οποίες, κρίσιμες αποφάσεις, δεν καθορίζονται στο Υπουργικό Συμβούλιο. Βέβαια υπάρχει ο αντίλογος. Η ανάγκη της ευελιξίας, στη διαδικασία καθορισμού της κυβερνητικής πολιτικής και των γρήγορων επιλογών, που κάθε φορά πρέπει να γίνονται, σε επείγοντα και κρίσιμα θέματα.

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ αυτές όμως σημαίνουν, ιδιαίτερα για μία «σοσιαλιστική κυβέρνηση», και δημιουργία θεσμών ή τόνωσης λειτουργιών τέτοιων, που να μειώνουν τις συγκεντρωτικές μορφές άσκησης της εξουσίας και να αποτρέπουν τάσεις υπερασυγκεντρωτισμού αρμοδιοτήτων και τελικών επιλογών, σε ελάχιστα όργανα.

δ. ΕΓ-ΚΕ-βουλευτές-υπουργοί-υφυπουργοί

ΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ μέλη του ΕΓ μετέχουν στην κυβέρνηση, εκτός από τον κ. Γ. Αλευρά (πρόεδρος Βουλής) και τον κ. Ανδ. Χριστοδουλίδη (Διευθυντής «Αθηναϊκού Πρακτορείου»). Υπουργοί είναι οι: Γ. Γεννηματάς, Γιάν. Χαραλαμπίδης, Παρ. Αυγερινός, Α. Τσοχατζόπουλος. Υφυπουργοί οι: Κ. Λαλιώτης και Π. Μώραλης. Στο ΕΓ παραμένει μία θέση κενή, του κ. Κ. Σημήτη, που είναι όμως μέλος της ΚΕ.

ΑΠΟ ΤΑ 80 μέλη της ΚΕ, εκτός από τους διαγραφέντες Στ. Παναγιώλη και Λεωτ. Τζιόλα (Θεσ/νίκη) και 2 ή 3 μέλη, που για διάφορους λόγους, έχουν αντικατασταθεί, βουλευτές είναι οι 21. Υπουργοί και υφυπουργοί είναι 17 εκ των οποίων οι 13 είναι και βουλευ-

τές. Γενικοί Γραμματείς Υπουργείων 4, Διευθυντές Οργανισμών 2, Ευρωβουλευτές 2, Δήμαρχος 1, μέλη του Πολιτικού Γραφείου του πρωθυπουργού 2. Δεν είναι γνωστό πόσο είναι σύμβουλοι σε Υπουργεία ή έχουν υπεύθυνες θέσεις σε κρατικούς οργανισμούς.

ΠΑΣΟΚ-κυβέρνηση: ποιές και τι σχέσεις;

ΟΤΑΝ το 80% των στελεχών της ΚΕ είναι υπουργοί, υφυπουργοί, βουλευτές και έχουν σημαντικές θέσεις στη Διοίκηση, η πρώτη παρατήρηση είναι ότι το ΠΑΣΟΚ σαν οργάνωση —γιατί το ίδιο συνέβη σε άλλο επίπεδο και σε άλλη κλίμακα με στελέχη ΝΕ κτλ.— κινδυνεύει να απορροφηθεί από την κρατική εξουσία, ή ότι το ΠΑΣΟΚ —η κεντρική του στελέχωση— τείνει να υποκαταστήσει τους φορείς της κυβέρνησης. Η παρατήρηση αυτή δεν είναι άστοχη. Εκφράζει μια πραγματικότητα την οποία, σε ένα άλλο επίπεδο, έχουμε αντιμετωπίσει και στο παρελθόν.

ΣΤΟ ΚΟΜΜΑ της ΝΔ π.χ. όταν ήταν κυβέρνηση (1974-1981) παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία κυβερνητικών και κομματικών στελεχών είναι η ίδια και στο κόμμα και στην κυβέρνηση. Η ίδια παρατήρηση ισχύει με τη στελέχωση στην κρατική διοίκηση. Ωστόσο τα πράγματα δεν είναι τα ίδια, επειδή η ΝΔ είχε διαμορφωμένες και παγιωμένες σχέσεις με το κράτος, ενώ το ΠΑΣΟΚ τώρα τις διαμορφώνει. Όσο δηλαδή διαιωνίζονται οι σχέσεις ΠΑΣΟΚ - κυβέρνησης αντίστοιχα με εκείνες της ΝΔ - κυβέρνησης ή απλά τροποποιούνται, οι επιπτώσεις για το ΠΑΣΟΚ είναι δυσμενέστερες.

ΑΥΤΟ που πρέπει κυρίως όμως να αντιμετωπισθεί είναι ποιά είναι η πολιτική πρακτική από το ΠΑΣΟΚ και ποιές αντιλήψεις διέπουν τις σχέσεις του με την κυβέρνηση. Και το θέμα δεν εξαντλείται με το να καταγράψουμε π.χ. «πρασινοφρουρούς», που αντικατέστησαν «γαλαζοφρουρούς», «καφέ» ή «μαυροφρουρούς», που είχε ή διατηρούσε η ΝΔ, να τους συγκρίνουμε και να τους κατατάξουμε σε «καλούς» και «κακούς». Το πρόβλημα σ' αυτή την περίπτωση είναι η ύπαρξη της αντίληψης του «φρουρού», οι συνέπειες και οι πολιτικές και πρακτικές επιπτώσεις της.

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΑΣΟΚ-Κυβέρνησης έχουν και άλλες πλευρές, διαφοροποιημένες ποιοτικά και ουσιαστικά, σε σχέση με τη λειτουργία της Δεξιάς. Κατ' αρχήν η υπουργοποίηση του συνόλου σχεδόν του βασικού στελεχικού δυναμικού του ΠΑΣΟΚ, περιόρισε αισθητά ή σε πολλές περιπτώσεις εξαφάνισε, τη λειτουργία της οργάνωσης. Δημιούργησε μια άμεση σχέση μεταξύ ΠΑΣΟΚ - Κυβέρνησης, με αρνητικές επιπτώσεις στη λειτουργία του ΠΑΣΟΚ. Αποτέλεσμα είναι η ταύτιση κυβέρνησης - ΠΑΣΟΚ σε πολλές περιπτώσεις, όπως π.χ. η απεργία των Τραπεζοϋπαλλήλων.

ΤΑ ΚΕΝΑ στην οργάνωση τα κάλυψε η κυβέρνηση και όχι η αυτόνομη λειτουργία του κόμματος ή κάποιες διαδικασίες εκτός κυβέρνησης. Η υπολειτουργία του κόμματος καθιστά ακόμη μεγαλύτερη την ανάγκη για ενημέρωση και πολιτική καθοδήγηση. Τα κενά αυτά —οργανωτικά και πολιτικά— κάλυψαν τα δύο «Σπόρτιγκ», ένα στις αρχές Φλεβάρη μετά τις εκλογές και ένα τον Οκτώβριο

πριν τις δημοτικές. Και στις δύο περιπτώσεις λειτούργησε το κόμμα - κυβέρνηση, ως ενιαίο υποκείμενο και όχι το κόμμα και η κυβέρνηση, χωριστά.

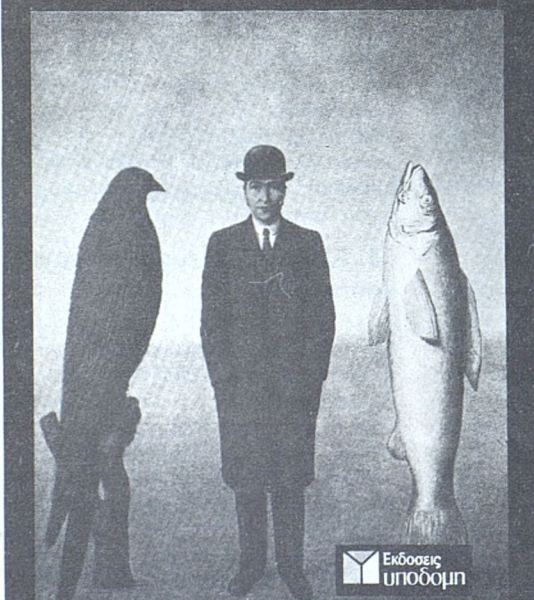
ΚΑΤ' ΑΡΧΗΝ απάντηση σ' αυτά τα προβλήματα δόθηκε στην 9η Σύνοδο της ΚΕ (26-27.3.82). «Η κυβέρνηση εκφράζει κάθε στιγμή το πολιτικά εφικτό» τόνισε στην εισήγησή του ο κ. Α. Παπανδρέου ενώ «το ΠΑΣΟΚ σαν οργάνωση —χωρίς να αμφισβητεί τις προθέσεις της κυβέρνησης— θα υπενθυμίζει πάντα πως πέρα από το πολιτικά εφικτό υπάρχει το κοινωνικά αναγκαίο και δίκαιο και το ιστορικά και ιδεολογικά επιθυμητό». Το θέμα των σχέσεων «οργανωμένου Κινήματος - κυβέρνησης» είναι και πρόβλημα όμως πολιτικής πρακτικής και συγκεκριμένων σχέσεων. Δεν εξορκίζεται, ούτε αφορίζεται με τη διάκριση «εφικτού - επιθυμητού». Το ΠΑΣΟΚ δεν ορίζει την ποιότητα αυτών των σχέσεων, ούτε διευκρινίζει τις απόψεις του για πολιτικές πρακτικές, που εφαρμόζει το ίδιο.

Η ΣΥΝΟΔΟΣ πάντως της ΚΕ δεν έδωσε λύσεις σε αρκετά προβλήματα. Η καθοδήγηση της οργάνωσης εξακολουθεί να γίνεται από το ΕΓ και δεν είναι τυχαίο ότι τα μέλη του ταυτίζονται με το βασικό πολιτικό επιτελείο της κυβέρνησης. Αναμένεται στο συνέδριο να αντιμετωπισθούν αυτά τα προβλήματα. Ήδη όμως, σύμφωνα με δημοσιεύματα στον Τύπο, που προκάλεσαν κατ' αρχήν διάψευση και μετά σιωπή («Έθνος» 11.11.82), το Εκτελεστικό Γραφείο προσανατολίζεται στην λειτουργία μιας Εκτελεστικής Γραμματείας, κάτω από την εποπτεία του, για να αντιμετω-

Πάτρικ Βάλντμπεργκ

Σουρρεαλισμός

Μετάφραση: Άλεξάνδρα Παπαθανασοπούλου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

Κυκλοφορεί

- Μέ 197 εικόνες από τις οποίες οι 8 έγχρωμες
- Μετάφραση: Άλεξάνδρα Παπαθανασοπούλου
- Περιλαμβάνει:
 - Ίστορική ανασκόπηση του σουρρεαλισμού από τον Π. Βάλντμπεργκ
 - Κείμενα των Άραγκόν, Άρτώ, Έλνάρ, Έρνστ, Μπρετόν, Νταλί, Ντεσνός, Ριγκώ, Βιτράκ κ.ά.
 - Χρονολόγιο
 - Βιογραφικά σημειώματα για όλους τους πρωταγωνιστές του σουρρεαλιστικού κινήματος

• ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΥΠΟΔΟΜΗ • 3ης Σεπτεμβρίου 22 • τηλ. 52.34.790
 • ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μ. ΚΟΤΖΙΑ και Σία • Τσιμισκή 78 • τηλ. 27.97.20

πίσει τα καθοδηγητικά κενά στο κόμμα. Η επιλογή αυτή, αν και καλύπτει οργανωτικές αδυναμίες, δεν αποτελεί τη λύση για τα ουσιαστικά προβλήματα.

Κράτος-ΠΑΣΟΚ: Προβλήματα, κενά και κίνδυνοι

Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ διακήρυξη περί «τρίτου δρόμου για το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας» και οι διευκρινίσεις, σε ό,τι αφορά τις σχέσεις κόμματος-κράτους, αποτελούν γενικού χαρακτήρα διακηρύξεις. Δεν στοιχειοθετούν ουσιαστική αντιμετώπιση των προβλημάτων, ούτε πολιτική άποψη η οποία να οδηγεί το κόμμα σε συγκεκριμένη πολιτική πρακτική. Τα ερωτηματικά έτσι, για τις σχέσεις που οικοδομούν οι οργανώσεις με τον κρατικό μηχανισμό και τη Δημόσια Διοίκηση, όχι μόνο σε κεντρικό επίπεδο, αλλά και σε περιφερειακό, ισχύουν.

Η ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ αυτών των προβλημάτων και μόνο, είναι χαρακτηριστική της σημασίας που έχουν. Η υποκατάσταση λειτουργιών του κόμματος από την κυβέρνηση ή αντίστροφα οδηγεί σε ενίσχυση των δεσμών του κόμματος με το κράτος. Αποτέλεσμα είναι το κόμμα να ταυτίζει τη θέση και την αποστολή του με την κυβέρνηση και την εξουσία. Η αποκέντρωση περιορίζεται, καλλιεργείται ο κρατισμός, ενισχύονται συγκεντρωτικές μορφές εξουσίας, υποκαθίσταται ο κοινωνικός και πολιτικός πλουραλισμός με αντιλήψεις αυταρχικές. Μεταφέρεται σημαντικό μέρος των λειτουργιών του κόμματος μέσα στο κράτος, πράγμα που έχει ιδιαίτερη σημασία, αν συνυπολογισθούν και τα επιπλέον προβλήματα οργάνωσης, λειτουργίας και

σχέσεων των κομμάτων με την κοινωνία και με το δεδομένο των σχέσεων που έχουν στην Ελλάδα τα κόμματα εξουσίας με την κυβέρνηση και το κράτος.

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ αφορούν όμως και ζητήματα πολιτικής πρακτικής. Έτσι π.χ. δεν απέχει πολύ, η πρακτική αντικατάσταση, του παραδοσιακού ρουσφετιού των βουλευτών, από το σύγχρονο ρουσφέτι, των στελεχών. Αν μάλιστα, σε μια παρόμοια αντίληψη και πρακτική στηριχθούν, οι νέες σχέσεις εξουσίας και οι συσχετισμοί που διαμορφώνονται στον κρατικό μηχανισμό, τα αποτελέσματα θα είναι οδυνηρά. Όπως επίσης, ελάχιστα ή καθόλου ενθαρρυντικά αποτελέσματα θα έχει και η εφαρμογή μιας πολιτικής — η οποία άλλωστε έχει εφαρμοσθεί και στο παρελθόν — σύμφωνα με την οποία η υπολειμμένη και η πραγματική ανάγκη αποδοτικότητας των δημοσίων υπηρεσιών και των κρατικών οργανισμών, αντιμετωπίζεται με απλή αντικατάσταση ή προσθήκη νέων στελεχών — πιο «καλών» ή στα οποία «υπάρχει εμπιστοσύνη».

ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ δεν επιχειρείται ανάλυση του συνόλου των σχέσεων ΠΑΣΟΚ-κράτους και το τί σημαίνει η μέχρι σήμερα πολιτική πρακτική του ΠΑΣΟΚ. Επισημαίνονται προβλήματα, καταγράφονται ερωτήματα τα οποία είναι υπαρκτά και συναντώνται καθημερινά. Τα αποτελέσματα ορισμένων σχέσεων, που έχει οικοδομήσει η οργάνωση του ΠΑΣΟΚ με τη Διοίκηση είναι χαρακτηριστικά για τάσεις, που διαμορφώνονται ή υπάρχουν στο ΠΑΣΟΚ. Και οι τάσεις αυτές κάθε άλλο παρά αποτελούν σοσιαλιστικές πρακτικές. Αντίθετα, και αυτό πρέπει

να ειπωθεί, περισσότερο συμπορεύονται με αντιλήψεις συγκεντρωτικές, αυταρχικές παραδοσιακές, αντιλήψεις που οδηγούν στη διαίωνιση και αναπαραγωγή σχέσεων κράτους - κόμματος, οι οποίες οτιδήποτε άλλο, εκτός από τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας που υπηρετούν.

Το Α' Συνέδριο: «Μια σοβαρή υπόθεση...»

ΣΤΟ συνέδριο αναμένεται να τεθούν παρόμοια θέματα, όπως επίσης να αντιμετωπισθούν και προβλήματα, που δεν αφορούν μόνο την ανάγκη οργανωτικής ανασυγκρότησης του Κινήματος ή την κάλυψη οργανωτικών κενών και αδυναμιών.

ΟΙ ΛΥΣΕΙΣ που θα προκριθούν και οι απαντήσεις που θα δοθούν θα καθορίσουν, σε σημαντικό βαθμό, και τη διαμόρφωση του ΠΑΣΟΚ και τη μετέπειτα πορεία του, ως κόμματος, που τώρα όμως είναι κυβέρνηση και έχει αναλάβει την «ιστορική ευθύνη της αλλαγής».

ΠΡΕΠΕΙ να επισημανθεί ωστόσο ότι οι διαδικασίες για το συνέδριο δεν έχουν καθορισθεί ακόμη. Η αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων όμως απαιτεί συμμετοχή του συνόλου της οργάνωσης και το άνοιγμα διάλογου. Η συζήτηση άλλωστε που θα προηγηθεί, τα θέματα που θα θιγούν και τα προβλήματα που θα αντιμετωπισθούν θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό και το Α' Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, που όπως χαρακτηριστικά τόνισε ηγετικό στέλεχος του Κινήματος, «αποτελεί μια σοβαρή υπόθεση, αν θέλουμε να μιλάμε για ένα πραγματικό συνέδριο και όχι για μια συνάθροιση όπου κάποιοι θα πρέπει να μιλήσουν και κάποιοι να χειροκρατήσουν».

ΑΣΤΕΡΙ

ΙΤ. ΚΑΛΒΙΝΟ: Οί Δύσκολοι Έρωτες

“Ένας υπάλληλος, μία παντρεμένη, ένας μύωπας, μία κολυμβήτρια, ένας κακοποιός... άναζητοῦν λίγη ανθρώπινη έπαφή κι έπικοινωνία, προσπαθοῦν νά ζήσουν ένα «μοναδικό» έρωτα ή άπλά ένα έρωτικό χάδι... Συνήθως δέν τό κατορθώνουν γιατί οί έρωτες είναι δύσκολοι κι οί άνθρωπινες σχέσεις πολύπλοκες.

Π. ΜΠΡΥΚΝΕΡ: Τά Μαῦρα Φεγγάρια τοῦ "Έρωτα

“Ένα μυθιστόρημα τῆς «άγριότητας». Οί ήρωές του πλάσματα σημαδεμένα μέ τό στίγμα μιᾶς συναισθηματικῆς άναπηρίας, καταλήγουν νά βρίσκουν τήν εὐτυχία μονάχα μέσα στό μίσος.

ΜΟΧΑΜΕΝΤ ΣΟΥΚΡΙ: Τό Γυμνό Ψωμί

“Η σπαρακτική μαρτυρία ενός περιθωριακοῦ τοῦ τρίτου κόσμου. Τό πέτρινο κρεβάτι τοῦ ήρωα στό νεκροταφεῖο, τά κορίτσια, τό σέξ, οί πόρνες, τό κρασί, τό λαθρεμπόριο, τό χασίς, ή φυλακή, ή πολιτική, τό μίσος, ό μουσουλμανισμός: κάθε σελίδα καί μία βόμβα μολότωφ.

ΕΡΝΕΣΤΟ ΣΑΜΠΑΤΟ: Τό Τοῦνελ

«...σέ κάθε περίπτωση ὑπῆρχε ένα καί μοναδικό τοῦνελ σκοτεινό καί μοναχικό: τό δικό μου, τό τοῦνελ πού μέσα του είχαν κυλήσει τά παιδικά μου χρόνια, ή νιότη μου, ή ζωή μου όλόκληρη».

“Ένα άπό τά άριστουργήματα τῆς λογοτεχνίας τῆς Ἀργεντινῆς.

ΚΚΕ: ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΛΗΞΕΙΣ

Το ΚΚΕ βαδίζει συντεταγμένο προς το Συνεδριό του, που υπερέβαλε αυτή τη φορά κάθε προηγούμενο της κομματικής ιστορίας σε ρουτίνα και συμβατικότητα. Απ' ό,τι φαίνεται μάλιστα, αυτή η γενικότερη κομματική αδράνεια περί το Συνέδριο δεν είναι αποτέλεσμα μιας μεθόδευσης της ηγεσίας, αλλά η φυσική κατάληξη της συνολικής διάταξης του κομματικού «χρόνου».

Έτσι, μετά το «φεστιβάλ» των αρχών του φθινοπώρου, ακολούθησε η «μάχη» των δημοτικών εκλογών, δόθηκε η «μάχη της αφίσας» για το Πολυτεχνείο, προστέθηκε η οικονομική εξόρμηση για το Συνέδριο, άρχισε και συνεχίζεται η αφισοκόληση πάλι για το Συνέδριο, έτσι ώστε οι συνελεύσεις των ΚΟΒ να υπεραπασχολούνται στον αναγκαίο κομματικό ακτιβισμό, ενώ οι τεράστιες σε έκταση «θέσεις», δεν έχουν διαβαστεί καν από σημαντικό αριθμό κομματικών μελών.

Άλλωστε οι περίπλοκες διατυπώσεις των «θέσεων» μετατρέπουν κάθε συζήτηση σε αρμοδιότητα των «ειδικών». Αλλά οι «ειδικοί» δεν είναι παρά τα ηγετικά εκείνα στελέχη που ξέρουν πολύ καλά τα σημεία και τα σημαινόμενα των «θέσεων», ώστε και αν ακόμα δίνουν μάχες, να πρόκειται για συγκρούσεις ανακτορικού χαρακτήρα, με διεκδίκηση μεριδίου στην εσωκομματική εξουσία.

Ποιός για παράδειγμα θα προσέξει την λεπτή αλλά αποφασιστική απόρριψη της πολιτικής συνεργασίας των βαλκανικών χωρών στις «θέσεις»; Όποιος διατρέχει το σχετικό σημείο θα παρατηρήσει:

«Συστατικό στοιχείο της πάλης για την ειρήνη είναι η προώθηση του αιτήματος της άμεσης απομάκρυνσης των πυρηνικών όπλων από το έδαφος της Βαλκανικής η ανάπτυξη της πολύπλευρης οικονομικής, επιστημονικής, τεχνικής συνεργασίας των Βαλκανικών κρατών που προάγει την ύφεση και την ειρηνική συνεργασία στην περιοχή. Το ΚΚΕ ζητά από την κυβέρνηση να μην περιοριστεί σε διακηρύξεις για τα προβλήματα αυτά, αλλά να προχωρήσει στις διαδικασίες για τη λύση τους».

(«Θέσεις» σελ. 9)

Η απουσία του όρου «πολιτική συνεργασία», δεν είναι βέβαια καθόλου τυχαία. Είναι γνωστό πως η Σοβ. Ένωση μέσω της Βουλγαρίας αντιτάσσεται έντονα στην πολιτική συνεργασία των βαλκανικών χωρών, διότι την θεωρεί ως την απαρχή αποδυνάμωσης της συνοχής της νότιας πτέρυγας του Συμφώ-

νου της Βαρσοβίας. Υπάρχει ήδη η «προβληματική» Ρουμανία, ενώ η Ουγγαρία έχει ζητήσει να συμμετάσχει στους Βαλκανικούς Αθλητικούς Αγώνες, που είναι το πρώτο βήμα για μια έμμεση αναγνώριση της ως βαλκανικής δύναμης. Η πολιτική λοιπόν συνεργασία κρίνεται επικίνδυνη και απορρίπτεται από το Σύμφωνο Βαρσοβίας. Είναι όμως πολύτιμη για την Ελλάδα και τα ουσιαστικά εθνικά μας συμφέροντα, ενώ θα συμβάλει, αν πραγματοποιηθεί στη σταθεροποίηση της ύφεσης στο χώρο, και στην απαρχή —κατά τη σύλληψη Παπανδρέου— μιας χειραφέτησης των βαλκανικών χωρών από τις υπερδυνάμεις που τις κηδεμονεύουν.

Όμως, η συντριπτική πλειοψηφία των κομματικών μελών, δεν προσέχει φυσικά αυτές τις «λεπτομέρειες». Οι λίγοι που τις προσέχουν και τις καταλαβαίνουν σιωπούν διότι είναι μέσα στο «παιχνίδι» ή έστω δεν θεωρούν τέτοια θέματα το «κύριο μέτωπο». Έτσι το επίπεδο του προσυνεδριακού διαλόγου είναι απaráδεκτα χαμηλό απ' ό,τι φαίνεται τουλάχιστον στις μέχρι σήμερα τοποθετήσεις.

Ελάχιστες είναι οι παρεμβάσεις σε θέματα ουσίας, θέματα δηλαδή που θίγουν προβλήματα στρατηγικής και κομματικής φυσιογνωμίας. Οι περισσότερες παρεμβάσεις διακρίνονται από τη κλασική και κλισιαρισμένη κομματική γλώσσα «θετικής κριτικής».

Η «θετική κριτική» συνίσταται στην καταρχήν και —εκτός συζητήσεως— συμφωνία ότι το κόμμα πάει καλά και έχει λυμένα τα θεμελιακά του προβλήματα «αλλά»... Αυτό το «αλλά», που είτε είναι θέμα κομματικής διαπαιδαγώγησης είτε θέμα σχέσεων μέσα στις ΚΟΒ, είτε θέμα ευθυνών επιμέρους τομέων της καθοδήγησης, είτε θέμα λαθεμένης πολιτικής σε ολόκληρους χώρους δουλειάς, καταγράφεται πολλές φορές έντονα και χωρίς «μασημένα» λόγια. Αλλά το κοινό γνώρισμα όλων αυτών των παρεμβάσεων είναι η έλλειψη θεμελίωσης της κριτικής σε συνολικά διαφορετική λογική.

Υπάρχει δηλαδή το κλασικό γνώρισμα της «επιτρεπτής διαφωνίας» και μάλιστα της επιθυμητής και ενθαρρυνόμενης. Διότι όλοι γνωρίζουμε πως η ηγεσία ενθουσιάζεται όταν επικρίνουν έντονα τα επιμέρους, που επιδέχονται «βελτίωση», και πλειοδοτούν σταθερά στο όλο, που εξασφαλίζει την αναπαρά-

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ....

ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΚΕΝΟΠΟΛΗ ΑΔΙΝΑ

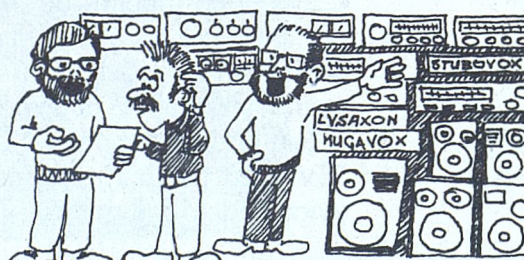

ΕΣΑΦΡΕΙΑ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑ
ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΓΑΖΙ
ΠΟΥ ΠΟΥΛΑ ΣΤΕΡΕΟ-
ΦΩΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

Ι ΔΑΥ
ΑΝΙΚΤΕ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ
ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΡ' ΟΝΟ ΠΟΥ ΠΟΛΙΟΡΚΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΕΥΡΩΒΑΙΟΝΣ ΑΥ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΑΣΗΣ ΚΡΑΤΗΣΕ ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΗΝ
ΠΟΡΤΑ.....

...ώστε να
εξακολουθήσει
να εξυπηρετεί
τας ιδιοτελείς
μέ την ίδια
δυσέπεια και
φυσική διάθεση
όπως και παλιά

Ένας Φυσικός-Ηλεκτρονικός και
Ένας Ηλεκτρολόγος-Ηλεκτρονικός
είς περιμένουν για να διαλέξετε
μαζί το καλύτερο ΣΤΕΡΕΟ και τα
λεφτά σας να πιάνουν τόπο

STUDIO HI FI ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΑΘΗΝΑ 706
ΤΗΛ 3602697 - 3627858

ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ ΣΤΕΡΕΟ ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΑ ΕΛΕΓΕ -

γωγή της.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα, κάποιες παρεμβάσεις που θέτουν θέμα εσωκομματικής δημοκρατίας και που φανερώσουν μια διαφορετική σύλληψη του κόμματος ακούγονται μοναχικές, και πάντως «χάνονται» κάτω από τον όγκο των «θετικών» υποδείξεων για το τι χρώμα πρέπει να έχουν οι «μπορντούρες» των άρθρων στο «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ» κτλ.

Πάντως φαίνεται, ότι το Συνέδριο τελείται σε ένα είδος ιδεολογικής και πολιτικής σύγχυσης. Η καταρχήν σύγχυση είναι περί την ακριβή σχέση του σταδίου της «Δημοκρατίας του Λαού» που ανακάλυψε το 10ο Συνέδριο, και του σταδίου της «πραγματικής αλλαγής» που κυφορεί το 11ο. Αν μάλιστα τοποθετηθεί και το ακανθώδες ερώτημα της σχέσης της «Δημοκρατίας του Λαού» με το σοσιαλισμό, τότε τα προβλήματα πολλαπλασιάζονται και οξύνονται επικίνδυνα για το λογικό οικοδόμημα των «θέσεων».

Το δεύτερο πρόβλημα —πιο συγκεκριμένο— αφορά την τακτική προς το ΠΑΣΟΚ, επιλογή που συνδέεται βέβαια και με τα προηγούμενα. Είναι και το μόνο σημείο όπου έχουν εμφανιστεί δυο «τάσεις» που απηχούν προφανώς και μια «διάσταση κορυφής». Απ' τη μια μεριά η άποψη που θέλει μια σύμπλευση με το ΠΑΣΟΚ, την άσκηση θετικής ενωτικής πολιτικής προς αυτό, τη διατήρηση της δυνατότητας συμμαχίας ακόμα και συμμετοχής στην κυβέρνηση υπό ορισμένους όρους κτλ. Αυτή η άποψη εκτιμά πως το ΚΚΕ πρέπει θετικά να αναδεικνύει το «αυτόνομο» πρόσωπό του χωρίς να συγκρούεται «εφ' όλης της ύλης» με το ΠΑΣΟΚ. Της άποψης αυτής κύριος φορέας εμφανίζεται ο κ. Φλωράκης.

Η άλλη πλευρά τώρα, που κύριος εκπρόσωπός της φέρεται ο κ. Τσολάκης, εκφράζει ένα ιδιόρρυθμο κομματικό πατριωτισμό, με κύριο χαρακτηριστικό το αίτημα της ολόπλευρης ρήξης με το ΠΑΣΟΚ που είναι «μικροαστικός φορέας» και «αντικειμενικά» φορέας των συμφερόντων του μεγάλου κεφαλαίου και του ιμπεριαλισμού. Λέγεται ότι η άποψη αυτή έχει και επιφυλάξεις για τη χρησιμοποίηση του όρου «πραγματική αλλαγή» διότι «δημιουργεί σύγχυση» και «κευνοεί το ΠΑΣΟΚ». Επιθυμία αυτής της πτέρυγας είναι το ΚΚΕ να δώσει τις μάχες του με τα λάβαρα «του σοσιαλισμού και του κομμουνισμού», «αυτά που εμπνέουν το ελληνικό κομμουνιστικό κίνημα», και όχι να συμβάλλει και το ΚΚΕ στη «θολούρα» των ποικιλώνων «αλλαγών».

Το πιο πιθανό βέβαια είναι ότι το Συνέδριο θα κινηθεί στη «χρυσή τομή» του κέντρου, διότι άλλωστε επικράτηση της

δεύτερης άποψης, αφενός θα έθετε έμμεσα —αλλά σαφώς— θέμα ηγεσίας, αφετέρου θα δυσκόλευε τους όποιους ελιγμούς του ΚΚΕ, που θα μεταβαλόταν αυτόματα σε μια τεράστια αριστεριστική οργάνωση. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, ότι όσα κείμενα συμβάλλουν σ' αυτή την κατεύθυνση θυμίζουν έντονα τη γλώσσα μερξιστολενινιστικών γκρουπούσκουλων που τώρα έχουν διαλυθεί αλλά φαίνεται να αναγεννώνται στο μυαλό ορισμένων στελεχών του ΚΚΕ.

Άλλωστε το παράδοξο είναι ότι τη γραμμή «ρήξης» προς το ΠΑΣΟΚ την εκφράζει η πιο αμιγής φιλοσοβιετική πτέρυγα (κ. Τσολάκης) την ίδια ώρα, που μετά την επίσκεψη Παπανδρέου στη Μόσχα και την προσεχή του Τιχόνοφ στην Αθήνα, αναμένεται βελτίωση των ελληνοσοβιετικών σχέσεων.

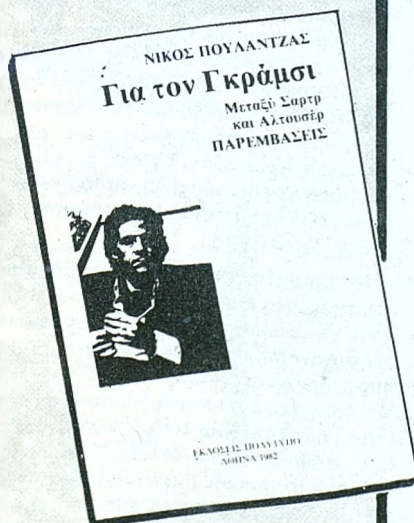
Αλλά φυσικά όλα αυτά τα θέματα είναι εκτός προσυνεδριακού διαλόγου και της καθημερινής προβληματικής του κόμματος. Ίσως πάντως, για να υποκινήσει κάποια εντονότερη συμμετοχή το ΠΓ ίδρυσε «Κέντρο Προσυνεδριακής Συζήτησης» (γωνία Παν/μίου και Θεμιστοκλέους), όπου κατά τον «Ρ» «ο κόσμος που περνάει ενημερώνεται για τις "θέσεις" συζητάει με τους συντρόφους, διατυπώνει γνώμες, σκέψεις και προτάσεις».

Πρόκειται πάντως για μια εξαιρετικά πρωτότυπη πρακτική, που μετατρέπει την προσυνεδριακή συζήτηση σε ένα είδος γενικευμένων δημόσιων σχέσεων του κόμματος με το λαό, μια και βέβαια κανείς δεν μπορεί σοβαρά να υποστηρίξει ότι όλα αυτά συνδέονται με οποιαδήποτε από τις γνωστές μεθόδους επικοινωνίας με τις «μάζες»...

Σ' αυτό το κλίμα λοιπόν συντελούνται τα τελικά βήματα προς το Συνέδριο. Διάφοροι διαφωνούντες εντός και εκτός του κόμματος βλέπουν για άλλη μια φορά την κομματική ζωή να την καθορίζουν οι «δυνάμεις αδράνειας» της κομματικής κανονικότητας και όχι οι δυνάμεις δράσης των πρωτοπόρων τμημάτων της εργατικής τάξης και των συμμαχών της.

Η εκλογή των αντιπροσώπων θα γίνει καθ' υπόδειξη, οι αποφάσεις θα ληφθούν με αμοιβαίους συμβιβασμούς κορυφής, οι συμβιβασμοί θα εκφραστούν και στο μερίδιο θέσεων και επιρροής στα καθοδηγητικά όργανα. Κάποιοι θα αποσυρθούν και θα ανακηρυχθούν «βετεράνοι» κάποιοι καινούριοι θα τους αναπληρώσουν, υλοποιώντας έτσι την «ανανέωση» του κόμματος.

Το κόμμα όμως θα μείνει το ίδιο. Αυτό μερικοί το θεωρούν αποφασιστικό πλεονέκτημά του. Μπορεί να είναι όμως και το κύριο —και θανάσιμο— μειονέκτημά του... □

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ»

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Για τον Γκράμσι

Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ — ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Μία σύνοψη των αναζητήσεων και της προβληματικής του ΝΙΚΟΥ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑ στο μαρξισμό, τη σύγχρονη φιλοσοφία, τη θεωρία του κράτους και τον ευρωκομμουνισμό. Τα περιεχόμενα του βιβλίου:

Πορεία προς έναν προβληματικό ευρωκομμουνισμό • Γκράμσι: Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ - Προλεγόμενα στη μελέτη για την ηγεμονία στο Κράτος • Το Κράτος του κεφαλαίου • Για το πρόβλημα της εξουσίας • Η κρίση των πολιτικών κομμάτων

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 • τηλ. 72.29.237—72.32.819

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Ο 16ος τόμος του ANTI
Α' εξάμηνο 1982
(τεύχη 196 - 208)

αντί

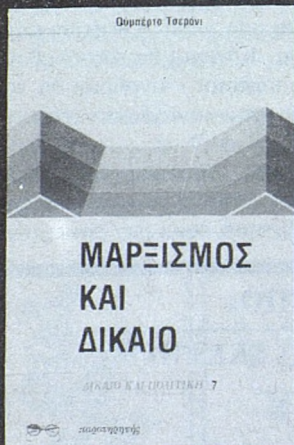
1982 α'

παρτηρητης

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Τό έκδοτικό γεγονός
της χρονιάς

"Ένα κλασικό έργο
στή διεθνή
Βιβλιογραφία

Μεταφρασμένο σέ 15
γλώσσες

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ "ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ" ΤΗΛ 264 958
ΑΘΗΝΑ ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΛ 3610589

ΚΚΕ εσ.: Μετά την «τρίκα» τι;

του Α.Δ. Ψάλτη

Η εκλογή τριμελούς γραμματείας στο ΚΚΕ εσ. (Γ. Μπανιάς, γραμματέας, Λ. Κύρκος και Π. Κουναλάκης) από την τελευταία ΚΕ, πέντε μόλις μήνες μετά το συνέδριο, δείχνει ότι η πολύπλευρη και παρατεινόμενη κρίση, πριν και μετά τις εκλογές, δεν ξεπεράσθηκε. Αντίθετα εκφράζεται η εκτίμηση ότι θα έχει συνέχεια, που ενδεχομένως να παίξει καθοριστικό ρόλο στο εγχείρημα της «ανανέωσης» του κομμουνιστικού κινήματος, με συνολικότερες επιπτώσεις και ανακατατάξεις στο χώρο της Αριστεράς, σε σχέση με τη μέχρι τώρα διαμορφωμένη κατάσταση.

Στην ΚΕ επανήλθε η πρόταση για ηγετικό «δίδυμο» (Πρόεδρος Λ. Κύρκος, Γραμματέας Γ. Μπανιάς), παρά την απόφαση —στην πρώτη μετά το συνέδριο συνεδρίαση— να συζητηθεί το Γενάρη. Οι υποστηρικτές αυτής της πρότασης, υποστήριξαν και την συνολική άποψη, που εισηγήθηκε ο Λ. Κύρκος στην ΚΕ για την πορεία του κόμματος. Ορισμένα στελέχη μάλιστα, που συμφωνούν με την άποψη Κύρκου επανέφεραν θέσεις, που είχαν υποστηρίξει παλιότερα, όπως π.χ. ο Σ. Βαλντέν, για τη θέση του ΚΚΕ εσ. σε σχέση με το ΚΚΕ, που στο προηγούμενο συνέδριο του κόμματος είχε απορριφθεί. Μπήκε μάλιστα και θέμα να συζητηθεί η πρόταση για το «δίδυμο» από τις οργανώσεις του κόμματος, πράγμα που θα οδηγούσε ουσιαστικά σε διαδικασίες έκτακτου συνεδρίου.

Στη σχετική συζήτηση στην ΚΕ, υπήρξε διαφωνία του γραμματέα του κόμματος με το Λ. Κύρκο. Η πρόταση του τελευταίου τελικά, σύμφωνα με πληροφορίες του ANTI, συγκέντρωσε περίπου 20 ψήφους. Στελέχη του ΚΚΕ εσ. υποστηρίζουν, ότι τυχόν υιοθέτηση των προτάσεων Κύρκου θα οδηγούσε σε μαζικές αποχωρήσεις από το Κόμμα και το Ρήγα. Συνδυάζουν έτσι την υποχώρηση του Λ. Κύρκου από τις αρχικές του προτάσεις και την αποδοχή από μέρους του να συμμετάσχει στο Εκτελεστικό Γραφείο και την «τριάδα», με την αντίθεση των οργανώσεων, αλλά και με τη στάση του γραμματέα Γ. Μπανιά απέναντι στις θέσεις που υποστηρίζει, για την πορεία του ΚΚΕ εσ. μέχρι τώρα και τις απόψεις του για τη μελλοντική, ο Λ. Κύρκος.

Και η πρόταση για τριμελή γραμματεία όμως, δεν αποφασίσθηκε ομόφωνα. Περίπου 15 μέλη της ΚΕ, οι οποίοι διατυπώνουν μια κριτική «από τα αριστερά» για την πορεία του ΚΚΕ εσ., δεν ψήφισαν υπέρ της πρότασης, που θεωρείται ότι εκφράζει μια συμβιβαστική λύση, των διστάμενων απόψεων που υπάρχουν στην ΚΕ. Οι ίδιοι διαφωνούν, όπως φάνηκε και στο συνέδριο, με τις απόψεις Κύρκου και επισημαίνουν επιπλέον τώρα τις αντιφάσεις στις εκτιμήσεις του Λ. Κύρκου. Ενώ δηλαδή εκτιμά ότι το κόμμα «δεν πάει καλά» εισηγείται να ακολουθήσει πάλι «την

ίδια πολιτική, που το οδήγησε στο 1,5%» των τελευταίων βουλευτικών εκλογών. Από την άλλη πλευρά, ούτε η τακτική του ΚΚΕ εσ. για τις δημοτικές, απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα υποστηρίζουν ορισμένα στελέχη.

Μόνο εσωτερική υπόθεση;

Πρέπει να επισημανθεί πάντως ότι άσχετα από την «μέση λύση» που πάλι προκρίθηκε, το ΚΚΕ εσ. έχει μπει ήδη στην τελική πορεία κρίσιμων επιλογών, για το μέλλον και τη θέση του στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας. Το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών, η ισχυροποίηση και επικράτηση του ΚΚΕ, στη διαμάχη ΚΚΕ-ΚΚΕ εσ., είναι οι «από τα έξω» ορατές συνιστώσες, που επιβάλλουν στο κόμμα αυτό, την πρόκριση κάποιων, αλλά συγκεκριμένων, επιλογών.

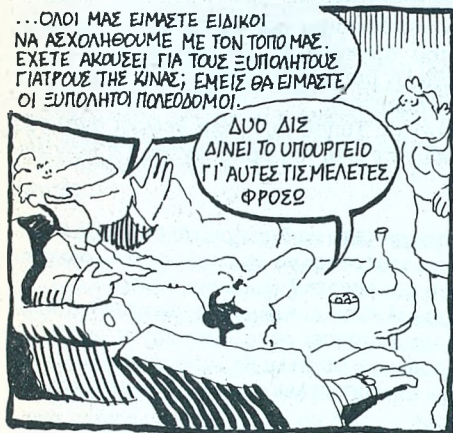
Η νέα πολιτική κατάσταση, που δημιουργήθηκε η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση και η ανάγκη, πλέον, χάραξης ευρύτερων στρατηγικών επιλογών, που να μην μετατρέπουν το ΚΚΕ εσ. σε «ουρά» του ΠΑΣΟΚ, ούτε «εκφωνητή» της ανανέωσης και «διορθωτή των λαθών» του ΚΚΕ, που επισημαίνουν αρκετά στελέχη του, ως αναγκαίους όρους, για να έχει το ΚΚΕ εσ. αυτόνομη παρουσία, δημιουργούν νέους συσχετισμούς στο εσωτερικό του. Η αίσθηση πάλι, που έχει σημαντικός αριθμός στελεχών ότι «το κόμμα διαλύεται» δημιουργεί μια κατάσταση στην οποία καμία πρόταση δεν πείθει, ούτε είναι ικανή να παίξει ρόλο καταλύτη στη σημερινή κρίση. Αρκετά μέλη εύχονται έτσι να δοθεί ένα τέλος σ' αυτή την ιστορία...

Οι εξελίξεις πάντως στο ΚΚΕ εσ. από την άποψη της διάταξης, διαμόρφωσης και του ρόλου των πολιτικών δυνάμεων στην Ελλάδα δεν αφορούν στενά μόνο αυτό το κόμμα. Έχουν να κάνουν με χειρισμούς του ΠΑΣΟΚ, αλλά και του ΚΚΕ. Η τελική, δηλαδή, έκβαση της κρίσης στο ΚΚΕ εσ. μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα και ορισμένες ανακατατάξεις στους πολιτικούς σχηματισμούς της παραδοσιακής Αριστεράς. Ενδέχεται όμως να έχει και ρόλο στη διαμόρφωση τάσεων στον ευρύτερο χώρο της σοσιαλιστικής και κομμουνιστικής Αριστεράς.

Με δεδομένη τη σημερινή κατάσταση, η απάντηση στο ερώτημα, αν μπορεί το κόμμα αυτό να ξεπεράσει την τωρινή κρίση και να έχει αυτόνομη παρουσία και πολιτική παρέμβαση, δεν είναι εύκολη. Αυτό, όμως, που από πολλούς αποτελεί κοινή διαπίστωση είναι ότι αυτό δεν εξαρτάται από την προσπάθεια να ξεπεραστούν τώρα ορισμένα προβλήματα και μετά βλέπουμε. Γιατί, όσο «κακή» και αν είναι η εκτίμηση ότι, «η αντίστροφη πορεία για το ΚΚΕ εσ. έχει αρχίσει», δεν απέχει πολύ από την πραγματική κατάσταση...

Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ

του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

23.11.82
ΙΩΑΝΝΟΥ

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ

Όπως είχαμε ανακοινώσει στο τεύχος 217, αρχίζουμε σήμερα τη δημοσίευση απόψεων σχετικά με την ανάθεση των πολεοδομικών μελετών για τις περισσότερες πόλεις και οικισμούς της Ελλάδας, που εξάγγειλε το ΥΧΟΠ στις αρχές του Οκτώβρη 1982.

Σ' αυτό το πρώτο τεύχος θέλαμε να παρουσιάσουμε όχι μόνο τις απόψεις των φορέων των τεχνικών και επώνυμα άρθρα, αλλά και αυτές του Υπουργού Χωροταξίας. Δυστυχώς, για λόγους χρονικών περιορισμών του, αναβλήθηκε σχετική συνέντευξή του, που επρόκειτο να γίνει την προηγούμενη βδομάδα.

Ελπίζουμε να την έχουμε στο επόμενο τεύχος.

Προς το παρόν, καλύπτουμε στοιχειωδώς το κενό, δημοσιεύοντας το μήνυμά του προς τους τεχνικούς.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

«ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ 1982-1984»
Μήνυμα στους Τεχνικούς και Επιστήμονες της Χώρας
του ΑΝΤΩΝΗ ΤΡΙΤΣΗ

Υπουργού Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος
με την ευκαιρία της έναρξης της επιχείρησης
«Πολεοδομική Ανασυγκρότηση 1982-84»

Αρχίζουμε την επιχείρηση «Πολεοδομική Ανασυγκρότηση 1982-1984» —τον πολεοδομικό σχεδιασμό όλων των πόλεων και κομμοπόλεων της χώρας— με εμπιστοσύνη στις τεχνικές και επιστημονικές δυνάμεις του τόπου και πάνω απ' όλα με πίστη στη συμμετοχική διαχείριση της πολιτείας, που καθημερινά κατακτιέται από τις λαϊκές δυνάμεις στο δρόμο της μεγάλης κοινωνικής αλλαγής.

Έχουμε πλήρη συναίσθηση του μεγέθους και των δυσκολιών της επιχείρησης. Δεν έχουμε όμως άλλες επιλογές μπροστά μας. Η θλιβερή κατάσταση των πόλεών μας, με την αυθαίρετη δόμηση, την καθημερινή καταστροφή κάθε ίχνους ιστορικής και πολιτιστικής συνέχειας, την αισθητική κρίση, την υποβάθμιση της κατοικίας και της ποιότητας ζωής γενικώτερα, αλλά προπάντων η καταδίκη του εργαζόμενου στο κυνήγημα του «αγροτεμάχιου» για να χτίσει το σπίτι του— «αυθαίρετο»— όλα αυτά συμπτώματα ενός προγραμματισμένου καθεστώτος υποανάπτυξης της ελληνικής επαρχίας και εκμετάλλευσής του εργαζόμενου των πόλεων, δεν επέτρεψαν άλλες επιλογές οικιστικής πολιτικής. Επέβαλαν την ανάληψη της μεγάλης αυτής σταυροφορίας για την οικιστική ανασυγκρότηση του τόπου, που ξεπερνά τα συνηθισμένα πλαίσια του «Σχεδίου Πόλεως» ή του «Ρυθμιστικού Σχεδίου».

Η άσκηση πολιτικής γης και δυναμικής στεγαστικής πολιτικής σε επίπεδο πόλης, η προστασία των αιγιάων και της γης κοινωνικής ιδιοκτησίας, η δημιουργία κτηματολογίου κάθε πόλης, η εξασφάλιση του αναγκαίου χώρου για τη σωστή ανάπτυξη της βιοτεχνίας, της βιομηχανίας και των κοινωνικών λειτουργιών, η αμυντική προστασία των πόλεων από θεομηνίες και ακόμη ο σωστός ανθρωπογεωγραφικός σχεδιασμός των βαθμίδων της τοπικής αυτοδιοίκησης —ανάδιάρθρωση της διοικητικής διαίρεσης της χώρας— αποτελούν οργανικά κομμάτια της πολεοδομικής επιχείρησης που αρχίζει και που γίνεται στο πλαίσιο του γενικότερου προγράμματος περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

Η επιχείρηση «πολεοδομική ανασυγκρότηση 1982-1984» από τη φύση και την κλίμακά της αποτελεί για τον Έλληνα Τεχνικό και Επιστήμονα ιστορική πρόκληση.

Θα απαιτήσει τις νέες αξίες και τους νέους τρόπους παραγωγικής οργάνωσης, που επιβάλλει η διαδικασία του κοινωνικού μετασχηματισμού που έχει αρχίσει με την πρώτη σοσιαλιστική κυβέρνηση της χώρας.

Θα απαιτήσει σεβασμό στη λαϊκή εντολή της συνέλευσης της γειτονιάς, της πόλης, του χωριού, του συνεταιρισμού.

Θα απαιτήσει αγάπη για τον τόπο και τις ιστορικές του μνήμες.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ
27 Σεπτεμβρίου 1982

Η ελληνική

ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ του Οκτώβρη το ΥΧΟΠ, με το ηχηρό και στρατιωτικό «Επιχείρηση Πολεοδομική Ανασυγκρότηση 1982-1984», ανακοίνωσε ότι θα διαθέσει 1,05 δις για την ανάθεση μελετών οικιστικής αναμόρφωσης —μαζί με τις απαραίτητες τοπογραφικές εργασίες— 272 πόλεων και οικισμών της χώρας, 50 δήμων και κοινοτήτων της Αττικής και 25 της Θεσσαλονίκης.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ από εκείνα τα ζητήματα που συνήθως κρίνουμε ως «κατ' αρχήν θετικά ανοίγματα», όπου «θα στηρίξουμε την κυβέρνηση» υπό προϋποθέσεις;

Όμως όταν:

- ένα τόσο οξύμενο πρόβλημα όσο το οικιστικό, που οι συνέπειές του έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην καθημερινότητα όλων μας, εμφανίζεται να είναι ποσοτικό,
- η όλη σύλληψη της «επιχείρησης» μας επιτρέπει να προβλέψουμε αποτελέσματα που δύσκολα θα μπορούσαν να καταταγούν στον τομέα των θετικών μεταρρυθμίσεων —για να μη μιλήσουμε για σοσιαλιστική προοπτική,
- ο λεγόμενος προοδευτικός Τύπος συνήθως θεωρεί ανάλογα θέματα περιθωριακά ή και τεχνικά, παραβλέποντας τις κοινωνικές τους προεκτάσεις,

ΘΕΩΡΟΥΜΕ ότι είναι απαραίτητο να διατηρείται συνεχής και ανοιχτός διάλογος, που θα επιτρέπει να αποκαλυφθούν όλες οι πτυχές αυτού του καιρίου και λίγο συζητημένου τομέα.

ΠΕΡΑ ΑΠΟ αυτό, η αποκάλυψη ορισμένων μηχανισμών που επιστρατεύτηκαν μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση αντίστοιχων κυβερνητικών χειρισμών και σε άλλα θέματα, χειρισμών που η χρήση τους δυστυχώς δεν αποτελεί μόνον προνόμιο του Υπουργού Χωροταξίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ας σχολιάσουμε τον αιφνιδιασμό, τη σπουδή που αντανακλούν αυτές οι αναθέσεις. Εξαγγέλλθηκαν όχι μόνο πριν από την ολοκλήρωση του θεσμικού, οργανωτικού και ερευνητικού υποβάθρου που προϋποθέτουν, αλλά προτού ακόμη συζητηθεί στη Βουλή έστω ο «μεταβατικός» οικιστικός νόμος, στον οποίον θα στηρίζονται. Ούτε βέβαια συνδέθηκε η «επιχείρηση» με ένα πλαίσιο όποιων χωροταξικών κατευθύνσεων, αφού το πενταετές πρόγραμμα δεν έχει ολοκληρωθεί, ούτε καν σε επίπεδο στόχων. Ήταν προεκλογική σπουδή; Μια χειρονομία προς τους δήμους; Προς τους άνεργους τεχνικούς; Ήταν τρόπος ισχυροποίησης της θέσης του Υπουργού ΧΟΠ απέναντι σε μελλοντικές «αναδομήσεις»;

ΣΑΦΩΣ κάποια σχέση πρέπει να έχει η «επιχείρηση» με όλα αυτά τα προηγούμενα, αν κρίνουμε από τη ρητορική της ανακοίνωσής της. Με οδηγό αυτή τη ρητορική θα θίξουμε εδώ ορισμένα σημεία, που εύκολα θα μπορούσαν να θεωρηθούν «θετικά» στον προοδευτικό χώρο, αλλά που λειτουργούν σαφώς αρνητικά και αποδιοργανωτικά.

Η «σταυροφορία για την οικιστική ανασυγκρότηση του τόπου»

ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ λοιπόν μπροστά σε μια τεράστια κλίμακα: «σταυροφορία» που «θα απαιτήσει τις νέες αξίες και τους νέους τρόπους παραγωγικής οργάνωσης που επιβάλλει η διαδικασία του κοινωνικού μετασχηματισμού», για να σταματήσουν τα «συμπτώματα ενός προγραμματισμένου καθεστώτος υποανάπτυξης της ελληνικής επαρχίας και εκμετάλλευσής του εργαζόμενου των πόλεων»*.

ΑΛΛ' ΑΣ μη γελιόμαστε. Ο μαρασμός της ελληνικής επαρχίας δεν προέρχεται από την έλλειψη πολεοδομικών σχεδίων. Ούτε,

* Όλες οι αναφορές είναι από το μήνυμα του Υπουργού ΧΟΠ προς τους τεχνικούς και επιστήμονες της χώρας. Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ, 1226α.

πολεοδομία στο σφυρί

των Ράνιας Κλουτσινιώτη, Λίλας Λεοντίδου, Τούλας Σιετή

βέβαια, οφείλεται σ' αυτήν η εκμετάλλευση των εργαζομένων των πόλεων. Σχέδια εκπονήθηκαν αρκετά, αλλά οι οικιστικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις που πρότειναν δεν άρχισαν ποτέ ούτε να μελετούνται πιο συστηματικά, ούτε, βέβαια, να υλοποιούνται. Ακόμα κι αν εφαρμόζονταν, δεν σημαίνει ότι η επέμβαση στον τομέα της συλλογικής κατανάλωσης θα αναπτύξει την ύπαιθρο χωρίς την επέμβαση στον τομέα της παραγωγής και χωρίς την κατεύθυνση προς αυτόν αναπτυξιακών πόρων. Τέτοιες διαδικασίες προγραμματίζονται συνήθως από πρόγραμμα περιφερειακής ανάπτυξης χωροταξικά εξειδικευμένο, που εδώ, ακούμε, θα γίνει εκ των υστέρων. Όμως τίποτα δεν εγγυάται ότι οι σημερινές επιλογές για επεκτάσεις και χωροθετήσεις θα συμβιβάζονται με τους αυριανούς στόχους αναδιάρθρωσης και οικονομικής ανάπτυξης των ελληνικών οικισμών. Η οικιστική ανάπτυξη θα έχει πια πάρει το δικό της δρόμο.

ΑΣ ΞΕΧΑΣΟΥΜΕ λοιπόν, για άλλη μια φορά, την «ανασυγκρότηση», που εξαγγέλεται. Κι ας εξετάσουμε εάν και κατά πόσο η «επιχείρηση» επιτρέπει αισιοδοξία όσον αφορά στην αντιμετώπιση άμεσων προβλημάτων, στο νοικοκύρεμα της υπάρχουσας κατάστασης των πόλεων και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής σε αυτές.

Η ΕΠΙΛΟΓΗ των οικισμών που περιλήφθηκαν στο πρόγραμμα βασίστηκε σε επιτόπια έρευνα από υπαλλήλους του ΥΧΟΠ, που ολοκληρώθηκε σε 40 μέρες. Κριτήρια για τον κατάλογο των πόλεων και το ύψος των αμοιβών των μελετών έγιναν, έτσι, ο πληθυσμός και η έκταση εκτός σχεδίου, καθώς και κάποιες θέσεις των ΟΤΑ για την αξιοποίησή της. Σε τελευταία ανάλυση, η προσωπικότητα του δήμαρχου, η αξιολόγηση από αυτόν των προβλημάτων, η δυνατότητά του να πιέσει τον αντίστοιχο υπάλληλο, ή ακόμη και τον Υπουργό, αντικατέστησε τη συστηματική συγκριτική κοινωνικοοικονομική μελέτη. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τον Ιούνιο που πρωτοεξαγγέλθηκε, το πρόγραμμα περιλάμβανε 61 πόλεις, που σε διάστημα τεσσάρων μηνών κατέληξαν να είναι 272.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΝΤΑΙ έτσι ομοιόμορφα και δίχως ιεράρχηση πόλεις μεγάλες και μικρές, αναπτυσσόμενες και στάσιμες, αγροτικές και βιομηχανικές, παραλιακές και ορεινές, πλούσιες και φτωχές. Οι επιλογές δεν φαίνεται να έγιναν με κριτήριο την κοινωνική ανισοκατανομή, ή κάποιους στόχους ανάπτυξης κατά τομέα ή ειδικό πρόγραμμα. Τέτοια αντιμετώπιση θα απαιτούσε άλλου είδους μελέτες, ίσως δύσκολες, ίσως και ανεξέλεγκτες από τον Υπουργό ΧΟΠ —ειδικού χαρακτήρα μελέτες για οικιστικές παραμέτρους παραγωγικής ανασυγκρότησης, για προγράμματα παροχής υποδομής και κατοικίας, για την εφικτότητα θεσμικών μεταρρυθμίσεων. Θα απαιτούσε συνεργασία με άλλα Υπουργεία, το ΚΕΠΕ, τη ΔΕΠΟΣ, το ΕΚΚΕ, και ποιός ξέρει με ποιόν άλλο φορέα εκτός ΥΧΟΠ. Θα απαιτούσε, τέλος πάντων, μια αντιμετώπιση πολυδιάστατη, χρονοβόρα. Και δεν έχουμε τώρα καιρό για τέτοια.

ΚΑΤΑΦΕΥΓΟΥΜΕ επομένως στην πάγια επιλογή της Δεξιάς. Μεταθέτουμε δηλαδή σε αόριστο χρόνο το ρεαλισμό και την εξειδίκευση των στόχων —την υλοποίηση— και ξανακαθόμαστε να σχεδιάσουμε. Ναι, αλλά' αυτό δεν αποτελεί οικιστική μεταρρύθμιση. Αποτελεί παγίωση μιας γνωστής μας διαδικασίας.

Η ΥΠΟΘΕΣΗ εμπεριέχει βέβαια πολιτικές επιλογές κρίσιμες, σημεία για μελέτη, για τα οποία η συζήτηση μένει ακόμα ανοιχτή. Για παράδειγμα, η απόφαση του Υπουργού ΧΟΠ για διατήρηση του πληθυσμού στους περισσότερους οικισμούς της χώρας, εντάσσεται στο δράμα του ρομαντικού λαϊκισμού του ΠΑΣΟΚ, αλλά ίσως όχι της Κυβέρνησης, αφού τον ίδιο καιρό τονίζονται θέσεις άλλων υπουργών για παραγωγικότητα, φανερά αντιφατικές με την επιδότηση μικρών οικισμών. Η υπαρξη ακριβώς αυτών των αντιφάσεων επιβεβαιώνει ότι οι επί μέρους αποφάσεις δεν

στηρίζονται σε αναπτυξιακή πολιτική με σαφείς στόχους, που βέβαια θα είχαν ευρύτερα συζητηθεί. Πράγμα που θα έδινε και στο σύνθημα της αποκέντρωσης και στο χαρακτήρα της συγκεκριμένου περιεχόμενο.

ΕΚΤΟΣ ΟΜΩΣ από τη χωροταξική πλευρά του ζητήματος που έτσι αγνοήθηκε, απορρίφθηκε συγχρόνως και η ιδέα της χρονικής κλιμάκωσης των αναθέσεων, μετά από αξιολόγηση, ή της δοκιμαστικής εφαρμογής σε μερικές πόλεις.

ΑΛΛΑ ΠΕΡΑ από τα παραπάνω, δεν σκέφθηκε κανείς ότι η επιλογή, παρακολούθηση, παραλαβή και πληρωμή αυτής της πληθώρας μελετών ξεπερνά τις δυνατότητες του ΥΧΟΠ; Οι υπάλληλοί του ήδη είχαν δοκιμασθεί σκληρά με την ταυτόχρονη παρακολούθηση 9 μελετών για την Αθήνα. Κι αφήνουμε βέβαια κατά μέρος τη δυνατότητα αυτού του οργανισμού να δώσει κατευθύνσεις στους μελετητές ως επιτελικό όργανο. Άραγε θα διευρυνθεί; Πώς θα επιβλεφθούν και θα κατευθυνθούν τα κοινωνικά και οικονομικά προγράμματα κατοικίας που η ρητορική του ΥΧΟΠ και του «μεταβατικού» νόμου θέλει να είναι βασικά στοιχεία του σχεδίου; Μήπως με την ισχυρή ΔΕΠΟΣ, που, αφού έμεινε για καιρό στον πάγο (όπως και επί Δεξιάς), ασχολείται σήμερα με τους οικισμούς της Αλγερίας, σαν να έλυσε το ζήτημα των οικισμών στην Ελλάδα;

Η ΜΗΠΩΣ θα διεκπεραιωθούν από τους οικείους δήμους, και κοινότητες, μοναδικούς φορείς που μπορεί να εγγυηθούν για την εφαρμογή των μελετών;

Η αποκέντρωση, ο «σεβασμός στη λαϊκή εντολή της συνέλευσης της γειτονιάς, της πόλης, του χωριού, του συνεταιρισμού».

ΚΙ ΑΥΤΟ μας φέρνει στην επόμενη υποτιθέμενη θετική πρόθεση της κυβέρνησης —τη διακηρυσσόμενη «αποκέντρωση». Το ΥΧΟΠ αποφάσισε να αντιπαρέλθει προς το παρόν κάθε διαδικασία που θα εξασφάλιζε δυνατότητες ελέγχου και πρωτοβουλίας των δήμων σ' αυτή την επιχείρηση. «Η τελική επιλογή και η ανάθεση της μελέτης θα γίνει από τον Υπουργό ΧΟΠ μετά από πρόταση του Νομάρχη», λέει η προκήρυξη. Βέβαια θα εισακουσθεί η γνώμη των δήμων, όπως ήδη εισακούσθηκε κατά το στάδιο της επιλογής των πόλεων: όχι θεσμοθετημένα, καθαριστικά, παρά γιατί είναι καλός ο Υπουργός και τους ακούει.

ΓΙΑΤΙ ΑΥΤΟΣ ο αυταρχισμός; Ήδη ορισμένοι από τους προοδευτικούς δήμους της χώρας, κατά την τελευταία δεκαετία, έχουν αναθέσει, παρακολουθήσει και εγκρίνει τις μελέτες των Ρυθμιστικών Σχεδίων για τις πόλεις τους. Έχουν μάλιστα δοθεί και τοπικοί αγώνες για την τήρηση των βασικών επιλογών αυτών των Σχεδίων, που οι κυβερνήσεις της Δεξιάς ήθελαν να παρακάμψουν. Τώρα γιατί χάνεται έτσι η ευκαιρία να ενεργοποιηθούν οι ΟΤΑ στην οργάνωση και επίβλεψη των μελετών, η ευκαιρία (και οι πόροι του 1,05 δις) να δημιουργηθούν δημοτικά πολεοδομικά γραφεία; Ποιός ο λόγος της διαιώνισης της εξουσίας του Υπουργού πάνω σε ζητήματα «νοικοκυρέματος» του χώρου καθημερινής ζωής; Ως τότε η συλλογική κατανάλωση στο μικρότερο χωριό θα περνά από τα φίλτρα της κεντρικής εξουσίας; Οι τοπικές συγκρούσεις γύρω από ζητήματα του χώρου πρέπει να έχουν το κράτος διαιτητή; Τότε σε ποιόν τομέα θα πραγματοποιηθεί η αποκέντρωση; Μήπως στο σύστημα παραγωγής;

ΚΙ ΕΔΩ φυσικά διαπιστώνουμε την ασυντόνιστη λειτουργία των Υπουργείων, που κριτικάραμε επί Δεξιάς. Ενώ το Υπουργείο Εσωτερικών προωθεί θεσμούς για την ενίσχυση των Δήμων και δημιουργία δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας αυτοδιοίκησης, το Υπουργείο ΧΟΠ δεν έχει υπομονή. Προτιμά να αφήσει ανεκμετάλλευτο το κίνητρο ένταξης περιοχών στο σχέδιο, που θα μπορούσε να γίνει ισχυρός μοχλός για το ξεκίνημα μιας κινητοποίησης για την αυτονομία της τοπικής αυτοδιοίκησης.

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη πλευρά, αντί να οργανώσει σωστά το προσωπικό του για να κάνει τον επιτελικό έλεγχο των σχεδίων των δήμων

Ε. Φ. Σουμάχερ

Οδηγός καθημερινής σοφίας

«Ένα από τα συναρπαστικότερα φιλοσοφικά βιβλία στην ιστορία της πρωτοποριακής σκέψης».

Ντাইλντ Μαινλ

«Μιά συμπύκνωση ενός τεραστίου και αναζωογονητικά ανορθόδοξου συστήματος ιδεών... Τό μόνο κατάλληλο σχόλιο που σκέπτομαι είναι τούτο: Ας γίνει όπως τό λέει. Αμήν».

Άρθουρ Κάιστλερ

Ο Οδηγός καθημερινής σοφίας, προκλητικό και πρωτοποριακό βιβλίο σέ σκέψεις και προτάσεις, εκδόθηκε λίγο μετά τό θάνατο του συγγραφέα του. Ένας από τούς κριτικούς έγραψε ότι «είναι οι τελευταίες λέξεις που απευθύνει σέ μιά παραζαλισμένη ανθρωπότητα, ένα από τά λιγοστά μέλη τους που μπόρεσαν νά δούν καθαρά». Τόσο σάν προσωπική διαθήκη τού Σουμάχερ, όσο και σάν μιά έξοχα τεκμηριωμένη αναπλαισίωση τής άποψης τής ανθρωπότητας γιά τόν εαυτό τής, ο Οδηγός, αποκτά γιά τό σημερινό αναγνώστη ουσιαστική και επείγουσα σημασία. Ολόκληρο τό φιλοσοφικό σύστημα τού Σουμάχερ εκτείνεται στά τρία έργα του:

1. ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΕΙΝΑΙ ΟΜΟΡΦΟ
2. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ
3. ΟΔΗΓΟΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ 36 18 457

στα πλαίσια μακροχρόνιων στόχων, και για τη μελέτη προτύπων οικιστικής ανάπτυξης, ο Υπουργός ΧΟΠ προτιμά να το απασχολήσει με τη γραφειοκρατία και την πληθώρα μικροελέγχων ρουτίνας, που απαιτεί η παρακολούθηση των μελετών που αναθέτει.

ΟΜΩΣ ΟΛΑ τα παραπάνω παρέχουν εγγυήσεις για ένα μόνο πράγμα: ότι θα εκπονηθεί πάλι σειρά μελετών, σε πολύ μεγαλύτερη κλίμακα από συνήθως, που σε πρώτη ευκαιρία θα πολτοποιηθούν, ώστε να αντικατασταθεί από άλλη μιας και αυτές δε σέβονται τη «λαϊκή εντολή της συνέλευσης, κτλ., κτλ.».

ΤΟΤΕ λοιπόν για τί είδους αποκέντρωση μιλά ο Υπουργός; Βρέθηκε και γι' αυτό ένα σχήμα: η εντοπιότητα των μελετητών θα αποτελέσει το βασικό κριτήριο για την επιλογή τους. Επειδή όμως οι πιο έμπειροι πολεοδόμοι είναι συγκεντρωμένοι στην Αθήνα, θα διαλυθούν οι αθηναϊκές επιστημονικές ομάδες και τα συγκροτημένα γραφεία, θα εξατομικευθούν οι μελετητές, και θα δημιουργηθούν νέες ομάδες. Καθένας πια θα επιφορτισθεί με την εκπαίδευση του νέου του θιάσου (κατά προτίμηση στελεχωμένου από την επαρχία) στην άσκηση της πολεοδομίας. Εκτός από τα τραγελαφικά που δημιούργησε αυτό το αναγκαστικό «πάντρεμα», υπάρχει και το σοβαρό ζήτημα της διασποράς του επιστημονικού δυναμικού, και της κατασπατάλησης δημόσιου χρήματος για τα έξοδα συντήρησης δύο γραφείων —στην Αθήνα (γιατί βέβαια δε μπορεί να κλείσουν όλα τα γραφεία) και στην επαρχία. Πρωτότυπη και αυτή η άποψη για την αποκέντρωση. Αφού δεν θέλησε να στελεχώσει τους Δήμους ο Υπουργός ΧΟΠ βρήκε μια φόρμα αποκέντρωσης ιδιωτών μελετητών!

«... με εμπιστοσύνη στις τεχνικές και επιστημονικές δυνάμεις του τόπου»

ΑΛΛΑ και έτσι ακόμα, ούτε οι πολεοδόμοι επαρκούσαν, ούτε οι πόροι, για να ανατεθούν ταυτόχρονα οι μελέτες όλων των πόλεων. Αναζητήθηκε επομένως κάποιο σχήμα «διεύρυνσης» του επαγγέλματος, απόλυτα συμβιβαστό με την επαγγελία για καταπολέμηση της ανεργίας των μηχανικών και με την ανάγκη να κρατηθούν οι αμοιβές σε χαμηλά επίπεδα.

ΕΤΣΙ ο Υπουργός, αντί να αλλάξει το νόμο, που διέπει τις αναθέσεις μελετών δημόσιου, αποφάσισε να τον αντιπαρέλθει. Οι παρεκκλίσεις που ζητήθηκαν και που επικυρώθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο —μια και η απόφαση για την με τέτοιο τρόπο αντιμετώπιση της ανεργίας των τεχνικών δεν μπορεί παρά να είναι κοινή— είναι αυτές που αφαιρούν από τους μελετητές κάθε είδους κατοχύρωση (επαγγελματική, κώδικα αμοιβών, ενστάσεων, διαδικασίας επίλυσης διαφορών), που τους παρείχε ο νόμος 716/77. Οι αμοιβές συρρικνώθηκαν. Πολλά συγκροτημένα γραφεία διαλύθηκαν. Και πάλι δεν έφτανε το δυναμικό τους για να εξαγγελθεί ο εντυπωσιακός αριθμός της απασχόλησης 3.000 τεχνικών και 2.000 άλλων επιστημόνων.

ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΗΚΕ επομένως η καταστρατήγηση και της ουσίας του νόμου. Δόθηκε χρονικό περιθώριο σε πλήθος τεχνικών να μεταγραφούν από άλλες κατηγορίες μελετών, για τις οποίες είχαν δηλώσει μέχρι σήμερα ενδιαφέρον και αντίστοιχη εμπειρία, στην πολεοδομική. Και για όσους δεν προλάβαινε να ολοκληρωθεί η διαδικασία μεταγραφής από τη μια κατηγορία στην άλλη, αναγνωρίστηκε ακόμη και η θετική γνωμοδότηση από τη Γνωμοδοτική Επιτροπή Μελετών του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. Άλλες διευκολύνσεις δεν έχουν τουλάχιστο ανακοινωθεί επίσημα. Αρκούν τα παραπάνω για να διαπιστώσουμε ότι ενώ στο παρελθόν γινόταν πάντα προσπάθεια να αποτρέπονται προβλέψιμες παρενέργειες νέων νομοθετημάτων, διαδικασιών αναθέσεων, και θεσμικών μέτρων, εδώ έγινε ακριβώς το αντίστροφο: δημιουργήθηκε κάθε δυνατή προϋπόθεση για την ενίσχυση των παρενεργειών.

ΣΥΜΦΩΝΑ με έρευνα του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων, που έγινε τον Ιούνιο, ο αριθμός των πολεοδόμων μελετητών (που όχι σπάνια εξασκούν την πολεοδομία σαν πάρεργο μεταξύ αρχιτεκτονικών απασχολήσεων) πρέπει να υπολογίζεται σε 200 το πολύ. Αυτά για την ιστορία: για να μπορέσουμε σε λίγο καιρό να θαυμάσουμε πόσους νέους πολεοδόμους απέκτησε η χώρα μας από τον Ιούνιο μέχρι τον Οκτώβριο 1982.

ΑΣ ΑΦΗΣΟΥΜΕ όμως τις διαχρονικές συγκρίσεις. Αφού οι μελέτες απαιτούνται τουλάχιστο 700 πολεοδόμους, τί άλλο να έκα-

νε ο Υπουργός; Άλλωστε οι έμπειροι Αθηναίοι πολεοδόμοι με κέφι θα εκπαιδεύσουν σε ένα μήνα τους υπόλοιπους, και νέο αίμα θα ζωντανέψει το κλειστό αυτό επάγγελμα. Μόνο που μερικοί αμφισβάλουν για τη διδακτική τους ικανότητα... Και πολύ λιγότεροι την αμφισβητούν και έμπρακτα, βγάζοντας τα πτυχία τους στη διατίμηση. Αλλά τί φταίει ο Υπουργός αν υπάρχουν και οι κυνικοί στο επάγγελμα; Ο ίδιος, από τους πιο καλοπληρωμένους πολεοδόμους στην Ελλάδα πριν υπουργοποιηθεί, έχει απόλυτη πεποίθηση στην επιτυχία αυτής της διαδικασίας ταχύρρυθμης εκπαίδευσης.

ΑΛΛΑ η εκπαίδευση, οι συγκριτικές μελέτες, η επιστημονική κατάρτιση δεν είναι ούτε εύκολα, ούτε και διακοσμητικά. Αποτελούν εχέγγυα για την εκπλήρωση κάποιων υποχρεώσεων απέναντι στο κοινωνικό σύνολο, που τελικά πληρώνει. Καθώς η πολεοδομία δεν διδάσκεται στα Ελληνικά Πανεπιστήμια, παρά στοιχειωδώς στους Αρχιτέκτονες για δύο χρόνια, πολλοί επιστήμονες θεώρησαν απαραίτητο να μετεκπαιδευτούν, και άλλοι μόνο μετά από χρόνια ενασχόλησης με το επάγγελμα στα πλαίσια επιστημονικών ομάδων, και παράλληλης μελέτης, ονόμασαν τους εαυτούς τους πολεοδόμους. Απ' αυτούς κανείς δεν θα μας πει πως τούτα δώ είναι σοβαρά πράγματα. Η πολεοδομία δεν είναι εμπειρικό επάγγελμα. Όπως δεν είναι ούτε η ιατρική, ούτε οι οικονομικές, ούτε οι άλλες επιστήμες.

ΟΜΩΣ αφού χαρτζηλικιώνεται η πιάτσα για κανένα-δύο χρόνια, γιατί να γκρινιάζουμε; Μπορεί να καλύπτεται με μελέτες όλος ο ελληνικός χώρος, και οι πολεοδόμοι να πάψουν να δουλεύουν για την επόμενη δεκαετία. Τί πειράζει; Μπορούν εύκολα να αλλάξουν επάγγελμα —να γίνουν και πάλι αρχιτέκτονες. Όπως αυτή τη στιγμή οι συνάδελφοί τους αρχιτέκτονες σπεύδουν στη ΓΕΜ να κάνουν τα πτυχία τους πολεοδομικά. Κάτι που θυμίζει, βέβαια, τις σημαίες ευκαιρίας. Και μάλιστα τη στιγμή που, παράλληλα με την κατευθυντήρια οδηγία της ΕΟΚ για τους αρχιτέκτονες, γίνεται προσπάθεια —και από την ίδια την Κυβέρνηση— να ρυθμιστεί θεσμικά το πλαίσιο άσκησης, του επαγγέλματος στην Ελλάδα, για όλους τους κλάδους που αποφοιτούν από το Πολυτεχνείο ή τις Πολυτεχνικές Σχολές και που το πεδίο αρμοδιοτήτων τους επικαλύπτεται. Και αυτό για να μην πληρώνουν πάντοτε και συνεχώς οι χρήστες, είτε αυτοί είναι κάτοικοι διαμερισμάτων, είτε κάτοικοι πόλεων.

ΑΛΛΑ ας σοβαρευτούμε. Σίγουρα είναι λίγοι οι πολεοδόμοι και σίγουρα ο κύκλος τους πρέπει να διευρυνθεί. Η άθλια κατάσταση στην οποία βρίσκεται όλη η χώρα, οι πόλεις και οι οικισμοί της το υπαγορεύουν. Δεν διευρύνεται όμως έτσι ένα επάγγελμα, ούτε, φυσικά, σοβαρεύεται. Αντίθετα, η «επιχείρηση» μηδενίζει τα κίνητρα μιας ολόκληρης γενιάς για μελλοντικό επαγγελματισμό και ε-

ξειδίκευση. Με το δεδομένο της εξαρτημένης σχέσης και των μεγάλων αριθμών, δεν πρόκειται οι νέοι συνάδελφοι να αποκτήσουν κάποιο κίνητρο να επωφεληθούν από την εμπειρία των επί κεφαλής πολεοδόμων, ούτε βέβαια, υπάρχει οποιοσδήποτε χρόνος να εκπαιδευτούν, να μελετήσουν. Θα διεκπεραιώνουν οδηγίες των υπεύθυνων έργου, που, βέβαια, με την πίεση του χρόνου, θα ρίξουν τη δουλειά τους σ' επίπεδο ρετσέτας. Άλλοι επαγγελματίες-επιχειρηματίες της επαρχίας, είναι ενδεχόμενο με την αλαζονεία του γνώστη των τοπικών πραγμάτων και με τον κυνισμό για την πολεοδομία που θρέφτηκε όλα αυτά τα χρόνια, να «σχεδιάσουν» όπως νομίζουν, ή, χειρότερα, όπως τους υπαγορεύουν ιδιωτικά συμφέροντα.

Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ του επαγγέλματος θα προϋπόθετε το κίνητρο της προοπτικής για κάποια σταθερή ροή απασχόλησης με ικανοποιητικούς όρους. Τόσες μελέτες, αν αναθέτονταν σταδιακά, θα έδιναν αυτή την προοπτική, και θα δημιουργούσαν νέους επιστημονικούς πυρήνες συνεργατών σε πολεοδομικά γραφεία —ή κοντά στην τοπική αυτοδιοίκηση. Ένα τέτοιο κλίμα θα έστρεφε κι άλλους νέους προς πολεοδομική σπουδή, και τα Ελληνικά Πανεπιστήμια προς τη δημιουργία ανάλογων μεταπτυχιακών, ή και προπτυχιακών, τμημάτων. Έτσι θα άρχιζε να δημιουργείται μια καινούρια παράδοση...

Η «ιστορική πρόκληση» για τον έλληνα τεχνικό και επιστήμονα»

ΠΩΣ ΟΜΩΣ βιώνεται η «ιστορική πρόκληση» από τους υπόλοιπους τεχνικούς; Εκμεταλλευόμενος την ανεργία που τους μαστίζει τα τελευταία χρόνια, ο Υπουργός, αποφασίζει να μην αξιοποιήσει τον καθένα σύμφωνα με το γνωστικό του αντικείμενο. Δίχως βέβαια αυτό να σημαίνει ότι τέτοια ζητήματα πολιτικής θα λύνονταν αυτόματα, αν ο καθένας περιοριζόταν στο επιστημονικό του πεδίο.

ΤΟ ΑΝΤΙΘΕΤΟ πάντως που επιχειρείται δεν αποτελεί απάντηση στο ζήτημα της ανεργίας. Το πεδίο θα μπορούσε να ανοίξει αν το ΥΧΟΠ στρεφόταν στο κατ' εξοχήν αντικείμενό του —τον προγραμματισμό του τομέα της κοινωνικής κατοικίας. Αλλά φαίνεται ότι αυτός ο τομέας έχει πια ξεχαστεί στην Ελλάδα. Όπως πάντα γινόταν στα τελευταία χρόνια, χάνεται κι εδώ μια μοναδική ευκαιρία, και ο πόρος του 1,05 δισ, σε περίοδο μάλιστα κρίσης στην οικοδομή, για μια αποφασιστική στροφή από την ιδιωτική πρωτοβουλία στην κρατική μέριμνα και στη δημοτική παρέμβαση.

ΜΠΟΡΟΥΜΕ, άραγε να ελπίζουμε ακόμα, πως κάποτε θα γεφυρωθεί το χάσμα ανάμεσα στην πρόθεση, στη ρητορική, στην πολιτική εξαγγελία και στην προτεινόμενη εξειδίκευση του στόχου —στην πράξη;

κυκλοφορούν

Τρεις εκδόσεις της **ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ '41-'44** απαραίτητες σε κάθε αντιστασιακό, σε κάθε αγωνιστή:

1. Λευτέρη Αποστόλου «**ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΕΑΜ. Αναμνήσεις διδάγματα**». Δρχ. 150.
2. «**ΜΝΗΜΗ ΛΕΥΤΕΡΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ**». Το 3ο τεύχος της Κίνησης «Ενωμένη Εθνική Αντίσταση», αφιερωμένο στο έργο του πρώτου Γραμματέα του ΕΑΜ. Δρχ. 100.
3. Το 4ο τεύχος της Κίνησης με πλούσια αντιστασιακή ύλη (Αντιστασιακό Ημερολόγιο, Μαρτυρολόγιο της Αντίστασης, Νομοσχέδιο για την αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης, κ.ά.). Δρχ. 100.

Κεντρική διάθεση: Εκδόσεις «Θεμέλιο» ΕΠΕ, Σόλωνος 84, Τ.Τ. 144 και Γραφεία της Κίνησης «Ενωμένη Εθνική Αντίσταση '41-'44», Μαυρομιχάλη 20, 3ος όροφος Τ.Τ. 144. Τηλ. 36.27.641 κάθε απόγευμα μετά τις 6.

ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΠΑΣΑΝ Ο ΘΕΙΟΣ ΜΟΥ Ο ΙΟΥΛΙΟΣ

ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΠΑΣΑΝ

Ο θεϊός μου
ο Ιούλιος

Μετάφραση
ΑΜΑΛΙΑ ΓΕΛΑΝΙΑ

νεφέλη

Κάτω απ' αυτόν τόν τίτλο στεγάζονται δεκαεφτά διηγήματα προσεκτικά επιλεγμένα ώστε να αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα του τεράστιου έργου του μεγάλου Γάλλου ρεαλιστή του δέκατου ένατου αιώνα. Διηγήματα από τις πολεμικές του εμπειρίες, από τη σκληρή ζωή των χωρικών στη Νορμανδία, από τη ζωή στο Παρίσι, από τις έρωτικές του περιπέτειες, δίνουν μία σφαιρική εικόνα της προβληματικής του, κι ένα δείγμα της αφηγηματικής δεξιοτεχνίας του...

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9 - Αθήνα 3607744-3604793

Οι οργανώσεις των τεχνικών και η επιχείρηση πολεοδομικής ανασυγκρότησης

Σύμφωνα με δηλώσεις του Υπουργού Χωροταξίας, η εκπόνηση των μελετών για τις 272 πόλεις και οικισμούς της χώρας πρόκειται να απασχολήσει 3.000 τεχνικούς και 2.000 άλλους επιστήμονες. Όπως είναι γνωστό, οι κλάδοι των διπλωματούχων μηχανικών δοκιμάζονται αυτόν τον καιρό από μεγάλη κρίση ανεργίας.

Σύμφωνα με στοιχεία του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας, σε ειδική συγκέντρωση που οργανώθηκε το προηγούμενο δεκαπενθήμερο με θέμα την ανεργία:

- οι περισσότεροι από τους 35.000 μηχανικούς υποαπασχολούνται,
- υπάρχουν σήμερα περί τους 5.000 άνεργους, και
- το ποσοστό ανεργίας στους νέους μηχανικούς φτάνει το 40%.

Είναι επομένως φανερό ότι μια επιχείρηση αυτής της εμβέλειας, όπως την εξαγγείλει ο Υπουργός Χωροταξίας, θα έπρεπε να συναντήσει ενθουσιώδη υποδοχή από τους φορείς των τεχνικών, αν μάλιστα προσθέσουμε ότι όλες οι διοικήσεις τους έχουν προκύψει από τη συνεργασία των δημοκρατικών παρατάξεων και, επομένως, είναι θετικά δια-

θετιμένες απέναντι στην κυβέρνηση της Αλλαγής.

Πριν αναφερθούμε στα ειδικά θέματα, πρέπει να παρατηρήσουμε ότι, ενώ σε επίπεδο διακηρύξεων, όλοι οι φορείς των τεχνικών χαιρετίζουν θετικά την «Επιχείρηση», όταν διατυπώνουν συγκεκριμένα αιτήματα, διαφαίνονται να έχουν είτε ιδιαίτερα επιφυλακτική στάση, είτε, πολλές φορές, και σοβαρές αντιρρήσεις.

Οπωσδήποτε οι αντιφάσεις αυτές επισημαίνουν και ένα πρόσθετο πεδίο διερεύνησης: κατά πόσο από τις δεσμεύσεις τους για την κάλυψη της ανεργίας και από τη θέληση για θετική πολιτική στάση απέναντι στη Κυβέρνηση, οδηγήθηκαν σε θέσεις που δεν είναι ξεκάθαρες, παίρνοντας το μερίδιο της συνυπευθυνότητας που τους αντιστοιχεί, από την όλη προσπάθεια, αν βέβαια η τακτική ενημέρωσή τους από τον Υπουργό Χωροταξίας θεωρηθεί δεδομένη.

Το ΑΝΤΙ ανιχνώντας το διάλογο και σε αυτό το πεδίο παρουσιάζει, με κάπως συγκροτημένο τρόπο, τις απόψεις τους, όπως αυτές έχουν διατυπωθεί στα αριθμημένα έγγραφα, που αναφέρονται στο τέλος του άρθρου.

1. Θέματα χωροταξικού σχεδιασμού

Ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων θεωρεί ότι «για να λειτουργήσει θετικά και να αποκτήσει πεδίο και δυνατότητες εφαρμογής η «επιχείρηση πολεοδομικής ανασυγκρότησης»... θα πρέπει να διασφαλιστούν οι παρακάτω παράλληλες ενέργειες και μέτρα:... η διατύπωση του συνολικού θεσμικού πλαισίου, η σύνδεση με ένα πλαίσιο χωροταξικών κατευθύνσεων και η συμμετοχή των ΟΤΑ στην επιλογή των μελετητών και στην παρακολούθηση και έγκριση των μελετών»⁴.

Αναφέρεται, έτσι, στην ανάγκη «να συνδεδεθεί το πρόγραμμα οικιστικής ανασυγκρότησης με ένα πλαίσιο χωροταξικών κατευθύνσεων, ώστε να αλληλοτροφοδοτούνται οι κλίμακες προσέγγισης των προβλημάτων του χώρου (από την πόλη, στο νομό, στη χώρα και αντίστροφα). Ως πρώτο βήμα θεωρούμε ότι πρέπει να διατυπωθούν: — βασικοί κατευθυντήριοι άξονες για τη μελέτη των μεγάλων και μικρών αστικών κέντρων, και — να διευρυνθεί το πεδίο διερεύνησης των μελετών, ώστε να αντιμετωπίζονται τα προβλήματα του ευρύτερου γεωγραφικού χώρου που ολοκληρώνει την πόλη»⁴.

2. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης

Η σημασία της ουσιαστικής κοινωνικής συμμετοχής τονίζεται ιδιαίτερα από το Σύλλογο Πολεοδόμων:

«Η ταυτόχρονη ανάθεση μελετών οικιστικής ανάπτυξης και αναμόρφωσης 272 πόλεων και οικισμών της χώρας και 135 δήμων και κοινοτήτων δεν φαίνεται πως θα εξασφαλίσει την οικιστική ανασυγκρότηση του τόπου, γιατί τα οικιστικά και πολεοδομικά προβλήματα της χώρας μας (κερδοσκοπία γης, αυθαίρετα, έλλειψη τεχνικής και

κοινωνικής υποδομής, καταστροφή του περιβάλλοντος) δεν είναι τεχνοκρατικά προβλήματα που προέκυψαν από την έλλειψη των κατάλληλων μελετών, αλλά προβλήματα που αναφέρονται στη διαμόρφωση μιας διαδικασίας εφαρμογής πολεοδομικών θεσμών, και μέτρων με ουσιαστική συμμετοχή του πολίτη και της τοπικής αυτοδιοίκησης στην λήψη των αποφάσεων»³.

Το Τεχνικό Επιμελητήριο γράφει για τις επιτροπές εποπτείας των μελετών της. «... Επισημαίνουμε ακόμη ότι δεν συμμετέχει εκπρόσωπος του οικείου Δήμου ή Κοινότητας...»¹. Ενώ ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων υποβάλλει συγκεκριμένη πρόταση:

«να θεσμοθετηθεί στην επιλογή των μελετητών, στην παρακολούθηση των μελετών ανά φάση μελέτης και στις διαδικασίες έγκρισης η συμμετοχή των ΟΤΑ — ως τέτοιων και όχι δι' εκπροσώπων τους — μόνος παράγοντας που μπορεί να διασφαλίσει την αποκέντρωση στη λήψη των αποφάσεων, που με τη σειρά της μόνη εγγυάται την εφαρμογή των μελετών. Θα πρέπει επομένως:

α. να αντιμετωπιστεί άμεσα η στελέχωση των τεχνικών υπηρεσιών όλων των Δήμων και Κοινοτήτων — ακόμη και των Νομαρχιών και των άλλων, εκτός του ΥΧΟΠ, Υπουργείων —, ώστε να διασφαλιστούν οι δυνατότητες ελέγχου και εφαρμογής των μελετών από τους φυσικούς φορείς τους.

β. να αυξηθούν οι χρόνοι μελέτης, για να ενταχθούν οι χρόνοι που είναι απαραίτητοι για τις συμμετοχικές διαδικασίες — Δημοτικά Συμβούλια, τοπικοί σύλλογοι, σύλλογοι γειτονιάς κτλ. —, που είναι εξίσου σημαντικές και χρονοβόρες με τις ίδιες τις μελέτες»⁴.

Αντίστοιχη θέση παίρνει και ο Σύλλογος Πολεοδόμων. «... προτείνουμε να αποσαφηνισθεί ο τρόπος συμμετοχής των τοπικών φορέων

και της τοπικής αυτοδιοίκησης ώστε να υπάρχει ουσιαστική συμμετοχή τους στη διαδικασία ανάθεσης, παρακολούθησης, παραλαβής αλλά και εφαρμογής των μελετών, που θα οδηγήσει σε μονιμότερη διαδικασία αποκέντρωσης της λήψης αποφάσεων από το κέντρο στην περιφέρεια»³.

3. Οργανωτικές προϋποθέσεις

Οι τεχνικοί δεν φαίνεται να συμφωνούν ότι το προτεινόμενο από το ΥΧΟΠ σχήμα έχει τις οργανωτικές και οικονομικές προϋποθέσεις για να καλύψει το ευρύ αυτό πλέγμα μελετών:

«... η ταυτόχρονη ανάθεση μελετών που θα καλύψουν όλη την χώρα, σημαίνει ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα (αν τηρηθούν οι προθεσμίες) το ΥΧΟΠ, θα παραλάβει μελέτες των 410 περίπου πόλεων και οικισμών, για τις εφαρμόσει. Έστω αν αν συνεκτιμηθεί κανείς και την εισφορά σε χρήμα και γη των κατοίκων των περιοχών, είναι φανερό ότι δεν θα υπάρχει δυνατότητα για ταυτόχρονη χρηματοδότηση των προτάσεων τεχνικών έργων και δικτύων υποδομής των 410 πόλεων και οικισμών είτε από το ΠΔΕ είτε από άλλους πόρους.

Πρέπει επίσης να σας διατυπώσουμε τις επιφυλάξεις μας για την επάρκεια της διοίκησης να αναθέσει, παρακολουθήσει, καθοδηγήσει και παραλάβει τόσες μελέτες όπως και για την επάρκεια του ειδικευμένου μελετητικού δυναμικού που θα εκπνήσει τις μελέτες» γράφει προς τον Υπουργό ο Σύλλογος Πολεοδόμων³.

Αντίστοιχη άποψη προβάλλει και η ΤΕΕ:

«Επισημαίνουμε τέλος ότι θα υπάρξουν δυσκολίες από τον τρόπο αντιμετώπισης της επίβλεψης. Σύμφωνα με την εισήγηση θα απαιτηθούν 400 υπάλληλοι του Υ.Χ.Ο.Π.

Είναι αυτό στις δυνατότητες του Υπουργείου»¹.

4. Η συγκρότηση των ομάδων μελέτης και οι σχέσεις μεταξύ των συλλόγων

Είναι από τα θέματα που προκά-

λεσαν τις μεγαλύτερες αντιδράσεις, μια και το Υπουργείο αποφάσισε να παρακάμψει τις μέχρι σήμερα τηρούμενες διαδικασίες, δίχως να τις αντικαταστήσει με κάποια νέα μορφή οργάνωσης. Το θέμα είχε ήδη επισημανθεί το ΤΕΕ:

«Πρέπει να τονισθεί ότι η επιτυχία στη σύνταξη μιας μελέτης δεν εξαρτάται από το τεχνικό προσωπικό στήριξης μιας μελετητικής μονάδας, αλλά από την εξειδίκευση, την εμπειρία και τον αριθμό αυτού καθεαυτού του επιστημονικού δυναμικού του Γραφείου, ...»¹.

Ενώ ο Σύλλογος Πολεοδόμων γράφει επιγραμματικά: «Ο περιστασιακός σχηματισμός ομάδων μελετητών, με ένα είδος «ταχύρρυθμης» εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της μελέτης, δημιουργεί μάλλον αποθαρρυντικές προοπτικές για τη στάθμη των μελετών που θα προκύψουν»³.

Μια άλλη (πιο δυσάρεστη) πτυχή του θέματος επισημαίνει ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων. «Δεν υπάρχει επαρκής πληροφόρηση ως προς το ακριβές αντικείμενο των μελετών και επειδή το μελετητικό δυναμικό που εκπονούσε έως σήμερα τις μελέτες αυτές είναι περιορισμένο, επισημαίνουμε ότι ο τρόπος συγκρότησης των ομάδων, που έχει αρχίσει, δεν γίνεται συχνά με στόχο την ποιότητα των μελετών, αλλά σύμφωνα με τους κανόνες της αγοράς (χρηματικές συναλλαγές, αγορές πτυχίων, εντοπιστήτων, κτλ.)»⁴.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, εμφανίζεται και το παράδοξο κλίμα αντιδικίας μεταξύ των κλάδων των τεχνικών και μεταξύ των μελετητών της επαρχίας και των συναδέλφων τους της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης:

«Σας γνωρίζουμε ότι, πολλοί συνάδελφοι μελετητές των μεγάλων αστικών κέντρων πληροφορούμενοι έμμεσα εδώ και καιρό το πρόγραμμα της Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης 1982-84 φρόντισαν για τη μεταφορά ή απόκτηση της εντοπιστήτάς τους ανά την ελληνική επαρχία...» διαμαρτύρεται στο ΥΧΟΠ ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Κυκλάδων⁷.

Ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης θεωρώντας ότι έτσι ανταποκρίνεται στο πνεύμα του Υπουργού, προτείνει «προσθήκη

Εξόρμηση

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

στην προκήρυξη που να ζητά από τους ενδιαφερόμενους μελετητές υποβολή των μελετών που εκπόνησαν... την τελευταία 15ετία περιλαμβανομένης και της περιόδου της δικτατορίας»³.

Το ΤΕΕ Δι. Μακεδονίας προτείνει με φανερή δυσπιστία «να μπουν όροι αναγκαστικής συνεργασίας μεταξύ του ντόπιου δυναμικού και των ειδικών από τα μεγάλα αστικά κέντρα»².

5. Οι σχέσεις του ΥΧΟΠ με τους συλλόγους

Οι σχέσεις συλλόγων και Υπουργού που προέκυψαν από τις διαδικασίες ανάθεσης των μελετών δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα αρμονικές, παρ' όλο που από το παρακάτω κείμενο διαφαίνεται μία άτυπη διαδικασία υποσχέσεων προς τους τεχνικούς για τη χορήγηση πτυχίων μελετητών από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Στο Υπουργείο αυτό ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης απευθύνει την ακόλουθη διαμαρτυρία:

«Παρ' όλο που στην προκήρυξη του ΥΧΟΠ για την ανάθεση των πολεοδομικών μελετών τονίσθηκε η ανάγκη ενίσχυσης των επαρχιακών μελετητικών ομάδων και υπήρξε διαβεβαίωση για δικαίη αλλά και ελαστική κρίση, βλέπουμε ότι η υπηρεσία σας ακολουθεί εντελώς αντίθετη τακτική»⁶.

Οι υποσχέσεις βέβαια δημιουργούσαν διαρκώς και πρόσθετες απαιτήσεις. Έτσι, το ΤΕΕ Δι. Μακεδονίας θεωρεί ότι πρέπει «οι αναθέσεις των μελετών αυτών... να απεμπλακούν από τις διαδικασίες του Ν 716 «περί μητρώου μελετητών» και να ανατεθούν με το Ν

1032/80»², πράγμα που έρχεται σε φανερή σύγκρουση με τις θέσεις του ΤΕΕ Αθήνας, και την ιστορία των κινητοποιήσεων των τεχνικών ενάντια στο άρθρο 10 του Ν 1032/80 (ιδρυτικό του ΥΧΟΠ), που περιγράφει ο Σύλλογος Τοπογράφων:

«Δεν κρίνουμε σκόπιμο εδώ να μπουν στην ουσία, δηλαδή τί μπορεί να σημαίνει και για τους μελετητές και για το Δημόσιο η ανάθεση μελετών εκατοντάδων εκατομμυρίων με βάση ένα άσχετο άρθρο ενός άσχετου νόμου. Νομίζουμε ότι το θέμα εξαντλήθηκε από τα πολλά κείμενα που γράφτηκαν κατά καιρούς στο Ε.Δ. του ΤΕΕ και τις παλαιότερες καταδικαστικές θέσεις και αγώνες του ΤΕΕ και των συλλόγων. Ακόμη υπάρχει και η ομόφωνη καταδική του άρθρου από την προηγούμενη αντιπροσωπεία»⁹.

Το ΤΕΕ συνέχισε να επισημαίνει τις αντιρρήσεις του, ιδιαίτερα για μια τροπολογία στο Ν. 716, που θέσπισε το ΥΧΟΠ και που καταργεί το αυτονόητο δικαίωμα της ένστασης στις διαδικασίες:

«Διαφωνούμε ριζικά με την διάταξη που απορρίπτει το δικαίωμα ένστασης στους μελετητές. Αν η διάταξη αυτή μηκέ για να συντομευθούν οι χρόνοι, επισημαίνουμε ότι η όλη διαδικασία είναι τόσο χρονοβόρα ώστε οι 10-15 μέρες για τις ενστάσεις να είναι αμελητέες. Ανεξαρτήτως αυτού δεν είναι δυνατόν να θεωρούνται οι αποφάσεις της διοίκησης ως αυτονόητα δικαίως και με σωστά κριτήρια. Κάθε ενδιαφερόμενος έχει δικαίωμα να ζητήσει εξηγήσεις και να διατυπώσει επιφυλάξεις για αποφάσεις της Διοίκησης που τον αφορούν»¹.

Τελικά λοιπόν παρ' όλες τις υποσχέσεις του, ο Υπουργός, δεν ικα-

νοποίησε του τεχνικούς. Τονίζοντας την υποβάθμιση του κλάδου στις διαδικασίες, ο Σύλλογος Πολιτικών Μηχανικών γράφει:

Οι εξελίξεις αυτές φαίνεται ότι δεν είναι άσχετες με την αγνόηση του ΣΠΜΕ απ' το ΥΧΟΠ σε όλη τη διαδικασία προετοιμασίας της πρόσκλησης ενδιαφέροντος και των προδιαγραφών. Ο ΣΠΜΕ ή δεν καλείτο ή η ειδοποίηση για τις ενημερωτικές συσκέψεις γινόταν την τελευταία στιγμή με προσωπικά τηλεφωνήματα»⁸. Και παρακάτω «... στους χιλιάδες υποαπασχολούμενους μόνο οργή προκαλούν οι όροι της πρόσκλησης ενδιαφέροντος»⁸.

Ενώ, ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων μετά τη συνάντησή του με τον Υπουργό, (που αναβλήθηκε και έγινε μόλις 5 μέρες πριν από την υποβολή των εκδηλώσεων ενδιαφέροντος) επισημαίνει:

«Με λύπη μας είμαστε υποχρεωμένοι να διατυπώσουμε ότι ο συνάδελφος Υπουργός δεν κατανόησε τα προβλήματα και στάθηκε αμετακίνητος σε όλες τις θέσεις και αιτήματα που προβάλαμε, με το αιτιολογικό ότι, αν προκύψει οτιδήποτε, θα αντιμετωπισθεί στην πορεία»⁴.

Επίλογος

Επειδή δε φαίνεται πιθανό να θέλουν, οι σύλλογοι των τεχνικών και το ΤΕΕ, να υπονομεύσουν το έργο της οικιστικής ανασυγκρότησης, θα πρέπει να υποθέσουμε ότι ο Υπουργός Χωροταξίας χειρίστηκε το όλο θέμα κάπως επιπόλαια και βιαστικά.

Ο αναγνώστης θα σχηματίσει τη δική του γνώμη. Ελπίζουμε να συμβάλει σε αυτό ο διάλογος που ανοίγει το ANTI.

Οι διατυπωμένες θέσεις των τεχνικών

1. 4.10.82 Θέση του ΤΕΕ με επιστολή του προς τον ΥΧΟΠ.

(Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ, τεύχος 1226, 4.10.82, σ. 12)

2. 25.10.82 Δημοσίευμα στο Ενημερωτικό Δελτίο του ΤΕΕ (τεύχος 1229, 25.10.82, σ.10) θέσεων του ΤΕΕ τμήματος Δι. Μακεδονίας για την Ανάθεση Πολεοδομικών Μελετών.

3. 22.10.82 Επιστολή του Συλλόγου Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών προς τον ΥΧΟΠ.

4. 2.11.82 Θέσεις του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων ΔΑΣ για την επιχείρηση πολεοδομικής ανασυγκρότησης δημοσιευμένες στο Ενημερωτικό Δελτίο του ΤΕΕ, (1232, 15.11.82).

5. 14.10.82 Έγγραφο του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης προς το ΥΧΟΠ (α.π. 195).

6. 26.10.82 Έγγραφο του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης προς το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. (α.π. 201).

7. 26.10.82 Τέλεξ Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Κυκλάδων προς τον ΥΧΟΠ.

8. 25.10.82 Δημοσίευμα στο Ενημερωτικό Δελτίο του ΤΕΕ (τεύχος 1229, 25.10.82, σ.20) διαμαρτυρίας και υπομνήματος του ΣΠΜΕ προς τον ΥΧΟΠ.

9. 20.8.82 Έγγραφο του Πανελληνίου Συλλόγου Αγρονόμων Τοπογράφων Διπλ. Μηχ. προς το ΤΕΕ (α.π. 2678).

10. 10.9.82 Έγγραφο του ίδιου Συλλόγου προς τον Υπουργό και Γενικό Γραμματέα ΧΟΠ (α.π. 2691) και δημοσίευση στο Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ, τεύχος 1226, 4.10.82, σ.20.

κυκλοφόρησε ΕΦΗΒΩΝ ΚΑΙ ΜΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

εφήβων και μή

ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΚΕ ΥΠΟ

Η ΜΟΝΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Διηγήματα (4η έκδοση)

ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΑΙΜΑ

Πεζογραφήματα (3η έκδοση)

Η ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΣ

Πεζογραφήματα (4η έκδοση)

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΘΡΗΝΟΣ

Πεζογραφήματα (3η έκδοση)

ΓΙΑ ΕΝΑ ΦΙΛΟΤΙΜΟ

Πεζογραφήματα (7η έκδοση)

ΕΥΡΙΠΙΔΗ
ΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια
ΓΙΩΡΓΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ (2η έκδοση)

ΤΟ ΑΥΓΟ ΤΗΣ ΚΟΤΑΣ

(Εικόν.: Αλέξη Κυριόπουλου)

ΠΑΛΑΤΙΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ ΜΟΥΣΑ ΠΑΙΔΙΚΗ

Μετάφραση ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
(Σχέδια Βασιλή Βασιλειάδη)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου Γενναδίου 6 (Πάροδος 'Ακαδημίας) Τηλ.: 36.15.783

Το σοβαρότερο βιβλίο πολιτικής φιλοσοφίας που απομυθοποιεί τα ιδεολογήματα των ποικίλων απολογητών της κοινωνικής καταπίεσης.

Εκδόσεις ΚΑΛΒΟΣ

Αναξαγόρα 1 τηλ. 52.46.241

παρτηρητης

**ΜΟΛΙΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ**

**"Ένα ξεργο-τομή στή
Νομική σκέψη**

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ ΤΗΛ. 264 958

ΑΘΗΝΑ ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΛ. 3610589

του Χ. Ρηγόπουλου

ΧΡΟΝΙΚΟ ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΘΕΝΤΟΣ ΘΑΝΑΤΟΥ

του Βαγγέλη Ελευθερίου

Με τον Αντρόπωφ στο τιμόνι της σοβιετικής υπερδύναμης, ο κόσμος είναι, αν μη τι άλλο, λιγότερο υποκριτικός από χτες. Άλλωστε, η συνομιλία του με τον Μπους στο Κρεμλίνο μετά από την κηδεία του Μπρέζνιεφ υπήρξε «εγκάρδια, ειλικρινής και ουσιαστική».

Τίποτε δεν μπορεί να προσμετρήσει καλύτερα την απόσταση που χωρίζει τη σοβιετική εξουσία του '20 από τη σημερινή, παρόσο τα «προσόντα» του τότε και του σημερινού αρχηγού.

Να, λοιπόν, που οι διάφορες σοβιετολογικές Κασσάνδρες του Ελεύθερου Κόσμου διαψεύστηκαν ως προς τις προφητείες τους για τις συγκρούσεις των επιζόντων, και τη συνεπόμενη παράλυση της σοβιετικής εξουσίας. Τα μεγέθη που χειρίζεται το Κρεμλίνο παραιναι μεγάλα και η σύγκυρία παραιναι κρίσιμη για να επιτρέπεται η πολυτέλεια της έστω και προσωρινής «συλλογικότητας» στην αρχηγία. Άλλωστε, το σοβιετικό καθεστώς έχει πια αρχίσει να ωριμάζει, κι ένα από τα δείγματα της ωριμότητάς του αυτής υπήρξε οπωσδήποτε και η εκπληκτική πραγματικά ταχύτητα και αποτελεσματικότητα με την οποία λειτούργησε ο μηχανισμός ανάδειξης του νέου γενικού γραμματέα του Κ.Κ.Σ.Ε.

Έτσι, λοιπόν, στεγνά και με φτωχό θέαμα (σκεφτείτε τι οπτική πανδαισία θα είχαμε αν πέθαινε ο Ρήγκαν!), αλλά με θρησκευτική προσήλωση στα σύμβολα, έγινε η μετάβαση, κλείνοντας και τυπικά τη δεκαετίαχρονη περίοδο Μπρέζνιεφ. Κι είδαμε να μαζεύονται λογής - λογής συνάδελφοι του πολιτικού τζετ-σετ για να πουν το ύστατο «χαίρε» και να συγχαρούν το νέο εστεμμένο. Η ανάδειξή του γεννάει οπωσδήποτε ορισμένες σκέψεις.

Α. Η ταχύτητα εκλογής του Αντρόπωφ φανερώνει αλάθητα ότι ο συσχετισμός δύναμης είχε σαφώς τραπεί υπέρ του νέου γενικού γραμματέα πριν ακόμη από το βιολογικό θάνατο του παλιού. Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, ο νέος γραμματέας

αξιοποίησε κατά τον καλύτερο τρόπο για τον εαυτό του το κενό που άφησαν στο Πολιτικό Γραφείο οι Σουσλώφ και Κιριλένκο, κατά τον τελευταίο χρόνο. Η επίσημη δήλωση ότι ο Αντρόπωφ εκλέχτηκε ύστερα από πρόταση του άλλου διεκδικητή, Κωνσταντίν Τσερνιένκο, εμφανίζει ακριβώς την ξεκάθαρη επικράτηση του πρώτου κρι, μ' αυτή την έννοια, της αποκατάστασης της ενότητας στην κορυφή. Άλλωστε, είναι χαρακτηριστικό ότι ο Τσερνιένκο αποκλείστηκε τελείως από τις συναντήσεις των ξένων ηγετών με τη νέα σοβιετική ηγεσία. Η παράσταση ανήκε στον διοποφόρο Γιούρι Αντρόπωφ που την έβγαλε πέρα συνεπικουρούμενος από τους δύο σούπερ «εμπειρογνώμονες» της σοβιετικής πολιτικής, τον Γκρομύκο και τον Τιχόνωφ.

Έτσι, ο φυσικός θάνατος του Μπρέζνιεφ ίσως είχε κάπως «τυπικό» χαρακτήρα. Και μάλιστα το σκηνικό μέσα στο οποίο επήλθε είχε κάποια στοιχεία τυπικότητας. Ο κορυφαίος πολίτης της χώρας, που με τα χίλια ζόρια κρατιέται στη ζωή, στήνεται επί δύο ολόκληρες ώρες όρθιος στο Μαουσωλείο του Λένιν και παρακολουθεί την παρέλαση για την επέτειο της Οκτωβριανής Επανάστασης, χαιρετώντας κάθε τόσο. Αυτό βέβαια ξεπερνάει την αντοχή του και τον πεθαίνει, πράγμα που, δεδομένης της κακής υγείας του, δεν προκάλεσε κατάπληξη σε κανέναν. Δεν είναι υπερβολή το να σκεφτεί κανείς ότι πεθαίνοντας κατ' αυτό τον τρόπο, ο Μπρέζνιεφ ήταν πιο χρήσιμος για το καθεστώς παρά αν συνέχιζε να ζει. Πραγματικά, ιδεώδης μορφή θανάτου για τον γηραιό αρχηγό του Κόμματος και του Κράτους, κι απ' αυτή την άποψη, η ύστατη προσφορά του προς το καθεστώς.

Οι πλειοψηφίες, λοιπόν, στο Πολιτικό Γραφείο και στην Κεντρική Επιτροπή που έφεραν τον Αντρόπωφ στην κορυφή, είχαν, καθώς φαίνεται, διαμορφωθεί από νωρίτερα και μπορεί κανείς να πει ότι επικυρώθηκαν με την αποχώρηση του Μπρέζνιεφ. Τούτο φυσικά δεν σημαίνει ό-

τι η διαπάλη δεν συνεχίζεται παρακάτω για το μίσος των υπόλοιπων θέσεων και τη συμπλήρωση των κενών. Η επικράτηση σε πρώτη φάση δεν ισοδυναμεί με σταθεροποίηση. Άλλωστε, υπέρ της άποψης αυτής συνηγορούν οι εκδηλώσεις που συνοδεύουν την «εξαφάνιση» του Μαθουσάλα Άρβιντ Πελς τον οποίο άλλες επίσημες πηγές της Μόσχας φέρουν ως αποθανόντα και άλλες ως χαίροντα άκρας υγείας: μία ψήφος στο Πολιτικό Γραφείο είναι μία ψήφος στο Πολιτικό Γραφείο, και τα συμφέροντα που κρέμονται απ' αυτήν τεράστια!

Β. Αλλά η επικράτηση του επί 15ετία αρχηγού της Κ.Γ.Β. επιβάλλει κι ένα δεύτερο επίπεδο ανάγνωσης, πολύ πιο σημαντικό.

Είναι κατ' αρχήν φανερό ότι, μέσα στα τελευταία 15 χρόνια, ο Αντρόπωφ, δουλεύοντας για την περιφρούρηση του καθεστώτος, δούλεψε παράλληλα για την ισορροπία της υπηρεσίας του και κατά συνέπεια για την αύξησή της και της δικής του δύναμης. Από τη θέση του αρχηγού της Κ.Γ.Β. (στην οποία, όπως συμβαίνει πάντα, είχε τοποθετηθεί ως «άνθρωπος» της τότε ηγετικής ομάδας) συγκρότησε σταδιακά το «πλέγμα ισχύος» του μέσα στο Κόμμα, ένα πλέγμα που, όταν ήλθε το πλήρωμα του χρόνου, ντύθηκε την απαραίτητη «διαδικαστική» φόρμα κάποιας πλειοψηφίας και τον έφερε στην εξουσία.

Η εκλογή του γενικού γραμματέα σημαίνει τον προσδιορισμό από τα διάφορα κέντρα ισχύος του καθεστώτος (αυτά τα κέντρα βρίσκουν την κεντρική πολιτική τους έκφραση μέσα στις διαδικασίες του Κόμματος) του καταλληλότερου διαχειριστή των γενικών συμφερόντων της νομενκλατούρας. Τώρα, στην ειδική περίπτωση του Αντρόπωφ, αυτό προϋποθέτει ότι ο ρόλος της Κ.Γ.Β. στα πλαίσια του σοβιετικού καθεστώτος υπερβαίνει το συμβατικό ρόλο της μυστικής υπηρεσίας ενός αστυνομικού κράτους, δηλαδή το ρόλο του διωκτικού οργάνου. Μόνο αν δεχτεί κανείς ότι η Κ.Γ.Β. επιτελεί λειτουργίες πολύ ευρύτερες, πολύ πιο «κεντρικές», πολύ πιο «κομματικές», από την απλή καταστολή, την κατασκοπία και την αντικατασκοπία, είναι σε θέση να ερμηνεύσει το τεράστιο ειδικό βάρος που, όπως δείχνουν τα πράγματα, έχει αποκτήσει. Πολύ περισσότερο μάλιστα που, για προφανείς λόγους, η οποιαδήποτε σύγχρονη άρχουσα τάξη θα προτιμούσε να μη δει επικεφαλής του καθεστώτος της τον αρχηγό της μυστικής υπηρεσίας, πρόσωπο θέσει μισητό μεταξύ των υπηκόων.

Ποιόν, λοιπόν, ρόλο της Κ.Γ.Β. υπαινίσσονται τα πράγματα; Ασφαλώς, το ρόλο ενός κεντρικού οργάνου συγκέντρωσης κι επεξεργασίας όλων των πληροφοριών που είναι απαραίτητες για την ασφάλεια του imperium, την προστασία του καθεστώτος, και την εύρυθμη λειτουργία της εξουσίας. Μ' αυτή την έννοια, το ρόλο ενός μηχανισμού που νευρώνοντας ολόκληρη την κοινωνία έχει γίνει ο κάτοχος και διαχειριστής των πάσης φύσεως πληροφοριών που είναι ζωτικές για τη λήξη των α-

ποφάσεων από τα κορυφαία όργανα του Κόμματος.

Ένας τέτοιος χαρακτήρας της Κ.Γ.Β. δεν θα πρέπει να μας ξενίζει αν ληφθεί υπόψη ότι στην ΕΣΣΔ έχουμε ένα καθεστώς κρατικής μονολιθικότητας (πράγμα που σημαίνει τη σχετική οικογένεια των συμφερόντων της κυρίαρχης τάξης, ότι η ΕΣΣΔ είναι υπερδύναμη και ότι η ανθρωπότητα διανύει πια την εποχή της δεύτερης βιομηχανικής επανάστασης.

Γ. Έχοντας ισορροπήσει σ' αυτή τη νέα σύνθεση, η σοβιετική ηγεσία καλείται ν' απαντήσει στις προκλήσεις της μεταμπερζινεφικής εποχής η οποία έχει αρχίσει πριν απ' το θάνατο του Μπρέζνιεφ. Η ΕΣΣΔ ως υπερδύναμη βρίσκεται αυτή τη στιγμή μπροστά σε τεράστια προβλήματα που η αντιμετώπισή τους απαιτεί επώδυνες για το καθεστώς προσαρμογές.

Η στασιμότητα στην παραγωγή σε συνδυασμό με τις πιέσεις για παραπέρα αύξηση των στρατιωτικών δαπανών, το ξαναζωντάνεμα του εθνικισμού μεταξύ των μη ρωσικών λαών της ΕΣΣΔ καθώς και η αυξανόμενη δημογραφική παρούσα τους, οι χαίνουσες πληγές του Αφγανιστάν, της Καμπότζης, της Πολωνίας, της Αιθιοπίας, η ανανεωμένη επιθετικότητα του παραδοσιακού ιμπεριαλισμού που έχει συνέλθει από την τραυματική εμπειρία του Βιετνάμ, αυτά αποτελούν οπωσδήποτε μέρος από το κληροδότημα του Μπρέζνιεφ.

Το μείζον πρόβλημα, πάντως, που από το χειρισμό του θα κριθεί τελικά και η επίλυση πολλών άλλων, είναι η στασιμότητα στην παραγωγή και η όλο και πιο χαμηλή σχετική παραγωγικότητα του σοβιετικού εργαζόμενου. Είναι κοινό μυστικό ότι το σοβιετικό οικονομικό σύστημα έχει φτάσει στο όριο της αποδοτικότητάς του με αποτέλεσμα να αδυνατεί πια να ανεβάσει το βιοτικό επίπεδο του σοβιετικού πολίτη, χρηματοδοτώντας ταυτόχρονα τη φοβερή στρατιωτική μηχανή της ΕΣΣΔ και σηκώνοντας τις δαπάνες της εξωτερικής πολιτικής μιας υπερδύναμης. Και ναι μεν η σοβιετική εξουσία έχει τη δυνατότητα να πιέζει τους εργαζόμενους της χώρας πολύ περισσότερο απ' όσο οι αστικές τάξεις του παραδοσιακού ιμπεριαλισμού, αλλά

- η ΕΣΣΔ επωφελείται από τον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας πολύ λιγότερο απ' όσο οι δυτικές μητροπόλεις
- οι πιέσεις αυτές τείνουν να καταστούν πολύ επικίνδυνες σε μια κοινωνία με ασήμαντο βαθμό συναίνεσης και χωρίς μηχανισμούς εκτόνωσης.

Απ' αυτή την άποψη, κάποιες μεταρρυθμίσεις στο σοβιετικό οικονομικό σύστημα αποτελούν όρο για την ύπαρξη της ΕΣΣΔ ως υπερδύναμης. Όπως είναι ευνόητο, οι όποιες μεταρρυθμίσεις θα θίξουν οπωσδήποτε τα παγκόσμια συμφέροντα μιας μερίδας της νομενκλατούρας προς όφελος κάποιας άλλης. Και πάνω σ' αυτό ακριβώς το πρόβλημα καλείται η νέα ηγετική ομάδα να τετραγωνίσει τον κύκλο. Μ' αυτή την έννοια, θα μπορούσε να λεχθεί για τον Μπρέζνιεφ ότι έχει λεχθεί κατά κόρον για τον Λένιν, ότι πέθανε έγκαιρα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Μετά την
«ΑΛΛΗ ΕΠΤΑΕΤΙΑ»

σε λίγες μέρες
κυκλοφορεί

«Ο ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ»

με σκίτσα
του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ
(Οκτώβρης 1981 - Οκτώβρης 1982)

ΕΚΔΟΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131 - Αθήνα
Τηλ. 72.29.237

ΒΙΑΣΜΟΣ

της Αίμης Μπακούρου

Σεξουαλική εκτόνωση ή μέσο κοινωνικής πίεσης των γυναικών;

ΜΕΤΑ, το φετινό καλοκαίρι, που μια σειρά από βιασμούς έφτασε μέχρι τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων, και με δεδομένο ότι οι δυο τελευταίες πορείες γυναικών που έγιναν, στην Αθήνα οργανώθηκαν από την αυτόνομη ομάδα γυναικών ενάντια στη βία και τους βιασμούς, μπορούμε λογικά να υποθέσουμε ότι το θέμα «βία και βιασμοί» θα είναι μια από τις κεντρικές επιλογές των γυναικών κινητοποιήσεων φέτος στην Ελλάδα.

Η ΣΥΓΚΥΡΙΑΚΗ δημοσιότητα που δόθηκε στο θέμα μέσα από τις εφημερίδες, απ' τη μια κίνησε το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, κι απ' την άλλη έδειξε πόσο απαραίτητη είναι η ευαισθητοποίηση της σε μιαν ριζικά διαφορετική οπτική, από εκείνη που δίνεται συνήθως από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

ΑΜΕΣΑ συνδεδεμένη με τα προηγούμενα είναι και η συζήτηση που ξεκινάει πάνω στο νομικό πλαίσιο που υπάρχει σήμερα για την αντιμετώπιση των βιασμών στην Ελλάδα. Η πιθανότητα να βρεθούμε σύντομα απέναντι σε κάποιο κυβερνητικό νομοσχέδιο κάνει ακόμα πιο επιτακτική την ανάγκη της συζήτησης αυτής.

Ο μύθος κι ο φόβος

ΑΠ' ΤΗ ΜΙΑ υπάρχει ο «βίαιος άντρας», αυτό το φυσικό φαινόμενο που δεν μπορεί να πειθαρχήσει την «ζώωδη» και ασυγκράτητη σεξουαλική-του ορμή. Απ' την άλλη, σε λογική αντιστοιχία, υπάρχει η γυναίκα «δυναμει - θύμα» κι ο φόβος-της. Ο «ζωώδης βιαστής» κυκλοφορεί γύρω-μας σαν μυθοποιημένη απειλή, τον βλέπουμε όχι μόνο στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων «κτηνάνθρωποι εβίασαν», «νέος δράκος στην Θεσσαλονίκη» κτλ., αλλά και σε λεπτές αναλύσεις σαν εκείνη του Γ. Βέλτσου σε Κυριακάτικη εφημερίδα¹, σύμφωνα με την οποία:

«Ο άντρας, και κυρίως ο λούμπεν άντρας στον οποίο τα νοητικά στοιχεία είναι αδύναμα —σε κάποια στιγμή και «ερήμην»-του, ζητάει να σπάσει το θεμελιακό ζεύγμα «φύση - πολιτισμός» και να το μετατρέψει σ' ένα τρίπτυχο που θα το ονόμαζα «φύση πολιτισμός - ξανά φύση» ή αλλιώς «θηριωδία - θεσμός - πάλι θηριωδία». Έχουμε δηλαδή με το βιασμό μια θηριωδία, ένα «γίγνεσθαι ζώο» αναπόφευκτο, που δεν πρέπει να το δούμε ηθικά, αλλά δυναμικά και που εμφανίζεται στο μέτρο που το ζεύγμα «φύση-πολιτισμός» δεν δίνει μικρές βιωματικές διεξόδους».

ΟΛΑ ΑΥΤΑ βέβαια ξεκινούν από μια υπονοούμενη ιδεολογική θέση που θα ήταν ενδιαφέρον να την φέρουμε στο φώς: σύμφωνα μ' αυτήν, ο βιασμός είναι μια «θηριωδία, ένα «γίγνεσθαι ζώον» και παρουσιάζεται σαν αντίσταση, εκδίκηση, απέναντι στον «θεσμό». Σ' ένα πρώτο επίπεδο θα 'λέγα ότι πρέπει να είμαστε πιο προσεκτικοί στην χρήση λέξεων όπως «φύση» και «γίγνεσθαι ζώο». Γιατί η φύση και τα ζώα δεν προσφέρονται σαν παραδείγματα όπου ο βιασμός να είναι μια τρέχουσα πρακτική. Αντίθετα, από μελέτες σαν εκείνη της Τζ. Γκούνταλ στους χιμπαντζήδες, του Λ. Ουίλιαμς στους πιθήκους του Κ. Λόρεντς στα ψάρια, στα πουλιά, στους σκύλους, ή του Φ. Μόουατ στους λύκους², τα ζώα ζευγαρώνουν μετά από μια τελετουργία προσέγγισης κι όχι μετά από μια άρνηση του θηλυκού και βίαιη καταπάτηση αυτής της άρνησης από το αρσενικό.

ΜΕΡΙΚΑ στοιχεία όμως από ανθρωπολογικές μελέτες, σαν εκείνη του Μαλινόφσκι³ για τις φυλές δυτικά του Αρχιπελάγους, ή της Μάργκαρετ Μήντ⁴ για τους Μάνους, δείχνουν ότι στην ανθρώπινη κοινωνία ο βιασμός λειτουργεί σαν θεσμός, είναι η θεσμοθετημένη βία που χρησιμοποιείται ξεκάθαρα για κάποιους σκοπούς: Στους Τρομπιανούς η ομάδα των γυναικών έχει δικαίωμα να βιάσει και να ταπεινώσει με κάθε άλλο τρόπο όποιον ξένο βρεθεί κοντά στη δική-τους κοινότητα. Η εχθρότητα για τον ξένο, και η επίδειξη δύναμης από τις ντόπιες γυναίκες, εκφράζεται εδώ αποτελεσματικά, με μια θεσμοθετημένη «ποινή», το βιασμό. Στους Μάνους, η ομάδα των αντρών έχει δικαίωμα να βιάσει γυναίκες της δικής-τους φυλής για να τις τιμωρήσει.

Ο Βιασμός-Ποινή

Η ΣΥΝΔΕΣΗ βιασμού και τιμωρίας είναι πολύ καθαρή ακόμα και σήμερα, στους ομαδικούς βιασμούς. Πολύ δύσκολα θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε να μιλάμε για «ασυγκράτητες σεξουαλικές ορμές» όταν διαβάζουμε ότι συνειδητά και προμελετημένα ο φίλος μιας γυναίκας μάζεψε τους άντρες φίλους-του και όλοι μαζί την «τιμώρησαν» γιατί ήθελε να τον εγκαταλείψει, βιάζοντάς-την. Και είναι εντυπωσιακό, αν παρακολουθήσει κανείς την ειδησεογραφία των εφημερίδων, το πόσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των ομαδικών βιασμών από τους ατομικούς.

Ο ΒΙΑΣΜΟΣ σαν όπλο, ο βιασμός σαν τιμωρία, χρησιμοποιήθηκε πολύ αποτελεσματικά και στο παρελθόν και σήμερα, στις συγκρούσεις ανάμεσα σε άντρες: εκεί η γυναίκα δεν είναι παρά ένα αντικείμενο στην κατοχή του αντίπαλου άντρα που, όπως το σπιτι-του, ή το χωράφι-του, θα καταστραφεί για να τον εξουθενώσει, και να εξασφαλίσει την υπεροχή του νικητή: 200.000 μέχρι 400.000 γυναίκες βιάστηκαν από τους Πακιστανούς στρατιώτες στο Μπάνγκλαντες. Οι περισσότερες απ' αυτές τις γυναίκες συγκεντρώθηκαν σε στρατόπεδα γιατί δεν έγιναν δεκτές από τους άντρες-τους ή τους πατεράδες-τους πίσω στα σπίτια-τους, μετά τον βιασμό. Οι Αμερικανοί στρατιώτες που δικάστηκαν για τη σφαγή στο Μάι-Λάι, είπαν, όταν αποκαλύφθηκε ότι είχαν βιάσει τις γυναίκες: «μα αυτά είναι φυσικά πράγματα στον πόλεμο».

ΕΝΑ ΑΚΟΜΑ στοιχείο, που αποκαλύπτει ξεκάθαρα τον πραγματικό χαρακτήρα του βιασμού, και τη συνάρτησή-του με διαδικασίες καταπίεσης και ιεραρχίας μέσα σε μια κοινωνική ομάδα, είναι οι βιασμοί μέσα στις φυλακές. Από τα στοιχεία που παραθέτει η Σούζαν Μπραουνμίλλερ⁵ για διάφορες φυλακές στις Η.Π.Α., (π.χ. για τις πολιτείες Κολούμπια και Φιλαδέλφεια) κάθε νεοεισερχόμενος υφίσταται ομαδικούς βιασμούς, που τους κατευθύνουν οι φυλακισμένοι που βρίσκονται πολύ ψηλά στην ιεραρχία. Στη συνέχεια, ο καινούριος έχει δυο επιλογές: ή να διαλέξει έναν απ' αυτούς για προστάτη-του και υποχρεωτικό ερωτικό-του σύντροφο, ή να γίνει ο ίδιος βιαστής, κι έτσι να κερδίσει μια ψηλότερη θέση στην ιεραρχία της ομάδας. Πρέπει να σημειώσω ότι εδώ μιλάμε για άντρες που ήταν ετεροφυλόφιλοι πριν μπουν στη φυλακή και που συνεχίζουν ακόμα και μέσα στη φυλακή να θεωρούν τους εαυτούς-τους ετεροφυλόφιλους.

ΕΤΣΙ, το κύριο χαρακτηριστικό του βιασμού, αυτό που καθορίζει το νόημα και το περιεχόμενό-του φαίνεται να είναι όχι το ότι πρόκειται για σεξουαλική πράξη, αλλά για πράξη βίας, που ασκείται πάνω σ' ένα άλλο πρόσωπο. Κι αυτό, εννοείται έτσι όχι μόνο από τη μεριά του θύματος που εισπράττει αυτή τη βία, αλλά και από τη μεριά του βιαστή, που λιγότερο ή περισσότερο συνειδητά επιδιώκει μια επίδειξη δύναμης πάνω στο θύμα.

Βιασμός: τμήμα συνολικότερης βίας

ΣΕ ΤΟΥΤΟ το σημείο, και κάτω απ' αυτήν την οπτική, πρέπει κανείς να ξεκαθαρίσει πως δεν έχει νόημα να απομονώνουμε το βιασμό σαν μια ειδική και μοναδική περίπτωση βίας κάποιων εξετασμένων «λούμπεν» αντρών προς κάποιες «άτυχες» γυναίκες. Αντίθετα, η βία που ασκείται από το ένα φύλο προς το άλλο έχει ένα μεγάλο εύρος εκδήλωσης: ξεκινάει από συμπεριφορές που λίγο μέχρι σήμερα έχουν συζητηθεί (όπως το επιθετικό πείραγμα στο μεγαλύτερο μέρος της κρυφής— για να φτάσει τελικά μέχρι το βιασμό, που, πολύ ελλειπτικά και παραγνωρίζοντας τα στατιστικά δεδομένα, παρουσιάζεται σαν κάτι που συμβαίνει μόνο από άγνωστους άντρες, στο δρόμο.

Η ΔΙΑΘΕΣΗ να εξεταστούμε το θέμα, να συζητάμε κάθε φορά «κατά περίπτωση» τον απεχθή βιαστή «X» και το «άτυχο» ή —ακόμα χειρότερα— «άμυαλο» θύμα του βιασμού «Y», το μόνο που πετυχαίνει είναι να μας απομακρύνει από μια σφαιρική θεώρηση του φαινομένου, να μας αφαιρεί κάθε δυνατότητα κοινωνιολογικής ερμηνείας και να συσκοτίζει τις σκοπιμότητες που υπάρχουν πίσω απ' αυτή την άσκηση βίας.

Βία και καταναγκασμός

Στις «πρωτόγονες» κοινωνίες που μελέτησαν ο Μαλινόφσκι και η Μ. Μήντ, οι σκοπιμότητες που εξυπηρετούνται από τη χρήση του βιασμού είναι και προφανείς και ενδεικτικές. Στη δική-μας κοινωνία η χρήση βίας και η σκοπιμότητά-της είναι πολύ πιο καλυμμένη, το νομικό-μας σύστημα την καταδικάζει, αλλά όλα αυτά δεν την κάνουν λιγότερο υπαρκτή. Η ΤΖ. Χάμερ⁶, γράφει σχετικά: «Ένας κοινωνιολογικός ορισμός της βίας ενάντια στις γυναίκες πρέπει να υπολογίσει τη χρήση της δύναμης και της απειλής σαν μέσο για να υποχρεωθούν οι γυναίκες να συμπεριφέρονται ή να μην συμπεριφέρονται, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο».

Η ΠΙΕΣΗ αυτή προς την κοινωνική ομάδα «γυναίκες», εξυπηρετείται από τη χρήση βίας, την απειλή βίας, αλλά και το φόβο που συνεπάγονται, φόβο που είναι διάχυτος, πολύ λίγο συζητημένος, σε κάποιο βαθμό συνειδητός αλλά και σε κάποιον άλλο βαθμό τόσο αυτονόητος και τμήμα της καθημερινής ζωής κάθε γυναίκας, που να μην μπαίνει σαν πρόβλημα.

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ της πίεσης ξεκινάνε από πολύ προφανείς περιορισμούς, —όπως το ότι μια γυναίκα είναι καλύτερα να αναζη-

τήσει κάποιον «άντρα - προστάτη» αν θέλει να κυκλοφορεί στους δρόμους τη νύχτα, ή να πηγαίνει διακοπές—, και φτάνουν μέχρι ένα πολύ δυσκολότερο προσδιορισμό και πολύ λιγότερο ερευνημένο χώρο «αυτοπεριορισμού», που επιτυγχάνεται από την εσωτερική ενόχληση ενός διάχυτου πια φόβου σύγκρουσης με το «ισχυρό φύλο», και τις όποιες επιταγές-του.

ΠΙΣΤΕΥΩ ΠΩΣ η μυθοποίηση της απειλής, που παρουσιάζεται είτε σαν «βιαστής - διεστραμμένος εγκληματίας» είτε σαν «βιαστής-ζωώδης σεξουαλικότητα» και υπονοεί ότι βρισκόμαστε απέναντι σε κάτι ανεξέλεγκτο ή «φυσικό», άρα σε κάτι που δεν επιδέχεται μεταβολή και πρέπει να το θεωρήσουμε σαν δεδομένο, εξυπηρετεί μια επιθυμία διατήρησης του *status quo*, και επιπλέον αυξάνει το φόβο των γυναικών και τον συνεπαγόμενο περιορισμό-τους. Πιστεύω επίσης ότι η «πρόταση κοινής λογικής» που είναι ευρύτατα αποδεκτή και που λέει ότι «η γυναίκα που κυκλοφορεί μόνη το βράδυ, ή απευθύνει λόγο σ' έναν ξένο, ή —ακόμα χειρότερα— μπαίνει στο αυτοκίνητο κάποιου, είναι άμυαλη, και πάει γυρεύοντας», πέρα από το να απεικονίζει μια πραγματική κατάσταση, λειτουργεί σαν ιδεολογική θέση, και προτρέπει τη γυναίκα στον αυτοπεριορισμό-της.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ του τι εννοώ με τα παραπάνω είναι η απόφαση που έβγαλε πριν από μερικούς μήνες σε δική βιασμού ένας Άγγλος δικαστής, σύμφωνα με την οποία, ο μεν βιαστής καταδικάστηκε σε κάποιο πρόστιμο, η δε γυναίκα που βιάστηκε θεωρήθηκε πως ήταν υπεύθυνη «συντελεστικής αμέλειας», επειδή ζήτησε από τον κατηγορούμενο να τη μεταφέρει με το αυτοκίνητό-του, αργά τη νύχτα, όταν δεν υπήρχε άλλο μεταφορικό μέσο διαθέσιμο και, απ' την άλλη, ήταν ανάγκη να γυρίσει σπίτι-της. Σαφέστατα, εδώ, η «ποινή» που επιβλήθηκε στη γυναίκα από το βιαστή-της, ουσιαστικά επικυρώθηκε από το δικαστήριο. Η λειτουργία όμως του νόμου, ξεκινώντας από τη διατύπωσή-του στον ελληνικό Ποινικό Κώδικα και φτάνοντας μέχρι τη διαδικασία μέσα από την οποία γίνεται η καταγγελία του βιασμού, η ιατροδικαστική εξέταση, και τελικά η εξέταση της γυναίκας από τους συνήγορους του κατηγορουμένου στο δικαστήριο, παρουσιάζει, πολλά προβλήματα κι αποτελεί θέμα ενός άλλου άρθρου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» Δεκέμβριος '81.
2. J. Goodall "In the shadow of Man".
L. Williams "Man and Monkey".
K. Lorenz "On Aggression".
F. Mowat "Never cry Wolf".
3. Μαλινόφσκι, από S. Brogez "Deliver us from love".
4. M. Mead, "New Lives for Old".
5. S. Brownmiller "Against our will".
6. J. Hammer «Βία και κοινωνικός έλεγχος των γυναικών», Σκούπα τχ. 2.

ΑΝΤΙΔΕΟΣΕΙΣ

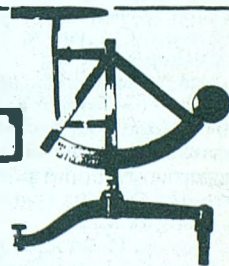
Κυκλοφόρησε το τεύχος 11

Αντρέας Βελισσαρόπουλος: Η «σοσιαλιστική» λογοκρισία, και το «κράτος γκουβερνάντα» • **Θανάσης Καλόμαλος:** Αριστερά και επιστήμη • **Δημήτρης Κωνσταντινίδης:** «Μονοτονία» • **Σταύρος Λυγερός:** Ερυθραία: μεταξύ σφύρας και άκμονος • **Γιώργος Παπαγιαννόπουλος:** Η κατάργηση του σταυρού και ορισμένων βουλευτών • **Αντρέας Παππάς:** Ένα δύο πολλά... Σπóρτιγκ • **Φωτεινή Παπαδοπούλου:** Τα πράσινα φύλλα, τα κόκκινα μήλα κ.ά. πολλά • **Τζέιμς Πέτρας:** Η ελληνοτουρκική διένεξη και η αμερικανική πολιτική • **Γιάννης Τούντας:** Εδώ και τώρα, ένα χρόνο μετά • **Αλέξης Φωτεινός:** Ισραηλινά οράματα-παλαιστινιακές αντιστάσεις • **Βαγγέλης Χωραφάς:** Για το επιστημολογικό πρόβλημα της αξίας.

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ

Αντρέας Βελισσαρόπουλος: «Λιμπερασιόν»: κρίσεις και λύσεις • **Θανάσης Καλόμαλος:** Τσ: πρόβλημα του Τύπου • **Βασίλης Μουλόπουλος:** Στα γρανάζια της νέας τεχνολογίας • **Χόργκ Μπέκερ:** Το πρόβλημα του χαρτιού • **Κώστας Ριζίτης:** Η κρίση του Τύπου ή τύπος της κρίσης.

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

- Φωτοστοιχειοθετήσεις
- Λιθογραφικές αναπαραγωγές
- Τυπογραφική επιμέλεια

*Ευσυνειδητή δουλειά
και επαγγελματική
επάρκεια*

Δεινοκράτους 131, Αθήνα (τ.τ. 601)

τηλ. 72.29.237 - 72.32.713 - 72.32.819

Κουκουλώματα και αποκαλυπτήρια

Εδώ και πολλούς μήνες «Τα Νέα» σε εσωτερική στήλη με μόνο τίτλο «Πλάγιες ερωτήσεις» καλύπτουν μια κατ' ευθείαν προβολή του πιο εκσυγχρονισμένου, πιο κουκουλωμένου και πιο επικίνδυνου συντηρητισμού.

Τη στήλη, υπογράφει ο «Πορφύριος», ψευδώνυμο του ποιητή της «Ιθαγένειας» Κώστα Μύρη ή άλλως του θεατρικού κριτικού και παράγοντα κ. Γεωργουσόπουλου.

Ο «κλόγος» των καθημερινών αυτών σημειωμάτων έχει αναγνωρίσιμη ιδεολογική ταυτότητα: αναπαράγει την τεχνεσία εθνικοφροσύνη, με το νέο —μωντέρνο— τριγωνικό ιδεολόγημα «ριζες - ήθος - αγάπη» που επικρατεί όχι μόνον στους ελληνο-κεντρικούς κύκλους στα νεο-θεολογικά «προοδευτικά» κυκλώματα αλλά και σε μια κάποια μερίδα του ΠΑΣΟΚ.

Η περίπτωση όμως του «Πορφύριου», είναι ιδιαίτερα προκλητική γιατί ο ίδιος ασκεί ενεργό πολιτιστική δράση (μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Εθνικού Θεάτρου) και ενεργό δια-

ΣΥΝΕΧΙΖΩ σήμερα τό χτεσινό θέμα. Τόν αιτούμενο συνδικαλισμό στο στρατό; Περιποιάς εργασίας πρόκειται; Επάγγελμα στρατιώτης; Για καινούργιο τό εμφανίζουν τα παιδιά; Για μισοφόβους πάλι θά μιλήσουμε; Κι αν θρεθεί καμιά πολυεθνική και πληρώνει ακριβότερα; Αν θρεθεί ο άπέναντι και πληρώνει γερά;

Αλλά τί δουλειά κάνει ο στρατιώτης; Δεν πρέπει, έντιμα, νά μάς πούν τὰ παιδιά; Θά θάλουμε και νόρμα; Θά δίδεται και πρίμ; Θά δοθούν επιδόματα άσκήσεων, ειδικότητας όλμιστή, υπερωρίας, νυχτερινής εργασίας, άνθυγιεινής εργασίας;

Δέν πάει μακριά, παιδιά, ή

φώτιση —τρομοκρατία— από τις στήλες του στο «Βήμα» παλιότερα και σήμερα στα «Νέα».

Ο ευαίσθητος ποιητής των «ριζών» και του Μαρκόπουλου, άλλοτε ως αμείλικτος κριτικός θεάτρου και άλλοτε ως κοινωνιολογικών χρονογράφος, ποιεί σταθερά μια νέα πολιτική αντίληψη, καταδικαστική των κινήματων και των τάσεων που κινούν επιτέλους τον μικρο-αστικοποιημένο

ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΚΟΥΚΟΥΛΩΜΑΤΑ

βαλίτσα; Καλό θά ήταν νά μήν υπάρχουν στρατοί. Όσο όμως υπάρχουν, δέν εύλογάτε την ώρα πού στή γειτονιά μας άκόμη δέν πολεμούν;

Αισθάνεστε μοναξιά στή σκοπιά; Νά σκέφτεστε αυτές τις δύο ωρούλες πώς έπειδή έσεις ξαγρυπνάτε, μπορούν έκατομμύρια άλλοι νά κοιμούνται

ή συχα. Νά σκέφτεστε πώς όταν έσεις μαθαίνετε τὰ ψιλὰ γράμματα τής άμφισβήτησης, κάποιοι άλλοι ξαγρυπνούσαν γιά νά έχετε τήν πολυτέλεια τής σκέψης.

Δέν εργάζεστε, παιδιά, φυλάτε τήν πατρίδα. Θέλετε άνταλλάγματα γιά νά τό κάνετε; Θά κάνουμε, έμεις τώρα, τόν πατριωτισμό έπάγγελμα; Ζητάμε ό,τι τόσα χρόνια καταδικάζαμε; Δύο χρονάκια είναι, θά περάσουν. Σάς πειράζει νά πειθαρχείτε στά παραγγέλματα τού λοχία; Και δέ σάς πειράζει πού σάν μηχανάκια προχτές, σάν τὰ σκυλάκια τού Παθλώφ, πειθαρχούσατε στά παραγγέλματα τής ντουντούκας;

«ΤΑ ΝΕΑ» 22/11/82 Πορφύριος

το κείμενο με ένα ερώτημα προς τη διεύθυνση της εφημερίδας.

Τι έχει να «ζηλέψει» η στήλη αυτή από τις αντίστοιχες ψευδώνυμες στήλες της «Εστίας», της «Ελευθερης Ώρας» και της «Βραδυνης»;

Εκτός αν στον κύκλο των γεινιάσεων των συμφερόντων και των εκδοτικών επιλογών όλοι οι ψευδώνυμοι χρονογράφοι είναι ίδιοι.

ειδήσεις

● Η ελληνική οικονομική πραγματικότητα είναι το θέμα της εβδομάδας οικονομικής σκέψης που αρχίζει σήμερα και τελειώνει την Παρασκευή 3 Δεκεμβρίου στη Θεσσαλονίκη. Διοργανωτής η φοιτητική εφημερίδα «Αγίας Σοφίας 3» έκδοση της Δημοκρατικής Ενότητας ΑΒΣΘ. Μεταξύ των θεμάτων περιλαμβάνονται «η πολιτική για τη μείωση του πληθωρισμού και της ανεργίας», «οι σχέσεις με την ΕΟΚ», «η οικονομική παιδεία στην Ελλάδα», «η στρατηγική της εκβιομηχάνισης» κτλ. Εισηγητές είναι οι: Αιμ. Ζαχαρέας, Μ. Νικολινάκος, Αχ. Μητσάκος, Σπ. Ζευγαριδής, Γιώργος Δερτιλής, Μ. Νεγρεπόντης-Δελιβάνη, Λευτ. Παπαγιαννάκης, Γ. Παπαδημητρίου και Γιωργ. Χατζηκωνσταντίνου.

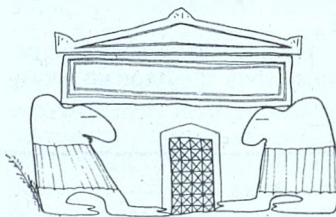
● Η Ένωση Γυναικών Ελλάδας (ΕΓΕ) με ανακοίνωσή της για το γιορτασμό της Εθνικής Αντιστάσης, «στη σημερινή πρώτη ελεύθερη γιορτή της Αντίστασης —Γιορτή Ενότητας

και Νίκης— αποτίει φόρο τιμής στους νεκρούς και τιμά τους επιζώντες, που αγωνίσθηκαν για το ιδανικό της Λευτεριάς».

● Η Αδέσμευτη Κίνηση Ειρήνης (ΑΚΕ) διοργανώνει την Τετάρτη 1 Δεκεμβρίου, 6.30 μ.μ. συζήτηση με θέμα «πυρηνικά εργοστάσια ισχύος. Λύση ή κίνδυνος;». Στη συζήτηση, που θα γίνει στη Νομική Αθήνας, στο αμφιθέατρο ΦΜΣ, θα πάρουν μέρος οι: Γιάν. Δρακόπουλος, Κ. Γαβρόγλου, Αχιλ. Γρηγορογιάννης, Θάλεια Μητσωρα-Δασκαλάκη, Κίμωνας Χατζημπίρος και θα συμμετέχει αντιπροσωπεία του κινήματος των Πράσινων της Ομοσπονδιακής Γερμανίας.

● «Να κάνουμε το φόβο μας εξέγερση». Μ' αυτό το στόχο γίνονται μια σειρά κινητοποιήσεις των αυτόνομων γυναικών πάνω στο θέμα του βιασμού. Στις 3 και 4 Δεκέμβρη θα γίνει διήμερο ενάντια στη βία και τους βιασμούς. Τη συνάντηση διοργανώνει «το σπίτι των γυναικών» στο Γαλλικό Ινστιτούτο Σίνα 31. Ανάμεσα στα θέματα που θα συζητηθούν στη διήμερη συνάντηση είναι: «Βιασμός: Μύθοι και περιεχόμενο», «Ο βιασμός μέσα από τον Τύπο», «Στοιχεία για τους βιασμούς και απόπειρα ερμηνείας τους» κτλ.

Μετά σαράντα έτη

Η αναγόρευση του Ιωάννη Κακριδή σε «τιμής ένεκεν» καθηγητή από το «Αθήνσι» Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο είναι —συμβολικά τουλάχιστον— μια πράξη μεταμέλειας του «άσωτου» πατέρα —ιδρύματος προς τον ισόβια σταθερό και μόνοιμα συνεπή γιο της επιστήμης και της προόδου. Έτσι, το βράδυ της 15ης Νοεμβρίου, με κάποια αδεξιότητα, αλλά και αξιοπρόσεκτη σεμνότητα, τιμήθηκε από το Πανεπιστήμιο Αθηνών ο Ιωάννης Κακριδής. Μετά σαράντα έτη... Πάντως, έστω και με τόσο καθυστέρηση, το Πανεπιστήμιο Αθηνών κατόρθωσε να απαλλαγεί από το συλλογικό αίσθημα ευθύνης που το βάραινε σχεδόν ανεπανόρθωτα και συμβολικά πραγματοποιήσει μια χειρονομία ευοίωνα για τις νεότερες γενιές.

ΟΥ΄ΙΛΛΙΑΜ ΜΠΑΡΡΟΥΖ:

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

Κί' εσυ
καθε αυγη
με την

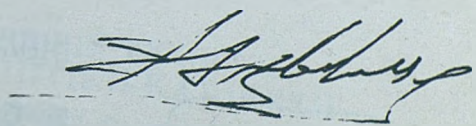
ΑΥΓΗ
ΖΗΤΗΣΗΣ ΤΟΝΑΤ
ΙΑ ΤΑ ΠΥΡΗΝΙΚΑ
ΤΗΝΕΛΛΑ

Φίλες & φίλοι

του βιβλίου

«Ένα βιβλίο έχει πάντα δυο δημιουργούς: αυτόν που το γράφει και αυτόν που το διαβάζει». Τι, αυτόν που το διαβάζει, υπάρχει ένα βιβλιοπωλείο ΦΕΙΔΙΟΥ 14-16, που φιλοδοξεί να γίνει το πιο πληρέστερο και σωστό της περιοχής. Μέσα σ' ένα περιβάλλον «ξεστό» και ευχάριστο, μπορείτε να ενημερωθείτε για την υγεία του βιβλίου και να διαλέξετε όποιο θέλετε. Και τίς ευχαΐξω! Όσο το Δευέβρω «τιμές γραμμάριος» σ' όσα τα βιβλία όλων των ενδοτιμωσιών οίμων.

Σας περιμένω για ν' ανταλλάξετε γνώτες επάνω στον «μυσικό μας φίλο» το βιβλίο.

Υ.Γ. ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ "ΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥΡΟΣ"
ΦΕΙΔΙΟΥ 14-16 ΑΘΗΝΑ (142) ΤΗΛ. 3602.054

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
σε λίγες μέρες

ΠΕΤΡΟΥ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗ
Συνηγορία
της
Παραλογοτεχνίας

4 μονογραφίες και ένα δοκίμιο πάνω στα αστυνομικά και κατασκοπικά μυθιστορήματα, την «Επιστημονική φαντασία» και τα «Κόμικς»

Οι ιστορικές καταβολές, οι λογοτεχνικές συγγένειες και η ψυχολογική λειτουργία της ανάγνωσής τους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131 - Αθήνα
Τηλ. 72.29.237

Βιβλιο-παρουσίαση

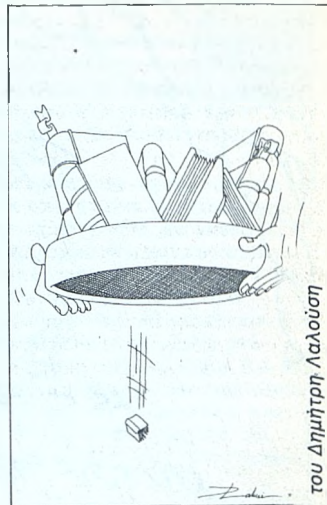
Οι ατέλειες του υπουργείου

Στο σημερινό τεύχος του, το ANTI δημοσιεύει πρόσθετα στοιχεία σε προηγούμενο ρεπορτάζ (τχ. 217) σχετικά με το σύστημα διανομής του Τύπου. Αποτέλεσμα ενός άρρυθμου συστήματος —που πάει προς το χειρότερο— είναι η απώλεια εκατοντάδων τόνων δημοσιογραφικού χαρτιού αξίας, κατά τους μετριοτέρους υπολογισμούς, 40 εκ. δραχμών το μήνα. Η πολιτεία γνωρίζει και ανέχεται χρόνια αυτή την κατάσταση. Κανένα μέτρο όμως δεν έχει ληφθεί και το πολύτιμο συνάλλαγμα δαπανάται χωρίς κανείς να συγκινείται.

Αυτή η ίδια πολιτεία έχει όμως δυο μέτρα και δυο σταθμά. Γιατί όταν πρόκειται για την παροχή

ατέλειας, σε χαρτί που προορίζεται για την έκδοση βιβλίων τότε σκέφτεται την οικονομία. Η αρμόδια επιτροπή του υπουργείου Προεδρίας, όπως μας πληροφορούν πολλοί εκδότες, καθυστερεί την έκδοση εγκρίσεων για ατέλεια χαρτού· και όταν χορηγεί εγκρίσεις είναι φειδωλή. Το βιβλίο λοιπόν πρέπει να πληρώσει τις συναλλαγματικές δυσκολίες. Φυσικά! Αφού ο κίνδυνος επικρίσεων υπάρχει μόνον από τη μεριά των εφημερίδων.

Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να παίρναμε μίαν απάντηση από το αρμόδιο υπουργείο. Δεν είναι βέβαια το Υπουργείο Πολιτισμού που υποτίθεται ότι θα λάβει μέτρα για το βιβλίο. Είναι όμως το

του Δημήτρη Λαλούση

υπουργείο που μεταδίδει πληροφορίες για την κυβερνητική πολιτική εν γένει...

Ένα αξιόλογο ρεαλιστικό μυθιστόρημα με πολιτικό χαρακτήρα είναι το «Μπώ Μασκ», δηλαδή το ομορφόπαιδο, του Ροζέ Βαγιάν. Ο συγγραφέας του υπήρξε ρεπόρτερ και δοκιμιογράφος αλλά έγινε περισσότερο γνωστός ως μυθιστοριογράφος. Πρόκειται για το χρονικό μιας απεργίας σε κάποια μικρή βιομηχανική πόλη κοντά στη Λυών, στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1950. Ο Ρ. Βαγιάν καταγράφει με πιστότητα όλο το ψυχολογικό κλίμα της εποχής.

Η μετάφραση του Παύλου Τσιώμη είναι υποδειγματική και εκφράζει με ανάλογο ρεαλιστικό τρόπο στη γλώσσα μας το αντίστοιχο κλίμα. Ο μεταφραστής μας κατατοπίζει στον πρόλογο του σχετικά με τον Ρ. Βαγιάν, τη

ζωή του και το έργο του. Μια προσωπικότητα ανήσυχη που έχοντας ζήσει τη γαλλική αντίσταση, περνά το 1952 στο κομμουνιστικό κόμμα. Η θητεία του εκεί τερματίζεται με τα συγγραφικά και ορίζει από κει και πέρα μία νέα πορεία του συγγραφέα: μακριά από την πολιτική.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ
ΗΧΩ-Μεταφράσεις ποιημάτων
Εκδ.: Γνώση, 1982

Στον τόμο αυτό ο Ανδρέας Καραντώνης έχει συγκεντρώσει τους περισσότερους από τους στίχους ξένων ποιητών που είχε μεταφράσει και είχαν δημοσιευτεί σε διάφορα περιοδικά.

Τα πιο πολλά από τα ποιήματα που υπάρχουν στο βιβλίο, έχουν πρωτοδημοσιευτεί στο περιοδικό «Νέα Γράμματα» (1935-1944) και είναι μεταφράσεις των Εμίλ Βεράρεν, Πωλ Βαλερύ, Πωλ Κλωντέλ, Γκυγιώμ Απολλιναιρ, Ζυλ Σουπερβιέλ, Πιέρ Ζαν Ζουβ, Αντρέ Μπρετόν κ.ά.

Bill Risebero
Ιστορία της Δυτικής Αρχιτεκτονικής
Μετ.: Θ. Ανδρουλάκης - Γ. Λαμτζίδης - Μ. Παγκάλου
Εκδ.: Φόρμα, Αθήνα 1982

Ο Bill Risebero γεννήθηκε το 1938 και εργάζεται σαν αρχιτέκτονα και πολεοδομίας στο Λονδίνο.

Με βάση την πολιτική θέση ότι τα κτίρια κάθε εποχής αντανakλούν τη δομή και την εξέλιξη της κοινωνίας που τα παράγει, περιγράφει και εικονογραφεί την ιστορία κάθε περιόδου, από τον πρώιμο μεσαίωνα μέχρι σήμερα. Τελειώς αντίθετος σε μια ακαδημαϊκή προσέγγιση της ιστορίας της αρχιτεκτονικής αναλύει όχι μόνο τι χτίστηκε, αλλά ποιός το έχτισε, πώς και γιατί.

«... Η ιστορία αυτού του βιβλίου αρχίζει σε μια βάρβαρη και απάνθρωπη εποχή· μια εποχή όμως όπου η προσωπική δημιουργία μέσα από την οικοδομική τέ-

στον ΠΕΙΡΑΙΑ...

βιβλία - περιοδικά - αφίσσες

πρισμα

εκπαιδευτικά παιχνίδια

μπουμπουλινάς 48 και υψηλάντου - τηλ. 4172366

χνη, ήταν τόσο συνηθισμένη ώστε να αποτελεί τον κανόνα μάλλον παρά την εξαίρεση... Η ιστορία τελειώνει σε μια εποχή αβεβαιότητας όπου η δημιουργική συνεργασία ανάμεσα στον άνθρωπο και το περιβάλλον δεν έχει σβήσει ολόκληρα, όπου ο καταμερισμός της εργασίας έχει σπάσει τον κρίκο ανάμεσα σ' αυτούς που παράγουν τα κτίρια και αυτούς που τα χρησιμοποιούν... Το πέρασμα από την πρωτόγονη δημιουργικότητα στην πολυπλοκότητα και την αλλοτρίωση μέσα σ' ένα διάστημα 1500 περίπου χρόνων αποτελεί την ιστορία της δυτικής αρχιτεκτονικής».

TANTEOYΣ KONBIZKI

Μικρή αποκάλυψη

Μετ: Γ. Τσώνος-Γ. Πετρινωτής

Εκδ: Αστέρης Δελθανάσης
Αθήνα 1982

Ένα μυθιστόρημα που αναφέρεται στη σημερινή κατάσταση στην Πολωνία. Το βιβλίο, που πήρε το βραβείο «Μοντέλο 1981», δίνει ανάγλυφα τη φθορά που υπάρχει σ' αυτή τη χώρα. Μιά φθορά, που αγγίζει τα πάντα. Το καθεστώς, την αντιπολίτευση, τα υλικά, τα πνευματικά και ηθικά στοιχεία, την καθημερινή ζωή. Το βιβλίο εκδόθηκε στην Πολωνία, όχι όμως από τις κρατικές εκδόσεις, ξεφεύγοντας από τη λογοκρισία.

ΧΟΥΑΝ ΡΟΥΛΦΟ

Πέδρο Πάραμο

Μετ: Ν. Πρατίνης

Εκδ: Αστέρης Δελθανάσης
Αθήνα 1982

Το μυθιστόρημα περιγράφει την παρακμή ενός γαιοκτημονα και ταυτόχρονα τη διάλυση στον κοινωνικό ιστό της υπαίθρου μετά τη Μεξικάνικη επανάσταση. Τα έντονα φολκλωρικά στοιχεία (έναν κλειστό ψευτοελλαδικό αγροτικός πολιτισμός, οι δεισιδαιμονίες, η νεκροφιλία κτλ.) αποτελούν για τον συγγραφέα την αφετηρία, το υλικό που μια φιλο-

λογική επεξεργασία το ανεβάζει στο επίπεδο του τραγικού.

ΜΑΝΟΥΕΛ ΣΚΟΡΣΑ

Η ιστορία του Γκαρμπόμπο του Αόρατου

Μετ: Βασ. Καραπλής

Εκδ: Αστέρης Δελθανάσης
Αθήνα 1982

Πρόκειται για ένα μυθιστόρημα όπου ολοκληρώνεται η τραγική εικόνα των συνθηκών που ζουν οι Ίντιος στο Περού ένα κεφάλαιο από τον ανατρεπτικό πόλεμο που, εδώ και αιώνες, έχει σαν υποκείμενα της ιστορίας τους ιθαγενείς που επέζησαν και που έχουν τις ρίζες-τους στους προκολομβιανούς πολιτισμούς. Σ' αυτόν τον απελπισμένο αγώνα έχουν δώσει τη ζωή-τους εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι —πολύ περισσότεροι απ' όλους μαζί τους νεκρούς των άδοξων «επιστημών» πολέμων-μας.

CHARÈS KAHN:

Ο Αναξιμανδός και οι αρχές της ελληνικής κοσμολογίας.

Μεταφ: Νίκος Γιανναδάκης

Εκδόσεις «Πολύτυπο»,
Αθήνα 1982

Ο Charles H. Kahn προσπαθεί στο βιβλίο αυτό να αποτιμήσει τη σημασία του βραχύλογου αποσπάσματος από το σύγγραμμα του Αναξιμανδρου, το οποίο θεωρείται ως το αρχαιότερο κείμενο στην ιστορία της ελληνικής και, γενικότερα, της δυτικής φιλοσοφίας.

Μέσα από μια προσεκτική κριτική και ανάλυση των σωζόμενων μαρτυριών και κειμένων, ο Ch. Kahn ανασύστησε το πρότυπο της αναξιμανδρείας σκέψης. Επεδίωξε να αναδείξει την εσωτερική συνέχεια και ενότητα του αρχαϊκού φιλοσοφικού στοχασμού αντί να σταθεί, όπως γίνεται συνήθως, στην επισήμανση των διαφορών που αυτός παρουσιάζει. Ο Ch. Kahn χρησιμοποιεί

εδώ την ιστορική μέθοδο.

Αφού ξεχωρίζει πρώτα τα ζητήματα εκείνα για τα οποία έχουμε αξιόπιστες μαρτυρίες, ο Ch. Kahn προχωρεί στη φιλοσοφική συζήτηση. Περιγράφει τα πιο συγκεκριμένα γνωρίσματα του αναξιμανδρείου θεωρητικού σχήματος σε θέματα όπως ο σχηματισμός του ουρανού, οι αιτίες των μετεωρολογικών φαινομένων και η προέλευση της ζωής. Κατόπιν περιγράφει τις γενικότερες έννοιες της «φύσεως» και του «κόσμου». Τέλος, εξετάζει μερικές από τις μόνιμες επιδράσεις των μιλήσεων ιδεών στην ελληνική «περί φύσεως» φιλοσοφία.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΚΑΚΙΣΗΣ

Απλία Οδός

Εκδ: Εξάντας, Αθήνα 1982

Η «Απλία Οδός» περιλαμβάνει δεκατέσσερις μεγάλες συνεντεύξεις με τους: Μ. Χατζιδάκι, Δ. Σαββόπουλο, Δ. Σαμίου, Στ. Κουμανούδη, Θ. Βέγγο, Δ. Διαμαντίδου, Κ. Δανδουλάκη, Ν. Χουλιαρά, Γ. Τσαρούχη, Μ. Αργυράκη, Γ. Ιωάννου, Γ. Μανιώτη, Ν. Σαργκάνη και Αγ. Ρακίνα. Οι συνεντεύξεις είχαν δημοσιευθεί στη στήλη που κρατούσε κάθε Δευτέρα ο Σ. Κακίσης στην εφημερίδα «Εγνατία», (εκτός από κείνη του Αγ. Ρακίνα που είχαν δημοσιευθεί σε άλλο έντυπο και της Κ. Δανδουλάκη που δεν πρόλαβε να δημοσιευτεί).

ΚΑΛΛΙΟΠΗ Ι. ΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η κιβωτός-μουν

Εκδ: Διογένης, Αθήνα 1982

Είναι το τέταρτο βιβλίο της Κ. Νακοπούλου' αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα στο οποίο δίνονται η ζωή, η ατμόσφαιρα και η δραστηριότητα του ελληνικού στοιχείου της Μανσούρας, μιας πόλης της Αιγύπτου. Η συγγραφέας γεννήθηκε, έζησε και δίδαξε εκεί στα Ελληνικά Εκπαιδευτήρια.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΑΡΑΣ

Λεξικό της μεσαιωνικής ελληνικής δημόδους γραμματικής (1100-1699)
Τόμος όγδρος, Θεσσαλονίκη 1982

Ο τόμος αυτός περιλαμβάνει το τμήμα του Λεξικού από τη λέξη καταβολώνω έως τη λέξη κροκύδα. Οι λέξεις, όπως και στους προηγούμενους τόμους, εξετάζονται από την άποψη των τύπων τους, της ετυμολογίας και των σημασιών τους. Σε πενήντα περίπου σελίδες του Λεξικού παρέχονται στον αναγνώστη προσθήκες και επανορθώσεις σε όλους τους δημοσιευμένους τόμους του Λεξικού, καθώς και ευρετήριο λέξεων που παραπέμπει στις λέξεις αυτές που προσθέτονται ή συμπληρώνονται. Στην αρχή του τόμου, εκτός από τα προλεγόμενα, δίνεται πρόσθετη βιβλιογραφία κειμένων και μελετών που σχετίζονται με το έργο του Λεξικού.

ΤΖΙΟΡΤΖΙΟ ΜΠΙΑΣΑΝΙ

Τα χρυσά νυαλιά

Εκδ: Κέδρος, 1982

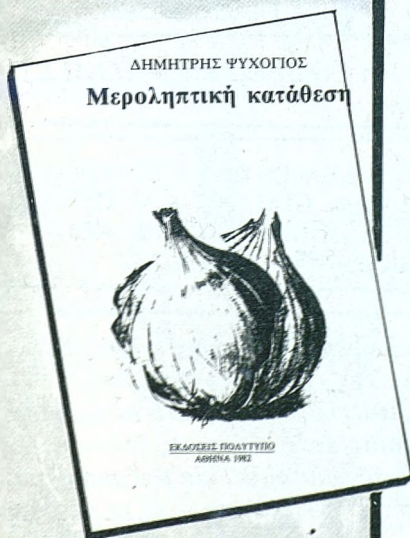
Ιστορία δύο «αποκλεισμών» διαφορετικών αλλά παράλληλων: ενός διακεκριμένου επαγγελματία ομοφυλόφιλου και ενός νεαρού Εβραίου φοιτητή λίγο καιρό πριν εκδοθούν στην Ιταλία οι νόμοι για τις φυλετικές διακρίσεις. Μια σε βάθος αίσθηση για τη ζωή, που θα οδηγήσει αργότερα στο άλλο αριστούργημα του συγγραφέα, τον «Κήπο των Φίντζι - Κοντίνι».

ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ-ΔΕΔΕ

Αρβανίτικα τραγούδια

Εκδ: Καστανιώτη, 1982

Συλλογή Αρβανίτικων τραγουδιών από πολλές περιοχές της Ελλάδας. Πρόκειται για την δεύτερη σειρά με το ίδιο θέμα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΜΕΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ

Κριτικά δοκίμια για θεσμούς, γεγονότα και καταστάσεις. Οδοιπορικό των αποτυχιών και απογοητεύσεων της μεταπολεμικής περιόδου, με σαρκασμό και αναζήτηση της προσωπικής-μας αλήθειας:

● Στρατιωτική θητεία ● Δημοσιογραφία ● Κομματική ένταξη ● Επάγγελμα ερευνητής ● Λειτουργήματα πολιτευτής ● Καταλήψεις ● Ήταν ο Νέρων αριστερός; ● Διακοπές ● Επιμύθια, ψιμύθια, παραμυθίες

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

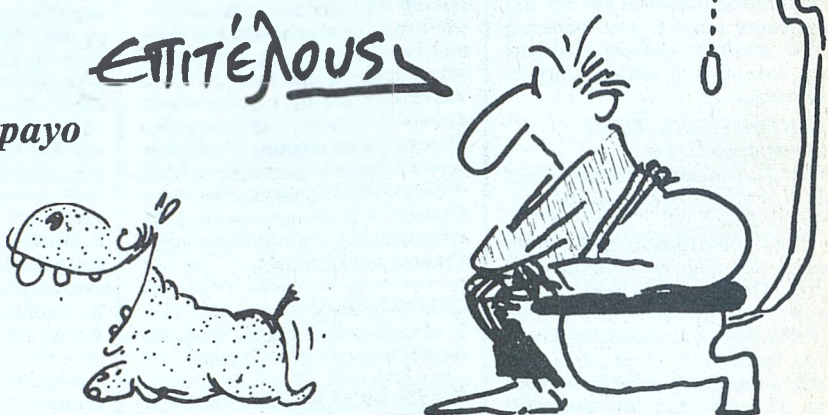
Δεινοχράτους 131 ● τηλ. 72.29.237—72.32.819

ένα περιοδικό κόμικς (κι όχι μόνο)

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΣ **ΒΑΒΕΛ**

bilal ● *munoz - sampayo*
reiser ● *wolinski*
quino ● *copi*
got - petillon ● *cabu*

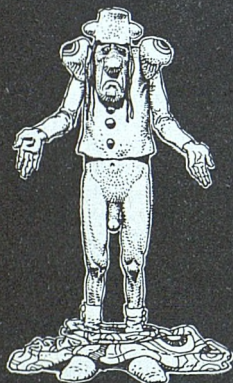
και πολλές σελίδες *αρκα*
και άλλα ευφυή

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΒΑΒΕΛ

moebius
Ο ΤΡΕΛΟΣ
ΣΤΥΤΗΣ

και άλλα

Β' ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΑΛΜΠΟΥΜ ΤΟΥ ΑΡΚΑ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΟ ΒΡΕΙΤΕ ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΘΑ ΤΟ ΒΡΕΙΤΕ ΣΕ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΠΩΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΒΕΛ (ΠΑΓΚΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ) ΚΑΙ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ, ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 68

**Η ΒΑΒΕΛ ΕΧΕΙ
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩ-
ΛΕΙΟ ΤΗΣ**

Μπορείτε να βρείτε τα πάντα (ή σχεδόν) από ελληνικά περιοδικά κόμικς παλιά και καινούρια, όλα τα τεύχη, Αστεριξ, Λούκυ Λουκ, Τεν - Τεν κ.λπ. ξενόγλωσσα κόμικς άλμπουμς, απ' τις αρχές του Δεκέμβρη γαλλικά, ιταλικά κι αμερικάνικα περιοδικά κόμικς, ελληνικές εκδόσεις επιστημονικής φαντασίας κι αγγλόφωνες τοιούτες. Ακόμη σύγχρονη λογοτεχνία σε ικανοποιητικές επιλεγμένες ποσότητες, και μια μικρή συλλογή από επιλεγμένους ελληνικούς δίσκους και κασέτες (φυσικά και όλες οι ανεξάρτητες παραγωγές).

ΒΑΒΕΛ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 68 - ΑΘΗΝΑ ☎ 3645133

Θεατρο

ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ... σκέτη

Της Άννης Κολταιδοπούλου

Κάποτε, τα θεάματα είχαν τους κράχτες-τους. Τώρα, έχουνε τη διαφήμισή-τους και τους τίτλους-τους. Τίτλους - κράχτες. Ας πούμε «Πορνογραφία», που μας κάνει πλύση εγκεφάλου... ή μπιντέ, εδώ και μήνες ώσπου να βγει στο σανίδι. Και σου αναγγέλλουν λοιπόν την έναρξη. Και σε τραβάει ο τίτλος, που υπόσχεται μεταξύ άλλων... «φάτε μάτια ψάρια και αυτιά... πεντάγραμμο». Σε τραβάει το εντέχνως διατεταγμένο βαλσάκι, που άδει πως... «Πορνογραφία, σημαίνει συνουσία...», σε τραβάει και το κατεστημένο μνημονικό-σου, που επιμένει, πως «Χατζιδάκις σημαίνει πάντα μουσική». Σε τραβάει η ωραία τρέλα του Αργυράκη, που εδώ, σημαίνει σκηνικά - κοστούμε - διάκοσμος. Σε τραβάει ένα αξιόλογο επιτελείο ηθοποιών, που σημαίνει εγγύηση, σε τραβάει κι ένα άγνωστο ή πρωτόβαλο επιτελείο κειμενογράφων, που έχει πάνω-του την εξωτική αίσλη του «κάτι άλλο». Σε τραβάει κι η μνήμη της «Οδού Ονείρων», μαζί με την υπόσχεση και τη ρητή διαβεβαίωση, πως θα δεις κάτι άλλο από επιθεώρηση, που κατά τον εμπνευστή της Πορνογραφίας, δεν υπάρχει θέαμα πιο εξευτελιστικό απ' αυτήν. Σε τραβούν όλ' αυτά μέχρι το Σούπερ Σταρ. Έλα όμως, που σε διώχνει το αποτέλεσμα! Και σε διώχνει τροχάδην ή βολ-πλανέ, έχοντας υπό μάλης

το πανέξυπνο και πανάκριβο BY AIR MAIL πρόγραμμα των 150 δρχ. με το δεκάδραχμο Χατζιδάκει... πορνογραφόσημο στα δεξιά-του. Στα πολύ δεξιά-του μάλιστα.

Η Πορνογραφία λοιπόν, «μήκε μέσα στον Χατζιδάκι», σαν ομίχλη, από την ανοιχτή μπαλκονόπορτα φιλόξενου, πληροετικού σπιτιού της Μακρυνίτσας, κάποια Μεγάλη Παρασκευή μαζί με τ' αεράκι και τις καμπάνες του Επιτάφιου... Αναλογίζομαι, τι ένωση παράξενη να έγινε άραγε, ανάμεσα στην υποβλητική ομίχλη αυτού του τόπου, στα επιτάφια μύρα, στο πελασγικό πνεύμα και στην επιφοίτηση ενός πορνογραφικού κελεύσματος προς «φιλελεύθερο αστό» μουσικοσυνθέτη: Ίσως γι' αυτό και το αρμόδιο υπουργείο, κατήργησε τα δάνεια επισκευής διατηρητέων, φιλόξενων σπιτιών στο Πήλιο...

Πάντως, ο επιτάφιος, φτούριζε και στην παράσταση, αρχή-αρχή μάλιστα, στο νούμερο. «Η βεντέτα ποτέ δεν πεθαίνει». Τέσσερα αγόρια, με χρυσά σλιπ, αντικαθιστώντας προφανώς τους ναυτοπαιδες ή τους στρατιώτες, περιφέρονε το εξωραϊσμένο κορμί της Στέλλας Παπαδημητρίου. Παρ' όλες τις φιλότιμες προσπάθειες της ηθοποιού όμως, αυτή η βεντέτα που ποτέ δεν θα πέθαινε, πέθανε επί σκηνής και ενώπιον

κοινού, σαν θέαμα, σαν κείμενο, σαν έναρξη παράστασης. Ο κειμενογράφος Γιάννης Λακκάς Βικέλας είχε σίγουρα κάτι στο νού-του, μπερδεύτηκε όμως γρήγορα μέσα σ' ένα χαλαρό σενάριο περιέργων συνειρμών με τρεις Γερμανούς, έναν εραστή, ένα κορίτσι με φτερό και πέντε χορεύτριες. Το κοινό, περίμενε καλοπροαίρετα το επόμενο νούμερο, ή πώς να το πούμε, αφού δεν την θέλουμε την επιθεώρηση: «Είσοδος Χορού» λοιπόν με αγόρια και κορίτσια, που είχαν μάθει τα βήματά-τους, είχαν βρει τους ρυθμούς της μουσικής του Μ. Χατζιδάκι, είχαν υπακούσει στον χορογράφο Γιάννη Φλερύ. Τίποτε άλλο.

Το «Χαμένη στο διάστημα, χαμένη και στο χρόνο» του Άρη Δαβαράκη, μας γέμισε —κυρίως στην αρχή-του—, ελπίδες. Το μπάσμο και τα δύο πρώτα λεπτά της θαυμασίας ηθοποιού Μαρίας Κανελλοπούλου είχαν αμεσότητα, ενδιαφέρον, ερεθισμούς θεατρικούς. Οι έμμονες όμως διαφημιστικές αναδρομές στο Χατζιδάκειο έργο, η απόδραση του κειμένου από τη δράση-του την ίδια, το έριξε, με αποτέλεσμα να μη σώζεται το νούμερο ούτε απ' το ταλέντο της Κανελλοπούλου.

Ακολουθεί το βαλσάκι, «Πορνογραφία σημαίνει συνουσία, συνουσία στο φως των αστεριών, για την Ευρώπη και για την Ασία πορνογραφούμε στα μάτια των παιδιών»... κ.ά.

Όσο κι αν είσαι εξοικειωμένος στη γλώσσα και στη σκέψη της κουλουράς αυτού του βεληνεκούς, σου μένουν πάντως ερωτη-

ματικά. Όταν βέβαια διαβάσεις το ερμηνευτικό σημείωμα του Μάνου Χατζιδάκι, σου λύνονται όλα. Και ερωτηματικά, και πόδια και ήπατα. Δηλαδή, δεν διαστάζουμε πια διόλου, στο να εξακοντίζουμε έναν τίτλο - κράχτη για να τραβήξουμε κοινό και μετά, να παραγεμίσουμε αυτόν τον τίτλο, με ένα και δύο και τρία και τέσσερα κοινωνικά φουσάτα. «Πορνογραφία, λέει, είναι το υποκατάστατο της ερωτικής επικοινωνίας και σε προέκταση, το υποκατάστατο της κάθε ανθρώπινης επικοινωνίας. Το υποκατάστατο των λέξεων και των εννοιών. Το υποκατάστατο της αλήθειας... Πορνογραφία πραγματοποιούν τα κόμματα και οι πολιτικές παρατάξεις, οι επωνομαζόμενες «προοδευτικές», που οικειοποιούνται αυθαίρετα και με θρασύτητα την κάθε αναμενόμενη ιστορική αλλαγή, και μ'έντεχνη δολιότητα διαβρώνουν το κοινό αίσθημα και την κοινή λογική, καθιστώντας έτσι το πλήθος, την μάζα, όργανο για κάθε καιροσκοπική και ανελεύθερη επιδίωξη-τους».

Και άλλα και άλλα περί Χομβίνι, περί Μπρέζνιεφ, Τσαουσέσκου, Γαρουζέλσκι, Μπεγκίν, Καντάφι, Πινোসέτ και Βιντέλλα, όλοι ένα σόι πράμα, όλοι στον «πυρίχειο» του Χατζιδάκι ενάντια ή τελικά υπέρ της Πορνογραφίας. Μετά από αυτή τη σαλάτα της πολιτικής πορνογραφίας στο μυαλό του φιλελεύθερου αστού Χατζιδάκι, τι πιο φυσικό ν' ακολουθήσει και η σαλάτα της θεατρικής Πορνογραφίας που ακολούθησε;

Μετά το καλύτερο κείμενο του

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

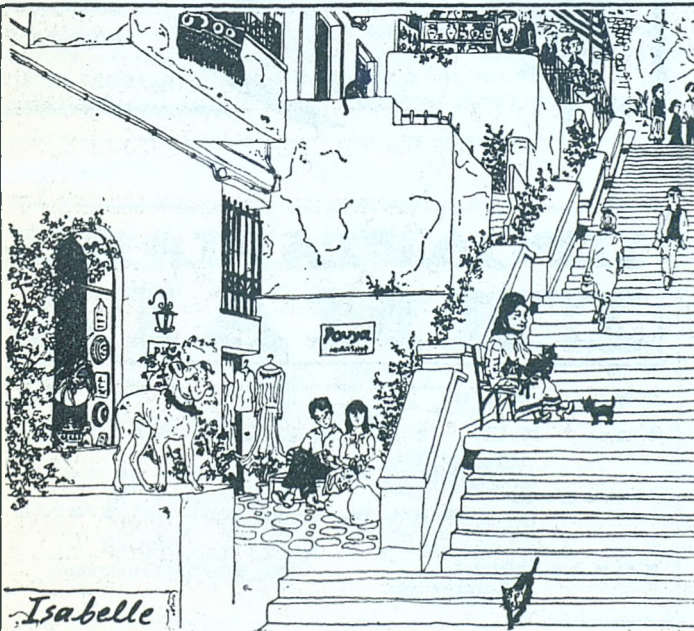
ΓΡΑΜΜΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Α-Ω

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 57
ΣΤΟΑ ΟΠΕΡΑ

ΤΗΛ. 36.38.435

Στην παραπάνω μετοχία
σ'αυτήν εδώ τη **ΡΟΥΓΑ**

ΘΑ ΒΡΕΙΤΕ

ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ κοσμήματα,
κεραμικά, φυσιτά γυαλιά, ταμπλιώ,
καδρέφτες, κορνίζες και ρούχα
σε πολύ καλές τιμές

Πλουτάρχου 43
Τελεφερίκ Λυκαβηττού τηλ. 7235827

πρώτου μέρους με τον τίτλο Προυστ και 17%, γραμμένο από τον Γιάννη Λακκά Βικέλα κι ερμηνευμένο ανεπανάληπτα από τη Σαπφώ Νοταρά με τη... συνδρομή του «ΚΝΙΤΗ» Γιώργου Πολυχρονίδη, μετά λοιπόν απ' το θεατρικό αυτό ιντερμέτζο, που μοιάζει περισσότερο τυχαίο παρά προμελετημένο πάνω στο σώμα του όλου θεάματος, η βραδιά άρχισε ν' αγγιεύει. Εις βάρος του κοινού και εις βάρος των ηθοποιών. Μέσα από ένα εγκεφαλικό και μαζί αδέσποτο μοντάζ ή παραμάζεμα νούμερων, σχολίων, τραγουδιών, στασιμών, ένα σπονδυλωτό θέαμα, ψάχνει τη ραχοκοκκαλιά-του, ψάχνει τις αναφορές-του στον τίτλο-του.

Ένας θαυμάσιος ηθοποιός, και χορευτής, ο Κωνσταντίνος Τζούμας, ψάχνει ως Σέρλοκ Χολμς, να βρει την μαϊμού που έχασε ο Άρης Δαβαράκης. Η μαϊμού όμως έχει στο μεταξύ μεταμορφωθεί σε... Κινγκ Κονγκ κι έχει βάλει στο μάτι την Μπλανς Επιφανί. Αλλοίμονο στον Τζούμα, που πρέπει να κάνει τη δουλειά-του και στο κοινό, που λυπάται τα λεφτά-του... Έρχεται ο θεατής από τη ζέστη του σπιτιού-του και τη δωρεάν ψυχαγωγία της τηλεόρασης-του και βρίσκεται αντιμέτωπος με τα εξής στιχάκια: «Ο Προυστ βεβαίως κέρδισε τον χρόνο που 'χε χάσει, αλλά το κόμμα επένδυσε σε μαϊμού, που έχει γερήσει...». Κι ενώ αναζητάς συνειρμούς κι αναγωγές σε πρόσωπα, καταστάσεις και πράγματα, καθ' ότι το θέαμα εδηλώθη σάτυρα κοινωνικής κριτικής, διαβάζεις σε συνέντευξη παρασυρθέντος περιοδικού, τη λύση που δίνει ο Χατζιδάκις στη μαϊμού: Είναι, λέει, ένα παιχνίδι. Όχι απόλυτα λογικό. Έτσι, ελεύθερο, με τη φαντασία... Δηλαδή, χρωματιστές ή τριχωτές μπουρμπουλίες.

Η Πορνογραφία που είδα εγώ μια Κυριακή απόγευμα, πήδησε την Μαίρυλιν Μονρόε και την Ελεγκία-της κι έτσι μας περιλάβαν κατευθείαν οι «τρεις κομμάτες», που έγραψε ο Δημήτρης Ρίζος. Το ευχάριστο είναι πως το θέαμα, ευθύς εξ αρχής διαχώρησε τη θέση-του απ' την Επιθεώρηση. Έτσι, μπορεί κανείς να πει, πως και στην πιο φτηνή, στην πιο εξευτελιστική ελληνική Επιθεώρηση, γραμμένη από «δημοσιογράφους μάλλον μικρού νοητικού βελληνεκούς» —όπως υποστηρίζει ο Χατζιδάκις, δεν θα μπορούσε να σταθεί τέτοια μαυρή χυδαιότητα, σε ύφος τάχα μπουρλέσκ. Οι «εξωτερικές τριχές του ΠΑΣΟΚ και οι εσωτερικές του Ανδρέα», που... κάλυψαν όλο το νούμερο, έκαναν τους θεατές... τριχοτηλομανείς για το υπόλοιπο της παράστασης και το ταμείο του Σούπερ Στάρ φαλακρό για το υπόλοιπο της σεζόν.

Η Πορνογραφία που είδα εγώ, πήδησε και τις «Εννέα Μούσες» του Αντώνη Κυριακούλη, για να

πάει κατευθείαν στην «Παναγία των Πατησίων» ένα τραγουδάκι του Νίκου Γκάτσου σε μουσική Χατζιδάκι, που αν του στερήσεις στην ερμηνεία-του, το πικρό χιούμορ, μένει μόνο ο παιχνιδιάρης τίτλος-του.

Από το δεύτερο μέρος, που αρχίζει με τους «Παγοδρόμους που εξαφανίζονται», σε στίχους Νίκου Γκάτσου, σε μουσική Χατζιδάκι και σε πλάτες του θιάσου, που «γλιστράει» στο σανίδι της σκηνής και στον πάγο της πλατείας, έλειψε το πολυσχολιασμένο νούμερο «Σαπφεί Νωτερό», που ελπίζαμε να μας παρηγορήσει τουλάχιστον ερμηνευτικά. Υποστήκαμε τους «Επισκέπτες» της Νανάς Κακαβά και τις ανθρώπινες αντιδράσεις ενός έτσι κι αλλιώς απαυδισμένου κοινού. Προσπαθήσαμε να καταλάβουμε το στίγμα της «Λόλας Τσοκαριάν» που έγραψε ο Μιχάλης Παπαγγελής κι υποστήριξε από καρδιάς η ηθοποιός και χορεύτρια Ναταλία Στεφάνου, με ροδίστρα την Μαρία Κανελλοπούλου —πεσμένη στα γόνατα.

Η «Βεράντα για δύο» ή «Αύριο είναι μια άλλη μέρα» του Άρη Δαβαράκη, το νούμερο «κριτικής» ή «αυτοκριτικής» της Δεξιάς, έλαχε στον Τζούμα και στη Ντορίνα Σακαλή, που με το ταλέντο και την άνεσή-τους, το... ουδετεροποίησαν.

Στη... φάση της Πορνογραφίας «Αυτοκρατορία των Αισθήσεων», αναζήτησα τους λόγους της παρουσίας-της στο σώμα του θεάματος. Η απάντηση, μου ήρθε... κινέζικη. Πάντως, οι ηθοποιοί φάνηκαν δημιουργικοί, με τους ρόλους-τους. Περιφώνη η Σαπφώ Νοταρά — αυτοκράτωρ Ταναμπάτα — απολαυστικός ο Χάρης Ρώμας — αυτοκράτειρα Καρκάλα — αμίμητος ο Σπύρος Μπιμπίλας — Τσατσούμα.

Αφήνω τις «Τρεις Ρόζες» του Μάνου Χατζιδάκι στην απλή απαριθμισμό-τους: 1. Ρόζα Λούξεμπουργκ 2. Ρόζα Εσκενάζι, 3. Ρόζα Μπλου... Και περνά στα καλύτερα κείμενα και ιδέες του δεύτερου μέρους, στη «Διάλεξη των Αναμνήσεων» και «Μια ελληνική ταινία» του Αντώνη Κυριακούλη, που παρά την καλοσύνη-τους δεν μπόρεσαν να σώσουν ούτε το θέαμα ούτε το συμπέρασμα. Η Μαρίκα Τζιραλίδου, Κυρία, στη «Διάλεξη των Αναμνήσεων», έδωσε ένα μικρό ρεσιτάλ ηθοποιίας, που όμως έπεσε στο κενό που 'χε ανοίξει πριν το όλο θέαμα.

«Και το τέλος της Πορνογραφίας, το τέλος του έργου, με όλους τους ηθοποιούς και τραγουδιστές του έργου σε μια αναμνηστική φωτογραφία». Για να θυμούνται ίσως, πως ακόμα μια φορά, πορνογράφησαν κι ασέλησαν άλλοι, πάνω στα ταλέντα-τους, στην εμπιστοσύνη-τους, στον επαγγελματισμό και τα όνειρά-τους, όσα απόμειναν μετά την «Οδό αυτή των Εφιαλτών»...

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ
ΜΙΛΕΣ ΜΙΛΕΣ

Αννα Μπαλλή

ΦΑΚΕΛΟΣ ΤΣΑΠΜΑΝ

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΛΦΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΕΙΔΙΟΥ 14-16 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 36.00.059

ΜΙΑ
Ιστορία
της
δυτικής
αρχιτεκτονικής
Bill Riebero

...ΟΧΙ
μόνο για
αρχιτέκτονες

Εκδόσεις
ΦΟΡΜΑ
Τηλ: 8327.008

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΣΗΜΑΙΑ

εφημερίδα
του Κ.Ο. του Κ.Κ.Ε.(μ-λ)

ΑΘΗΝΑ Σολωμού 5 - τηλ. 3615597
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΕΣ/ΚΗ Εγνατίας 128 - τηλ. 2789978

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Κάθε δεύτερη Παρασκευή

ΑΠΟΨΕΙΣ • ΘΕΣΕΙΣ

● ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

● **Ακόμα φτάνουν επιστολές** που αναφέρονται στις δημοτικές εκλογές. Διατυπώνουν εκτιμήσεις και εκφράζουν απόψεις για το πώς διαμορφώνεται ο πολιτικός χάρτης μετά τα αποτελέσματα. Δεν είναι δυνατό και σ' αυτό το τεύχος ο «Διάλογος» να φιλοξενήσει το σύνολο των γραμμάτων επειδή και στα δύο προηγούμενα τεύχη είχε ήδη αφιερωθεί αρκετός χώρος στο θέμα. Στη συνέχεια δημοσιεύουμε επιστολές που θίγουν ορισμένα προβλήματα.

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

● **Ο Χρ. Δαμανίδης** από τον Περισσό αναφέρεται στο «γεγονός της συνεργασίας ΚΚΕ-ΝΔ». Το συμπέρασμα στο οποίο πρέπει να καταλήξουμε είναι όπως τονίζει ότι: «ενώ ο δεξιός ψήφισε δημάρχους του ΚΚΕ, ο ψηφοφόρος του ΚΚΕ δεν φάνηκε να έκανε το ίδιο μια και πήρε καθαρά θέσεις υπέρ δημάρχων της κυβέρνησης σε περιοχές αναμετρησης ΠΑΣΟΚ-ΝΔ».

● **Ο Κ. Γαλανάκης** από τη Θεσσαλονίκη θεωρεί ότι η ανάλυση του Π. Δημοτικού για τις Δημοτικές Εκλογές (ΑΝΤΙ τχ. 217) «δεν εκφράζει την πραγματικότητα» σε ότι αφορά το ΚΚΕ εσ. Επιχειρημά του είναι το γεγονός ότι το ΚΚΕ εσ. εκπροσωπείται σε 101 δήμους και κοινότητες της χώρας. Τέλος πιστεύει ότι το ΑΝΤΙ «με κάθε τεύχος του τώρα τελευταία πικραίνει τους "Ρηγάδες"». Για το τελευταίο, άλλου και όχι στο ΑΝΤΙ ως αναζητήσει ο φίλος - αναγνώστης μας τις αιτίες «της πίκρας των Ρηγάδων».

● «Καλύτερη αντιμετώπιση του ΚΚΕ εσ.» ζητά ο **Κ.Π.** «φανατικός φίλος και αναγνώστης του ΑΝΤΙ», όπως υπογράφει, πιστεύοντας ότι δεν υπήρχε «αμεροληψία» από το ΑΝΤΙ όσον αφορά τα εκλογικά αποτελέσματα και το ΚΚΕ εσ. Ο ίδιος όμως σημειώνει για το ΚΚΕ εσ.: «πρέπει πολύ

σύντομα σαν αυτόνομος πολιτικός σχηματισμός με τα δικά του οράματα και στόχους να πει ξεκάθαρα στο λαό τι είναι, τι θέλει, τι δρόμο ακολουθεί. Γιατί μπορεί μεν ο σοσιαλισμός να επιδέχεται πολλές κατευθύνσεις μετάβασης σ' αυτόν, απαιτεί όμως και καθαρότητα γραμμής. Που δεν έχει και πρέπει επιτέλους να αποκτήσει το ΚΚΕ εσ.».

● **Ο αναγνώστης** μας τέλος **Ε.Φ.** απαντά στο γράμμα των **Κ. και Δ.Π.** από τα Γιάννενα που δημοσιεύθηκε στο τχ. 217, αμφισβητώντας την περίπτωση Καισαρινής.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΤΙ

Σε μια σειρά άλλα θέματα αναφέρονται άλλες επιστολές που πήραμε και δεν μπορούμε να δημοσιεύσουμε ολόκληρες.

● **Ο Στέλιος Κωνσταντινίδης** από την Αθήνα αναφέρεται στην επιστολή του **Γ. Καρυώτη** (ΑΝΤΙ τχ. 214) για το θέμα της διαφήμισης του «Ριζοσπάστη» στο ΑΝΤΙ και πιστεύει ότι σε παρόμοια «μαργαριτάρια-επιστολές» χρειάζεται απάντηση.

● **Ο Δ. Μηλίσης** από το Κερατσίνι γράφει για το ίδιο θέμα. Πιστεύει όμως ότι το ΑΝΤΙ έπρεπε να διακόψει τη διαφήμιση του «Ρ» «αφού ο ίδιος αρνείται το διάλογο».

● **Ο Η.Κ.** από τη Θεσσαλονίκη, αναφερόμενος και αυτός στο ίδιο θέμα, προτρέπει τον **Γ. Καρυώτη** «να θυμηθεί τις σχέσεις «Ριζοσπάστη»-«Αυγής» και ότι, «θα πρέπει να ξεπεράσει κανείς πρώτα τις δικές του παρωπίδες για να μπορέσει μετά να κάνει κριτική στους άλλους».

● **Ο Α.Κ. Κωστόπουλος** φοιτητής της Νομικής μας γράφει για το βιβλίο της Ιστορίας της **Γ' Λυκείου**. Οι παρατηρήσεις σου, φίλε

αναγνώστη είναι σωστές. Αλλά ησύχασε: το βιβλίο στο οποίο αναφέρεσαι έχει ήδη αντικατασταθεί στη νέα σχολική περίοδο που άρχισε.

● **Ο Δ. Σιλβέστρος** από την Κυψέλη, με αφορμή την κριτική του ΑΝΤΙ και την αντι-κριτική του «Ρ», αναφέρεται γενικότερα σε θέσεις και την κριτική που ασκεί το ΑΝΤΙ. Είναι πάντως μονοσήμαντη η κριτική του· άλλου, κατά τη γνώμη μας, πρέπει να αναζητήσει την «αυριανοποίηση» και «απογευματινοποίηση» του Τύπου.

ΘΕΣΕΙΣ

● **Ο Νίκος Κορρές** φοιτητής Α-ΣΟΕΕ γράφει για το ΚΟΔΗΣΟ και πώς πρέπει να αντιμετωπίζει τη ΝΔ. Θεωρεί «ξεπερασμένο» το επιχείρημα ότι «το ΚΟΔΗΣΟ είναι ουρά της ΝΔ, πράγμα που αποδεικνύεται από διάφορα συμβάντα» μεταξύ των οποίων αναφέρει και τις συζητήσεις ΚΟΔΗΣΟ - ΚΚΕ πριν τις δημοτικές εκλογές.

● **Ο Δημ. Κοντοζής**, σε μακροσκελή επιστολή του, αναφέρεται στην παλιά απόφαση της ΕΦΕΕ για «την εκκαθάριση του χώρου των Προπυλαίων από μικροπωλητές και εμπόρους». Ο αναγνώστης μας διαφωνεί με την απόφαση και επιστημονικά μια σειρά κινδύνους και περιορισμούς της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών και απόψεων πέρα από τις γνωστές στους οργανωμένους πολιτικούς σχηματισμούς.

● **Ο Κ.Α. Αλεξόπουλος** (από τυπογραφικό λάθος το όνομά του είχε γραφεί Α.Κ. στα τχ. 210 και 213) ανταπαντά, στο συνεργάτη μας **Α. Κοσώνα** με θέμα το ποδόσφαιρο, που δημοσιεύθηκε στο τχ. 213, επιμένοντας στην άποψή του και τονίζοντας ότι «οι ποδοσφαιρόφιλοι άνδρες και γυναίκες αποτελούν μια μειοψηφία».

● **Ο Κ.Γ. Δημητρίου**, Γεωπόνος από τον Άγιο Ανδρέα Κυνουρίας γράφει με αφορμή την επιστολή των **Γ. Ζερβού** και **Μ. Μανωλό-**

πουλου (ΑΝΤΙ τχ. 216) για τον αγωνισμό στους Πανερωπαϊκούς και τη ΔΕΘ. Σημειώνει, χαρακτηριστικά:

Είναι δικαίωμα της Βερούλη, και κάθε άνθρωπου, να προσέχεται στο Θεό που πιστεύει. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να επιβάλουμε την προσευχή σε όλους. Αν παραδεχτούμε ότι καλώς έγινε, ο αγιασμός στους πανευρωπαϊκούς, και ότι καλώς γίνεται η πρωινή προσευχή στα σχολεία, τότε γιατί να μην επεκταθεί το μέτρο, φερειπείν και στις Δημόσιες Υπηρεσίες; Κάθε πρωί κι εκεί προσευχή. Ή μήπως κάτι τέτοιο θα σκοντάψει στα «βιώματα» των Ελλήνων που (κατά τον κ. Γιάννη Ζερβό) κέντρο τους έχουνε την Ορθοδοξία;

Κ.Γ. Δημητρίου

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ (ΕΠΑΡΧΙΑ)

● **Ο Χρ. Παυλόπουλος** φοιτητής στη Νομική Σχολή με αφορμή την έλλειψη πολιτιστικών εκδηλώσεων στην Κομοτηνή αναφέρεται στην πολιτιστική ζωή στην επαρχία και την υπερσυγκέντρωση των πολιτικών δραστηριοτήτων στην Αθήνα. Τονίζει στο γράμμα του:

Κατά τη γνώμη μου θα πρέπει να δείξουν τουλάχιστον μεγαλύτερο ενδιαφέρον οι αρμόδιοι στην πρόταση για μια αναγέννηση των πολιτιστικών εκδηλώσεων στην επαρχία με όλα τα προβλήματα που τους απασχολούν και δυναστεύουν τους ανθρώπους στην επαρχία.

Πιστεύω, ότι ο Δήμος κάθε πόλης σε συνεργασία με διάφορους πολιτιστικούς συλλόγους, κοινωνικούς φορείς κ.ά. θα μπορούσε να πάρει την πρωτοβουλία — και με την ανάλογη οικονομική ενίσχυση από το κράτος — να δημιουργήσει την υποδομή εκείνη που τα πολιτιστικά ενδιαφέροντα (μουσική, θέατρο, εικαστικές τέχνες κτλ.) θα βρίσκονταν πιο κοντά στον κόσμο και στα προ-

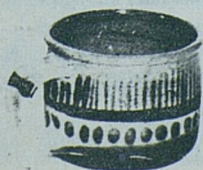
ΚΕΡΑΜΙΚΑ

αντικείμενο

Δημητρίου Γούναρη 30 Θεσσαλονίκη

σταχυ

Ξάνθου 7 Κολωνάκι

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Τό 15^ο Τεύχος

Περιλαμβάνει:

Δ. Χατζησωκράτης: Νέος Νόμος «γιά την παροχή κινήτρων» • Λ. Άλιβιζάτου: «Φοιτητική Συντροφιά» • Β. Κάλφα: Έπιστήμη και Δυτικός Πολιτισμός • Ζ. Σαρίκα: Έπιστήμη, τεχνολογία και κυριαρχία πάνω στη φύση • Δ. Δημητράκου: Ήγεμονία, περιρειακότητα και νεοελληνική ιδεολογία • Και όπως πάντα Σχόλια, Βιβλιοκριτική.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

βλήματά του και όχι να περιμένει ο κόσμος πότε θα τελειώσει η χειμερινή περίοδος στην Αθήνα για να φύγει περιοδεία κάποιος θιασος ή μουσικοί για την επαρχία.

Χρ. Παυλόπουλος

ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

● Ο Σ.Κ. μαθητής Λυκείου από την Θήβα προτείνει στο ΑΝΤΙ να ασχοληθεί εκτεταμένα με το θέμα του αναρχικού κινήματος, την ιστορία του και την σημερινή του κατάσταση.

● Πήραμε επίσης τα γράμματα του Μιχάλη Κολυβάκη από τα Γιάννενα και του Μήλιου - Καπλάνη από τη Θεσσαλονίκη.

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΑΙ ΕΡΤ

● Με αφορμή την εκπομπή της

ΕΡΤ για το Φοιτητικό Κίνημα στη διάρκεια της δικτατορίας στα Επαρχιακά Πανεπιστήμια ο Γ. Πουντουράκης μας έστειλε την ακόλουθη επιστολή:

Όψιμα και ύστερα από εννιά χρόνια καθυστέρηση, η ΕΡΤ ήρθε να θυμηθεί το Φοιτητικό Κίνημα της εποχής της Δικτατορίας στα επαρχιακά Πανεπιστήμια. Η αποσιώπηση και ως εκ τούτου η περιθωριοποίηση του ρόλου και της δράσης των, πλαστογραφεί την ιστορία του Φ.Κ.

Το Φ.Κ. υπήρξε μία ενότητα κοινών στόχων και ενιαίας πάλης, αλληλοεπηρεαζόμενο και αλληλοσυμπληρούμενο Πανελλαδικά όπου υπήρχαν Πανεπιστήμια. Σαν τέτοιο έδωσε τη συ-

νισταμένη και αποτέλεσε την αιχμή του βέλους με κορυφαία εκδήλωση τη λαϊκή εξέγερση στα γεγονότα του Νοέμβρη '73.

Η μονοδιάστατη προβολή των γεγονότων του Πολυτεχνείου της Αθήνας, μαζί με την επετειακή μορφή που τους δόθηκε, αποτελεί μία επικίνδυνη επιλογή που απειλεί να παραμορφώνει το περιεχόμενο και το νόημα της εποχής εκείνης.

Νομίζω ότι η παραχώρηση χρόνου 12 λεπτών σε 5 ομιλητές ύστερα από 9 χρόνια, δείχνει προχειρότητα και έλλειψη σεβασμού στα γεγονότα που καθόρισαν τις συνειδήσεις, τα πιστεύω και τα οράματα μιας ολόκληρης γενιάς.

Τέλος θέλω να επισημάνω ότι η επιλογή των 5 ομιλητών έγινε χωρίς το κριτήριο της εκπροσώπησης όλων των τάσεων όπως αυτές εκφραστήκαν τα χρόνια της χούντας.

Πιστεύω ότι μόνο από μια ανοιχτή συζήτηση και με πρόσκληση όλων των φορέων ή όποιων άλλων προσώπων θα μπορούσαν να δια φωτιστούν την εποχή αυτή, χωρίς τον περιορισμό του 12λέπτου, θα έδινε μια σοβαρότητα στην εκπομπή και μια σωστή πληροφόρηση στον ελληνικό λαό, έστω και καθυστερημένα.

Γιάννης Πουντουράκης
τ. Πρόεδρος Κρητών Φοιτητών
Παν. Πατρών

Μέλος Επιτροπής Κατάληψης
του Παν/μίου
τ. Πρόεδρος Πανεπιστημίου
Πατρών

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΑΙ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

● Πήραμε και δημοσιεύουμε, την ακόλουθη καταγγελία, από εργαζόμενους στην οικοδομή για τα γραφεία του ΚΚΕ:

Για να τιμήσουν στους τόπους δουλειάς οι εργαζόμενοι τους αγωνιστές του Πολυτεχνείου η ΓΣΕΕ είχε προκηρύξει στάση εργασίας από τις 12-1 μ.μ για τους εργαζόμενους στις 17 Νοέμβρη.

Οι εργαζόμενοι στα γραφεία που οικοδομεί το λεγόμενο «Κ» ΚΕ τη μέρα του Πολυτεχνείου, ενώ περίμεναν κάποια δραστηριότητα στο χώρο εργασίας τους για τους αγωνιστές του Πολυτεχνείου με έκπληξη αντίκρισαν τους εκπροσώπους του ρεβιζιονιστικού «Κ»ΚΕ που όχι μόνο καταπάτησαν την απόφαση της ΓΣΕΕ αλλά προσπαθούσαν να πείσουν στο όνομα του κομματικού συμφέροντος τους συναδέλφους που κάναν στάση εργασίας να δουλέψουν. Γεγονός είναι ότι την ίδια μέρα καμιά δραστηριότητα για τους νεκρούς του Πολυτεχνείου δεν έγινε στο εργοτάξιο των ρεβιζιονιστών.

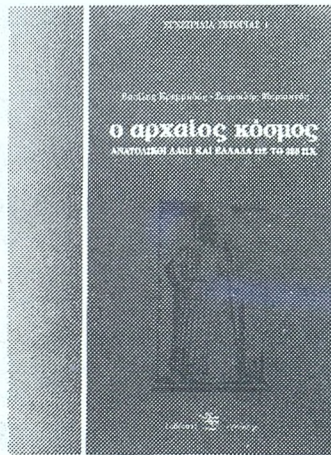
Βέβαια δεν αμφισβητούμε ότι η ΓΣΕΕ, είναι στην υπηρεσία της αντεργατικής κυβερνητικής πολιτικής όμως η απόφαση για στάση εργασίας δεν στρεφόταν ενάν-

Τα βιβλία της «Γνώσης»

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Βασίλης Κρεμμυδάς
ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ

Βασίλης Κρεμμυδάς - Σοφοκλής Μαρκιανός
Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
(Ανατολικοί λαοί και Ελλάδα ως το 323 π.Χ.)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ», ΓΡΗΓ. ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΛΙΣΙΑ,
ΑΘΗΝΑ 621, ΤΗΛ. 7794879-7786441

τια στον εργαζόμενο λαό. Ακριβώς γι' αυτό δεν μπορούμε να μην καταδικάσουμε τις ενέργειες της ρεβιζιονιστικής εργοδοσίας που έβαλε σε αμφισβήτηση απόφαση της ΓΣΕΕ καθώς και το δικαίωμα των εργαζόμενων να τιμούν στους τόπους δουλειάς τους νεκρούς του Πολυτεχνείου.

Ο ίδιος ο «Ριζοσπάστης» πρόβαλε τις στάσεις εργασίας στους τόπους δουλειάς τη στιγμή που στο εργατάζιό του μήκε σε αμφισβήτηση.

Κι όχι μόνο τόσο:

Στην απεργία της Πέμπτης 18.11.82 με φωτογραφικό φιλμ που έχουμε στα χέρια μας στο ρεβιζιονιστικό εργοτάξιο δούλευαν. Δούλευαν δηλαδή αυτοί που ονομάζουν τον εαυτό τους κόμμα της εργατικής τάξης. Αυτό και μόνο δείχνει πόσο σέβονται οι ρεβιζιονιστές τις αποφάσεις των συνδικαλιστικών οργάνων, δείχνει την υποκρισία των ρεβιζιονιστών.

Πιστεύουμε πως κάθε συνάδελφος πρέπει να:

— Καταδικάσει τους απεργοσπάστες ρεβιζιονιστές, και να
— Αποκρούσει τη ρεβιζιονιστική δημαγωγία και την προβοκατορολογία ενάντια στους ταξικούς συνδικαλιστές.

Ντάγκας Σπύρος, μωσαϊκός,
Πέτσας Νίτσος χτίστης,
Ντάγκας Νίκος καλούπα-
τζής, Αθήνα 19.11.82

ΓΙΑ ΤΟ 11ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΚΕ

● Ο αναγνώστης μας Δ.Π. γράφει τις απόψεις του για το 11ο Συνέδριο του ΚΚΕ με αφορμή άρθρο του συνεργάτη μας Π. Ευθυμίου στο ΑΝΤΙ (τχ. 218):

Αγαπητό Αντί,

Στο άρθρο γράφεται, πως δεν υπάρχει διαφοροποίηση των θέσεων του 11ου Συνεδρίου απ' το 10ο.

Μακάρι να ήταν έτσι (τουλάχιστον) τα πράγματα. Δυστυχώς όμως οι συντηρητικές θέσεις του 10ου Συνεδρίου έγιναν ακόμα συντηρητικότερες στο 11ο Συνέδριο. (Βλέπε στάδιο πραγματικής αλλαγής στο 11ο, δημοκρατίας του λαού στο 10ο). Δηλαδή δεν μας φτάσανε τα στάδια που είχαμε, αποκτήσαμε κι άλλο ένα. Κανένας ελιγμός πολιτικός δεν δικαιολογεί το ξεφόρτωμα αυτού του σταδίου. Η «πραγματική αλλαγή» δόθηκε κατά κάποιον τρόπο στα πλαίσια του «εφικτού», «πραγματοποιήσιμου», «ρεαλιστικού» κτλ. Δηλαδή με την δικαιολογία της ανωριμότητας του λαϊκού κινήματος μήκε άλλο ένα χαλινάρι τύπου μη βιάζεστε, στο λαό. Σε ζητήματα κοινωνικοποίησης κτλ. το ΚΚΕ προσπαθώντας να την βγει από αριστερά στο ΠΑΣΟΚ υιοθετεί απόψεις που κι αυτές δεν επιφέρουν καμιά ουσιαστική αλλαγή στο χαρακτήρα της οικονομίας.

Το ΝΕΟ βιβλίο ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΕΛΤΣΟΥ ΑΝΤΙ-ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΝΩΣΗ

Έξη γνωστικά αντικείμενα: το σώμα, το ασυνείδητο, η γλώσσα, η εξουσία, η κουλτούρα, η γοητεία γραμμένα «αντί» δηλαδή απέναντι στις καθιερωμένες κοινωνιολογικές αναλύσεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ», ΓΡΗΓ. ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΑΙΣΙΑ,
ΑΘΗΝΑ 621, ΤΗΛ. 7794879-7786441

ελληνικά μιλάμε

... Αν και εφόσον αποφασίσατε ... η τσέπη σας βέβαια ...
... δυστυχώς ακριβὰ τί να κάνουμε ... εμείς ό,τι μπορούμε ...
... καλές τιμές για παράδειγμα ... και 3 studios έχουμε ...
... οπτικο-ακουστικοί τύποι είμαστε ... ειδικοί κι όχι «ειδικοί» ...
... για audio-video μιλάμε ... τώρα είναι καιρός ...
... ποιότητα πρώτη ... εγγύηση δίνουμε ...
... ποικιλία μεγάλη ... εμείς καλά ακούμε, βλέπουμε ...
... κι εσείς καλύτερα ...

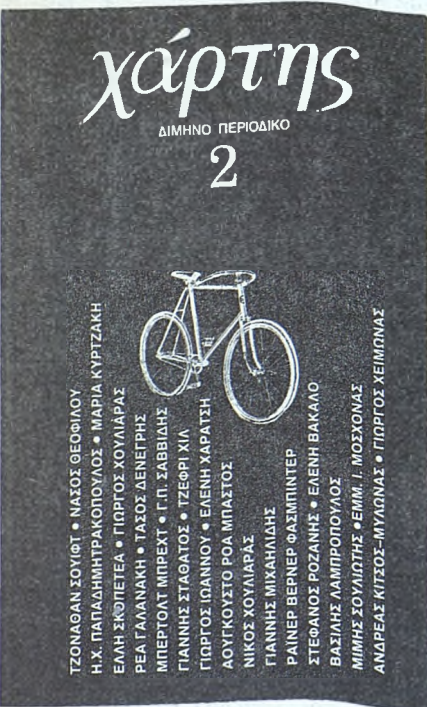
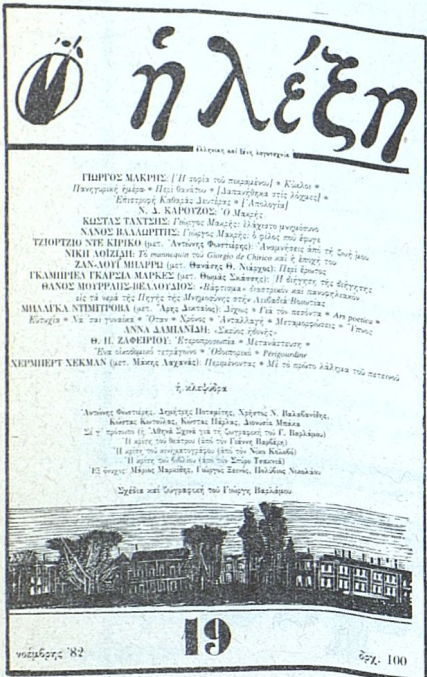
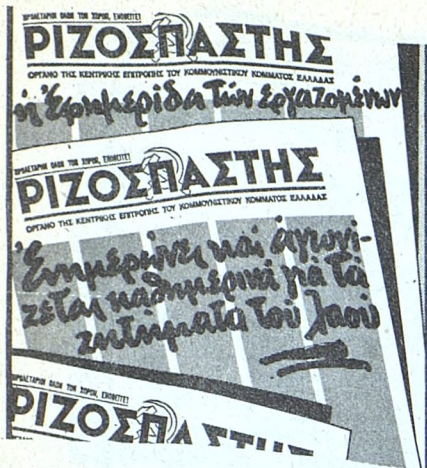
ΓΡΑΦΙΣ

audio video club αε

Βουκουρεστίου 36 (6ος ορόφος) - Τηλ.: 36.31.324 - 36.38.780

HI-FI, TV, VIDEO, VIDEO GAME, ΑΞΕΣΟΥΑΡ

Σε τελευταία ανάλυση το λαϊκό κίνημα αρχίζει να χάνει την εμπιστοσύνη στον εαυτό του με αυτά που ακούει απ' τους αρχηγούς του λαού. Εφικτά, πραγματοποιήσιμα και λοιπά τέτοια είναι σήματα λειψά που στο τέλος σ' αναγκάζουν να γυρίσεις τα διπλά σήματα πίσω.

Τελικά τα «αριστερά μας» κόμματα ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ-ΚΚΕ εσ. κτλ. (ας με συγχωρέσουν τα υπόλοιπα αριστερά κόμματα που δεν αναφέρομαι ονομαστικά) χάσαν κάπου την επαφή τους με τις λαϊκές θελήσεις, βάζουν χαλινάρι στο λαϊκό κίνημα.

Σεβόμενος την επιθυμία σου να μην γράφονται μακροσκελή γράμματα, σταματώ εδώ.

Ευχαριστώ
Δ.Π

ΟΕΔΒ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

● Από το ΔΣ του ΟΕΔΒ πήραμε και δημοσιεύουμε διευκρινιστική επιστολή, η οποία αφορά σχετικό άρθρο στο ANTI (τχ. 218), για το περιεχόμενο σχολικού βιβλίου:

Σχετικά με το δημοσιευμά σας στο τεύχος 218, θα θέλαμε να σας γνωρίσουμε τα εξής:

Δεν θα μπορούσε σε καμιά εντελώς περίπτωση να υπάρχουν «ειδικά» στον ΟΕΔΒ «λογοκρι-

τές ηθικολόγοι» γιατί όπως θα έπρεπε να γνωρίζετε ο ΟΕΔΒ είναι υπεύθυνος αποκλειστικά και μόνο για την εκτύπωση των διδακτικών βιβλίων, δηλαδή για το τεχνικό καθαρά μέρος και τίποτε παραπέρα.

Επομένως καμιά σχέση δεν είναι δυνατό ποτέ να έχει ο Οργανισμός με το περιεχόμενο των βιβλίων.

Τέλος, πληροφοριακά και μόνο σας γνωρίζουμε ότι η νέα Δ/νση του ΟΕΔΒ ανέλαβε πριν από 7 μήνες περίπου και φυσικά, κι αν ακόμα είχε το δικαίωμα, δεν θα πρόφθενε να κάμει την οποιαδήποτε «επέμβαση» στην ύλη των βιβλίων, αφού μόλις που προλάβουμε, με υπεράνθρωπες προσπάθειες διεύθυνσης και προσωπικού, να εκτυπώσουμε και να προωθήσουμε στα σχολεία τα βιβλία της φετινής σχολικής χρονιάς.

Θα παρακαλούσαμε λοιπόν για την επανόρθωσή του, έστω και φραστικού αυτού λάθους.

Αθήνα, 16 Νοεμβρίου 1982

Για το Δ.Σ

Ο Δ/νων Σύμβουλος
ΑΝΔΡΕΑΣ ΡΑΘΩΣΗΣ

Σ.Σ. Πράγματι ο ΟΕΔΒ δεν έχει ευθύνη για το περιεχόμενο των σχολικών βιβλίων. Υπεύθυνος είναι μόνο για την εκτύπωση. Το θέμα ισχύει όμως, για τους υπεύθυνους στο Υπουργείο Παιδείας, εισηγητές και τελικά αποφασίζοντες, για το περιεχόμενο των βιβλίων που διδάσκονται στα Γυμνάσια και τα Λύκεια.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 601
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
Ιωάννης Δημητρόπουλος
Σπαρτάκου 9, Καλλιθέα
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΝΕΝΗ ΡΑΪΣ
- Μοντάζ:
ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΣΠΑΝΟΣ
- Δημοσίες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«Εκδοτικά επιχειρήσεις»
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ» Α.Ε.
Πειραιώς 52, Μοσχάτο
Τηλ. 48.12.558 - 48.22.779

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα-του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

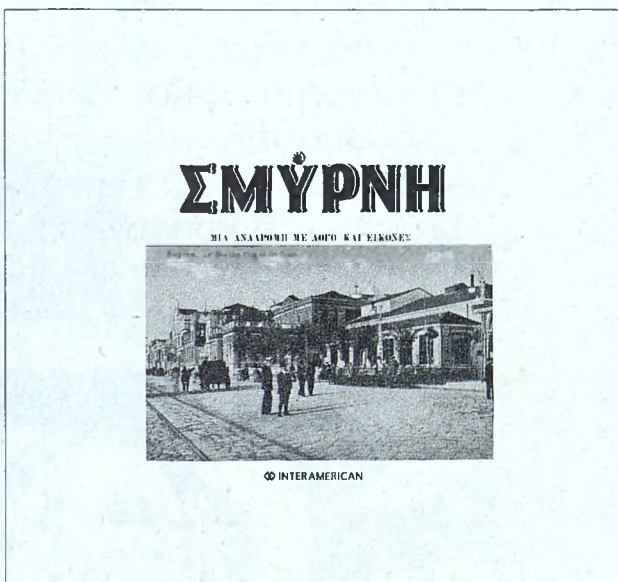
Εξαρ. 500 δρχ. - Ετήσια 1.000
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ: 3.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 20
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 27
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 53
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 35
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 70

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601
- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 40
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 60

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Στα γραφεία του «ANTI»
Δημοχάρους 60, τηλ. 7232.713
● για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

Έκδόσεις Νεφέλη
Μαυρομιχάλη 9, 3607744-3604793

ΑΘΗΝΑ
ΛΟΝΔΙΝΟ
ΠΑΡΙΣΙ
ΛΥΩΝ
ΜΑΔΡΙΤΗ
ΜΙΛΑΝΟ
ΖΥΡΙΧΗ
ΓΕΝΕΥΗ
ΡΩΜΗ
ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
ΝΤΥΣΣΕΛΑΝΤΟΡΦ
ΤΙΡΑΝΑ
ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ
ΣΤΟΥΤΓΑΡΔΗ
ΒΙΕΝΝΗ
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΤΡΙΠΟΛΗ
ΚΑΙΡΟ
ΛΕΥΚΟΣΙΑ
ΤΕΛ ΑΒΙΒ
ΝΑΪΡΟΜΠΙ
ΓΙΟΧΑΝΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΤΖΕΝΤΑ
ΝΤΑΧΡΑΝ
ΝΤΟΥΜΠΑΙ
ΚΟΥΒΕΙΤ
ΑΜΠΟΥ ΝΤΑΜΠΙ

Έχετε 28+1 λόγους νά ταξιδέψετε μέ την Όλυμπιακή στό έξωτερικό

Ή Όλυμπιακή Αεροπορία πετάει σέ 28 διεθνείς προορισμούς. Καί μαζί της, αισθάνεσθε σάν στό σπίτι σας, γιατί ή ελληνική φιλοξενία σας συνοδεύει παντού.

Επί πλέον, οί περισσότερες πτήσεις της Όλυμπιακής, γίνονται χωρίς ενδιάμεσους σταθμούς. Γιά παράδειγμα, ή Όλυμπιακή πετάει κατευθείαν γιά Νέα Υόρκη. Έτσι φθάνετε γρήγορα καί ξεκούραστα, μέ τά πιο σύγχρονα αεροσκάφη.

Ταξιδεύοντας στό έξωτερικό, γιά δουλειές ή διακοπές, ό καθένας από τούς 28 προορισμούς μας, είναι ένας λόγος γιά νά πετάξετε μέ την Όλυμπιακή Αεροπορία. Άλλά υπάρχει πάντα ακόμα ένας λόγος: ή ευχαρίστηση από τό ταξίδι σας.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Γιά περισσότερες πληροφορίες αποταθείτε σέ μās ή στον πράκτορά σας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑ

ΔΥΟ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ

ΜΑΙΚΛ ΧΕΡ
ΚΟΥΡΕΛΙΑ

Ένα μυθιστόρημα για τον πόλεμο του Βιετνάμ. Τα υλικά-του είναι φόβος και θάνατος, παραισθήσεις και ψυχική αναταραχή. Είναι λες κι ο Ντάντε να είχε κατέβει στην κόλαση με μια κασέτα του Τζιμ Χέντριξ και την τσέπη γεμάτη χάπια...

Τόχουν χαρακτηρίσει σαν το καλύτερο βιβλίο για τους ανθρώπους και τον πόλεμο της εποχής-μας.

Το βιβλίο αυτό του ΠΕΤΕΡ ΒΑΪΣ μας εξηγεί γιατί η επίθεση της Ιμπεριαλιστικής τεχνοκρατίας ναυάγησε σ' αυτό το μικρό αγροτικό κράτος, πώς ένας πληθυσμός που επί τρεις γενεές πολεμούσε άντεξε σε μια επίθεση της ισχυρότερης στρατιωτικής δύναμης του κόσμου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΘΕΩΡΙΑ» Ζ. Πηγής 17, τηλ. 36.24.187

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

ΠΑΤΡΙΚ ΣΙΗΛ-ΜΩΡΗΝ ΜΑΚΚΟΝΒΙΛ
Η Γαλλική επανάσταση του 1968

Π. ΦΡΑΝΚ-Ε. ΜΑΝΤΕΛ
Δυο μελέτες για το γαλλικό Μάη

ΕΝΤΟΥΑΡΝΤΟ ΓΚΑΛΕΑΝΟ

Οι ανοιχτές φλέβες
της λατινικής Αμερικής

Η ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ

Συλλογή κειμένων

ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ

Μαρξιστική Πραγματεία
της Οικονομίας

ΡΟΥΝΤΟΛΦ ΜΠΑΡΟ

Θα συνεχίσω το δρόμο-μου

ΒΙΚΤΩΡ ΣΕΡΖ

Τί πρέπει να ξέρει κάθε
επαναστάτης

ΠΕΤΕΡ ΒΑΪΣ

Σημειώσεις για την πολιτιστική
ζωή στο Βιετνάμ

ΤΖΟΑΝ ΡΟΜΠΙΝΣΟΝ

Ελευθερία και αναγκαιότητα

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Συλλογή κειμένων πάνω
στο εκπαιδευτικό σύστημα

ΕΒΕΛΥΝ ΡΗΝΤ

Σεξισμός και Επιστήμη

Η ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΚΑΙ Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥ-
ΘΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΘΕΩΡΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΑΡΕΚ ΧΑΛΤΕΡ
Η αβέβαιη ζωή
του Μάρκο Μάλερ

ΖΑΚ ΠΡΕΒΕΡ
Ποιήματα

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΠΕΚΑΤΩΡΟΣ
Πατριδογνωσία

ΓΕΡΖΥ ΚΟΖΙΝΣΚΙ
Παρουσία

ΒΙΚΤΩΡ ΣΕΡΖ
Άνθρωποι στη φυλακή

ΜΑΪΚΛ ΧΕΡ
Κουρέλια

ΟΣΒΑΛΝΤΟ ΣΟΡΙΑΝΟ
Ποτέ πια βάσανα
και λησμονιά

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

ΡΕΖΙ ΝΤΕΜΠΡΑΙ
Το χιόνι καίει

ΖΩΡΖ ΠΕΡΕΚ
Τα πράγματα

ΒΙΚΤΩΡ ΣΕΡΖ
Μεσάνυχτα στον αιώνα-μας

ΖΩΡΖ ΠΕΡΕΚ
Ο άνθρωπος που κοιμάται

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ

ΛΟΥΓΚΟΥΣΤΟ ΜΠΟΑΛ
Το θέατρο του καταπιεσμένου

ΓΙΟΥΡΙ ΛΟΤΜΑΝ
Αισθητική και Σημειωτική
του κινηματογράφου

EDWIN BERRY BURGUM
Μυθιστόρημα και κοινωνία

GISELE FREUND
Φωτογραφία και κοινωνία

ΓΙΕΡΖΙ ΓΚΡΟΤΟΦΣΚΙ
Για ένα φτωχό θέατρο

ΕΡΙΚ ΜΠΕΝΤΛΕΪ
Το στρατευμένο θέατρο

ΠΗΤΕΡ ΜΠΡΟΥΚ
Η σκηνή χωρίς όρια

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΙΟΝΕΣΚΟ
Σημειώσεις και αντισημειώσεις
ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

ΠΩΛ ΣΗΓΚΕΛ
Η επανάσταση και
το μυθιστόρημα του 20ου αιώνα

ΠΩΛ ΣΗΓΚΕΛ
Ο Σαίξπηρ στην εποχή-του
και στη δική-μας

Τ. Σ. ΕΛΙΟΤ
Για την ποίηση και την κριτική

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 17, 3624187